

วารสารไทย THAI JOURNAL

ปีที่ ๑๘ ฉบับที่ ๖๘ ตุลาคม - ธันวาคม ๒๕๔๑

“....ถ้าสามารถที่จะเปลี่ยนให้กลับเป็นเศรษฐกิจแบบพอเพียง ไม่
ต้องทั้งหมดแม้จะไม่ถึงครึ่ง อาจจะเศษหนึ่งส่วนสี่ก็จะสามารถที่จะอยู่ได้
การแก้ไขจะต้องใช้เวลา ไม่ใช่ง่ายๆ โดยมากคนก็ใจร้อนเพราะเดือดร้อน
แต่ถ้าทำตั้งแต่เดี๋ยวนี้ก็จะสามารถที่จะแก้ไขได้....”

พระราชดำรัส

พระราชทานเมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๔๐

“วารสารไทย” เป็นวารสารเผยแพร่ข้อมูลความรู้เชิงสารคดีที่เป็นประโยชน์แก่ประชาชนชาวไทย เพื่อสนับสนุนการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

ที่ปรึกษา ท่านผู้หญิงสมโรจน์ สวัสดิ์คฤถ ฌ อุษรยา
นายสุธี อากาศฤกษ์

บรรณาธิการ นายชาคริต จุลกะเสวี

บรรณาธิการผู้ช่วย นางสาวอนุตรา หงษ์สุวรรณ

กองบรรณาธิการ นายวิจิตร อวทะกุล นายประพัฒน์ ศรีณรงค์
นายทองต่อ กล้วยไม้ ฌ อุษรยา นายสมบัติ พลายน้อย
คุณหญิงคณิดา เลชะกุล นายเข็นใจ เลหาวิช
นางรัชกร เหมะจันทร์ นายปัญญา นิตยสุวรรณ

ฝ่ายประสานงาน นายกิตติ จันทร์ส่อง ร.ต.ท.หญิงเมทินี ศรีรุ่งเรือง

สำนักงานวารสารไทย สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ

สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี

อาคาร ๑๑ ชั้น ๓ ส่วนการศึกษาโรงเรียนนายร้อย

จปร. (เดิม) ถนนราชดำเนิน ไท. ๒๕๑๕๕๕๐

วารสารไทย เป็นเอกสารเผยแพร่เป็นอนินันตนาการแก่ประชาชน
ทั่วไป ทรรศนะและข้อคิดเห็นที่ปรากฏในวารสารนี้
เป็นของผู้เขียนแต่ละท่าน ซึ่งไม่จำเป็นต้องตรง
กับความเห็นของบรรณาธิการ และคณะผู้จัดทำ

คณะอนุกรรมการจัดทำวารสารไทย ในคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ

ท่านผู้หญิงสมโรจน์ สวัสดิ์คฤถ ฌ อุษรยา	อนุกรรมการที่ปรึกษา
นายสุธี อากาศฤกษ์	อนุกรรมการที่ปรึกษา
นายวิจิตร อวทะกุล	ประธานอนุกรรมการ
นายชาคริต จุลกะเสวี	รองประธานอนุกรรมการ

อนุกรรมการ

นายทองต่อ กล้วยไม้ ฌ อุษรยา	นายประพัฒน์ ศรีณรงค์
คุณหญิงคณิดา เลชะกุล	นายเข็นใจ เลหาวิช
นายสมบัติ พลายน้อย	นายปัญญา นิตยสุวรรณ
นางรัชกร เหมะจันทร์	นายสถิตย์ เล็งไธสง
นางเนาวรัตน์ พลเดช	นายสมาน นายน
นายวิษณุ เอมประณีต	นายพลาคีชัย สิทธิชัยกิจ
นางสาวอนุตรา หงษ์สุวรรณ	นายกิตติ จันทร์ส่อง
ร.ต.ท.หญิงเมทินี	ศรีรุ่งเรือง

พิมพ์ที่ บริษัท รุ่งศิลป์การพิมพ์ (๑๕๖๗) จำกัด

สำนักงาน : ๘๕-๕๕ ถนนมหานคร (สว่างคิดใหม่) แขวงมหาพฤฒาราม
เขตบางรัก กทม. ๑๐๕๐๐ โทร. ๒๒๖๐๐๕๘, ๒๒๖๕๕๘๖ โทรสาร. (๖๖๒) ๒๓๘๔๐๒๘

โรงงาน : ๓๗ ซอยวชิรธรรมสาธิต ๓๗, ถนนสุขุมวิท ๑๐๑/๑ แขวงบางจาก
เขตพระโขนง กทม. ๑๐๒๖๐ โทร. ๗๔๖๓๓๐-๔ โทรสาร. (๖๖๒) ๓๕๗๐๗๓

วารสารไทย THAI JOURNAL

ปีที่ ๑๘ ฉบับที่ ๖๘ ตุลาคม - ธันวาคม ๒๕๔๑

หมายเลขสากลประจำวารสาร ISSN 0125 - 572X

ปก: พระบรมรูปหล่อสมเด็จพระนเรศวรมหาราช สมเด็จพระเอกาทศรถ และพระสุพรรณกัลยาณี ณ วัดลาดสิงห์ อำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี
(ภาพ : อนุตรา หงษ์สุวรรณ)

เผยแพร่เพื่อเป็นอนินันตนาการ
จาก
สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ
สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี

ห้ามจำหน่าย

จ ก บ ร ร ณา ธิ ก า ร

ก่อนอื่นต้องขอภัยต่อทุกท่านที่ติดตามวารสารไทย ในเรื่องความล่าช้าของฉบับนี้ ซึ่งเกิดจากผลกระทบของความผันผวนทางเศรษฐกิจยุคไอเอ็มเอฟ. นี้ จึงทำให้การดำเนินงานของวารสารไทยต้องชะงักลงเพราะไม่มีงบประมาณค่าจัดพิมพ์ ต้องหยุดพักการออกวารสารไทยไป ๑ ปี ทั้งๆที่ทางกองบรรณาธิการได้เตรียมเรื่องราวไว้ล่วงหน้าพร้อมสำหรับการจัดพิมพ์ไว้แล้ว มาเริ่มฉบับแรกของปีที่ ๑๘ คือฉบับที่ ๖๘ (ตุลาคม - ธันวาคม ๒๕๔๑) ที่ท่านกำลังอ่านอยู่นี้ จึงต้องขอภัยไว้ด้วยนะครับ

สำหรับในฉบับที่ ๖๘ นี้ ก็มีบทความที่น่าสนใจเสนอไว้หลายหลาก ท่านผู้หญิงสมโรจน์ สวัสดิกุล ณ อยุธยา ให้ท่านผู้อ่านพิจารณาดูซิว่า เขาพระสุเมรุ เขาไกลาส และยอดเขาเอเวอเรสต์ เขาใดจะสูงกว่ากัน ดร.เย็นใจ เลาหวนิช สะกิดใจให้คิดถึง มหาราชนักประดิษฐ์พระผู้สถิตในหวิจราชบุรี อาจารย์ประพัฒน์ ตรีณรงค์ ก็นำเรื่องที่ยังเป็นข้อถกแถลงกันอย่างน่าสนใจอยู่มาบอกเล่าให้ฟังกัน เรื่อง พระสุพรรณกัลยาณี เป็นอีกแนวทางหนึ่งที่น่าสนใจไม่น้อย

คุณทองต่อ กล้วยไม้ ณ อยุธยา เสนอเรื่อง พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจักรพันธ์เพ็ญศิริ ซึ่งทรงเป็นนักบริหารการเกษตรที่ดีเด่น และทรงเป็นศิลปินทางดนตรี ที่มีผลงานการประพันธ์ทำนองและคำร้องเป็นเพลงที่อยู่ในความนิยมของเมืองไทย อาจารย์สุธี อากาศฤกษ์ ได้เสนอ พัฒนาการของคติปกครองและศาลปกครอง ให้เป็นพื้นความรู้ต้อนรับรัฐธรรมนูญใหม่ไว้ด้วย

ศาสตราจารย์ ระพี สาคริก ได้นำเอาเรื่อง พระกับป่า มาวิเคราะห์ให้ฟัง ตามแนวทางพื้นฐานความรู้ซึ่งเกิดจากความเป็นธรรมชาติแท้ๆ คุณใหญ่ นายน เสนอบทความตอนที่ ๓ ของเรื่อง จอมพล ป. พิบูลสงคราม ที่ข้าพเจ้ารู้จัก มีรายละเอียดของการกำหนดวันที่ ๑ มกราคม เป็นวันขึ้นปีใหม่ ตั้งแต่ ๑ มกราคม ๒๔๘๔ ส่วน คุณบัญญัติ นิตยสุวรรณ เสนอเรื่องชื่อสั้นๆ ว่า ระเบิดสัตว์ แต่ในเรื่องมีหมดทั้งระเบิดของสัตว์บก สัตว์ปีก และสัตว์น้ำ ซึ่งให้ความรู้ได้ดีจริงๆ

ท่านผู้พิพากษานักเขียน สติธย์ เล็งไธสง เสนอ ของฝากจากจารย์กาต้า นำติดตามอ่านเช่นเคย คุณเนาวรัตน์ (ทองर्मย์) พลเดช เสนอ นิทานคำกาศมมงคลสูตร และ คุณพลาติสัย สิทธิธัญกิจ สนองความต้องการของประชาชนทั่วไปด้วยเรื่อง ผีसाงเทวดา สำหรับบทความทางด้านการเกษตร ก็มี เรื่องเกษตรกรขึ้นชอบการปฏิบัติตามแนวทฤษฎีใหม่ของในหลวง

จึงขอเชิญท่านผู้อ่านได้ติดตามรายละเอียดจากเรื่องต่างๆ ที่น่าสนใจในฉบับนี้ได้ตามต้องการ

ชาคริต จุลกะเสรี

สารบัญ

มหाराช “นักประดิษฐ์” พระผู้สถิตในหัวใจราษฎร์ ๔

เกษตรกรขึ้นชอบการปฏิบัติตามแนวทฤษฎีใหม่ของในหลวง ๑๒

เขาพระสุเมรุ เขาไกลาส ยอดเขาเอเวอเรสต์
เขาใดจะสูงกว่ากัน ๒๓

พระสุพรรณกัลยาณี ๒๗

พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจักรพันธ์เพ็ญศิริ ๓๕

พัฒนาการของคดีปกครองและศาลปกครอง ๔๓

พระกับป่า ๔๗

จอมพล ป. พิบูลสงคราม ที่ข้าพเจ้ารู้จัก (ตอนที่ ๓) ๕๗

ระบำสัตว์ ๖๓

นิทานคำกาศยัมงคลสูตร ๗๕

ผีสงเทวดา ๘๐

ของฝากจากจาร์กาด้า ๘๔

ม ๗ ๑ ๕ ๑ ๕

“นักประดิษฐ์”

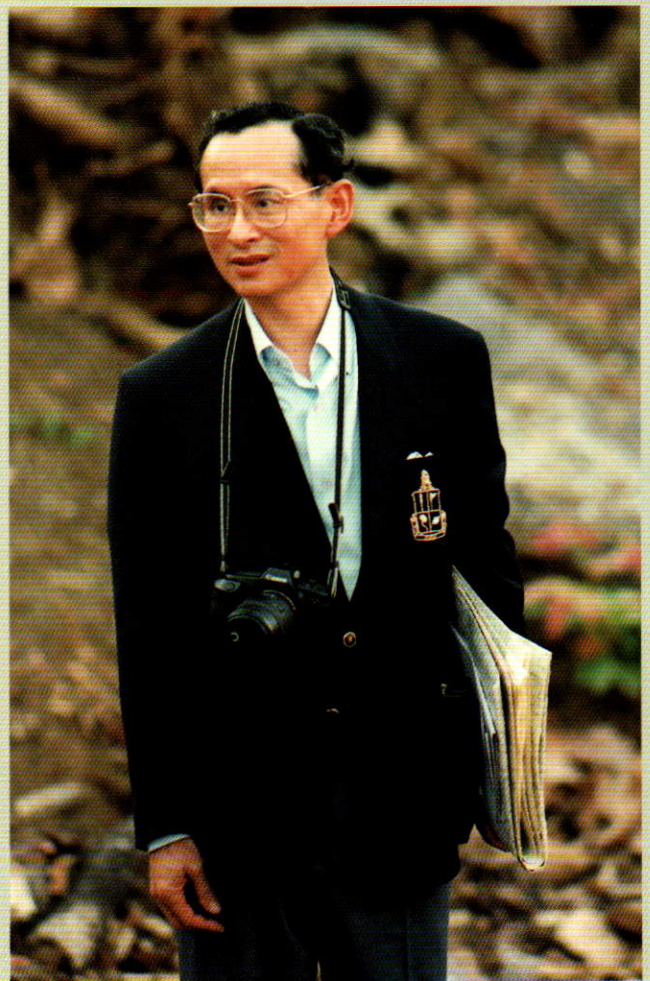
พระผู้สถิตในจักรวาลราชบุรี

สมาคมการประดิษฐ์ไทย

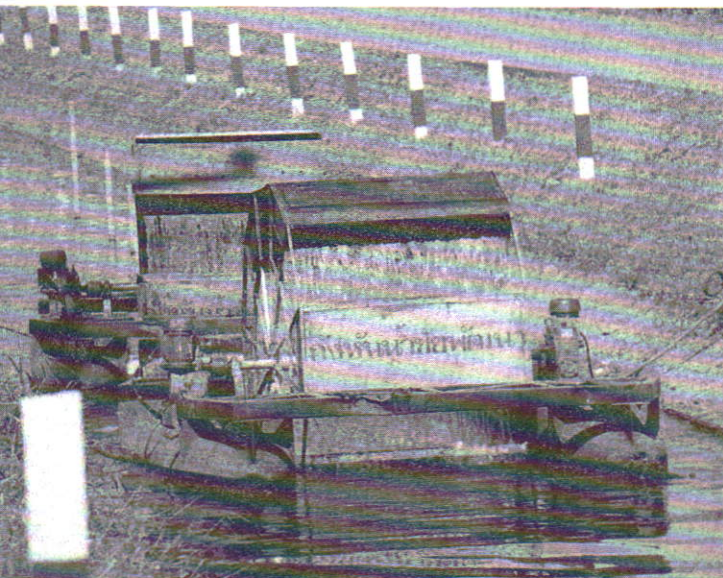
วันที่ ๒ กุมภาพันธ์ ในทุกปี คือ “วันนักประดิษฐ์” ทั้งนี้ เป็นไปตามมติ คณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๓๗ เพื่อเป็นที่รำลึกในห้วงอานาประชาราษฎร์ถึง โอกาสที่ได้มีการจดทะเบียนทูลเกล้าฯ ถวายสิทธิบัตร การประดิษฐ์ แต่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชฯ เมื่อวันที่ ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๖

ในโอกาสวันนักประดิษฐ์ กำลังจะเวียนกลับมาอีก วาระหนึ่ง ในวันที่ ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๒ สมาคมการ

ประดิษฐ์ไทย ซึ่งเป็นศูนย์รวมของบรรดานักประดิษฐ์ ในประเทศไทย รู้สึกสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณเป็น ล้นพ้น และภูมิใจ ในพระอัจฉริยภาพและพระปรีชาญาณ ที่ได้ทรงประดิษฐ์ “เครื่องกลเติมอากาศที่ผิวน้ำหมุนช้า

แบบทุ่นลอย” หรือ กังหันน้ำชัยพัฒนา (Chai Pattana Aerator, Model RX -๒) มีใบพัดหมุนรอบ ขั้วเคลื่อนน้ำหมุนรอบเป็นวงกลม สามารถขับเคลื่อน น้ำและวิดน้ำขึ้นไปสาดกระจายเป็นฝอย เพื่อให้สัมผัส กับอากาศได้อย่างทั่วถึง เป็นผลให้ออกซิเจนในอากาศ สามารถละลายเข้าไปในน้ำได้เร็ว และในช่วงที่น้ำเสีย ถูกยกขึ้นมากกระจายสัมผัสกับอากาศตกลงไปยังผิวน้ำ จะทำให้เกิดฟองอากาศจมตามลงไป ก่อให้เกิดการ ถ่ายเทออกซิเจนอีกส่วนหนึ่ง

กังหันน้ำชัยพัฒนา ที่ทรงประดิษฐ์ขึ้นนี้ สามารถ ใช้ประโยชน์ได้ทั้งการเติมอากาศ การกวนแบบผสมผสาน และการทำให้เกิดการไหลตามทิศทางที่กำหนด จาก การทดสอบประสิทธิภาพ ปรากฏว่าสามารถถ่ายเท ออกซิเจนได้ เท่ากับ ๐.๙ กิโลกรัมต่อแรงม้าต่อชั่วโมง โดยเสียค่าไฟฟ้าเพียงประมาณ ๑.๑๐ บาทต่อชั่วโมง

ได้มีการนำสิ่งนี้ที่ทรงประดิษฐ์นี้ไปทดลองใช้ที่ โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า วัดบวรนิเวศวิหาร กองพลทหารม้าที่ ๒ และคลองแม่ข่า จังหวัดเชียงใหม่ สามารถใช้บำบัดน้ำเสียได้อย่างอเนกประสงค์ หน่วย

งานหลายหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนได้นำเอาไป ใช้ในการบำบัดน้ำเสียตามชุมชน

ในประวัติศาสตร์ของชาติไทย พระมหากษัตริย์ ไทยมิได้ทรงเป็นแต่เพียงนักรบและนักปกครอง แต่ พระมหากษัตริย์ไทยในอดีตจนถึงปัจจุบันหลายพระองค์ ได้ทรงแสดงความอัจฉริยะแห่งการประดิษฐ์คิดค้น เช่น ในสมัยกรุงสุโขทัยเป็นราชธานี พระเจ้ารามคำแหง มหาราช ก็ได้ทรงประดิษฐ์อักษรไทยขึ้นใช้เพื่อให้ลูก หลานไทยได้ภูมิใจในความเป็นผู้มีภาษาเป็นของตนเอง และได้มีการสื่อสารกันเอง และเป็นสื่อการศึกษานำ ความรู้ความคิดอ่านมาสู่ตนเองเกิดความฉลาดเฉลียว แก่ปวงพสกนิกรมาจนถึงปัจจุบัน ในยุคกรุงศรีอยุธยา เป็นราชธานี ไทยก็ได้ชื่นชมกับพระบารมีและพระ อัจฉริยะของสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ผู้ทรงคิด ประดิษฐ์ระบบประปาในวังแห่งกรุงละโว้ มีเทคนิคใน การขึงเรือสำเภา ตลอดจนเป็นผู้รับถ่ายทอดวิชาดาราศาสตร์ชั้นเยี่ยมจากบาทหลวงชาวฝรั่งเศสในสมัยนั้นที่ ได้เข้ามาผูกสัมพันธ์ไมตรีกับไทย

ในยุคกรุงรัตนโกสินทร์ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ก็ทรงได้รับการยกย่องให้เป็น “พระบิดา” แห่งวงการดาราศาสตร์เมื่อพระองค์ทรงสามารถคำนวณ ให้ชาวต่างประเทศเห็นถึงความแม่นยำในการคำนวณ การเกิดสุริยุปราคาเต็มดวงได้อย่างมหัศจรรย์

เมื่อไทยได้ก้าวอย่างต่อมาตามกาลเวลาจนถึง วันที่ ๙ มิถุนายน ๒๕๕๙ ซึ่งเป็นวันขึ้นครองราชย์ของ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชฯ ไทยทั้งชาติจนถึงปัจจุบันต่างซาบซึ้งและสำนึกในพระ มหากรุณาธิคุณเป็นล้นพ้น ที่ทรงใช้ “การประดิษฐ์คิดค้น” ตลอดจนการทรงโปรดการประดิษฐ์และวิทยาศาสตร์ การช่างทั้งหลายมาประกอบในการเป็นเครื่องมือ เพื่อ นำมาซึ่งการช่วยปวงพสกนิกรของพระองค์ต่อสู่กับ “ความยากจน” ซึ่งเป็นศัตรูตัวสำคัญในการบั่นทอน

“ ทรงโปรดการประดิษฐ์และวิทยาศาสตร์ การช่างทั้งหลาย มาประกอบในการเป็นเครื่องมือ เพื่อนำมาซึ่งการช่วยปวง พสกนิกรของพระองค์ต่อสู้กับ “ความยากจน” ซึ่งเป็นศัตรูตัว สำคัญในการบันทึกอนความเป็นอยู่ที่ดีของพสกนิกร ”

ความเป็นอยู่ที่ดีของพสกนิกร นับเป็นสงครามอัน ยิ่งใหญ่กว่าสงครามที่ต้องรบสู้กันในอดีต พระองค์ได้ ทรงคิดประดิษฐ์ “สูตร” และ “วิธีการ” ใหม่ แปลก และมีประโยชน์อยู่เสมอ เพื่อขจัดปัดเป่าทุกข์ของ อาณาประชาราษฎร์ สมตามพระปฐมบรมราชโองการ ที่ทรงประกาศแก่นิกรสโมสร ว่า “เราจะปกครองแผ่นดิน โดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งปวงชนชาวไทย”

สิ่งประดิษฐ์ “สูตร” และ “แนวคิด” ในการแก้ ปัญหาแบบใหม่ ประหยัดและได้ผลสมบูรณ์ ในแนว และแบบอย่างของ “นักประดิษฐ์” ตลอดรัชสมัยของ พระองค์จนถึงปัจจุบันมีอยู่เป็นจำนวนมาก ซึ่งในแนว จินตนาการของ “สมาคมการประดิษฐ์ไทย” พระองค์ คือ “มหाराช นักประดิษฐ์” ที่ควรได้รับการเทิดทูนจาก ปวงประชาราษฎร์ไม่เฉพาะแต่วงการประดิษฐ์ของไทย เท่านั้น แต่ยังคงควรได้รับยกย่องในวงสากลอีกด้วย นอก จากผลงานการประดิษฐ์ที่พระองค์ได้ทรงจดสิทธิบัตรแล้ว คือ เครื่องกลเติมอากาศ ดังได้กล่าวข้างต้น การประดิษฐ์ คิดค้นต่างๆ ที่เป็นผลการทรงงานของพระองค์ตลอด มายังเป็นสิ่งที่ได้นำความเป็นอยู่ที่ดีมาสู่พสกนิกรของ พระองค์และทะนุบำรุงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นอย่างดี จึงขอยกมาพรรณนาเป็นตัวอย่าง

สิ่งประดิษฐ์และวิธีการเหล่านี้ล้วนเป็นสิ่งที่บรรดา ประเทศและพลเมืองของชาติต่างๆ ที่มีปัญหาแบบ เดียวกับไทยสามารถนำไปใช้เพื่อเสริมสร้างชีวิตและ

ความเป็นอยู่ที่ดี โดยมีการอนุรักษ์ทรัพยากรและธรรม- ชาติสิ่งแวดล้อมที่ถูกต้องด้วย

๑. หญ้าแฝก “กำแพงที่มีชีวิต” เพื่อการอนุรักษ์ ดินและน้ำ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มีพระมหากรุณาธิคุณ พระราชทานพระราชดำริให้ส่วนราชการดำเนินการ ศึกษาและทดลองใช้หญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและ น้ำเป็นครั้งแรก แก่เลขาธิการคณะกรรมการพิเศษเพื่อ ประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (กปร.) เมื่อวันที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๓๒

พระอัจฉริยภาพในการประดิษฐ์ในเรื่องนี้ คือ พระ

ปรีชาญาณอันล้ำเลิศในการเลือกหาพันธุ์พืชที่สามารถนำมาใช้เพื่อชะลอและสกัดการชะล้างพังทลายของหน้าดิน ซึ่งได้รับผลสำเร็จเป็นอย่างดีทั้งในขั้นทดลองและนำไปใช้จริง ได้มีการรณรงค์เพื่อนำเอาหญ้าแฝกออกปลูกในที่ต่างๆ ตลอดจนมีการจัดสัมมนาระหว่างชาติเรื่อง “หญ้าแฝก-หญ้ามหัศจรรย์” เป็นการร่วมเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในโอกาสที่ทรงครองสิริราชสมบัติเป็นปีที่ ๕๐ ระหว่างวันที่ ๕-๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๙

กระถางต้นไม้ที่ทำจากหญ้าแฝก ซึ่งเมื่อนำไปฝังลงดิน จะย่อยสลายกลายเป็นปุ๋ยอย่างดีของต้นไม้

แม้ว่าการนำหญ้าแฝกมาใช้เพื่อป้องกันการชะเซาะทำลายของน้ำทำให้สูญเสียหน้าดิน แต่ผลที่เกิดจากการปรับปรุงภาวะสิ่งแวดล้อมและการอนุรักษ์ธรรมชาติในด้านต่างๆ จากหญ้าแฝกนี้ยังมีอีกมาก เช่น ช่วยลดการทำลายป่าไม้ การทำให้คุณสมบัติของพื้นที่ทำการเกษตรเสื่อมโทรม หรือทำให้การขาดคุณสมบัติของดินในการดูดซับน้ำ ทำให้เกิดน้ำท่วมเมื่อฝนตกหนัก และแห้งแล้งเมื่อฝนขาดหรือทำให้เกิดการตกละเอียดของดินทรายตามแม่น้ำ ปากน้ำ และตามระบบชลประทานต่างๆ ทำให้แม่น้ำและสันดอนตื้นเขิน เขื่อน ฝาย คลองส่งน้ำ

คลองระบายน้ำ อ่างเก็บน้ำ หมดอายุก่อนกำหนด ต้องเสียค่าขุดลอกและบำรุงรักษาแต่ละปีเป็นจำนวนมาก

“การประดิษฐ์” ของพระองค์ที่มีการนำ หญ้าแฝกมาใช้ จึงกลายเป็นสิ่งที่มีคุณค่ามหาศาลต่อประเทศในการลดการสูญเสียทั้งงบประมาณการบำรุงรักษาดินและแหล่งน้ำ พร้อมทั้งช่วยอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้อย่างดีเยี่ยมอีกด้วย

นอกจากนี้ หญ้าแฝกที่ทรงนำมาใช้ยังนำไปทำประโยชน์ในด้านทำเป็นสินค้าหัตถกรรม อาหารสัตว์ ทำหลังคาบ้าน และวัสดุเพาะเห็ดฟาง ปุ๋ยหมัก และสิ่งทอ ในบางประเทศยังใช้หญ้าแฝกเป็นรั้วป้องกันไฟ ป้องกันสัตว์บางชนิด และเป็นไม้ประดับ หญ้าแฝกจึงกลายเป็น “หญ้ามหัศจรรย์” จากการทรงค้นพบได้ของพระองค์ และจะเป็นสิ่งประดิษฐ์คิดค้น ที่อยู่ในชีวิตและหัวใจของคนไทยทั้งมวลตลอดไป

๒.โครงการ “ฝนหลวง” ขุบชีวิตพืช สัตว์ และมนุษย์
สิ่งประดิษฐ์ที่ทรงประดิษฐ์คิดค้นเพื่อหาทางขจัดความแห้งแล้งให้แก่ราษฎรในบางพื้นที่ที่ขาดฝนธรรมชาติ คือ “ฝนหลวง” ในปี ๒๕๑๒ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้ทรงทุ่มเทเวลาคิดค้นและวิจัย

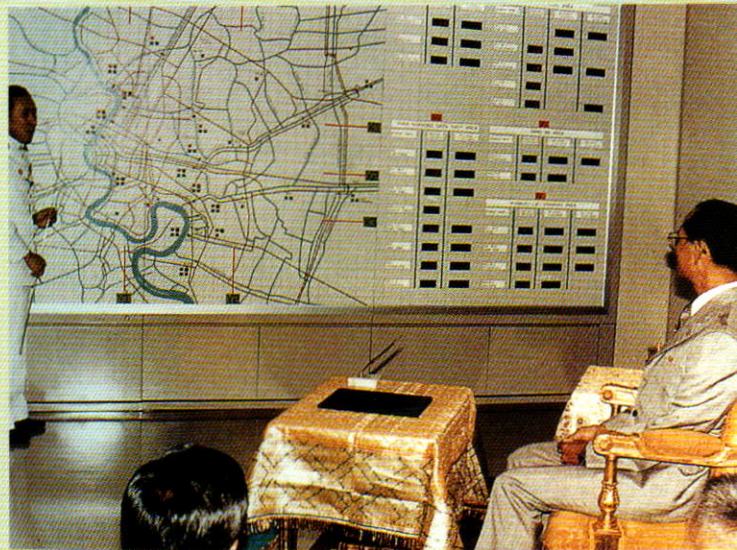

เพื่อที่จะนำเทคโนโลยีการทำฝนในประเทศไทยซึ่งอยู่ในภูมิภาคเขตร้อนมาใช้เป็นมาตรการหนึ่งในการป้องกันและบรรเทาสภาวะแห้งแล้ง เพื่อให้ครบวัฏจักรของน้ำ ได้มีการทำฝนเทียมตามพระราชดำริ เป็นครั้งแรกในปี ๒๕๑๒ โดยการโปรยน้ำแข็งแห้ง (คาร์บอนไดออกไซด์ แข็ง) จากเครื่องบินเข้าสู่ยอดของเมฆคิวมูลัส ณ บริเวณเขาใหญ่ หลังปฏิบัติการประมาณ ๑๕ นาที ก่อนเมฆรวมตัวกันหนาแน่น ก่อยอดสูงและมีขนาดใหญ่ขึ้น

การประดิษฐ์ “ฝนหลวง” ของพระองค์หลังจากผ่านการทดลองและปรับปรุงหลายครั้งก็ประสบผลสำเร็จ จนต่อมาได้มีการจัดตั้ง “ศูนย์อำนวยการฝนหลวงพิเศษ จิตรลดา” ดำเนินการทำฝนหลวงให้แก่ราษฎรเมื่อร้องขอมา ในปี ๒๕๑๔ จากพระราชดำริจนกลายเป็น “สิ่งประดิษฐ์” ของพระองค์ ได้มีการนำฝนหลวงไปใช้ในพื้นที่เกษตรกรรมในจังหวัดพิจิตรและนครสวรรค์ เป็นครั้งแรก สามารถรักษนาข้าวของทั้งสองจังหวัดให้รอดพ้นจากความเสียหายได้อย่างสมบูรณ์ ต่อมาได้มีการนำฝนหลวงออกช่วยราษฎรในหลายท้องที่ ในแต่ละปีจะมีการนำฝนหลวงไปช่วยราษฎรได้ถึง ๔๐-๖๓ จังหวัดต่อปี นับเป็นคุณประโยชน์มหาศาลต่อพสกนิกรและอาณาประชาราษฎรในการลดภัยอันเกิดจากความแห้งแล้งซึ่งอาจก่อให้เกิดความสูญเสียทางเศรษฐกิจไว้ได้ และชาวต่างประเทศจำนวนมากได้ขอเข้ามาศึกษาเรื่อง “การทำฝนหลวง” จากประเทศไทย

๓. ประดิษฐ์ค้นคิดและพระราชทาน “ทฤษฎีใหม่” แก่ปวงประชาราษฎร์

การประดิษฐ์คิดค้นของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ไม่ทรงหยุดอยู่ในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง แต่เมื่อใดที่พสกนิกรของพระองค์กำลังได้รับความทุกข์ในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง พระองค์จะทรงเริ่มประดิษฐ์คิดค้นในเรื่องใหม่นั้น และพระอัจฉริยะจะฉายปรากฏเสมือนหนึ่งพระกฤดาภิหาร จากความคิดประดิษฐ์ริเริ่มของพระองค์อยู่เสมอ ดังจะ

เห็นได้จาก แนวคิดเรื่อง “ทฤษฎีใหม่” ซึ่งได้เกิดจากการที่ได้ทรงทราบถึงปัญหาการขาดแคลน “น้ำ” เพื่อการเกษตรของเกษตรกร อันเป็นทุกข์เข็ญ เป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีพของพสกนิกรของพระองค์ จึงพระราชทานพระราชดำริแนวคิดใหม่ในการบริหารการจัดการที่ดินของเกษตรกรเสียใหม่ โดยกำหนดสัดส่วนการใช้พื้นที่ดินให้เกิดประโยชน์สูงสุดคือ ในพื้นที่เกษตรกรรมส่วนใหญ่มี ๑๐-๑๕ ไร่ต่อ ๑ ครอบครัว ให้แบ่งเป็น

- ๓๐% ขุดสระน้ำ
- ๖๐% ทำไร่นา ปลูกข้าวและไม้ผล หรือทำไร่นาสวนผสม
- ๑๐% ใช้เป็นที่อยู่อาศัย เลี้ยงสัตว์ ปลูกพืชสวนครัว และถนน

คนไทยส่วนใหญ่มักไม่ทำดั่งข้างต้นแต่จะแบ่งเนื้อที่ที่มากเกินไปสำหรับกักเก็บน้ำ แต่กลับใช้เนื้อที่ของตนเอง ขุดบ่อเล็กๆ ส่วนการปลูกพืชของตนกลับหวังอาศัยพึ่งระบบน้ำฝน ทำให้ได้ผลผลิตน้อย

ตาม “ทฤษฎีใหม่” ของการจัดแบ่งเนื้อที่ใช้งานของเกษตรกรให้ถูกต้องนี้ พระองค์ได้กำหนดเงื่อนไขในความสำเร็จของทฤษฎีว่า จะต้องอาศัยหลักของ “บวร”

“ตาม “ทฤษฎีใหม่” ของการจัดแบ่งเนื้อที่ใช้สอยของเกษตรกรให้ถูกต้องนี้ พระองค์ได้กำหนดเงื่อนไขในความสำเร็จของทฤษฎีว่า จะต้องอาศัยหลักของ “บวร” เข้ามาประยุกต์ใช้ด้วย นั่นคือ จะต้องอาศัยการผนึกกำลังกันระหว่าง “บ้าน” “วัด” “ราชการ” (บ-ว-ร) ที่ดีที่สุดด้วย”

เข้ามาประยุกต์ใช้ด้วย นั่นคือ จะต้องอาศัยการผนึกกำลังกันระหว่าง “บ้าน” “วัด” “ราชการ” (บ-ว-ร) ที่ดีที่สุดด้วย ซึ่งเป็นแนวคิดนำมา “ประดิษฐ์” เป็นทฤษฎีในการพัฒนาสังคมของพระองค์อีกด้วย และทฤษฎีใหม่ซึ่งทรงคิดค้นขึ้นนี้ ก็ปรากฏว่าเป็นผลดีแก่ราษฎรที่ปฏิบัติตามพระราชดำริ ทำไร่นาสวนผสม และสามารถมีรายได้ มีฐานะดี มั่นคงขึ้นเป็นจำนวนมาก

๔.การทรงคิดประดิษฐ์ “ระบบน้ำ” เพื่อแก้ไขปัญหาน้ำท่วมกรุงเทพฯ และปริมณฑล และ “แก้มลิง”

หลังจากได้ทรงศึกษาวิเคราะห์และสังเกตการณ์ปรากฏการณ์น้ำท่วมกรุงเทพฯ และปริมณฑล สร้างความทุกข์ร้อนให้แก่พลสกนิกรในท้องที่ดังกล่าวนี้ พระองค์ได้ทรงคิดค้นหาทางออกโดยการจัด “ระบบการไหลของน้ำที่นำไปสู่ภาวะน้ำท่วมทันและน้ำท่วมขัง” และได้พระราชทานพระราชดำริในทางแก้ไขตามวิธีการคิดประดิษฐ์ของพระองค์ ประกอบด้วย

- การเร่งระบายน้ำให้ออกสู่ทะเล โดยผ่านคลองทางฝั่งตะวันออกของเขตชุมชนกรุงเทพมหานคร
- การจัดให้มีพื้นที่สีเขียว (Green belt) ซึ่งสามารถแปรสภาพเป็นการระบายน้ำได้ด้วย
- การสร้างระบบป้องกันน้ำท่วมในเขตชุมชนกรุงเทพมหานคร

- การสร้างสถานีเก็บน้ำตามจุดต่างๆ ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร เพื่อช่วยในโครงการป้องกันน้ำท่วม
- การขยายทางน้ำ หรือ เปิดทางน้ำในจุดที่ผ่านทางหลวงหรือทางรถไฟ

ในการทรงคิดค้นประดิษฐ์ของพระองค์ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องใด หรือสาขาศาสตร์ใดก็ตาม พระองค์จะทรง

- ตรึงนึกถึงข้อจำกัดในทางปฏิบัติต่างๆ
- ยึดถือหลักวิทยาการที่เหมาะสม
- ให้มีความเป็นไปได้และความประหยัดในการประดิษฐ์คิดค้นนั้นๆ
- หลักการสร้างความคิดริเริ่มให้กับประชาชน
- แนวคิดค้นใหม่ๆ นั้น ต้องสามารถแก้ไขปัญหาที่ประชาชนประสบอยู่
- เน้นการประสานวิทยาการสาขาต่างๆ เข้าด้วยกัน เพื่อให้การแก้ปัญหาามีหลักเกณฑ์ และถูกต้อง

ความหลากหลายของการประดิษฐ์คิดค้น หรือทางคิด “ระบบ” ต่างๆ ที่นำมาใช้เป็นพระราชดำริ ซึ่งถูกนำมาใช้ในการแก้หรือต่อสู้กับปัญหา สามารถจำแนกออกเป็นสาขาต่างๆ เช่น

- อุทกวิทยา (Hydrology) มีการให้ติดตามสภาพภูมิอากาศ ทางเดินของพายุ นำมาคาดการณ์ได้อย่างถูกต้อง มีการรวบรวมข้อมูลน้ำฝน ปริมาณน้ำ เพื่อนำมาใช้ในการออกแบบ “ระบบระบายน้ำ”

- ชลศาสตร์ (Hydraulic Engineering) ทรงให้สร้างคันกันน้ำขึ้นใช้ในการกำจัดสิ่งที่เป็นอุปสรรคกีดขวางการไหลของน้ำ เช่น วัชพืช ฯลฯ

- ด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Engineering) ทรงให้ทำการถ่ายเทน้ำในคลองสายต่างๆ ทั่วกรุงเทพมหานคร เพื่อมิให้เกิดสภาพน้ำเน่าเสีย ซึ่งเมื่อมีการหมุนเวียนน้ำอยู่ตลอดเวลา ก็จะสามารถช่วยบรรเทาความรุนแรงของการเน่าเสียได้

แก้มลิง

การแก้ปัญหาน้ำท่วมด้วย ระบบ “แก้มลิง” ตามแนวการประดิษฐ์คิดค้นวิธีเพื่อเอาชนะปัญหาน้ำท่วมให้ได้นี้ ปรากฏว่าได้รับผลสำเร็จในการแก้ปัญหาน้ำท่วมให้กรุงเทพมหานคร และเมื่อจังหวัดชุมพรประสบกับภัยจากได้ฝนล้นดลเมื่อกลางปี ๒๕๔๐ มูลนิธิชัยพัฒนา ก็ได้มีการนำเอาระบบแก้มลิงไปประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาที่นั่นอีก ซึ่งได้รับผลสำเร็จอีกเช่นกัน

๕.พระราชดำริสนับสนุนการทำ “คลองจากไม่ยางพาราส่งออก”

ล่าสุดในกระบวนการคิดค้นเพื่อหาแนวทางเอาชนะวิกฤตทางเศรษฐกิจที่กำลังคุกคามไทยอยู่ในปัจจุบัน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้พระราชทานแนวความคิดในการส่งเสริมอุตสาหกรรมไทยในทางที่ถูกต้องและเหมาะสมแก่กาลสมัย คือการเลือกสินค้าที่ผลิตเพื่อส่งออกให้สอดคล้องกับวัตถุดิบที่มีในประเทศ และสามารถดึงดูดความสนใจจากตลาดทั่วโลกได้ คือความสำเร็จของอุตสาหกรรมผลิตเครื่องดนตรี ได้แก่ กลอง ที่ใช้ประกอบการเล่นในวงดนตรีสากลที่ใช้

แพร่หลายทั่วโลก โดยออกแบบให้ทำจากวัสดุไม่ยวดยานที่ต้องปลูกทดแทนเป็นระยะ เพื่อให้เกิดมูลค่าเพิ่มแก่สินค้า และมีตลาดรองรับเป็นอย่างดี ทำให้รายได้จากการส่งออกกระจายออกสู่เกษตรกรผู้ทำสวนยางได้ดี และยังเป็นการเสริมสร้างภาพลักษณ์ที่ดีในฝีมืออันประณีตของชาวไทยในผลงานการผลิตกลองในวงดนตรีสากลออกสู่ตลาดโลก

ดังนั้น จากที่กล่าวมาแล้วนี้ อาจสรุปได้ว่า

ในประวัติศาสตร์ที่ยาวนานของชนชาติไทย แม้ว่าพระมหากษัตริย์ในอดีตจะได้แสดงลักษณะของการเป็น “กษัตริย์นักประดิษฐ์” หลายพระองค์ก็ตาม แต่ก็ต้องนับได้ว่า การทรงงาน “การประดิษฐ์คิดค้น” ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว นับเป็น “ยอดของผลงานการประดิษฐ์” อันประกอบด้วยสิ่งที่สะท้อนอยู่ใน “สิ่งประดิษฐ์” “การทรงคิดค้น” ของพระองค์ สรุปได้คือ

- มีพระเมตตาคุณที่มิต่อปวงประชาราษฎร์ โดยตั้งเป้าหมายแห่งการประดิษฐ์ คือ การบำบัดทุกข์และบำรุงสุขแก่ปวงประชาราษฎร์ อยู่ในทุกเรื่องที่พระองค์ทรงประดิษฐ์ หรือที่ทรงโปรดการประดิษฐ์ คิดค้น
- มีพระอัจฉริยภาพ มีความล้ำเลิศในทฤษฎีและการปฏิบัติ โดยยึดมั่นในเทคโนโลยี และภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมทั้งการประดิษฐ์นั้นมีความแปลกใหม่ และมีความเป็นสากลเป็นที่ยอมรับในระดับนานาชาติแฝงอยู่ในผลการทรงงานการประดิษฐ์ของพระองค์เสมอไป
- การทรงแสดงให้เห็นถึงความสนพระราชหฤทัย และความห่วงใยในปัญหาสิ่งแวดล้อม และการอนุรักษ์ทรัพยากร ในหลักการการประดิษฐ์ของพระองค์ในทุกเรื่องที่พระองค์ทรงงานประดิษฐ์
- ทรงเป็นแบบอย่างในการประดิษฐ์คิดค้นให้คน

ไทยทั้งชาติได้ดำเนินตามรอยเบื้องพระยุคลบาท ทั้งในหลักการการประดิษฐ์ และการคิดค้นเลือกประดิษฐ์ที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของประเทศไทย

ดังนั้น ในโอกาสที่ได้มีการเฉลิมฉลอง “วันนักประดิษฐ์” ในวันที่ ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๒ ซึ่งถือได้ว่าเป็นวันที่ทุกคนต่างน้อมระลึกถึงพระมหากษัตริย์คุณที่ทรงมีแก่ปวงชนชาวไทยในการทรงประดิษฐ์คิดค้นจนได้รับการทูลเกล้าฯ ถวาย “สิทธิบัตร” เครื่องกลเติมอากาศแบบทุ่นลอย พร้อมทั้งรำลึกถึงผลการทรงงานการประดิษฐ์ในเรื่องต่างๆ อันเป็นคุณานุประโยชน์แก่ประเทศ เศรษฐกิจและพสกนิกรของพระองค์ซึ่งสมาคมการประดิษฐ์ไทยได้นำมาประมวลไว้นี้ สมาคมการประดิษฐ์ไทย จึงใคร่ขอเชิญชวนพสกนิกรไทยร่วมใจถวายพระราชสมัญญา “มหाराช-นักประดิษฐ์” แต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว โดยพระราชสมัญญานี้จะ “สถิตยในหัวใจราษฎร” ชั่ววันรันดร์

ด้วยความสำนึกในคุณค่าและตัวอย่างที่ดีที่พระองค์ได้ทรงแสดงไว้ในสิ่งประดิษฐ์คิดค้นที่พระองค์ทรงงานอย่างตรากตรำพระวรกายโดยมิได้เห็นแก่เหน็ดเหนื่อย สมาคมฯจึงขอเชิญชวนประชาชนทุกหมู่เหล่าที่จะร่วมแรงร่วมใจพร้อมกัน “ช่วยพัฒนาชาติโดยการตามรอยพระยุคลบาทแห่งมหाराชนักประดิษฐ์”

เพื่อให้เศรษฐกิจของชาติสามารถพึ่งตนเองได้และมีความเป็นไททางเศรษฐกิจอย่างแท้จริง สมตามพระราชดำรัสที่เน้นการพึ่งตนเองให้ได้มากกว่าที่จะเป็น Trade Economy หรือเศรษฐกิจที่มุ่งแต่การค้าเป็นที่ตั้งแต่อย่างเดียวอย่างที่ได้เกิดขึ้นในอดีต ซึ่งเป็นการเติบโตที่อยู่บนฐานที่ไม่มั่นคงและไม่ยั่งยืน

เกษตรกรชื่นชอบการปฏิบัติ ตามแนวทฤษฎีใหม่ของในหลวง

ชาคริต รุลงะเสวี

ก็

ย่อมเป็นที่รู้กันดีอยู่แล้วว่า ประเทศไทย
เราเป็นประเทศที่อยู่ในเขตร้อนชื้น มี
ฝนตกค่อนข้างชุก มีค่าเฉลี่ยฝนตกทั่วประเทศปีละ
ประมาณ ๑,๕๐๐ มิลลิเมตร และมีฤดูฝนนานประมาณ
๕-๖ เดือน ในอดีตเมื่อป่าไม้ยังอุดมสมบูรณ์อยู่ น้ำฝน
ส่วนหนึ่งจะดูดซับไว้ในป่า อีกส่วนหนึ่งจะไหลลงสู่ใต้ดิน
และอีกส่วนหนึ่งจะถูกเก็บกักไว้ตามทีลุ่ม เช่น ห้วย หนอง
คลอง บึง และลำธารตามธรรมชาติ ส่วนที่เหลือจะ
ระเหยสู่บรรยากาศ และไหลลงสู่ลำห้วย ลำธาร แม่น้ำ
และออกสู่ทะเล

น้ำที่ถูกกักเก็บไว้ในป่าและในแหล่งน้ำธรรมชาติ
เหล่านี้ จะค่อยๆ ไหลซึมซับออกมาทีละน้อยตลอดปี
ส่วนที่ขังอยู่ในห้วยหนอง คลอง บึง และแอ่งน้ำต่างๆ
ก็จะเป็นประโยชน์แก่ประชาชนในช่วงฤดูแล้ง

ต่อมาระบบนิเวศเปลี่ยนไป ป่าไม้ถูกทำลาย ถูก
ถากถางเพื่อการเกษตรและกิจกรรมต่างๆ ห้วย หนอง
คลอง บึงสาธารณะ ก็จะตื้นเขินและถูกบุกรุกถือครอง
กรรมสิทธิ์บริเวณทางระบายน้ำออกสู่ทะเลตามธรรมชาติ
ถูกใช้ประโยชน์ในการก่อสร้างอาคาร ถนน ทางรถไฟ
ป่อเลี้ยงกุ้ง เลี้ยงปลา และอื่นๆ

เมื่อฝนตกลงมา น้ำไหลสู่ที่ต่ำอย่างรวดเร็วเพราะ

ไม่มีที่เก็บกัก แต่เมื่อกระทบสิ่งกีดขวางก็ทำให้เกิดน้ำท่วมฉับพลันอย่างรุนแรง เมื่อน้ำท่าไหลลงทะเลและไม่ มีน้ำจากป่ามาเติม แหล่งน้ำธรรมชาติก็เหือดแห้ง จึงทำให้เกิดความแห้งแล้งและขาดน้ำอุปโภค-บริโภคอยู่เสมอ

เกษตรกรที่อยู่ในสภาวะดังกล่าว โดยเฉพาะเกษตรกรชาวนาที่อยู่ในเขตใช้น้ำฝน จึงได้รับความเดือดร้อนหนัก เพราะผลิตผลเสียหายเป็นประจำและไม่พอเลี้ยงชีพ ต้องอพยพทิ้งถิ่นฐานไปหารายได้ในเมืองใหญ่ๆ และเกิดปัญหาด้านสังคมตามมามากมาย ก่ออย่างที่ว่ากันนั้นแหละครับ

สำหรับในด้านการพัฒนาอาชีพประชาชนในชนบท พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ได้พระราชทานแนวทางครั้งสำคัญเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๒ ซึ่งต่อมาประชาชนจึงได้รู้จักกันอย่างดี ในนามการเกษตร “ทฤษฎีใหม่”

สำหรับพี่น้องเกษตรกรทั้งหลายนั้น ในยามที่ภาวะเศรษฐกิจของชาติยังตกต่ำอยู่เช่นขณะนี้ ทำให้ทุกคนจำเป็นต้องขยันขันแข็งในการทำงานเพิ่มขึ้นเป็นทวีคูณ และบัดนี้ก็มีเกษตรกรหลายต่อหลายรายแล้ว ที่ได้รับความสำเร็จเป็นอย่างดี ในการเลือกปฏิบัติทำการเกษตรตามแนวทฤษฎีใหม่ ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวของเราทั้งหลาย ได้ทรงพระราชทานคำแนะนำมาให้แล้วนั้น ปรากฏว่าได้รับผลดีในการปฏิบัติบังเกิดผลชัดเจนพอเป็นตัวอย่างของจริง ให้ผู้สนใจทั่วประเทศได้หาดูเป็นตัวอย่างกันได้ ในแทบทุกจังหวัดแล้วนะครับ

ซึ่ง “วารสารไทย” ใครขอนำตัวอย่างเล็กๆ น้อยๆ มาบอกเล่าสู่กันฟังไว้ด้วยสัก ๒ ราย พอให้ผู้สนใจติดตามไปชมจากการปฏิบัติจริงๆ ก็ได้ไม่ยาก

ตามที่เป็นที่ทราบกันดีแล้วว่า “น้ำ” เป็นสิ่งสำคัญ ในการประกอบอาชีพทำการเกษตร แต่เนื่องจากสภาวะปัจจุบันสภาพแวดล้อมได้ถูกทำลายลงไปมากแล้ว จน

ทำให้ขาดความสมดุลทางระบบนิเวศ ก่อให้เกิดความแปรปรวนของสภาพดิน ฟ้า อากาศ เป็นสาเหตุให้เกิดสภาพความแห้งแล้งและฝนทิ้งช่วง สร้างความเสียหายแก่เกษตรกรเป็นจำนวนมาก ดังที่เห็นกันอยู่ในปัจจุบันนี้

นอกจากนี้ เกษตรกรส่วนใหญ่ประมาณ ๗๐% อยู่นอกเขตชลประทาน เกษตรกรต้องอาศัยน้ำฝนเป็นหลักในการทำการเกษตร ในช่วงฤดูฝนเกษตรกรจะมีน้ำฝนใช้ในการเกษตรอย่างเหลือเฟือ แต่พอย่างเข้าหน้าแล้งน้ำก็จะขาดแคลน กรมส่งเสริมการเกษตรจึงได้มีการรณรงค์ให้มีการนำ “ทฤษฎีใหม่” ตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ มาใช้ในการพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรด้วย

โดยเฉพาะปัญหาในเรื่องขาดแคลนน้ำสำหรับการเกษตร การทำไร่นาสวนผสมตามแนวทฤษฎีใหม่ จึงเป็นแนวทางที่จะช่วยแก้ไขปัญหานี้ การขาดแคลนน้ำของเกษตรกรดังกล่าวได้

โดยมีหลักการสำคัญคือ เกษตรกรจะต้องมีแหล่งน้ำประจำไร่นาเพื่อใช้ทำการเกษตรให้มีผลผลิตข้าวเพียงพอ มีอาหารเพื่อบริโภคในครอบครัว มีรายได้จากการขายผลผลิตในไร่นาอย่างต่อเนื่องตลอดปี โดยแบ่งพื้นที่ทำการเกษตรซึ่งมีอยู่จำกัดออกเป็น ๔ ส่วน คือ ๓๐% ของพื้นที่ให้ขุดเป็นสระ อีก ๓๐% ของพื้นที่ใช้ทำนา

ปลูกข้าว และอีก ๓๐% ของพื้นที่ใช้ปลูกพืชผักสวนครัว ตลอดจนไม้ผล ไม้ยืนต้นอื่นๆ ที่มีประโยชน์ ส่วนอีก ๑๐% ของพื้นที่เป็นบริเวณที่อยู่อาศัย และถนนหนทางในไร่นา อย่างนี้เป็นต้น

กรมส่งเสริมการเกษตร มีนโยบายที่จะนำแนวทาง ทฤษฎีใหม่ มาประยุกต์ใช้ในงานส่งเสริมการเกษตร อย่างจริงจัง โดยเฉพาะการทำไร่นาสวนผสม มีเป้าหมายที่จะให้เกษตรกรมีน้ำสำหรับทำการเกษตร เพื่อมี รายได้เพิ่มขึ้น โดยกำหนดให้ทุกจังหวัดณรงค์เพื่อ ขยายผล การทำไร่นาสวนผสมตามแนว “ทฤษฎีใหม่” ในช่วงระหว่างปี ๒๕๓๘-๒๕๓๙ มีเกษตรกรเข้าร่วม จำนวน ๔ แสนราย คิดเป็นพื้นที่ ๒ ล้านไร่

จากการที่มีโอกาสได้แวะไปเยี่ยมเยียนคุณลุงจำลอง อุประ ที่บ้านหนองจิก หมู่ที่ ๕ ตำบลพระยาทอ อำเภอสายบุรี จังหวัดสระบุรี เกษตรกรท่านหนึ่งที่ได้ เข้าร่วมโครงการ “ทฤษฎีใหม่” ตามแนวพระราชดำริ ท่านก็ได้เล่าให้ฟังว่า

ก่อนจะเข้าโครงการทฤษฎีใหม่ ตนเองมีอาชีพทำนา แต่เพียงอย่างเดียว มีรายได้ก็เพียงพอกินไปวันๆ เหนื่อย และลำบากยากจนมาก เลยต้องหันหน้าไปปรึกษากับ เกษตรตำบลว่า พอลจะมีโครงการอะไรที่ทำรายได้ดีกว่า ทำนาอีกหรือไม่

ทางเจ้าหน้าที่เกษตรตำบล จึงได้แนะนำให้ทำ “ทฤษฎีใหม่” ตามแนวพระราชดำริ มาใช้พร้อมกับได้ เสนอชื่อให้คณะกรรมการพิจารณา และได้เข้าร่วม โครงการตามความต้องการ ในระยะแรกต้องทนกับ เสียงดูถูกของเพื่อนบ้าน ว่าทำแบบนี้เสียที่ไปเปล่าๆ เพราะที่จะหมดไปกับการขุดบ่อ แต่มาเดี๋ยวนี้มีแต่คน อยากจะทำตาม

ชาวบ้านในละแวกนี้ส่วนใหญ่เขามีอาชีพทำนา พอถึงหน้าแล้งน้ำก็ไม่มี จะปลูกผักก็ต้องใช้น้ำ บาดาลบ้าง น้ำสระบ้าง แต่ก็ไม่พอใช้ ในสวนของตน

เมื่อเข้าร่วมโครงการทฤษฎีใหม่แล้ว ทำให้มีรายได้ ตลอดปี เรื่องน้ำก็ไม่ต้องเป็นห่วง มีใช้ตลอดปีไม่แห้ง

คุณลุงจำลองยังได้เล่าให้ฟังอีกว่า มาถึงวันนี้พื้นที่ ที่ทำนา ๑๕ ไร่ คิดเป็น ๓๐% ของพื้นที่ ได้ข้าวปีละ ๓๐๐ ถึง อีก ๓๐% ของพื้นที่ปลูกพืชสวนเต็มไปหมด มีต้นไม้ผลนานาชนิด เช่น มีต้นกล้วยน้ำว้าจำนวน ๒๕๐ ต้น มะม่วง ๒๐๐ ต้น มะขามเทศ ๕๐ ต้น พรหมกันนี้ พื้นที่ที่ว่างยังปลูกผักสวนครัวต่างๆ ไร่ และยังมีต้นแคนา ๒๒๐ ต้น ถั่วฝักยาว ๒ ไร่ ถั่วพุ่ม ๒ ไร่ กระเจี๊ยบเขียว ๓ งาน พริก ๑ งาน มะเขือ ๑ งาน แตงไทย ๑ ไร่ แตง ๒ ไร่ ตะไคร้ ๓๐ กอ คื่นห่าน ๒ งาน โหระพาและ แมงลัก ๑ งาน โดยปลูกหมุนเวียนกันไปในพื้นที่ที่จัด แบ่งไว้

ส่วนอีก ๓๐% นำมาขุดकु่งน้ำ และบ่อเลี้ยงปลา โดยเลี้ยงปลาในร่องสวน ๕,๐๐๐ ตัว ในบ่อปล่อย ปลาตะเพียน ๕,๐๐๐ ตัว ปลายี่สกเทศ ๕,๐๐๐ ตัว และปลานิล ๕,๐๐๐ ตัว โดยการปล่อยเลี้ยงแบบธรรมชาติ ถึงเวลาก็จับไปกินไปขายได้ไม่ยาก

มาถึงจุดนี้ ก็ถือว่าประสบความสำเร็จมาก เพราะ ลุงจำลองมีรายได้จากการขายพืชผักขายปลา ได้ตลอด ถึงปีละ ๑๔๙,๓๘๐ บาท จึงไม่ลำบากยากเย็นแสนเข็ญ เหมือนแต่ก่อน

นับได้ว่าเป็นความสำเร็จของคุณลุงจำลอง อุประ ที่ พุ่มเทแรงกายแรงใจอย่างไม่ย่อท้อจนสุดความสามารถ พลิกผืนแผ่นดินที่เคยแห้งแล้ง ให้กลายเป็นไร่นาสวน ผสมที่มีรายได้ตลอดปีเป็นตัวอย่างแก่เกษตรกรข้างเคียง ให้ได้ศึกษาและทำตาม ตลอดจนเป็นผู้อนุรักษ์ธรรมชาติ โดยพยายามหลีกเลี่ยงการใช้สารเคมี จนได้รับโล่พระ ราชทาน จากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในโครงการ “น้ำเพื่อชีวิต” ด้วยนะครับ

นี่เป็นตัวอย่างหนึ่ง ของเกษตรกรที่ดำเนินงาน ตามทฤษฎีใหม่ ขององค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

ที่ได้ทรงพระราชทานแก่เกษตรกรไทย ในการแก้ไข
ปัญหาการขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตร

จากปัญหาความเดือดร้อนของพี่น้องเกษตรกร
อันเป็นผลกระทบมาจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้าง
ทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสภาพแวดล้อม เช่น
ปัญหาค่าครองชีพของเกษตรกร และต้นทุนการผลิตที่
สูงขึ้น ปัญหาแรงงานคืนถิ่น ปัญหาความแปรปรวน
ของสภาพดินฟ้าอากาศ ปัญหาความแห้งแล้ง ขาด
แหล่งน้ำเพื่อการเกษตร ปัญหาน้ำท่วมพื้นที่การเกษตร
และปัญหาความไม่แน่นอนของราคาผลผลิต ซึ่งล้วน
แต่ส่งผลกระทบต่อรายได้ และชีวิตความเป็นอยู่ของเกษตรกร
ทั้งสิ้น ในช่วงภาวะวิกฤติของชาติทุกครั้ง

นับเป็นโชคดีของปวงชนชาวไทย ที่มีพระมหา
กษัตริย์ที่ทรงพระปรีชาสามารถ และทรงมีน้ำพระราช
หฤทัยที่เปี่ยมล้นด้วยความห่วงใยพสกนิกรของพระองค์
ในครั้งนั้นก็เช่นกัน ทรงพระราชทานแนวทางในการ
ดำเนินชีวิต เพื่อต่อสู้สภาพเศรษฐกิจ โดยทรงแนะนำ
ให้ใช้เศรษฐกิจแบบพอเพียง คือการทำกิจการแบบพอ
มีพอกิน ลดการพึ่งพาปัจจัยภายนอก เน้นการช่วย
เหลือตนเองและชุมชน

ในด้านการเกษตร ก็ได้ทรงพระราชทานแนวทาง
ทำการเกษตร “ทฤษฎีใหม่” เพื่อให้เกษตรกรสามารถ
ช่วยตนเองได้ มีแหล่งน้ำสำหรับทำการเกษตรในไร่นา
มีข้าวเพียงพอบริโภคในครอบครัว มีอาหารจากผลผลิต
ในไร่นา ทรงให้มูลนิธิชัยพัฒนา ทำการทดลองที่วัดมงคล
ชัยพัฒนา อำเภอมะนัง จังหวัดสระบุรี มาตั้งแต่ปี ๒๕๓๗
 และได้ขยายผลไปยังพื้นที่ใกล้เคียงและพื้นที่ต่างๆ ซึ่ง
กรมส่งเสริมการเกษตร ก็ได้สนับสนุนการดำเนินงาน
ตามโครงการนี้อย่างเต็มที่ จึงได้ริเริ่มการรณรงค์เพื่อ
ขยายผล การทำไร่นาสวนผสมตามแนวทฤษฎีใหม่ ใน
ทุกภาคทุกจังหวัดทั่วประเทศในปี ๒๕๔๑ เพื่อช่วย
แก้ไขปัญหาและบรรเทาความเดือดร้อน ของพี่น้อง

เกษตรกร อย่างเป็นรูปธรรม

วิธีการโดยสรุปของทฤษฎีใหม่นี้ ให้แบ่งพื้นที่
ทำการเกษตรที่มีอยู่ออกเป็น ๔ ส่วน ตามสัดส่วน ๓๐
ต่อ ๓๐ ต่อ ๓๐ ต่อ ๑๐ โดยพื้นที่ร้อยละ ๓๐ ในส่วน
แรก ให้ขุดสระน้ำสำหรับเก็บกักน้ำในฤดูฝน เพื่อไว้ใช้
ให้เพียงพอในการปลูกพืชในฤดูแล้ง ตลอดจนการเลี้ยง
สัตว์น้ำ พื้นที่ร้อยละ ๓๐ ในส่วนที่สอง ให้ใช้สำหรับ
ปลูกข้าวนาปี เพื่อบริโภคในครัวเรือนให้เพียงพอตลอด
ทั้งปี

พื้นที่ร้อยละ ๓๐ ในส่วนที่สาม ให้ปลูกพืชยืนต้น
พืชไร่ พืชผัก และพืชสมุนไพร เพื่อใช้ประกอบอาหาร
ประจำวัน หากเหลือบริโภคก็นำไปจำหน่ายเป็นรายได้
หลัก และอีกร้อยละ ๑๐ ในส่วนที่เหลือ ใช้เป็นที่อยู่อาศัย
ที่เลี้ยงสัตว์ และโรงเรือนอื่นๆ

สำหรับ คุณสมภักดิ์ บัวลาด ก็เป็นอีกรายหนึ่ง
ที่ได้นำแนวทฤษฎีใหม่นี้ มาปรับใช้ตั้งแต่ปี ๒๕๓๗ จนถึง
ปัจจุบัน ทำให้ความเป็นอยู่ของครอบครัวดีขึ้น มีความ
เป็นอยู่อย่างสุขสบาย พออยู่พอกิน ซึ่งแต่เดิมนั้นนาย
สมภักดิ์ ประกอบอาชีพทำไร่ไถ้อย แต่ประสบปัญหาภัย
ธรรมชาติ ผลผลิตตกต่ำขาดแคลนแรงงานและน้ำ ซึ่ง
เป็นปัจจัยสำคัญที่สุดในการทำไร่ แม้จะมีแหล่งน้ำจาก
ชลประทานขนาดเล็กอ่างเก็บน้ำทุ่งขาม และจากน้ำฝน
ก็ตามที แต่ก็ไม่เพียงพอต่อการทำไร่

จึงทำให้ฐานะยากจนลง เพราะขาดรายได้มาเลี้ยง
ครอบครัว จนกระทั่งทางสำนักงานเกษตรอำเภอชะอำ
และสำนักงานเกษตรจังหวัดเพชรบุรี ได้เข้ามาช่วยเหลือ
โดยในปี ๒๕๓๗ ได้นำโครงการส่งเสริมการจัดไร่นา
สวนผสม มาสู่ตำบลนี้ โดยได้ฝึกอบรมและสนับสนุน
ปัจจัยการผลิตให้แก่เกษตรกรที่ประสบภาวะวิกฤติ

ซึ่งคุณสมภักดิ์ก็เป็นเกษตรกรรายหนึ่ง ที่ได้รับ
การช่วยเหลือโดยสนับสนุนการขุดสระให้จากศูนย์
ศึกษาพัฒนาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

เพื่อเป็นแหล่งน้ำในฤดูขาดแคลนน้ำ จนทำให้สามารถต่อสู้อย่างดีในภาวะวิกฤติผ่านพ้นมาได้ในที่สุด

เมื่อคุณสมภักดิ์ บัวลาด ได้รับความช่วยเหลือในเรื่องแหล่งน้ำจึงได้เริ่มปรับปรุงพื้นที่แบบค่อยเป็นค่อยไป เลิกทำไร่อ้อยทั้งหมด แล้วนำเอาแนวพระราชดำริ ทฤษฎีใหม่ มาประยุกต์ใช้ในแปลง โดยแบ่งพื้นที่ ๒๓ ไร่ ดังนี้คือ

ส่วนที่ ๑. ขุดสระน้ำ ๑ ไร่ ๑ งาน เป็นแหล่งเก็บน้ำไว้ใช้ยามขาดแคลน รวมทั้งเลี้ยงไก่บนขอบสระ และเลี้ยงปลาในบ่อไว้บริโภคในครัวเรือน และเป็นรายได้เสริมด้วย ส่วนที่ ๒. เป็นที่นา ๙ ไร่ พอเสร็จสิ้นฤดูทำนาก็ปลูกถั่วเขียวหลังนา ซึ่งเป็นพืชไร่อายุสั้น เพื่อปรับปรุงบำรุงดินและเป็นรายได้เสริม ส่วนที่ ๓. ปลูกไม้ผลและพืชผักสวนครัว ๑๑ ไร่ เพื่อบริโภคในครัวเรือนและจำหน่ายเป็นรายได้หลัก และส่วนที่ ๔. ใช้เป็นที่อยู่อาศัย ๑ ไร่ ๓ งาน

จากกิจกรรมต่างๆ ทำให้มีรายได้ทุกเดือน และมีงานทำตลอดทั้งปี และมีมากพอที่จะจัดหาเครื่องมือการเกษตร ที่เป็นทรัพย์สินถาวร ได้แก่ รถยนต์บรรทุก รถไถเดินตาม เครื่องสูบน้ำ และเครื่องพ่นยา เหล่านี้เป็นต้น

ในปี ๒๕๔๐ มีรายได้จากกิจกรรมต่างๆ ดังกล่าวข้างต้น รวม ๒๓๓,๗๒๐ บาท หักค่าใช้จ่ายจำนวน ๙๐,๑๔๐ บาท แล้วคงเหลือรายได้สุทธิ ๑๔๓,๕๘๐ บาท ทำให้ครอบครัวของคุณสมภักดิ์ บัวลาด อยู่อย่างสุขสบายพอสมควร และพออยู่พอกิน พอเพียงตลอดไปได้ดี เป็นตัวอย่างที่ดีของการปฏิบัติในยุคไอเอ็มเอฟนี้

ปัจจุบันนี้ การดำเนินงานตามแนวพระราชดำริ “ทฤษฎีใหม่” นี้ ได้มีแพร่ขยายออกไปทั่วประเทศ เมื่อบรรดาเกษตรกรซึ่งกำลังตกอยู่ในช่วงของความทุกข์ยากแสนสาหัส จากผลของการผันแปรตกต่ำทางเศรษฐกิจ ได้เริ่มเห็นผลการปฏิบัติตามแนวทฤษฎีใหม่

นี้ว่ามีประโยชน์จริง เหมาะแก่ภาวะปัจจุบันนี้ได้ดีเหลือเกิน จึงเป็นที่ชื่นชอบของเกษตรกรทั้งหลายเป็นอย่างยิ่ง

แต่เรื่องของการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ยังมีความละเอียดที่มีประโยชน์อย่างยิ่งอยู่อีกมาก ผมจึงอยากขอนำสรุปคำบรรยายพิเศษในการประชุมทางวิชาการครั้งที่ ๓๗ ของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จากการบรรยายของฯพณฯ นายอำพล เสนาณรงค์ องคมนตรี และนายกสภามหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เมื่อวันที่ ๓ กุมภาพันธ์ศกนี้ มาบอกเล่าให้ท่านผู้สนใจได้ทราบด้วย เพื่อให้ได้มีความเข้าใจที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

เรื่องแนวทางพัฒนาชีวิตและอาชีพตามแนวทฤษฎีใหม่นี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้พระราชทานพระราชดำริไว้ ๓ ชั้น คือ ชั้นที่ ๑. การผลิต ชั้นที่ ๒. การรวมพลังกันในรูปกลุ่มหรือสหกรณ์ และชั้นที่ ๓. การร่วมมือกับแหล่งเงิน (ธนาคาร) และกับแหล่งพลังงาน ซึ่งการดำเนินการผลิตในที่ดินของเกษตรกรนั้น ถือว่าเป็นการเริ่มต้นซึ่งเป็นขั้นที่สำคัญที่สุด

ทฤษฎีใหม่ ขั้นที่หนึ่ง

พื้นฐานที่สำคัญของเกษตรกร ที่จะปฏิบัติทฤษฎีใหม่ขั้นที่หนึ่ง ได้แก่ มีพื้นที่ค่อนข้างน้อยประมาณ ๕ ไร่ ค่อนข้างยากจน มีจำนวนสมาชิกปานกลาง คือไม่เกิน ๖ คน อยู่ในเขตใช้น้ำฝนธรรมชาติ ฝนไม่ชุกมากนัก ดินมีสภาพที่สามารถขุดสระเก็บกักน้ำได้ ในระยะแรกจะผลิตพอเพียงเลี้ยงตัวได้ แต่จะต้องกินอยู่อย่างประหยัด มีความขยันหมั่นเพียร มีความสามัคคี และช่วยเหลือเกื้อกูลกันกับเพื่อนบ้าน

หลักการที่สำคัญของการปฏิบัติ คือ การรู้จักการบริหารและจัดการดินและน้ำ ซึ่งเป็นทรัพยากรธรรมชาติ ร่วมกับการบริหารเวลา บริหารเงินทุน และกำลังคน เพื่อได้บังเกิดผลผลิตเป็นอาหารและรายได้ตลอดปี

และผลจากการที่ได้ทรงคิดและคำนวณ พระองค์ได้ทรง
แนะนำให้แบ่งพื้นที่ออกเป็นสัดส่วนร้อยละ ๓๐ ต่อ ๓๐
ต่อ ๓๐ ต่อ ๑๐ ซึ่งภายหลังสัดส่วนนี้ทรงมีพระราช
วินิจฉัยให้ยึดหยุ่นได้บ้าง และทำกิจกรรมดังนี้

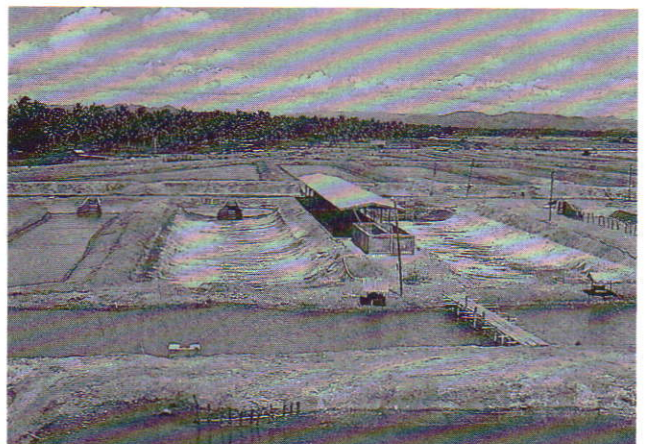
๑. พื้นที่ร้อยละ ๓๐ ส่วนแรก ให้ขุดสระประมาณ
๔.๕ ไร่ สำหรับเก็บน้ำฝนธรรมชาติ ที่มีอย่างเหลือ
เฟือในฤดูฝนปกติ เพื่อใช้สำหรับรดน้ำพืชที่ปลูกในฤดู
ฝนและ ยามเมื่อฝนทิ้งช่วงแห้งแล้ง การใช้น้ำจะต้อง
เป็นไปอย่าง ประหยัด โดยใช้วิธีการและเลือกพืช กับ
วิธีปลูกแต่ละพืชที่เหมาะสม วิธีการให้น้ำโดยประหยัด
เช่น การตัดกรด การสูบน้ำตามท่ออย่าง หรือการใช้ระบบ
น้ำหยดแบบพื้นบ้าน เป็นต้น ส่วนพืชและวิธีปลูกที่
เหมาะสม ก็เช่น ต้องเลือกพืชที่ใช้น้ำน้อย เช่น พืชยืนต้น
หรือพืชอายุสั้น โดยปลูกผสมผสานกันหลายๆชนิด
ระหว่างพืชต้นใหญ่และพืชล้มลุก เพื่อใช้พื้นที่และน้ำ
อย่างมีประสิทธิภาพที่สุด อย่างมีเสถียรภาพ

น้ำที่เก็บในสระ หากเหลือไปถึงฤดูแล้งให้ใช้ปลูก
พืชอายุสั้นและราคาดี เช่น ถั่วเหลือง ถั่วเขียว ถั่วลิสง
และผักต่างๆ ไม่ควรนำไปใช้ปลูกข้าวนาปรังเป็นอันขาด
นอกจากปีใดน้ำท่วมแปลงข้าวเสียหายหมด จึงจะ
พิจารณาปลูกข้าวนาปรังได้ เพื่อให้มีข้าวบริโภค แต่
ต้องประมาณพื้นที่ปลูกข้าวให้เหมาะกับปริมาณน้ำที่มี
อยู่ในสระ

รูปร่างและขนาดของสระอาจยืดหยุ่นได้บ้าง เช่น
ในพื้นที่ที่ฝนมีปริมาณทั้งปีมาก หรือมีน้ำชลประทาน
มาเติมได้ ขนาดสระอาจจะน้อยกว่าร้อยละ ๓๐ และถ้า
พื้นที่บังคับ หรือต้องการเลี้ยงสัตว์น้ำ อาจขุดสระและ
บ่อหลายๆ บ่อก็ได้ สำหรับเก็บน้ำเพื่อบริโภคอุปโภค
และการชลประทานส่วนบ่อสำหรับเลี้ยงสัตว์น้ำ แต่เมื่อ
รวมพื้นที่ทั้งหมดแล้วจะต้องใกล้เคียงร้อยละ ๓๐ นอก
จากนี้อาจจะรวมนับพื้นที่ร่องน้ำที่ยกคันขึ้น เพื่อปลูก
ไม้ยืนต้นด้วยหากสามารถเก็บน้ำในร่องได้ตลอดปี

ในกรณีที่สามารส่งน้ำมาจากแหล่งชลประทานได้
ต้องส่งมาในระบบท่อปิดเพื่อลดการสูญเสีย และส่งมา
เติมในสระตามช่วงเวลาที่เป็นเท่านั้น การใช้น้ำจาก
สระต้องเป็นไปตามหลักประหยัดดังที่กล่าวข้างต้น และ
พึงตัวเองให้มากที่สุด

หากไม่ได้รับความช่วยเหลือการขุดสระจากราชการ
หรือแหล่งเงินทุนอื่นและต้องการขุดเอง ควรทยอยขุด
สระแต่ละปีตามกำลังเงินและกำลังกาย จนกว่าจะครบ
พื้นที่ร้อยละ ๓๐ รูปร่างของสระควรว่ารูปสี่เหลี่ยมผืน
ผ้ายาวๆ น่าจะลดการระเหยของน้ำได้ดีกว่าบ่อกว้าง

ดินที่ขุดจากสระใช้ถม เป็นคันดินรอบพื้นที่เพื่อกันน้ำท่วม
หากไม่ใช้ทำคันดิน จะต้องแยกดินส่วนบนไว้ส่วนหนึ่ง
สำหรับนำมาเกลี่ยทับดินชั้นล่าง

๒. ที่ดินร้อยละ ๓๐ ส่วนที่สอง ใช้ปลูกข้าวเนื้อที่
ประมาณ ๔.๕ ไร่ เนื่องจากทรงมีพระราชวินิจฉัยว่า
ข้าวเป็นอาหารหลัก และอาหารประจำวันของคนไทย
มาแต่ดึกดำบรรพ์ และเป็นส่วนหนึ่งของความมั่นคง
และมั่นใจในการดำรงชีวิต เกษตรกรไทยไม่ว่าจะโยก-
ย้ายไปอยู่ที่ใดหรือเปลี่ยนอาชีพไปอย่างไร อย่างน้อย
จะต้องมั่นใจว่ามีข้าวกิน และพยายามปลูกข้าวให้พอ
กินตลอดปี เพื่อให้มีเสถียรภาพด้านอาหาร ครอบครัว
ที่มีสมาชิก ๖ คน ถ้าบริโภคข้าวเฉลี่ยประมาณคนละ ๒๐๐

กิโลกรัมต่อปี จะต้องบริโภคข้าวไม่ต่ำกว่าปีละ ๑,๒๐๐ กิโลกรัม และถ้าทำนาปีในสภาพที่ควบคุมน้ำไม่ให้ขาดช่วงได้เมื่อฝนแล้ง ก็จะได้ผลผลิตไม่ต่ำกว่าปีละ $๔.๕ \times ๓๒๕ = ๑,๔๖๒.๕$ กิโลกรัม แต่ถ้าบำรุงรักษาดีอาจจะ มีผลผลิตเพิ่มมากกว่านี้

เมื่อเก็บเกี่ยวข้าวนาปีแล้ว หากยังมีฝนและน้ำใน สระเหลือ ควรเลือกปลูกพืชอายุสั้นและราคาดี ใน สภาพนาดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นนั้นได้ด้วย

๓. ที่ดินร้อยละ ๓๐ ส่วนที่ ๓ เนื้อที่ ๔.๕ ไร่ ให้ ปลูกพืชสวน ไม้ยืนต้น และพืชไร่อย่างผสมผสาน โดย มีวิธีการและชนิดของพืชที่แตกต่างกัน หลากหลายกัน ไปแต่ละพื้นที่ และขึ้นอยู่กับปัจจัยต่างๆ เช่น ภูมิภาค ฤดูกาล ตลาด และเส้นทางคมนาคม ตลอดจนประสพ- การณ์และภูมิปัญญาของเกษตรกร เป็นต้น ไม่มีสูตรตายตัว ยืดหยุ่นได้ การปลูกพืชให้หลากหลายเช่นนี้ จะเป็นการช่วยการกระจายเงินทุน แรงงาน น้ำ และ ปัจจัยการผลิตต่างๆ กระจายความเสียหายจากศัตรูพืช และความแปรปรวนของดิน ฟ้า อากาศ ตลอดจน กระจายรายได้ด้วย

พืชที่ปลูกระยะแรกควรเป็นกล้วย เพื่อบังร่ม และ เก็บความชื้นในดิน ต่อไปควรเป็นผลไม้และไม้ยืนต้น ระหว่างที่ไม้ยืนต้นยังไม่โต ก็ปลูกพืชล้มลุกอายุสั้น ระหว่างแถว เช่น พริก มะเขือ ถั่วต่างๆ จนกว่าจะ ปลูกไม้ได้ จึงเปลี่ยนไปปลูกไม้หน่อ เช่น ขิง ข่า และ พืชหัว เป็นต้น

พื้นที่ปลูกพืชผสมผสานเหล่านี้ มีพื้นที่รวมกัน ประมาณ ๔.๕ ไร่ แต่ในบางท้องที่ ขนาดของสระและ พื้นที่ปลูกข้าวรวมกันอาจน้อยกว่า ๔ ไร่ พื้นที่ที่ลดลง อาจใช้ปลูกพืชผสมได้ รวมทั้งบริเวณรอบที่อยู่อาศัย คันดิน ทางเดิน และขอบสระอาจใช้ปลูกพืชต่างๆ ได้ นับพื้นที่รวมกันเป็นพื้นที่ปลูกพืชผสม

พืชผสมเหล่านี้ ส่วนใหญ่จะใช้เป็นอาหารประจำวัน

ได้แก่ ผัก ผลไม้ สมุนไพร และเครื่องเทศ ซึ่งเป็น อาหารหลักของคนไทยที่กินกับข้าวมาเป็นเวลาช้านาน เช่นเดียวกับข้าว และปลา โดยเฉพาะพืชผักพื้นเมือง ปัจจุบันมีมากกว่า ๑๖๐ ชนิด บางชนิดมีพบทั่วทุกภาค บางชนิดมีเฉพาะภาค ส่วนที่เหลือก็สามารถจำหน่าย เป็นรายได้ ตัวอย่างของพืชที่ควรเลือกปลูกได้แก่

๓.๑ พืชสวนพวกไม้ผล เช่น มะม่วง มะพร้าว มะพร้าวน้ำหอม มะขาม ขนุน ละมุด ส้มเขียวหวาน ส้มโอ ส้มโชกุน ฝรั่ง น้อยหน่า กระท้อน มะละกอ ชมพู่ และกล้วย เป็นต้น

๓.๒ พืชสวนพวกผักยืนต้น เช่น แคบ้าน มะรุม สะเดา ชะอม ขี้เหล็ก ผักหวาน กระถิน เหลียง เนียง สะตอ ตำมั่ง ชะมวง มันปู มะอึก มะกอก ย่านาง ถั่วมะแฮะ ตำลึง ถั่วพู และมะเขือเครือ เป็นต้น

๓.๓ พืชสวนพวกผักล้มลุก เช่น พริก กระเพรา โหระพา ตะไคร้ ขิง ข่า กระชาย ชะพลู แมงลัก สะระแหน่ บัวบก มันทศ มันทะปาส่ง ผือก บุก ถั่วฝักยาว ถั่วพุ่ม มะเขือ พักเขียว พักทอง ผักบุ้งไทย ผักบุ้งจีน ผักคะน้า ผักกาดขาว ผักกาดหอม ผักไผ่ หอม กระเทียม และมะละกอ เป็นต้น

๓.๔ พืชสวนพวกไม้ดอกและไม้ประดับ เช่น มะลิ ดาวเรือง บานไม่รู้โรย กุหลาบ รัก ช่อนกลั่น ปทุมมา กระเจียว และดอกไม้เพื่อทำดอกไม้แห้ง เป็นต้น

๓.๕ เห็ด เช่น เห็ดฟาง เห็ดนางฟ้า เห็ดเป๋าฮื้อ เป็นต้น

๓.๖ สมุนไพรและเครื่องเทศ บางชนิดจัดอยู่ในกลุ่ม พืชผักแล้ว เช่น พริก พริกไทย กระเพรา สะระแหน่ แมงลัก และตะไคร้ เป็นต้น แต่ยังมีบางประเภทที่ใช้เป็นยารักษาโรค และน้ำมันหอม เช่น ขมิ้นชัน (โรคกระเพาะ) พญาอหหรือ เสดดพงพอน (โรคเรื้อรัง) โพล (ปวดเมื่อย) ฟาทะลายโจร (แก้ ไข้) มะแว้ง (แก้ไข้ และแก้ไอ) ชุมเห็ดและมะขามแขก (ยา ระบายอ่อนๆ) ทองพันชั่ง (ความดันสูง) กระเทียม (ความดัน สูง) ตะไคร้หอม (ยากันยุง) และผักหอม เป็นต้น

๓.๗ พืชน้ำ ปลูกในสระ เช่น ผักกระเฉด ผักบุ้งไทย

กระจับ หน่อไม้ บัวสาย ผักกูด และโสน เป็นต้น

๓.๘ ไม้ยืนต้น สำหรับใช้สอยและเชื้อเพลิง แต่บางชนิดมีส่วนที่กินได้ เช่น ไม้ มะพร้าว ตาล เสี้ยว กระถิน สะแก ยูคาลิปตัส สะเดา ชีเหล็ก สัก ยางนา และหลายชนิดมีคุณสมบัติบำรุงดินด้วย เช่น ประดู่บ้าน ประดู่ป่า พะยูง ชิงชัน กระถินณรงค์ กระถินพิกาน กระถินเทพา มะค่าโมง ทังถ่อน จามจุรี ทองหลวง กระถินไทย และมะขามเทศ เป็นต้น

๓.๙ พืชไร่ พืชไร่หลายชนิดไม่เหมาะสมกับการปลูกผสมกับพืชอื่น เพราะต้องการแสงแดดมาก และไม่ชอบการเปียกเปียก แต่อาจปลูกได้ในช่วงแรกๆ ที่ไม้ยืนต้นยังไม่โต ไม่แย่งร่มเงามากนัก บางชนิดอาจเก็บเกี่ยวเมื่อผลผลิตที่ยังสดอยู่ และรับประทาน หรือจำหน่ายเป็นพืชผัก ซึ่งจะมีราคาดีกว่าเมื่อเก็บผลผลิตแก่

พืชไร่เหล่านี้ ได้แก่ ข้าวโพด ถั่วเหลือง ถั่วลิสง ถั่วพุ่ม ปอกระเจา อ้อยคั้นน้ำ และมันสำปะหลัง เป็นต้น บางชนิดเป็นพืชยืนต้น อาจปลูกตามริมแปลง หัวไร่ปลายนาได้ เช่น หนูนวลหุ้ง และฝ้ายสำลี เป็นต้น ส่วนดีของพืชไร่ คือ ผลผลิตเก็บไว้ได้นาน ต่างกับพืชสวนที่ผลิตผลเก็บไว้ไม่ได้นาน จะต้องรีบจำหน่ายรีบบริโภค หรือแปรรูปทันที

๓.๑๐ พืชบำรุงดิน และพืชคลุมดิน ชนิดที่เป็นพืชล้มลุก ควรปลูกแซมผลไม้ หรือไม้ยืนต้นขณะที่ดินยังเล็กลงอยู่ หรือปลูกตามหลังข้าว เช่น ถั่วมะแฮะ ถั่วฮามาต้า โสนอัฟริกัน โสนพื้นเมือง ปอเทือง ถั่วพริ้ว รวมทั้งถั่วเหลือง ถั่วเขียว ถั่วลิสง และถั่วพุ่ม เป็นต้น

แต่บางชนิดเป็นพืชยืนต้น อาจปลูกผสมกับพืชอื่น หรือปลูกตามหัวไร่ปลายนาได้ บางอย่างอยู่ในกลุ่มพืชสวนที่บริโภคได้ บางอย่างอยู่ในกลุ่มไม้ใช้สอยและเชื้อเพลิง เช่น ชีเหล็ก กระถิน ชะอม ถั่วมะแฮะ สะตอ หางไหล มะขาม มะขามเทศ มะขามแขก ประดู่บ้าน ประดู่ไทย ทองหลวง และสะเดาข้าง เป็นต้น สำหรับพื้นที่ที่มีความลาดเท หรือริมบ่อ ริมคันดิน ควรปลูกแฝกเป็นแถวขวางแนวลาดเอียง เพื่อป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน

๓.๑๑ แนวทางประกอบการพิจารณาเลือกปลูกพืชผสม พืชหลายชนิดใช้ทำประโยชน์ได้มากกว่าหนึ่งอย่าง หรือเนก-ประสงค์ การเลือกปลูกพืชผสมหลายอย่างในพื้นที่เดียวกัน ต้องอาศัยคำแนะนำทางวิชาการ และประสบการณ์หรือภูมิปัญญาชาวบ้าน เพราะพืชบางชนิดจะปลูกร่วมกันได้ บางชนิดไม่ได้

หลักการพิจารณาทั่วๆ ไป เลือกปลูกพืชที่มีความสูงของเรือนยอดต่างๆ อยู่ในบริเวณใกล้เคียงกัน โดยแบ่งความสูงออกเป็น ๓ ระดับ ดังนี้คือ

๑. สูง เช่น มะพร้าว มะขาม ประดู่ ไม้ หนูนวล เสี้ยว สะตอ เนียง มะตูม เป็นต้น

๒. ปานกลาง เช่น มะม่วง ส้ม มะนาว มะรุ้ม ผักหวาน ชีเหล็ก มะดัน กระท้อน น้อยหน่า กล้วย มะละกอ อ้อย สะเดา มะกรูด ชะมวง หมุย ชะอม มะยม ทองหลวง มะกอกป่า มะเฟือง มะอึก ยอด เป็นต้น

๓. ชั้่นล่าง เช่น ชิง ข่า ตะไคร้ สะระแหน่ บัวบก บอน กระชาย ขมิ้น ชะพลู สับประรด บุก มันต่างๆ มะเขือต่างๆ พริก กระเจี๊ยบมอญ กระเจี๊ยบแดง ผักโขม เป็นต้น

๓.๑๒ ฤกษ์โลบายในการปลูกพืชผสมหลายอย่างปัจจุบันหน่วยงานต่างๆ มีแนวทางส่งเสริมการปลูกพืชอาหาร ด้วยวิธีการแบ่งเป็นกลุ่มต่างๆ เช่น

๑. พืชสวนครัว เช่น พริก กระเพรา โหระพา แมงลัก ตะไคร้ มะกรูด พริกไทย มะอึก มะนาว เป็นต้น

๒. รั้วกินได้ เช่น ตำลึง ขจร โสน ถั่วพู มันปู กระถิน มะขามเทศ บวบ พักเขียว มะระ มะเขือเครือ ฝั่ น้ำเต้า พักข้าว ผักแปม เป็นต้น

๓. ผักล้มต่ำ เช่น มะละกอ ถั่วฝักยาว ถั่วพุ่ม มะนาว พริก

๔. ผักข้าวยา เช่น กระถิน ส้มโอ มะดัน มะขาม สะตอ ถั่วฝักยาว ตะไคร้ มะม่วง ข่า มะกรูด มะพร้าว

๕. ผักแกงแค เช่น ชะอม ชะพลู กระเพราขาว ตำลึง ผักชีฝรั่ง ผักชีหูด มะเขือเปราะ หน่อไม้ ผักเผ็ด ถั่วฝักยาว มะเขือพวง ตะไคร้

๔. พื้นที่ร้อยละ ๑๐ เป็นที่อยู่อาศัย ถนน คันดิน และสิ่งก่อสร้างอื่นๆ รวมประมาณ ๑.๕ ไร่ พื้นที่ส่วนนี้จะรวมคอกสัตว์เลี้ยง เรือนเพาะชำ นางเก็บผลิตผล เกษตร บัณฑิตการผลิด และเครื่องมือเครื่องทุ่นแรง ฯลฯ และอาจรวมสวนรอบบ้านด้วย

๕. การเลี้ยงสัตว์ ควรเลี้ยงสัตว์บก เช่น โคเนื้อ หมู ไก่ เป็ด และสัตว์น้ำ เช่น ปลาดุก ปลาเทโพ ปลาสร้อย ปลาหมอ ปลาหางนกยูง กุ้งก้ามกราม หอยขม ฯลฯ ให้เหมาะสมกับแรงงาน เงินทุน และพื้นที่ที่เหลือ ตลอดจนอาหารบางส่วนที่ได้จากในแปลงพืช โดยไม่เน้นเป็นรายได้หลัก แต่เพื่อเป็นรายได้เสริม และอาหารประจำวัน โดยเฉพาะปลาซึ่งเป็นอาหารประจำวันของคนไทย ที่บริโภคร่วมกับข้าวและผักมาตั้งแต่โบราณกาล

สำหรับเทคนิคของการเลี้ยง คงจะต้องเป็นไปตามคำแนะนำของนักวิชาการ เช่นเดียวกับการปลูกพืช เช่น การสร้างคอก หรือเล้าสัตว์คล่อมริมบ่อปลา เพื่อใช้มูลสัตว์เป็นอาหารปลา หรือการขุดบ่อปลาให้มีระดับความลึกต่างๆ กัน เป็นต้น

การเกษตร “ทฤษฎีใหม่” ตามหลักการที่ได้กล่าวมานี้ จะมุ่งเน้นในเขตเกษตรน้ำฝนไม่มีน้ำชลประทาน ส่วนใหญ่จะเป็นชาวนา และชาวไร่ ปัจจุบันเขตดังกล่าวมีพื้นที่รวมกันประมาณ ๑๐๒.๖ ล้านไร่ หรือร้อยละ ๖๔.๐ ของพื้นที่การเกษตรทั้งหมด แบ่งเป็นนาในเขตเกษตรน้ำฝน ประมาณ ๔๘.๕ ล้านไร่ หรือร้อยละ ๓๒.๖ ข้าว และพืชในที่ดิน ประมาณ ๓๕.๗ ล้านไร่ หรือร้อยละ ๒๔.๐ ที่เหลือเป็นทุ่งหญ้าและที่รกร้าง อีกประมาณ ๑๘.๔ ล้านไร่ หรือร้อยละ ๑๒.๔

เขตเหล่านี้เป็นเขตที่ผลิตผลการเกษตรค่อนข้างปรวนแปรไม่แน่นอน มีความเสี่ยงจากความเสียหายเนื่องจากศัตรูพืช และฝนฟ้าอากาศแปรปรวนอยู่เสมอ อาจมีฝนแล้งและน้ำท่วมภายในปีเดียวกันห่างไกลชุมชน การคมนาคมไม่ค่อยสะดวก หลายรายยังไม่ได้รับ

เอกสารกรรมสิทธิ์ที่ดิน และมักจะได้รับความสนใจจากเจ้าหน้าที่ทางราชการ ธนาคาร และธุรกิจเอกชนค่อนข้างน้อย ดังนั้นควรจะเป็นเขตเป้าหมายอันดับแรก ของโครงการเกษตร “ทฤษฎีใหม่” และควรได้รับการสนับสนุนจากทางราชการ และธนาคารในระยะเริ่มแรก โดยเฉพาะการขุดสระน้ำสำหรับเก็บน้ำฝนตามธรรมชาติ

การเกษตร “ทฤษฎีใหม่” ในเขตใช้น้ำฝน ถึงแม้จะหวังพึ่งน้ำจากการเก็บกักน้ำฝนตามธรรมชาติ แต่ถ้ามีแหล่งน้ำชลประทานของรัฐเสริมให้บ้างบางครั้ง บางคราว ถึงแม้จะปริมาณน้อย แต่ก็ทำให้เป็นระบบการเกษตร “ทฤษฎีใหม่” ที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

สำหรับเขตชลประทาน และเขตพืชอุตสาหกรรม ซึ่งปัจจุบันมีพื้นที่รวมกันประมาณ ๔๖.๑ ล้านไร่ หรือร้อยละ ๓๑.๐ คือมีน้ำชลประทานประมาณ ๒๕.๗ ล้านไร่ หรือร้อยละ ๑๗.๓ และเขตปลูกพืชอุตสาหกรรม เช่น ยางพารา ปาล์มน้ำมัน สวนผลไม้ สวนกาแฟ ผัก และ ไร่สับปะรด โรงงาน เป็นต้น ประมาณ ๒๐.๔ ล้านไร่ หรือร้อยละ ๑๓.๗ เป็นเขตที่มีผลิตผลการเกษตรที่ค่อนข้างจะไม่ปรวนแปร มีความเสี่ยงจากสภาพฝนฟ้าอากาศน้อย การคมนาคมค่อนข้างสะดวก ใกล้ชุมชน และได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ ธนาคาร และธุรกิจภาคเอกชนค่อนข้างมาก มีกรรมสิทธิ์ที่ดินหรือเอกสารการถือครองที่ดินค่อนข้างแน่นอน จึงเป็นเขตที่ไม่ค่อยเดือดร้อน ช่วยตัวเองได้อยู่แล้ว

เกษตรกรในเขตดังกล่าวนี้ จึงอาจจะทำการเกษตรแบบก้าวหน้าเช่นนี้ต่อไปอีกระยะหนึ่ง แต่จะต้องปรับใช้วิธีการที่พึ่งตนเองให้มากขึ้น ลดการนำเข้าเทคโนโลยีจากต่างประเทศให้น้อยลง เช่น พันธุ์พืช และวัสดุการเกษตร เป็นต้น นอกจากนี้ ควรพยายามปลูกพืชผสมผสานให้มากกว่าหนึ่งชนิด และอย่าเสี่ยงการเพิ่มทุนหรือเพิ่มหนี้สินที่เกินกำลัง

สำหรับพื้นที่ที่อยู่ในเขตชลประทาน หรือมีแหล่ง

น้ำธรรมชาติสมบูรณ์ หรือมีปริมาณฝนตกชุก เช่น ภาคใต้หรือภาคตะวันออก โดยทั่วไปจะมีการเกษตรกรรมแบบผสมผสาน คล้ายคลึงกับการเกษตร “ทฤษฎีใหม่” อยู่บ้างแล้ว และเกษตรกรรู้จักกันมาช้านานอย่างดี แต่สมมุติฐานเบื้องต้นยังมิได้ตรงกับการเกษตร “ทฤษฎีใหม่” นัก เช่น มีน้ำชลประทานสมบูรณ์ ใช้น้ำอย่างเต็มที่ มีพื้นที่มากบางแห่งใช้เครื่องมือทุนแรง จ้างแรงงานทำงานแทน ข้อสำคัญคือไม่เดือดร้อนและไม่ยากจนนัก หากจะทำการเกษตร “ทฤษฎีใหม่” ก็ทำได้ แต่เป็นการทำแบบประยุกต์

โดยจะต้องยึดหลักการปฏิบัติที่สำคัญ ๒ ประการ คือ ๑. แบ่งพื้นที่ทำกิจกรรมออกเป็นสัดส่วน ๓๐ ต่อ ๓๐ ต่อ ๓๐ ต่อ ๑๐ โดยประมาณ และอาจจะแบ่งเป็นแปลงย่อยๆ หลายแปลงหรือแปลงใหญ่น้อยแปลงก็ได้ และ ๒. จะต้องใช้น้ำอย่างประหยัด น้ำที่เคยได้รับจากธรรมชาติหรือจากโครงการชลประทานของรัฐบาลอย่างสมบูรณ์ จะต้องเปลี่ยนไปสร้างสระเก็บไว้ใช้ส่วนตัว แล้วบริหารจัดการน้ำด้วยตัวเอง โดยไม่หวังพึ่งน้ำจากรัฐบาลมากนัก ตลอดจนการช่วยเหลือด้านปัจจัยการผลิตอื่นๆ ทั้งนี้เพื่อเปิดโอกาสให้เกษตรกรรายอื่นๆ ที่อยู่ห่างไกลส่งน้ำของรัฐบาล ได้มีโอกาสได้รับประโยชน์จากน้ำชลประทานเพิ่มมากขึ้น

ดังนั้น การเกษตร “ทฤษฎีใหม่” ไม่ว่าจะอยู่ในเขตใช้น้ำฝน หรือเขตใช้น้ำชลประทาน ถ้าหากอาศัยน้ำชลประทานของรัฐบาลมาเสริม ก็ต้องยึดหลักการใช้น้ำ และจัดการน้ำโดยประหยัดดังกล่าวมาแล้ว และหลักการเช่นนี้ จะทำให้ประโยชน์ของน้ำชลประทานมีคุณค่าแก่ประชาชนมากขึ้น และทำให้เขตพื้นที่ชลประทาน ขยายเพิ่มขึ้นกว่าการใช้น้ำชลประทานแบบดั้งเดิม ตั้งแต่ ๓-๖ เท่า จึงเป็นการขยายความชุ่มชื้น ความสุข และความสมบูรณ์พูนสุข ให้แก่ประชาชนเพิ่มมากขึ้น และเป็นการก่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่

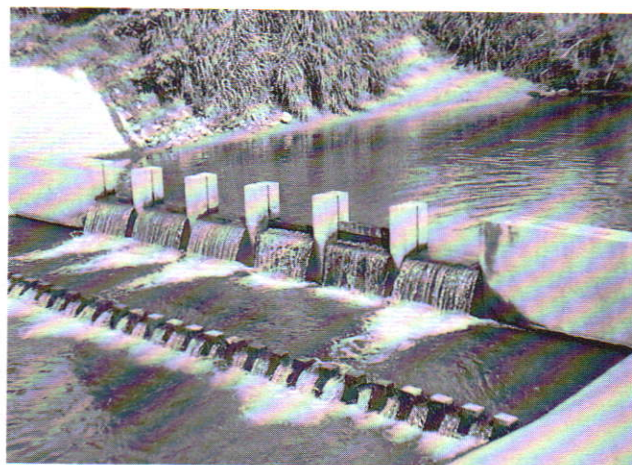
เกษตรกรและสังคมในเขตชลประทาน และในเขตชนบทมากขึ้นกว่าเดิมอย่างน่าพอใจยิ่งขึ้นได้

ทฤษฎีใหม่ ขั้นที่สอง

เมื่อการทำเกษตร “ทฤษฎีใหม่” ขั้นที่หนึ่ง มีมากรายขึ้น และผ่านไปหลายๆ ปีแล้ว ผลผลิตและรายได้จะมีเพิ่มขึ้น เกษตรกรจำเป็นจะต้องปรับปรุงตัวเอง รวมกลุ่มกันในรูปกลุ่ม หรือสหกรณ์ และร่วมแรงกันในเรื่องต่างๆ เช่น

๑. การผลิต พันธุ์พืช เตรียมดิน ชลประทาน ฯลฯ
๒. การตลาด ลานตากข้าว ยุ้ง เครื่องสีข้าว การจำหน่ายผลผลิต
๓. การเป็นอยู่ อาหารพวกกะปิ-น้ำปลา อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ฯลฯ ที่ผลิตไม่ได้เอง
๔. สวัสดิการ สาธารณสุข ยารักษาโรค เงินกู้ ฯลฯ
๕. การศึกษา โรงเรียน ทุนการศึกษา และ ฯลฯ
๖. สังคม และศาสนา เป็นต้น

ซึ่งปัจจัยต่างๆ เหล่านี้ เป็นความจำเป็นของชีวิตประจำวัน แต่ไม่อาจลงทุนลงแรงเพียงลำพังได้ จะต้อง

อาศัยความร่วมมือกันระหว่างเพื่อนบ้าน และของหน่วยราชการ มูลนิธิ และเอกชน

ทฤษฎีใหม่ ขั้นที่สาม

เมื่อกิจการขั้นที่หนึ่ง และขั้นที่สองเจริญเติบโตขึ้น จำเป็นจะต้องพัฒนากิจกรรมต่างๆ เพิ่มขึ้นอีก โดยติดต่อร่วมมือกับแหล่งเงินทุน เช่น ธนาคาร และแหล่งพลังงาน เช่น บริษัทน้ำมันหรือเอกชน เพื่อดำเนินกิจกรรมต่างๆ เช่น ตั้งและบริหารโรงสี ตั้งและบริหารร้านสหกรณ์ ช่วยการลงทุน ช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิต เหล่านี้เป็นต้น

ทั้งนี้ทั้งฝ่ายเกษตรกร และฝ่ายธนาคารกับบริษัท จะได้รับประโยชน์ เกษตรกรขายข้าวในราคาสูงโดยไม่กดราคา ธนาคารกับบริษัทซื้อข้าวในราคาต่ำ โดยซื้อข้าวเปลือกตรงจากเกษตรกรมาสีเอง เกษตรกรซื้อเครื่องอุปโภคบริโภคในราคาต่ำ ในระบบสหกรณ์ จะช่วยให้ซื้อได้ในราคาขายส่ง ธนาคารกับบริษัท (เอกชน) จะสามารถช่วยขยายบุคลากรได้

ปัจจุบันการเกษตรผสมผสาน หรือเกษตร “ทฤษฎีใหม่” แบบประยุกต์ หลายพื้นที่ได้ประสบความสำเร็จเลยขั้นที่หนึ่งไปมากแล้ว จึงได้เริ่มทำการเกษตร “ทฤษฎีใหม่” ขั้นที่ ๒ และขั้นที่ ๓ ไปบ้าง และได้รับความสำเร็จพอสมควร จึงทำให้กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับเกษตร “ทฤษฎีใหม่” ได้พัฒนาและขยายผลไปอย่างรวดเร็ว ซึ่งเป็นไปตามพระราชปณิธาน และพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จะมีผลให้เกษตรกรได้มีการรวมตัวกันได้ดีขึ้น และร่วมกันดำเนินงานในแนวของเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองได้ดีขึ้นด้วย

ท่านผู้อ่านทั้งหลายคงยังจำได้ดีว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้ทรงมีกระแสพระราชดำรัสเนื่องในวันเฉลิมพระชนมพรรษา เมื่อวันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๔๐ ทรงแนะนำทางรอดของคนไทยว่า “ต้องช่วยกันกิน-

ใช้ของที่ผลิตขึ้นเอง อย่าคิดแต่ทุ่มทำเพื่อส่งออกอย่างเดียว และทรงเตือนสติ อย่าทำอะไรเกินตัว ให้อยู่อย่างสมถะและสามัคคี จะช่วยให้ชาติรอดพ้นวิกฤติ”

“ความจริงเคยพูดเสมอในที่ประชุมอย่างนี้ว่า การจะเป็นเสือนั้นมันไม่สำคัญ สำคัญอยู่ที่เราพออยู่พอกิน และมีเศรษฐกิจการเป็นอยู่แบบพอมีพอกิน แบบพอมีพอกิน หมายความว่า อุ้มชูตัวเองได้ให้มีพอเพียงกับตัวเอง”

“อันนี้เคยบอกว่า ความพอเพียงนี้ไม่ได้หมายความว่า ทุกครอบครัวจะต้องผลิตอาหารของตัว จะต้องทอผ้าใส่ให้ตัวเองสำหรับครอบครัว อย่างนั้นมันเกินไป แต่ว่าในหมู่บ้านหรือในอำเภอ จะต้องมีความพอเพียงพอสมควร บางสิ่งบางอย่างที่ผลิตได้มากกว่าความต้องการก็ขายได้ แต่ขายในที่ไม่ห่างไกลเท่าไร ไม่ต้องเสียค่าขนส่งมากนัก”

“อย่างนี้นักเศรษฐกิจต่างๆ ก็มาบอกว่าล้าสมัย จริงอาจจะล้าสมัย เพราะว่าคนอื่นเขาก็ต้องมีการเศรษฐกิจที่ต้องมีการแลกเปลี่ยน เรียกว่าเป็นเศรษฐกิจการค้า ไม่ใช่เศรษฐกิจความพอเพียง รู้สึกไม่หรรษา แต่เมืองไทยเป็นประเทศที่มีบุญอยู่ว่าการผลิตที่พอเพียงทำได้”

ที่จริงเรื่องแนวรับความผันแปรทางเศรษฐกิจการเกษตรนั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้ทรงพระราชทานคำแนะนำล่วงหน้ามาตั้งหลายปีแล้ว หากแต่ผู้บริหารอาจจะมองความสำคัญไม่ชัดเจน จึงต้องรอเวลาจนมาเผชิญกับภาวะวิกฤติหนัก ต้องอาศัยแนวความช่วยเหลือของไอเอ็มเอฟ. เข้าแล้ว จึงได้รู้สึกและมีความตื่นตัวกันได้ดีขึ้นในปัจจุบันนี้

และก็นิดด้วยที่ทางกระทรวงมหาดไทย ก็มีทำที่จะดำเนินงานโครงการเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง อย่างจริงจังและต่อเนื่องขึ้นด้วยแล้ว ถ้าทำให้ดีก็จะเป็นประโยชน์แก่ประเทศชาติและประชาชนโดยทั่วไปได้เป็นอย่างยิ่ง

เขาพระสุเมรุ เขาไกลาส ยอดเขาเอเวอเรสต์

เขาใดจะสูงกว่ากัน

ท่านผู้หญิงสมไร ณ สวัสดิกุล ณ อสุยา

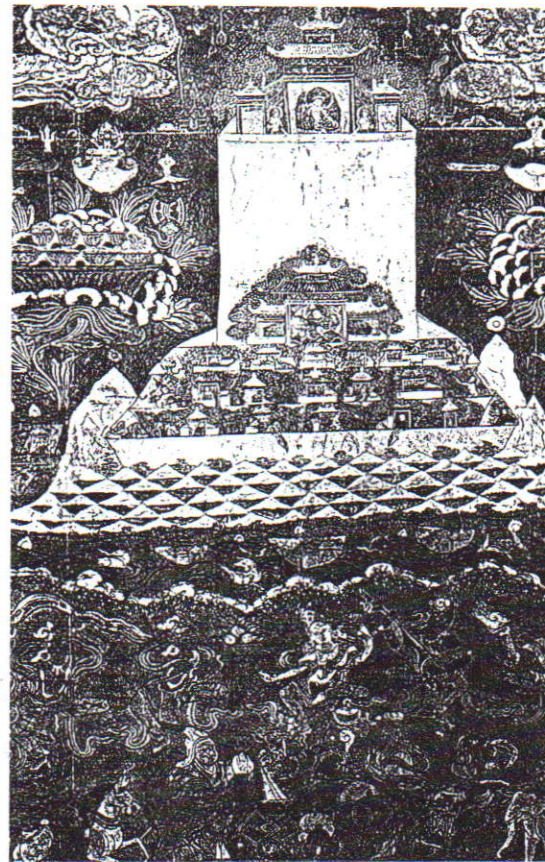
๑. เขาพระสุเมรุ เป็นเขาสูงสุดในโลกตั้งอยู่ท่ามกลางจักรวาลบนแผ่นดินของโลก และมีน้ำมหาสมุทรรองรับ มีเขตรัฐ (สามเส้น) โอบรอบเชิงเขาต่ำลงไปถึงใต้บาดาล มีเทือกเขา ๗ ชั้น แม่น้ำ ๗ สายคั่นระหว่างเขาทั้งเจ็ด แต่ละสายมีทวีปทั้งสิ้น รวมทั้งชมพูทวีป (คือแผ่นดินที่มนุษย์เราอาศัยอยู่) ตั้งอยู่ตามทิศทั้งสี่ของเขาพระสุเมรุ ส่วนหนึ่งของแต่ละทวีปเกาะเชิงเขาพระสุเมรุภายในทวีปมีป่าหิมพานต์ เทือกเขาหิมพานต์ สระใหญ่ ๆ ฯลฯ

ทางไทยนั้นบอกไว้ว่า พระอินทร์เป็นจอมเทวดาสถิตอยู่บนยอดเขาพระสุเมรุ ซึ่งมีสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ แต่ทางอินเดียบอกว่า พรหมอยู่บนยอดเขาพระสุเมรุ

๒. เขาไกลาส เป็นเทือกเขาล้อมสระอโนดาตในป่าหิมพานต์ เป็นยอดหนึ่งในบรรดา ยอดเขาชื่อต่าง ๆ ตั้งอยู่รอบสระอโนดาต ทางอินเดียบอกไว้ว่า ยอดเขาไกลาสเป็นที่อยู่ของพระศิวะ (อิศวร) ทางไทยไม่ได้บอกว่าผู้ใด (เทพเจ้า) อยู่บนยอดเขาไกลาส

๓. ยอดเขาหิมาลัยที่มีชื่อว่า Everest นั้น พจนานุกรม Webster's บอกว่าอยู่ระหว่างเส้นเขตแดนของประเทศทิเบตกับประเทศเนปาล เป็นยอดเขาสูงที่สุดในโลกปัจจุบันนี้ สูงเกินกว่า ๒๙,๐๐๐ ฟุต เพราะมีนักสำรวจดินแดนที่มนุษย์โบราณยังเข้าไปไม่ถึง เนื่องจากยังกลัว ป่าทึบกว้างใหญ่ ภูเขาสูง ๆ และอำนาจเหนือธรรมชาติที่ตนจินตนาขึ้น เพราะอำนาจของธรรมชาติคือ ดิน น้ำ ลม ไฟ เคยทำลายชีวิตมนุษย์

๔. ความสูงของเขาพระสุเมรุ ส่วนที่สูงขึ้นไปจากยอดเขตรัฐ ๘๔,๐๐๐ โยชน์ ส่วนที่อยู่ในมหาสมุทรถึงใต้บาดาล ๘๔,๐๐๐ โยชน์ ส่วนหนา ๘๔,๐๐๐ โยชน์ ปริมาตรโดยรอบ ๒๕๒,๐๐๐ โยชน์

ไตรภูมิของต่างชาติ

เรื่องภูเขาในวรรณคดีโบราณ เขาพระสุเมรุ เขาไถลาส ยอดเขาหิมาลัย ที่ชื่อ Everest

เรื่องเขาพระสุเมรุ (หรือสิเนรุราช) และเขาไถลาส อันเป็นที่สถิตของพระเป็นเจ้าและเทพเจ้าของศาสนาพราหมณ์นั้น ปรากฏทางวรรณคดีและศาสนาของไทย ตั้งแต่โบราณ (อาจจะตั้งแต่ ๘๐๐ ปีขึ้นไป) ได้นำมาจากคติของศาสนาพราหมณ์ ตั้งแต่สมัยของอินทรีจอมแห่งเทวดาเคยเป็นใหญ่ แล้วถูกลดอำนาจลงเมื่อถึงสมัยพระเวทและลัทธิฮินดู (Hinduism) ไทยนำมาปรับปรุงปนกันใช้ในวรรณคดีทางศาสนาพุทธ เช่น เรื่องเตภูมิกถา หรือเรียกกันทั่วไปว่า ไตรภูมิพระร่วง พระราชนิพนธ์ของพญาสิทธิ สมัยสุโขทัย และไตรภูมิโลกวินิจฉัย ในสมัยรัชกาลพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชในวรรณคดีชาดกต่างๆ ละคร รวมทั้งวรรณคดีร้อยแก้วและร้อยกรอง มีมหาชาติคำหลวง มหาชาติกลอนเทศน์ อิเหนา รามเกียรติ์ กัณฐกศรีปราชญ์ ฯลฯ ตลอดจนนิราศต่างๆ ในสมัยรัตนโกสินทร์ เช่น นิราศของสุนทรภู่ แม้พราหมณ์ซึ่งรับราชการอยู่ในราชสำนักแต่ก่อนมา ซึ่งไทยนับถือเป็นครูทางนิติ ขนบธรรมเนียมประเพณี พระราชพิธี เช่น พิธีสิบสองเดือน ของหลวงและของราษฎร ก็อาจปรับศาสนาฮินดูให้เข้ากับพระพุทธศาสนา ขนบประเพณีของไทย ตามความจำเป็นเมื่อเห็นควร ไทยจึงรู้จักพระพรหม พระนารายณ์ พระอิศวร และเทพเจ้า ฯลฯ ของศาสนาพราหมณ์ ซึ่งก็เป็นเรื่องเชิงตำนาน (myth) เป็นพันๆ ปีมาแล้ว

เมื่อได้ค้นเรื่องเขาพระสุเมรุ เขาไถลาสจากวรรณคดี และหนังสือที่เกี่ยวกับศาสนาพราหมณ์ทั้งของไทย และของชาวต่างประเทศ ๒-๓ เล่ม มีเล่มที่ดีซึ่งท่าน (The Honorable) แมกซ์มิลเลอร์ ปราชญ์ผู้รอบรู้ทางด้านวัฒนธรรมทางภาษา ขนบประเพณี โบราณคดี ฯลฯ

ของชาวอินเดียได้ยกย่องไว้มาก คือเล่มที่ชื่อว่า Hindu Manners Customs Ceremonies ของ (บาทหลวงชื่อ) Dubois Beauchamp เขียนไว้ ตีพิมพ์เมื่อ ค.ศ. ๑๘๔๗ บาทหลวงดูบัวส์เข้าไปแผ่ศาสนาคริสต์อยู่ในอินเดียกว่า ๓๐ ปี คลุกคลีกับชาวอินเดียทุกระดับชั้น จึงเข้าใจวัฒนธรรม สภาพบ้านเมืองความเป็นอยู่ของชาวอินเดียได้ดี

ทางไทยเล่าว่า ในแผ่นดินแผ่นฟ้ามีจักรวาลหลายอัน อนันตจักรวาล ซึ่งลอยอยู่ในมหาสมุทรใหญ่ มีแผ่นดินรองรับ มีเขาพระสุเมรุสูงสุดในจักรวาล ซึ่งเขาตริภูฏ (สามยอด) เหมือนเส้าสามก้นรองรับเชิงเขาพระสุเมรุไว้ไม่ให้ทรุดเอียงโอบล้อมเหมือนคานาเชิงเขาพระสุเมรุไว้ ส่วนล่างของเขาตริภูฏอยู่ในน้ำครึ่งหนึ่ง ส่วนบนแผ่นดินโอบเขาพระสุเมรุไว้อีกครั้งหนึ่ง

เขาพระสุเมรุเป็นประธานของจักรวาล ซึ่งมีเขาล้อมรอบอีก ๗ ชั้น มีแม่น้ำหรือเรียกว่า สัตตนครสมุทร ๗ สาย คั่นอยู่ระหว่างเขาแต่ละสาย ณ เชิงเขาพระสุเมรุ มีทวีปใหญ่สี่ทวีป มีทวีปบริวารเล็กๆ อีกหลายทวีป เกาะทวีปใหญ่ๆ ทั้งสิ้น คือ เกาะเชิงเขาพระสุเมรุไว้ส่วนหนึ่ง เพราะตั้งอยู่บนแผ่นดินเดียวกัน ชมพูทวีปที่มนุษย์เราอาศัยอยู่นี้ นับรวมอยู่ในทวีปทั้งสี่ด้วย มีกำแพงจักรวาลสูงจรดฟ้า ส่วนล่างต่ำจรดบาดาลซึ่งอยู่ใต้สมุทรใหญ่ ดังนั้น แต่ละจักรวาลจึงไม่มีน้ำรั่วไหลเข้าไปในห้วงจักรวาล

โบราณจารย์แบ่งชมพูทวีปที่เราอาศัยออกเป็นสามส่วน คือ เป็นน้ำสามส่วน มนุษย์อยู่สามส่วน เป็นป่าหิมพานต์สามส่วน ยังมีสระใหญ่ในป่าหิมพานต์หลายสระ เช่น สระอนาคต ซึ่งมีเทือกเขาหิมพานต์ล้อมขอบสระอีก ๕ เทือก แต่ละเทือกมียอดเขาสูงๆ ประดับหลายยอด เช่น ยอดเขาสุทศนภูฏ จิตรภูฏ กาฬภูฏ คันธมารณภูฏ ไกลาสภูฏ เป็นต้น (ภูฏ = ยอด) ดังนั้น เขาพระสุเมรุจึงเป็นประธานใหญ่สูงสุดอยู่

กลางจักรวาล มีทวีปทั้งสี่ (อุตตรทวีป อมรโดยาน บุพวิเทห์ ชมพูทวีป (ที่มนุษย์เราอาศัยอยู่)) เกาะเขา พระสุเมรุอยู่สี่ทิศ ทุกจักรวาลมีทุกสิ่งเหมือนกันหมด เช่น ป่าหิมพานต์ สระใหญ่ สระน้อย มีแม่น้ำปัญจมหานที ๕ สาย คือ แม่น้ำคงคา ยมนา สรภู ชลข เหมือนกันหมด ในมหาสมุทรที่จักรวาลลอยน้ำอยู่มีปลาใหญ่ เช่น อานนตดิงคละมัจฉา ชลข ซึ่งว่าหนูนแผ่นดิน เวลาปลาใหญ่ พลิกตัวก็เกิดแผ่นดินไหว สิ่งเหล่านี้เป็นจินตนาการของมนุษย์พันธุ์ ปิติดขึ้นด้วยสัญชาตญาณแห่งความกลัว ความว่าเหวทางใจ กลัวอำนาจ ดิน น้ำ ลม ไฟ ต้นไม้ ภูเขาใหญ่ๆ จึงต้องสร้างที่พึ่งทางใจ ทำให้เกิดศาสนา ถือผี แล้วพัฒนาเป็นเทวดา พรหม กลายเป็นศาสนา ถือพระเป็นเจ้า คิดสร้างรูปร่างขึ้นให้งดงาม ใจดี หน้าตาดี ร่าย ใจร่าย ต้องเช่นสรวงบุษบาจะได้ไม่เกิดโทษ ป่าหิมพานต์เมื่อมนุษย์ยังไม่กล้าเข้าไป จึงมีแต่ฤๅษีชีไพรบำเพ็ญตบะอยู่ชายป่า

ความสูงของเขาสุเมรุนั้น ส่วนที่สูงขึ้นไปจาก ยอดเขาตรีภูฏ ๘๔,๐๐๐ โยชน์ ส่วนที่อยู่ในน้ำถึงใต้บาดาล ๘๔,๐๐๐ โยชน์ ส่วนหนา ๘๔,๐๐๐ โยชน์ ปริมาตรโดยรอบของเชิงเขา ๒๕๒,๐๐๐ โยชน์ (มาตราไทย ๔๐๐ เส้น เป็น ๑ โยชน์)

ส่วนยอดเขาหิมาลัยที่มีชื่อปัจจุบันว่า Everest นั้น พจนานุกรม Webster's บอกไว้ว่า เทือกเขาหิมาลัยตั้งอยู่บนเส้นพรมแดนระหว่างประเทศทิเบตกับประเทศเนปาล (อินเดียตอนเหนือ) เป็นยอดเขาที่สูงที่สุดในโลกปัจจุบันนี้ รู้กันว่าสูงมากกว่า ๒๙,๐๐๐ ฟุต เพราะมีการสำรวจดินแดน (ทางภูมิศาสตร์) ที่มนุษย์แต่โบราณ ไม่กล้าเข้าไปในที่กว้างใหญ่ ลับลิ้ เช่น ป่าใหญ่ ภูเขาสูงๆ ชลข เพราะกลัวสิ่งต่างๆ ที่ตนมีจินตนาการ ซึ่งน่าเกรงขาม เช่น ภูต ผี ปีศาจ และอำนาจของธรรมชาติ เช่น ดิน น้ำ ลม ไฟ ต้นไม้ใหญ่ๆ ที่เคยทำลายชีวิตมนุษย์สมัยเร่ร่อนอยู่ในทะเลทราย ป่า เขา ดินแดน

ต่างๆ ยังมีได้รู้จักสร้างบ้านแปงเมืองอยู่ร่วมกัน

หนังสือของดูบัวส์และโบของกล่าวถึงสวรรค์ของพระเป็นเจ้า เทพเจ้า พรหม เทวดาต่างๆ ไว้ ทำให้ทราบสวรรค์ของอินเดียต่างกับสวรรค์ของไทย สวรรค์ของอินเดียมีสี่ชั้น (ดูบัวส์นับอย่างฝรั่ง คือ ชั้นต่ำขึ้นไปหาชั้นสูง)

๑. Swarga (สวรรค์) พระอินทร์จอมเทวดาอยู่
๒. Kailasa (ไกลาส) พระศิวะอยู่
๓. Vaikuntha (ไวคุณท์) พระวิษณุ (นารายณ์) อยู่
๔. Sattaya-loka (สัตยโลก) ตั้งอยู่บนยอดเขา พระสุเมรุเป็นที่อยู่ของพรหม

และบอกว่าเขาพระสุเมรุมีรูปเหมือนกรวย (cone) สวรรค์ของพระพรหมอยู่ยอดเขา ถัดลงมาตามลำดับ ก็เป็นพระวิษณุ อยู่สูงกว่าเขาไกลาสของพระศิวะ พระอินทร์ อยู่ต่ำคือชั้นที่เรียกว่า Swarga (สวัคคะ) ซึ่งไทยใช้คำว่า สวรรค์

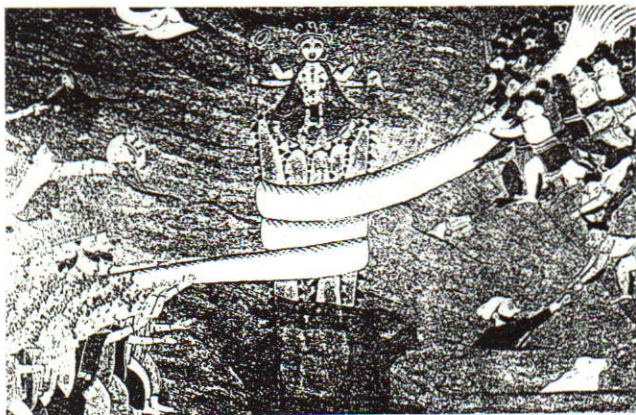
ส่วนสวรรค์ของไทยคือ ท้องฟ้าสูงสุดทั้งหมดนั้น เริ่มด้วยสวรรค์ ๖ ชั้น ที่เรียกว่า ฉกามพจร นับเป็น กามภูมิ มี

๑. จาตุมหาราชิกา ท้าวจตุโลกบาล มี ท้าวธตรฐ กุเวร วิรุพหก วิรูปักษ์ ซึ่งเป็นจอมภูตและคนธรรพ์ จอมยักษ์ จอมเทวดา ภูมภัณฑ์ จอมนาค ตามลำดับ จตุโลกบาลเหล่านี้อยู่บนยอดเขายุคุนธรซึ่งเป็นเขาแรกที่ล้อมเขาพระสุเมรุในบรรดาเขาเจ็ดชั้น มีเมืองอยู่สี่ทิศ คนละเมืองคนละทิศ

๒. ไตรตรึงส์ หรือ ดาวดึงส์ พระอินทร์จอมเทวดาอยู่บนยอดเขาพระสุเมรุ มีโพชนนต์ปราสาทเป็นที่อยู่

๓. ชั้นยามา เป็นเทวดามีวิมานลอยฟ้า ไม่ได้อยู่บนยอดเขาใด

๔. ดุสิตา เป็นวิมานของพระโพธิสัตว์ พระศรีอริยเมตไตรย ที่จะมาตรัสรู้ต่อพระสมณโคดมก็อยู่ในสวรรค์ ดุสิตานี้ เป็นวิมานลอยฟ้าไม่ได้อยู่บนยอดเขา

ภาพพิธีกวนน้ำอมฤต

๕. นิมมานรดี เป็นเทวดา พวกมารที่บำเพ็ญบุญแล้วเกิดเป็นเทวดา มีวิมานลอยฟ้า ไม่ได้อยู่บนยอดเขาใด

๖. ปรนิมมิตตวสดี เป็นมารเทวดา บำเพ็ญบุญสูงกว่าเทวดานิมมานรดีอยู่วิมานลอยฟ้าเช่นกัน

ยอดเขาพระสุเมรุจึงเป็นที่อยู่ของพระอินทร์ (ทางไทย) ส่วนทางศาสนาฮินดูนั้น พระพรหมอยู่ (ตามคำของบาทหลวงดูบัวส์) ต่อจากสวรรค์ ๖ ชั้น ฉกามาพจรอันเป็นกามภูมิซึ่งมีการจุติและปฏิสนธิ ก็เป็นสวรรค์ชั้นโสฬสพรหม คือ พรหม ๑๖ ชั้น มีรูปพรหมชั้นที่ ๑๖ เรียกว่า อภินิสรพรหม พรหม ๑๖ ชั้นนี้ กายสีทองปราศจากกามกิเลส มีวิมานอยู่ต่างหากในท้องฟ้ากลางหา

ยังมีพรหมโลกอีก ๔ ชั้น ชื่อ อากาสจัญญายตนภูมิ วิญญานัญญายตนภูมิ อาภิญจัญญายตนภูมิ เนวสัญญานาสัญญายตนภูมิ พรหมชั้นนี้ได้ปัญญาฉกาม ไม่มีตัวตนมีแต่จิต มีวิมานอยู่กลางหา ชื่อว่า อรูปพรหมโลก (ชาวบ้านเรียกว่า พรหมลูกฟัก)

โบสถ์ในพุทธศาสนาของไทย นิยมเขียนภาพจิตรกรรมฝาผนังแสดงโครงสร้างของจักรวาล ภาพไตรภูมิ กามภูมิ รูปภูมิ อรูปภูมิ แสดงพวกภพมนุษย์ ยักษ์ มาร และสัตว์นรกต่างๆ เขียนไว้เบื้องล่างหลังพระประธาน ภาพสวรรค์ เทวดา และพรหมอยู่ผนัง

ชั้นบน หรือ รอบผนังโบสถ์ชั้นบนทั้งสี่ด้าน มีเขาพระสุเมรุเป็นหลักอยู่กลางจักรวาล

ภาพผนังและเรื่องของนรก สวรรค์ ซึ่งศาสนาฮินดูจินตนาให้มีตัวตนให้เทวดา พรหมมีรูปงดงาม เพราะทำบุญกุศลเมื่อเป็นมนุษย์ พวกยักษ์ มาร สัตว์นรกต่างๆ มีรูปร่างหน้าตาน่ากลัว ถูกทรมานจากนายนิรบาล ทำให้คนโบราณกลัวนรกอยากขึ้นสวรรค์ จึงทำบุญกุศลไว้ และภาพเหล่านี้ที่แสดงเหล่าคนทำบุญ และคนทำบาป ย่อมเป็นสัญลักษณ์ของความดี ความชั่ว ที่ว่าพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงนำมาใช้ในพุทธศาสนา เพื่อสอนคนครั้งโน้นแบบบุคลาธิษฐานนั้น คนไทยย่อมประจักษ์ในพระสติปัญญา และวิธีสอนของพระองค์ว่า ทรงพระอัจฉริยะปรีชาสามารถพิเศษเป็นมหาบุรุษรัตนล้ำเลิศนัก อนึ่งพระพุทธศาสนาอุบัติขึ้นในท่ามกลางของศาสนาพราหมณ์และลัทธิต่างๆ ที่มีอิทธิพลใหญ่ยิ่งในขณะนั้น ถ้าไม่มีวิธีการรับเรื่อง นรก สวรรค์ ของศาสนาพราหมณ์เข้ามาโดยใช้เป็นสัญลักษณ์ของบุญ บาป ให้คนมีใจบริสุทธิ์จากบาปให้ก่อกุศลบุญเพื่อตายไปเป็นสุข ศาสนาพุทธซึ่งมีลักษณะเป็นปรัชญาทางธรรมก็อาจตั้งมั่นอยู่ไม่ได้ด้วยดี ด้วยสะดวก ยืนยงมาจนบัดนี้ พระอรธกถาจารย์เจ้ายังได้ช่วยสืบไว้ในชาดกต่างๆ ให้พระพุทธศาสนาแพร่หลาย สอนใจชาวพุทธไว้ได้อีกวิธีหนึ่งด้วย แต่ท่านผู้เชี่ยวชาญทางพุทธศาสนา ปฏิเสธ เรื่องของเทวดาที่กล่าวไว้ในพระไตรปิฎกปัญหานี้จึงตกอยู่แก่ อรรถกถา ฎีกา และอนุฎีกา ซึ่งพระอรรถกถาจารย์ท่านนิพนธ์ไว้ ศาสนาพราหมณ์ และพระพุทธศาสนา จึงระคนปนกัน ซึ่งคนไทยก็ยอมรับเป็นส่วนใหญ่พระปรีชาพระสติปัญญาอันสุขุมคัมภีรภาพของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงนำพระพุทธศาสนามาแทรกลงไว้ในศาสนาพราหมณ์ ปรากฏอยู่ในพระราชพิธีของหลวงนั้น พระเดชพระคุณล้นเกล้าฯ ชาวไทย ยิ่งนัก

พระสุพรรณภักดี

ประพันธ์ อริณรงค์

พ ระสุพรรณภักดี
ขัตติยนารีสำคัญ
ของไทยพระองค์หนึ่งซึ่งได้ทรง
ร่วมชะตากรรมของบ้านเมือง เมื่อ

กรุงศรีอยุธยาต้องตกเป็น
ประเทศราชของอริราชศัตรูคือ
พระเจ้าหงสาวดีตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๑๑๒
จนถึง ๒๑๒๗ เป็นเวลา ๑๕ ปี

พระรูปหล่อพระสุพรรณกัลยาณี ประดิษฐาน ณ พระตำหนักสมเด็จพระนเรศวรมหาราช อำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี

พระองค์เป็นพระราชธิดาใน สมเด็จพระมหาธรรมราชา พระมหากษัตริย์พระองค์ที่ ๑๗ แห่ง กรุงศรีอยุธยา กับสมเด็จพระวิสุทธิ กษัตริย์ เป็นพระเชษฐภคินีของ สมเด็จพระนเรศวรมหาราช สมเด็จพระเอกาทศรถ และเป็นราชนัดดา ในสมเด็จพระสุริโยทัย วีรสตรีที่มี พระราชประวัติจารึกไว้ในประวัติ- ศาสตร์ ปัจจุบันมีพระราชานุสาวรีย์ ประดิษฐานอยู่ ณ บริเวณสมรภูมิ แห่งวีรกรรมของพระองค์คือบริเวณ ท่งภูเขาทองกับทุ่งมะขามหย่อง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สร้าง ขึ้นโดยพระราชปรารภในพระบาท สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและเริ่มวาง ศิลาฤกษ์เมื่อวันที่ ๓๑ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๓๔ ใช้เวลาก่อสร้างสำเร็จเสร็จ เป็นเวลาประมาณ ๓ ปี

สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ทรง พระนิพนธ์ถึงเรื่องการสมภพของ พระสุพรรณกัลยาณี กับพระอนุชา ทั้งสองพระองค์ไว้ใน เรื่อง “พระ ประวัติ สมเด็จพระนเรศวรมหาราช” ว่า “พระสุพรรณกัลยาณีพินางเห็น จะแก่กว่าสมเด็จพระนเรศวรราวสัก ๓ ปี...พระน้องยาเอกาทศรถก็ เห็นจะอ่อนกว่าสมเด็จพระนเรศวร ไม่เกิน ๓ ปี”

ในพระราชประวัติสมเด็จพระ นเรศวรมหาราชนั้น ปรากฏว่า

พระราชานุสาวรีย์สมเด็จพระสุริโยทัย ณ บริเวณทุ่งมะขามหย่อง จังหวัดพระนคร ศรีอยุธยา

พระองค์เสด็จพระราชสมภพเมื่อปี ระกา พ.ศ. ๒๐๙๘ ดังนั้น พระ สุพรรณกัลยาณี คงจะสมภพในปี มะเมีย พ.ศ. ๒๐๙๔ หรือ ปีมะแม พ.ศ. ๒๐๙๕ ณ เมืองพิษณุโลก อันเป็นเมืองสำคัญบังคับบัญชา หัวเมืองฝ่ายเหนือ ที่พระราชบิดา ทรงได้รับพระราชทานเป็นบำเหน็จ ความชอบจากสมเด็จพระมหา จักรพรรดิ เพราะเมื่อพระราชบิดา

ขณะมีบรรดาศักดิ์เป็นขุนพิเรนทรเทพ ได้เป็นหัวหน้าคณะที่ร่วมกันกำจัดขุนวรรวงศาธิราชกับท้าวศรีสุดาจันทร์สำเร็จ แล้วอัญเชิญสมเด็จพระมหาจักรพรรดิเสด็จขึ้นครองราชย์ เมื่อ พ.ศ. ๒๐๙๑ ขุนพิเรนทรเทพได้รับการยกฐานะขึ้นเป็นเจ้าพร้อมทั้งทรงสถาปนาเป็นพระมหาธรรมราชาขึ้นครองเมืองปกครองหัวเมืองฝ่ายเหนือต่างพระเนตรพระกรรณ ด้วยเหตุที่มหาธรรมราชานั้นเป็นเชื้อสายราชวงศ์พระร่วงทางฝ่ายพระบิดา และเป็นพระญาติสมเด็จพระไชยราชาธิราชทางฝ่ายพระมารดา

แต่ก่อนที่จะกล่าวถึงพระประวัติของพระสุพรรณกัลยาณี โดยเฉพาะ ขอนำเรื่องพระนามของพระองค์มาเสนอท่านผู้อ่านเพื่อรับทราบก่อน เพราะในหลักฐานต่างๆ ออกพระนามไว้แตกต่างกัน เช่น

ในหนังสือเรื่อง “กฤษฎาภินิหารอันบดบังมิได้” ของ หม่อมราชวงศ์คึกฤทธิ์ ปราโมช กล่าวไว้ว่า “พระมหาธรรมราชาได้ถวายพระสุพรรณเทวี พระราชธิดาพระองค์ใหญ่ซึ่งเป็นพระเชษฐภคินีของสมเด็จพระนเรศวรเป็นพระมเหสีพระเจ้าหงสาวดี และพระเจ้าหงสาวดียอมให้สมเด็จพระนเรศวรเสด็จกลับเมื่อพระสุพรรณเทวีเสด็จ

ไปประทับอยู่ ณ กรุงหงสาวดี (ในฐานะเป็นตัวจำนำ) แล้ว...ในพงศาวดารพม่า และคำให้การชาวกรุงเก่า เรียกว่า พระสุพรรณกัลยา”

ในหนังสือ บทละครอิงประวัติศาสตร์ เรื่อง “สมเด็จพระนเรศวรมหาราช” ของ สมภพ จันทรประภา ออกพระนามว่า “พระสุพรรณกัลยา”

หัวข้อบทความนี้ ได้ออกพระนามว่า พระสุพรรณกัลยาณี ตามที่สมเด็จพระนเรศวรมหาราชานุภาพได้ทรงไว้ในเรื่อง “พระประวัติสมเด็จพระนเรศวรมหาราช” และขอใช้พระนามนี้ต่อไป ยกเว้นแต่พระนามที่ปรากฏในหลักฐานที่อ้างประกอบจะไม่เปลี่ยนแปลง

พระประวัติของพระสุพรรณกัลยาณี ตามหลักฐานที่มีส่วนใหญ่มักเริ่มต้นที่เสด็จไปประทับ ณ กรุงหงสาวดีเป็นตัวจำนำแทนสมเด็จพระนเรศวร เพื่อให้สมเด็จพระอนุชาได้มีโอกาสกลับมาสนองพระคุณพระราชบิดาช่วยราชการของบ้านเมืองสืบต่อไปมีแต่สมเด็จพระนเรศวรมหาราชานุภาพเท่านั้นที่ทรงระบุไว้ในพระนิพนธ์เรื่องที่ย้ำแล้วอย่างกว้างๆว่า การเสด็จสมภพของพระองค์นั้นอยู่ในสมัยบ้านเมืองเกิดยุคเข็ญ ด้วยมีเหตุการณ์เกี่ยวกับกรุงศรีอยุธยาในช่วงเวลาก่อนที่พระสุพรรณกัลยาณีจะเสด็จไปประทับ ณ กรุงหงสาวดีมี

เหตุการณ์เกิดขึ้นโดยลำดับ ดังข้อความที่พลตรี หลวงวิจิตรวาทการ กล่าวไว้ในเรื่อง “สยามกับสุวรรณภูมิ” ว่า

“สมเด็จพระมหาจักรพรรดิ (๒๐๙๑-๒๑๑๑) ต้องทรงประสบ เหตุการณ์คับขัน คือสงคราม ระหว่างสยามและพม่า และเขมร หลายครั้งคือ

๑. สงครามกับพม่า (พ.ศ. ๒๐๙๑) พระเจ้าตะเบงชะเวตี้ก เข้ามาโดยทราบเรื่องท้าวศรีสุดา จันทรเจ้าเมืองไทยกำลังจลาจล แต่เมื่อยกเข้ามาถึงก็ผิดคาดเพราะ เมืองไทยเรียบร้อยแล้ว พม่าเข้ามาถึงพระนคร เมื่อวันเสาร์ เดือนสี่ ขึ้นห้าค่ำ พอรุ่งขึ้นวันอาทิตย์ สมเด็จพระมหาจักรพรรดิก็เสด็จยก กองทัพหลวงออกไป พระสุริโยทัย พระอรรคมเหสี แต่งพระองค์เป็น ชายตามเสด็จไปด้วย สมเด็จพระ มหาจักรพรรดิชนช้างกับพม่า เสียที่ข้าศึก สมเด็จพระสุริโยทัย เข้าช่วย ก็ถูกข้าศึกฟันที่วงศตอยู่ กับคอช้าง นับเป็นเรื่องวีรสตรี เรื่องแรกของไทย พม่าไม่สามารถ ติเมืองไทยได้ในครั้งนี้ จึงเลิกทัพ กลับไป ทางกองทัพไทยมีพระราเม-ศวรร (ยุพราช) กับพระมหาธรรม-ราชา ยกกองทัพออกติดตามพม่า ไปเสียกลพม่าถูกจับทั้งสองพระองค์ สมเด็จพระมหาจักรพรรดิต้องเจรจา

ขอตัวพระยุพราชกับพระมหาธรรม-ราชาคืน ทางพม่าให้คืน โดยเอาช้าง พลายสองช้างเป็นเครื่องแลกเปลี่ยน

๒. สงครามกับเขมร (พ.ศ. ๒๐๙๙) มูลเหตุเนื่องมาจากเวลาที่ ไทยกำลังรบกับพม่าอยู่นั้น เขมร ส่งทหารมากวาดต้อนคนของเราที่ เมืองปราจีน พอเสร็จศึกพม่าแล้ว สมเด็จพระมหาจักรพรรดิส่งกองทัพ ไปรบเขมร แต่มีกองทัพไปน้อยจึง แพ้เขมร

๓. สงครามกับพม่า (พ.ศ. ๒๑๐๖) เมื่อเสร็จศึกสงครามสอง ครั้งนั้นแล้ว สมเด็จพระมหา จักรพรรดิจัดการป้องกันประเทศ อย่างแข็งแรงทรงชุดคลอง สร้าง ป้อมสำรวจชายฉกรรจ์ และตั้ง หัวเมืองชั้นในขึ้นหลายเมือง คือ สาครบุรี (สมุทรสาคร) นครไชยศรี ฉะเชิงเทรา สระบุรี จัดกองทัพเรือ และจับช้างป่ามาเพิ่มกำลังรบ ใน ขณะที่เที่ยวจับช้างป่านี้ เผอิญได้ ช้างเผือกมาถึง ๗ ช้าง ซึ่งไม่เคยมี มาแต่ก่อน กระทำให้เลื่องลือ พระเกียรติไปถึงนานาประเทศ ทางพม่าเวลานั้น บุเรงนองเป็น พระเจ้าแผ่นดิน จึงส่งทูตมาขอ ช้างเผือกสองช้าง ทางกรุงศรี-อยุธยาไม่ให้ เพราะเป็นการเสีย พระเกียรติ พม่าจึงยกกองทัพ เข้าทางเหนือเมืองพิษณุโลกได้ กองทัพพม่ายกลงมาถึงกรุงศรี-

อยุธยา สมเด็จพระมหาจักรพรรดิ เห็นไม่มีทางสู้ก็ยอมแพ้ ไทยต้องให้ช้างเผือกแก่พม่า ๔ ช้าง ต้องส่งส่วยช้างให้แก่พม่าปีละ ๓๐ ช้าง และเงินปีละ ๓๐๐ ชั่ง แล้วต้องยอมยกผลประโยชน์ภาษีอากรที่เก็บได้ในเมืองมะริดกับเมืองท่าค้าขายกับต่างประเทศในเวลานั้น

๔. สงครามกับพม่า (พ.ศ. ๒๑๑๑) สงครามคราวนี้ กรุงศรีอยุธยาเสียแก่พม่า มูลเดิมเกิดจากเรื่องพระไชยเชษฐา เจ้ากรุงศรีสัตนาคนหุต ขอพระเทพกษัตริย์ราชธิดาของสมเด็จพระมหาจักรพรรดิไปเป็นพระมเหสี สมเด็จพระมหาจักรพรรดิก็จพระราชทาน แต่องค์พระเทพกษัตริย์ เป็นพระน้องนางของพระวิสุทธิกษัตริย์ พระชายาของพระมหาธรรมราชา เจ้าครองนครพิษณุโลก พระมหาธรรมราชาไม่เห็นด้วยจึงบอกความไปยังบุเรงนอง บุเรงนองก็ส่งกองทัพมาแย่งเอาพระเทพกษัตริย์ไป สมเด็จพระมหาจักรพรรดิทรงทราบเรื่องนี้ก็เสียพระทัยถึงกับมอบราชการบ้านเมืองให้พระมเหสีราชโอรส เป็นผู้สำเร็จราชการแผ่นดิน แล้วออกทรงผนวช พระมเหสีทรงเตรียมยกกองทัพไปปราบพระมหาธรรมราชา พระมหาธรรมราชาจึงขอความช่วยเหลือจากบุเรงนอง บุเรงนองส่งกองทัพมา

ช่วย พระมเหสีต้องถอยทัพ บุเรงนองจึงอภิเษกพระมหาธรรมราชา เป็นพระศรีสรรเพชญ์ เจ้าฟ้าพิษณุโลก (เรียกกันว่าเจ้าฟ้าสองแคว เพราะเมืองพิษณุโลกนั้น เดิมเรียกว่า เมืองสองแคว) พระมหาธรรมราชาขึ้นตรงต่อหงสาวดี พระมเหสีทรงทราบความข้อนี้ เห็นว่าจะรักษาแผ่นดินต่อไปมิได้ ก็ทูลขอให้สมเด็จพระมหาจักรพรรดิทรงลาผนวชออกมาบัญชาการบ้านเมืองตามเดิม ในเวลานั้นพระมหาธรรมราชากับพระนเรศวรโอรสองค์ใหญ่ไปประทับอยู่หงสาวดี ทั้งพระวิสุทธิกษัตริย์กับพระเอกาทศรถโอรสองค์น้อยไว้ที่พิษณุโลก สมเด็จพระมหาจักรพรรดิกับพระมเหสีก็เสด็จขึ้นไปรับพระวิสุทธิกษัตริย์กับพระเอกาทศรถมาไว้ในกรุงศรีอยุธยา ความทราบไปถึงกรุงหงสาวดี บุเรงนองก็ยกเอาเรื่องนี้เป็นเหตุ ยกกองทัพใหญ่มาดีกกรุงศรีอยุธยาอีกครั้งหนึ่ง ในระหว่างที่รบพุ่งกันอยู่นี้ สมเด็จพระมหาจักรพรรดิเสด็จสวรรคต พระมเหสีราชโอรสได้รับราชสมบัติต่อมา ทรงพระนามว่าสมเด็จพระมเหสีราชธิดา ได้ทรงพยายามต่อสู้พม่าเป็นสามครั้ง แต่ในที่สุดก็เสียกรุงศรีอยุธยา เมื่อวันอาทิตย์ เดือน ๙ แรม ๑๑ ค่ำ ปีมะเส็ง พ.ศ. ๒๑๑๒ ภายหลังที่ได้ต่อสู้เป็นเวลาถึง

๔ เดือน

บุเรงนองนั่งบัลลังก์กรุงศรีอยุธยาอยู่สองเดือนกับสิบวัน นับเป็นสมัยที่เข้มข้มที่สุดในประวัติศาสตร์สยาม ไทยต้องเสียความเป็นไทยคือต้องเป็นเมืองขึ้นของพม่าอยู่ ๑๕ ปี จนกระทั่งถึง พ.ศ. ๒๑๒๗ สมเด็จพระนเรศวรมหาราชจึงทรงกู้อิสรภาพสยามขึ้นได้ใหม่”

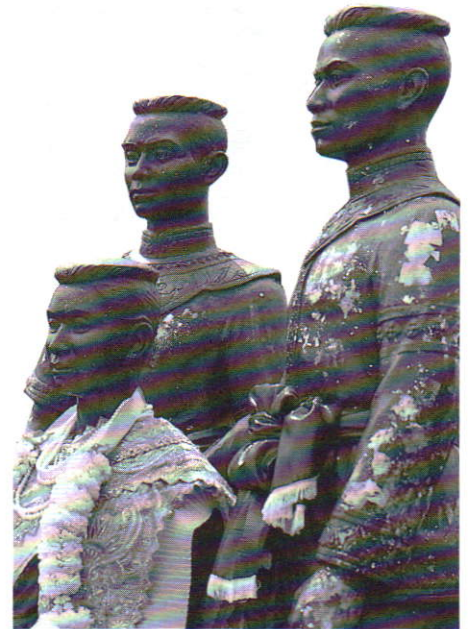
นี่เหตุการณ์บ้านเมืองในยามที่เกิดยุคเข็ญ

พระสุพรรณกัลยาณีทรงเจริญพระชันษามากขึ้น ทรงได้รับทราบถึงเหตุการณ์บ้านเมืองมาโดยลำดับ ทรงต้องทอดพระเนตรเห็นการสงคราม การต่อสู้ที่มีชีวิตเป็นชาติพลีเป็นเดิมพันอย่างไม่ต้องสงสัย สมเด็จพระนเรศวรมหาราชทรงพระนิพนธ์ไว้ว่า “เมืองพิษณุโลกต่อสู้ข้าศึกครั้งนี้เป็นครั้งแรกที่สมเด็จพระนเรศวรจะได้ทรงเห็นการสงครามเมื่อพระชันษาได้ ๘ ขวบ” ผู้เขียนก็เข้าใจว่า พระสุพรรณกัลยาณี ก็คงจะทอดพระเนตรเห็น เพราะมีพระชันษามากกว่าพระอนุชาถึงประมาณ ๓ ปี โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อเมืองพิษณุโลกถูกข้าศึกโจมตีนั้น พระมหาธรรมราชาทรงนำทหารสู้อย่างเข้มแข็งที่สุด ไม่ใช่ยอมแพ้ง่ายๆ ข้าศึกเห็นว่าบุกเข้าเมืองไม่ได้ก็ถอยไปทุกด้านเสบียงอาหารหมด ความหิวโหย

ของเหล่าทหารกล้าและพลเมืองทวีขึ้นโดยลำดับ แล้วผลสุดท้ายใช้ทรัพย์สินก็เกิดระบอบขึ้นอย่างรวดเร็ว กองทัพของเมืองพิษณุโลกก็ยอมจำนน ภาพของทหารประสบกับทุกขเวทนาอย่างยิ่ง พระสุพรรณกัลยาณี จะต้องทรงทอดพระเนตรเห็นและคงจะสลดพระทัยหาไม่น้อย เพราะพระองค์ก็คือพระราชนัดดาของสมเด็จพระสุริโยทัย วีรสตรีผู้ยิ่งใหญ่ แห่งกรุงศรีอยุธยาและวีรสตรีของไทยดังกล่าวแล้ว

อนึ่ง เมื่อครั้งพระเจ้ากรุงหงสาวดีบุเรงนองได้ชัยชนะเหนือกรุงศรีอยุธยาคราวขอช้างเผือก (พ.ศ. ๒๑๐๖) แล้วนั้น ก่อนกลับกรุงหงสาวดี ได้ตรัสขอสมเด็จพระนเรศวรมหาราช ซึ่งมีพระชันษา ๘ ปี ต่อพระมหาธรรมราชาว่าจะทรงเอาไปเลี้ยงเป็นราชบุตรบุญธรรมสมเด็จพระนเรศวรมหาราช ซึ่งมีความเห็นว่า “แต่ที่จริงก็เอาไปเป็นตัวจําสำหรับพระมหาธรรมราชานั้นเอง พระมหาธรรมราชาก็จําต้องถวาย”

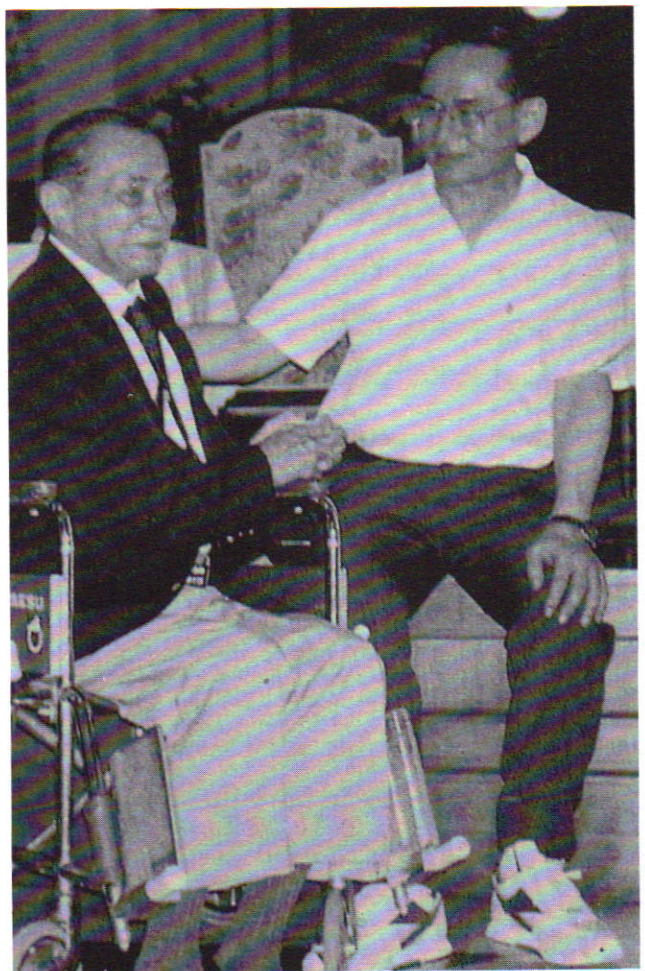
การที่ต้องพลัดพรากจากกันกับพระอนุชาครั้งนี้ ย่อมจะต้องสร้างความทุกข์ระทมให้พระสุพรรณกัลยาณีหาไม่น้อย พระองค์ต้องจำพระทัยเสด็จไปเช่นเดียวกับพระราชบิดาที่จําต้องถวาย

พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระยงค์เข้าจักรพันธ์เพ็ญศิริ

พ ระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจักรพันธ์เพ็ญศิริ พระนามเดิมหม่อมเจ้าจักรพันธ์เพ็ญศิริ จักรพันธ์ เป็นโอรสในพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าออสการ์นุทิศ กรมหมื่นอนุวัตน์จาตุรนต์ และหม่อมจรัส จักรพันธ์ ณ อยุธยา ประสูติเมื่อวันที่ ๒๗ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๔๕๒ ณ วังถนนหลานหลวง กรุงเทพมหานคร ทรงมีเจ้าพี่เจ้าน้องรวม ๔ องค์ คือ หม่อมเจ้าหญิงดวงตา สวัสดิวัตน์ พลโท หม่อมเจ้าคัสตาวัส จักรพันธ์ พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจักรพันธ์เพ็ญศิริ และหม่อมเจ้าหญิงลูอิสาน์ ดิศกุล

ต้นราชสกุลจักรพันธ์คือ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าจาตุรนต์รัศมี กรมพระจักรพรรดิพงษ์ พระราชโอรสในพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เป็นพระบิดาพระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหมื่นอนุวัตน์จาตุรนต์ มีพระเจ้าพี่ยาเธอและพระเจ้าน้องยาเธอร่วมพระราชชนนีเดียวกัน ๔ พระองค์ คือ สมเด็จพระเจ้าฟ้าจุฬาลงกรณ์ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ และสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ กรมพระยาภาณุพันธุวงศ์วรเดช สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ กรมพระยาภาณุพันธุวงศ์วรเดช สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ กรมพระยาภาณุพันธุวงศ์วรเดช สิ้นพระชนม์ใน

กองต่อ กล้วยไม้ ณ วสุธา

รัชกาลที่ ๕ พระชนมายุ ๔๔ พรรษา ทั้งนี้ได้ทรง
สะสมทรัพย์สินได้ไว้เป็นส่วนพระองค์ แม้แต่วังที่
ประทับก็คือ พระราชวังเดิมฝั่งธนบุรี ซึ่งเป็นของหลวง
ดังนั้น เมื่อสิ้นพระชนม์แล้ว พระบาทสมเด็จพระจุลจอม
เกล้าเจ้าอยู่หัวจึงมีพระมหากรุณาธิคุณ พระราชทานที่ดิน
ระหว่างถนนหลานหลวงกับถนนดำรงรักษ์ ให้ทายาท
แห่งราชสกุลจักรพันธุ์อยู่ร่วมกัน จึงเป็นที่มาของชื่อ
ถนนจักรพรรดิพงษ์ในปัจจุบัน

พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจักรพันธ์เพ็ญศิริ
แต่ยังทรงเป็นหม่อมเจ้า ทรงสำเร็จการศึกษาชั้นมัธยม
ปีที่ ๑ จากโรงเรียนอุทัยวิทยาคม ซึ่งตั้งอยู่ในวัดอรุณ
ราชวรารามติดกับพระราชวังเดิม เมื่อสมเด็จพระอัยกา
สิ้นพระชนม์ พระทายาทได้รับพระราชทานที่ดินวัง
ถนนหลานหลวง จึงย้ายมาเข้าโรงเรียนเทพศิรินทร์จน
สำเร็จชั้นมัธยมปีที่ ๓ จากนั้นเข้าศึกษาต่อในโรงเรียน
นายร้อยทหารบกจนสำเร็จชั้น ๕ เมื่อพุทธศักราช ๒๔๗๐
ต่อมา พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวมีพระมหา
กรุณาธิคุณ โปรดเกล้าโปรดกระหม่อมพระราชทานทุน
ส่วนพระองค์ให้ไปศึกษาต่อระดับมัธยมศึกษาที่วิทยาลัย
เพดดี สหรัฐอเมริกา จบแล้วเสด็จเข้าเรียนต่อที่มหา
วิทยาลัยคอร์เนลล์ จนสำเร็จชั้นจูเนียร์ จึงทรงพระ
กรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ย้ายมาเรียนวิชา
การเกษตรเกี่ยวกับพืชเมืองร้อนที่ประเทศฟิลิปปินส์
ในมหาวิทยาลัยแห่งฟิลิปปินส์ เพราะมีพระบรมราช
วินิจฉัยว่า ประเทศไทยในขณะนั้นต้องการนักวิชาการ
ในด้านการเกษตรและสหกรณ์เป็นอย่างยิ่ง ทรงรับ
ปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิตด้านการเกษตร เมื่อพุทธ
ศักราช ๒๔๗๔

เมื่อหม่อมเจ้าจักรพันธ์เพ็ญศิริ จักรพันธุ์ ทรง
สำเร็จการศึกษาและเสด็จกลับประเทศไทยแล้ว ได้ทรง
เข้ารับราชการในกระทรวงเกษตรธิการ ในตำแหน่ง
นักเกษตรโทผู้ช่วย ประจำกองอุตสาหกรรมพืชพรรณ

กรมเกษตรและการประมง พร้อมกับทรงเป็นอาจารย์
พิเศษที่มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์และโรงเรียนการ
เรือนด้วย ต่อมา ทรงได้รับทุนรัฐบาลไปศึกษาต่อที่
มหาวิทยาลัย คอร์เนลล์อีกวาระหนึ่ง สำเร็จปริญญาโท
เมื่อพุทธศักราช ๒๔๘๔ พอดีเกิดสงครามโลกครั้งที่
สองขึ้น เสด็จกลับประเทศไทยไม่ได้ตามกำหนดที่ได้รับ
อนุญาตไว้ จึงเสด็จไปศึกษาชั้นปริญญาเอกที่มหาวิทยา
ลัยหลุยเซียนาสเตท ยังไม่ทันสำเร็จก็ได้จังหวะเสด็จ
กลับประเทศไทย กลับเข้ารับราชการตามเดิมใน
ตำแหน่งนักเกษตรโท กองการทดลองและส่งเสริม
กรมเกษตร จากนั้นทรงได้รับการเลื่อนตำแหน่งขึ้นไป
ตามลำดับ คือ เป็นหัวหน้าแผนกพืชไร่ นักเกษตรเอก
รองอธิการบดีมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ อธิบดีกรม
การข้าว อธิบดีกรมกลั่นกรองและเกษียณอายุราชการที่
กรมนี้ คณบดีคณะเกษตร อธิการบดีและนายกสภา
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ภายหลังเมื่อพ้นจากหน้าที่
ราชการ ได้ทรงดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวง
เกษตรและสหกรณ์ระหว่างพุทธศักราช ๒๕๑๖-๒๕๑๗
เมื่อพ้นจากตำแหน่งทางการเมืองแล้ว จึงได้รับพระบรม
ราชโองการโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมแต่งตั้งให้เป็น
องคมนตรีเมื่อพุทธศักราช ๒๕๑๘ และทรงปฏิบัติ
ราชการสนองพระเดชพระคุณในหน้าที่นี้ตลอดมาจนถึง
วาระสุดท้ายแห่งพระชนมชีพ ถึงชีพิตักษัยด้วยโรค
หทัยวายเมื่อวันที่ ๑๓ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๓๖ สิริ
รวมพระชันษาได้ ๘๔ ปี ๒ เดือน กับ ๑๖ วัน

หม่อมเจ้าจักรพันธ์เพ็ญศิริ จักรพันธุ์ ทรงเป็นทั้ง
นักวิชาการ นักปฏิบัติ และนักบริหารการเกษตรที่
ก้าวหน้าทันสมัย และมีปรีชาสามารถสูงทรงเป็นกำลัง
สำคัญในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรของประเทศ
หลายสาขาจากระบบดั้งเดิมมาเป็นระบบการเกษตร
แบบยั่งยืน ตลอดเวลาที่ทรงรับราชการทรงมีบทบาท
สำคัญยิ่งในการวางรากฐานและหาแหล่งทุนมาสนับสนุน

โครงการวิจัยพืชไร่ต่างๆ มากมายหลายโครงการ นอกจากนั้นยังทรงริเริ่มงานเกษตรอุตสาหกรรม งานด้านพืชเมืองหนาว และการผลิตอาหารสำเร็จรูป ในด้านการเผยแพร่วิชาการเกษตรแผนใหม่ ก็ทรงสนับสนุนให้จัดตั้งภาควิชาการเกษตรศาสตร์ขึ้นในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ รวมทั้งตั้งสถานีวิทยุการเกษตรให้เป็นที่ยกย่องข่าวสารวิชาการด้วย ด้วยเหตุเหล่านี้ทำให้ทรงได้รับเกียรติและการยกย่องอย่างสูงทั้งในประเทศและต่างประเทศหลายครั้ง

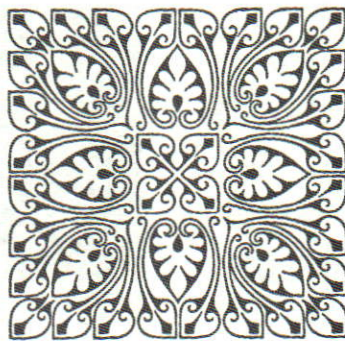
ส่วนการในพระองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวหม่อมเจ้าจักรพันธ์เพ็ญศิริ จักรพันธุ์ ได้ทรงปฏิบัติงานสนองพระเดชพระคุณต่อเนื่องมาช้านานตั้งแต่รัชกาลที่ ๘ โดยเต็มความรู้ความสามารถ ด้วยความวิริยะอุตสาหะ เสียสละ และจงรักภักดี ให้งานทุกด้านทุกระดับสัมฤทธิ์สุภผลสมพระราชประสงค์ เป็นที่ไว้วางพระราชหฤทัยได้สนิท และเมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๘ เสด็จสวรรคต ได้รับกระแสพระดำรัสจากสมเด็จพระราชชนนีให้รับใช้พระเจ้าอยู่หัวพระองค์ใหม่ ก็ได้รับสนองพระยุคลบาทที่สวิตเซอร์แลนด์ถึง ๒ ครั้ง โดยครั้งหลังอยู่นานถึง ๑ ปี ๔ เดือน ครั้นเสด็จพระราชดำเนินมาประทับในประเทศไทยเป็นการถาวรแล้ว ยังได้ถวายการรับใช้ใกล้ชิดเหมือนเดิม ขณะทรงเป็นอธิบดีกรมการข้าว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระราชดำริให้รื้อฟื้นพระราชพิธีพืชมงคลและจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ เพื่อเป็นการให้ขวัญกำลังใจแก่ชาวลีกร หม่อมเจ้าจักรพันธ์เพ็ญศิริ จักรพันธุ์ ก็ได้ทรงเป็นพระธุระดำเนินการสนองพระราชดำริจนเป็นผลสำเร็จ และทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้เป็นพระยาแรกนาเป็นองค์แรกเมื่อพุทธศักราช ๒๕๐๓ ต่อมาเมื่อทรงดำรงตำแหน่งองคมนตรี ก็ทรงเป็นกำลังสำคัญในการสนองพระราชดำริพระราชประสงค์ด้านการเกษตรมาตลอดพระชนมชีพ โดยทรงเป็นผู้หนึ่งใน

การเริ่มต้นโครงการส่วนพระองค์สวนจิตรลดาตั้งแต่องค์ทรงเป็นอธิบดีกรมการข้าว เมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานกำเนิดมูลนิธิอานันทมหิดลเมื่อพุทธศักราช ๒๕๐๒ และต่อมามีพระราชกระแสให้ขยายสาขาวิชาเพิ่มจากแพทยศาสตร์ เกิดคณะกรรมการแผนกเกษตรศาสตร์ ก็ได้ทรงเป็นกรรมการและเลขานุการของแผนกนี้ จนทรงเป็นประธานกรรมการแผนก ได้คัดเลือกผู้รับพระราชทานทุนมูลนิธิอานันทมหิดล แผนกเกษตรศาสตร์ ไปศึกษาต่างประเทศและสำเร็จการศึกษากลับมาแล้ว ตั้งแต่พุทธศักราช ๒๕๐๘-๒๕๓๖ รวม ๓๙ คน และกำลังศึกษาอยู่ในต่างประเทศอีกจำนวนหนึ่ง

พระภาระสำคัญยิ่งอีกประการที่หม่อมเจ้าจักรพันธ์เพ็ญศิริ จักรพันธุ์ ทรงสนองพระเดชพระคุณพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว คือ การดำเนินงานตามโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เมื่อแรกเริ่มดำเนินงานโครงการนั้นไม่มีองค์กรใดมารองรับ ก็ทรงได้รับความร่วมมือจากหน่วยราชการต่างๆ ซึ่งส่วนใหญ่ล้วนแต่เป็นลูกศิษย์หรือไม่ก็ผู้ที่เคยร่วมงานกันมาแต่สมัยต่างๆ เข้าร่วมแรงร่วมใจกันทำถวาย จนกระทั่งรัฐบาลได้จัดตั้งสำนักงานคณะกรรมการพิเศษ เพื่อ

ประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (กปร.) ขึ้นเมื่อพุทธศักราช ๒๕๒๔ จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้หม่อมเจ้าจักรพันธ์เพ็ญศิริ จักรพันธุ์ มาทรงดำรงตำแหน่งที่ปรึกษาของคณะกรรมการ กปร. อันมีนายกรัฐมนตรี

เป็นประธานกรรมการ ตลอดจนสิ้นพระชนม์ชีพ ในการประชุม กปร. นั้น ท่านจะประทานความคิดเห็นที่ยากที่ใครจะขัดได้ เพราะเป็นเรื่องมีเหตุผลเป็นวิชาการ มีทุกสิ่งทุกอย่างที่คณะกรรมการสมควรยอมรับ นอกจากนั้นก็ยังไมทรงละทิ้งความเป็นนักบริหารการเกษตร โดยทรงเป็นประธานศูนย์ศึกษาพัฒนาทั้ง ๖ ศูนย์กระจายอยู่ทั่วประเทศ ทรงดูแลศูนย์ต่างๆ เป็นอย่างดี จนเป็นที่ชื่นชมพระราชหฤทัย เพราะแม้แต่ต่างประเทศก็ยอมรับว่า ศูนย์ศึกษาการพัฒนาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้รับความสำเร็จอย่างงดงาม จำต้องได้เป็นรูปธรรม

การสนองพระราชดำริของหม่อมเจ้าจักรพันธ์เพ็ญศิริ จักรพันธุ์ ครั้งสุดท้ายคือ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้เป็นกรรมการมูลนิธิชัยพัฒนา ซึ่งเป็นมูลนิธิที่มีพระราชดำริให้จัดตั้งขึ้นเมื่อพุทธศักราช ๒๕๓๑ เพื่อช่วยเหลือประชาชนในรูปของการดำเนินงานต่างๆ ในกรณีที่ถูกจำกัดด้วยเงื่อนไขของทางราชการ เช่น ดัดขัดเพราะระเบียบแบบแผนต่างๆ ของทางราชการทำให้ล่าช้าหรือถูกจำกัดด้วยงบประมาณแผ่นดิน กรรมการที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเลือกมาดำรงตำแหน่งในมูลนิธิชัยพัฒนา ทรงเลือกอย่างเข้มงวดและพิถีพิถัน รับสั่งว่ากรรมการทุกคนต้องพร้อมที่จะทำงานด้วย ไม่ใช่เป็นตำแหน่งเกียรติยศเฉยๆ การที่ทรงเลือกหม่อมเจ้าจักรพันธ์เพ็ญศิริ จักรพันธุ์ เป็นกรรมการมูลนิธิชัยพัฒนา ทั้งที่มีพระชันษากว่า ๗๐ ปี

แล้ว แสดงว่าทรงยอมรับในความรู้ความสามารถอย่างแท้จริงของท่าน และทุกครั้งของการประชุม ท่านจะเสนอแนะแนวความคิดต่างๆ แต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ประธานกรรมการ

มูลนิธิการสิ้นพระชนม์ชีพของหม่อมเจ้าจักรพันธ์เพ็ญศิริ จักรพันธุ์ จึงเป็นการสูญเสียครั้งใหญ่ของมูลนิธิชัยพัฒนาด้วย

ความสำเร็จในหน้าที่การงานตลอดพระชนม์ชีพของหม่อมเจ้าจักรพันธ์เพ็ญศิริ จักรพันธุ์ นอกจากพระสติปัญญาความสามารถ พระวิริยะ อุตสาหะอันแรงกล้าแล้ว ที่สำคัญยิ่งคือความเป็นสุภาพบุรุษของท่าน กล่าวคือมีพระอุปนิสัยสุชุมเยือกเย็น ไม่เคยเกรี้ยวกราดผู้ใด ไม่ทรงนิยมขูดฉูดความผิดของผู้ร่วมงาน แต่สนพระทัยที่จะศึกษาหาข้อเท็จจริงหรือรายละเอียดของความผิดนั้น เพื่อบรรเทาและป้องกันมิให้เกิดขึ้นอีก ทรงมีปกติด้วยพระวาจาสุภาพอ่อนโยน หลังจากเกิดเหตุการณ์ ๑๔ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๑๖ บรรดานิสิตนักศึกษาที่มีอาการสาละสลวยประชาธิปไตยอย่างรุนแรง ขณะนั้นท่านดำรงตำแหน่งอธิการบดีมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เกิดมีพวก ๕ ย คือ สวมรองเท้ายาง ถ้อย่าม ผมยาว สวมเสื้อยืด และนุ่งกางเกงยีนส์ ขอเข้าเฝ้าอธิการบดี เจ้าหน้าที่ได้กีดกันไว้ไม่ให้เข้าเฝ้า แต่ท่านรับสั่งว่าไม่ได้ เขาเป็นนิสิต เขาอยากจะทำอะไรให้ฟังก็ได้เข้ามาเถิด ท่านจะคุยจะถามว่ามีอะไร หรือ กรณี ๑๔ ตุลาคมนี้ท่านเป็นผู้หนึ่งที่ช่วยไม่ให้นิสิตเกิดความรุนแรงหรือมีเหตุการณ์รุนแรง ทรงเหนื่อยมากแต่ก็ทำให้ชนะใจบรรดาคณาจารย์และนิสิตทั้งหลาย

นอกเหนือไปจากพระปรีชาสามารถด้านเกษตร-

กรรมและการพัฒนาแล้ว หม่อมเจ้าจักรพันธ์เพ็ญศิริ จักรพันธุ์ ยังทรงมีความสามารถเป็นเลิศในด้านศิลปะ การดนตรีด้วย โดยเฉพาะในการประพันธ์เพลงนั้น ได้ ทรงนิพนธ์เพลงไทย เพลงสากล ทั้งคำร้องและทำนอง ที่คมคายไพเราะ สมบูรณ์ด้วยสัทรสและอรรถรสไว้เป็น จำนวนมาก ได้รับความนิยมชมชอบอย่างสูง กว้างขวาง ไปถึงนานาประเทศ พระเกียรติคุณด้านนี้ย่อมเห็นชัด ที่สถาบัน เวลด์ อะแคเดมี่ ออฟ อาร์ตส แอนด์ คัลเจอร์ แห่งรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา ได้ถวาย ปริญญาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ทางวรรณกรรม เมื่อ พุทธศักราช ๒๕๓๑ และจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้ ประกาศสดุดีความสามารถในการใช้ถ้อยคำภาษาพร้อม กับถวายพระเกียรติทองคำ เมื่อพุทธศักราช ๒๕๓๖ ใน คำประกาศเกียรติคุณนั้นตอนหนึ่งได้กล่าวว่า

“คำร้องในบทเพลงที่หม่อมเจ้าจักรพันธ์เพ็ญศิริ จักรพันธุ์ ทรงนิพนธ์นั้น มีความไพเราะในเชิงวรรณศิลป์ และถูกต้องด้วยฉันทลักษณ์ ทรงเลือกสรรถ้อยคำที่มีความหมายเด่นชัด ให้ภาพที่งดงามคมคาย บางเพลงมี ลักษณะคล้ายกลบท ทั้งยังใช้ภาพพจน์เปรียบเทียบที่ ลึกซึ้งกินใจ และมุ่งในทางสร้างสรรค์สิ่งที่ดีงามให้แก่ สังคม”

หม่อมเจ้าจักรพันธ์เพ็ญศิริ จักรพันธุ์ ทรงนิพนธ์ ถึงประสบการณ์ในการแต่งเพลงของท่านไว้ในเรื่อง “ความเป็นมาเกี่ยวกับเพลง” ความว่า เมื่อเป็นเด็กเคย เป็นลูกวงดนตรีไทยของครอบครัว เสด็จพ่อทรงเป็นผู้ ฝึกเอง ชอบเล่นโหม่งระนาดมาก และถูกฝึกให้ร้อง เพลงไทยเมื่ออายุน้อยเสียงยังไม่แตก ส่วนหม่อมแม่ได้ สอนแต่งโคลงสุภาพและกาพย์กลอนให้

พอไปศึกษาในสหรัฐอเมริกาในระดับมัธยมศึกษา เริ่มชอบฟังเพลงสากล ทั้งเพลงร้องและเพลงแจ๊ส ชอบไล่เสียงตามเสียงร้องและเสียงดนตรีในเพลงต่างๆ จากแผ่นเสียงเป็นจำนวนมากที่ซื้อมาเปิดฟังในเวลาว่าง

ไล่เสียงเล่นจนขึ้นใจหลายๆ เพลง หลายๆ ตอนที่ติดใจ บางครั้งไล่เสียงเล่นโดยไม่มีเพลงนำอยู่เสมอๆ จนเกิด เป็นทำนอง เมื่อกลับมารับราชการในกระทรวงเกษตร และมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ระหว่างนั้นก็ยิ่งไล่เสียง เล่นอย่างเคยอยู่เสมอ บังเอิญกระทรวงเกษตรแต่งตั้ง ให้เป็นผู้แทนไปร่วมงานกระจายเสียงด้านการเกษตรที่ กรมโฆษณาการ โดยเป็นผู้แต่งและอ่านข้อความและ คำขวัญส่งเสริมการเกษตรเป็นประจำ แต่งเป็นโคลง สุภาพบ้างกาพย์กลอนบ้างอ่านออกอากาศ เป็นเหตุให้ รู้จักกับเจ้าหน้าที่ของกรมโฆษณาการนั้นเป็นอย่างดี รวมทั้งคณะวงดนตรีสากลของกรมและวงสุนทราภรณ์

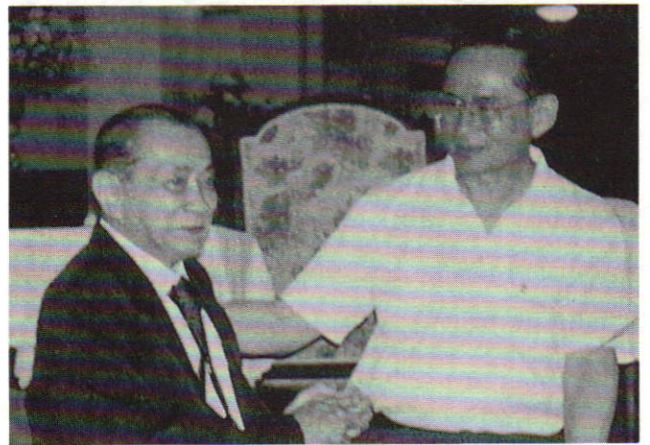
ในรายการวันสถาปนากระทรวงเกษตรคือวันที่ ๑ เมษายน ตรงกับกระทรวงอื่นหลายกระทรวง กรม โฆษณาการมีงานเต็มมือ ไม่อาจรับช่วยทำเพลงส่งเสริม การเกษตรได้ทั้งหมด จึงต้องพยายามแต่งเพลงเอาเอง โดยไล่เสียงแบบที่เคยไล่เสียงเล่น แม้เล่นดนตรีไม่เป็น ก็ใช้การนับขोनนิ้วเป็นการให้จังหวะในการแต่งเพลง จากนั้นการแต่งเพลงจึงได้เริ่มเป็นเรื่องเป็นราว เพลง ต่างๆ มักจะมอบให้นายเอื้อ สุนทรสนาน และนายสง่า อารัมภีร์ จัดบรรเลงในวงของเขามีการทำเป็นแผ่นเสียง หลายเพลง แต่ไม่ได้แจ้งชื่อผู้แต่ง คนจึงเข้าใจผิดว่า คณะวงสุนทราภรณ์เป็นผู้แต่ง แต่ก็ไม่ได้เดือดร้อนอะไร เพราะไม่ได้หวังได้ชื่อเสียงเป็นพิเศษ เพียงทราบว่า ผู้ฟังพอใจในเพลงที่แต่งก็พอใจเป็นที่สุดแล้ว

เพลงเหล่านี้หลายเพลงและเพลงที่ทรงแต่งใน สมัยต่อมา เป็นที่แพร่หลายมีผู้นิยมฟังมาก เช่น เพลง ผารัก ที่มีเนื้อเพลงตอนหนึ่งว่า “แม่เพียงได้สบนัยน์ตา ฉันทยังประหม่าลืมหาย...” เป็นเพลงดังที่สุด อัดลงแผ่น เสียงตรากระต่าย ทางร้านขายจนหมดสต็อก แล้วก็นำ พิมพ์เก่ามาอัดซ้ำแล้วซ้ำอีก เพลงจุฬาแซมบ้า “มาพวก เราเหล่าจุฬา มาเถิดมามาเดินมารำ...” เพลงจุฬาบันเทิง “พวกเราจุฬา เรามาร่วมชุมนุม... เพลงนันทาทวี “นั่น

ทาเทวี ยอดนารีหาใครเทียมเท่า...” เพลงฝากรัก “แม่เพียงได้สบนัยน์ตา ฉันยังประหม่าลืมหาย...” เพลงรำวงเกษตร “เกษตรนี้หล่อจริงจริง ผู้หญิงเขาอยากรู้จัก...” เพลงรำวงชาวทะเล “ร้อนเร่ไปกลางทะเล เห็นเที่ยวเตร่ไปกลางทะเล...” และเพลงที่ออฉฉามาก เพราะเคยถูกห้ามออกรายการวิทยุกระจายเสียงประมาณ ๑ ปี โดยถูกกล่าวหาว่าสร้างความนิยมโสเภณี แต่ก็ เป็นเพลงที่ประชาชนรู้จักแพร่หลายมาก เพลงนี้คือ นางกลางเมือง ที่ขึ้นต้นว่า “นางกลางเมือง ขึ้นชื่อลือชาว่ามีสมญางามเมือง” พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าภาณุพันธุ์ยุคล ทรงขอให้แต่งเพื่อใช้เป็นเพลงทำละคร เรื่องนางกลางเมือง และต่อมาใช้เป็นเพลงไตเติล ภาพยนตร์เรื่องนางกลางเมืองอีกครั้งหนึ่ง

หม่อมเจ้าจักรพันธ์เพ็ญศิริ จักรพันธุ์ ทรงเล่าถึง เรื่องการแต่งคำร้องประกอบทำนองพระราชนิพนธ์ไว้ใน “ความเป็นมาเกี่ยวกับเพลง” ไว้ว่า

“ความสำคัญเกี่ยวกับเพลงและดนตรี เกิดขึ้นใน สมัยปลายรัชกาลที่ ๘ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว อานันทมหิดลพร้อมด้วยสมเด็จพระอนุชา ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้เข้าเฝ้า และให้นำโน้ตเพลงบางเพลงไปถวายทอดพระเนตร ทั้งนี้เพราะ ทรงทราบว่าแต่งเพลงโดยไม่ปรากฏว่าเล่นเครื่องดนตรีอะไรเป็นเลย จึงทรงสนพระราชหฤทัย ในการเข้าเฝ้าครั้งนั้น จึงได้ทรงทราบว่าแต่งโดยการไล่เสียงเอาเอง ประกอบคำร้องซึ่งชอบแต่งบทกลอนตามที่แม่เคยสอนให้ เมื่อทรงทราบว่ามีปัญหาเรื่องการแต่งเพลงบลูส์ไม่ได้ เป็นที่พึงพอใจ เพราะไม่รู้จักหลักของเพลงประเภทนั้น ดีพอ จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ สมเด็จพระอนุชาทรงอธิบาย และพระองค์ก็ทรงเขียนโน้ตสาธิตพระราชทานตามข้อบรรยายของสมเด็จพระอนุชา และทั้งได้ทรงสนับสนุนให้สมเด็จพระอนุชาทรงแต่งเพลงด้วย เพราะได้เคยทรงแต่งเพลงเป็นบางส่วนอยู่แล้ว

และพระนิพนธ์เพลงบลูส์อาจเป็นตัวอย่าง เป็นแนว และให้รู้จักแต่งเพลงบลูส์ได้ต่อไป

จากนั้นมา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ขณะทรงเป็นสมเด็จพระอนุชาในรัชกาลที่ ๘ จึงโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้เข้าเฝ้าเป็นประจำ ทรงแนะนำเกี่ยวกับการแต่งเพลง และทรงพระราชนิพนธ์เองด้วย ตั้งแต่นั้นมาได้พระราชทานทำนองพระราชนิพนธ์ให้แต่งคำร้องถวายหลายๆ เพลง

ที่พอจะได้ชื่อเสียงในการแต่งเพลงบ้าง ก็เป็นเพราะพระบารมีปกเกล้าปกกระหม่อม อันเป็นผลจากการแต่งคำร้องประกอบทำนองพระราชนิพนธ์ตามพระราชประสงค์ อันเป็นพระมหากรุณาธิคุณหาที่สุดมิได้ หาได้เป็นความสามารถเฉพาะตัวไม่...”

หม่อมเจ้าจักรพันธ์เพ็ญศิริ จักรพันธุ์ ทรงนิพนธ์ “วันวานที่ผ่านมา” พิมพ์ในหนังสือที่ระลึกพระชันษาครบ ๘๔ ปี เมื่อวันที่ ๒๗ กรกฎาคม ๒๕๓๖ ว่า

“ต่อมาได้เข้าเฝ้ารับพระราชทานทำนองเพลงพระราชนิพนธ์ของสมเด็จพระอนุชามาใส่คำร้อง เพลงแสงเทียน ยามเย็น สายฝน ตามลำดับ แต่เพลงยามเย็นและเพลงสายฝนได้นำออกสู่ประชาชนก่อนเพลงแสงเทียน โดยพระราชทานให้ออกบรรเลงในงานลีลาศที่สวนอัมพร โดยวงดนตรีของกรมโฆษณาการ (กรม

ประชาสัมพันธ์) ควบคุมวงโดยเอื้อ สุนทรสนาน และ ออกอากาศทางวิทยุกรมโฆษณาการเป็นประจำ เป็นที่ ชាប់ซึ่งและประทับใจพสกนิกรอย่างมาก จำได้ว่าไป ตรวจงานทางภาคเหนือ เดินทางออกไปนอกเมืองตาม สมควร ได้ยินคนผิวปากเพลงสายฝน อยากเห็นตัวจึง เดินตามเสียงไป เป็นร้านคนจีน หนุ่มคนหนึ่งนั่งชักผ้า และผิวปาก แสดงว่าความไพเราะในท่วงทำนอง ประทับใจแม้ราษฎรในแดนไกล”

หม่อมราชวงศ์มาลินี จักรพันธุ์ เขียนเรื่อง “น้ำฝน หลังลงมาจากฟ้าแดนไกล” โดยรับฟังมาจากหม่อมเจ้า จักรพันธุ์เพ็ญศิริ จักรพันธุ์ เล่าประทานถึงเรื่องการได้ หัดเป่าแซ็กโซโฟนที่สวิตเซอร์แลนด์ว่า

“พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงสอนให้เป่าปีที่ สวิสทรงสอนวิธีละเอียดมาก โดยให้ลูกศิษย์เป่าเสียง เดียวเป็นเวลานาน ทรงให้เหตุผลว่า ผู้เป่าจะได้เป่า เสียงที่ออกมาคงเสียนคงวา ได้เสียงที่เที่ยงแท้แน่นอน

เมื่อทรงแนพระทัยแล้วว่า ลูกศิษย์ทำได้อย่างคง เสียนคงวา ได้เสียงที่เที่ยงแท้แน่นอนแล้ว ก็จะทรงสอน วิธีเป่าให้มีเสียงหนักเบา หลังจากหนักเบาแล้ว ก็ถึงวิธี การเป่าแบบเร่งเร็ว กระซิกโฮกฮากหลายอารมณ์ ทรง สอนให้ใส่ชีวิตชีวาเข้าไปในการเล่นดนตรีอีกทีหนึ่ง

มีอยู่ช่วงหนึ่ง ที่เป็นช่วงที่ประทับพักฟื้นอยู่ที่พระ ตำหนัก ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ หลังจากหายประชวร นายแพทย์ได้กราบบังคมทูลให้ทรงดการเป่าปี่อย่าง ลื่นเชิง แต่ก็ไม่ได้หมายความว่า จะทรงพระสำราญกับ ดนตรีไม่ได้ จึงโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ “ลูกศิษย์” เป็นผู้เป่าตามที่ทรงกำกับ ลูกศิษย์จึงมีโอกาสได้เป่าปี เสียงออกมา พระองค์เองทรงดีดคีย์ต่างๆ พระราชทาน โดยทรงอ้อมจากข้างหลังของลูกศิษย์ ลูกศิษย์ขณะนั้น พอซึมซับการเป่าได้พอสมควรแล้ว รู้วิธีการเป่าเสียง ผ่อนหนักเบา รู้เพลงเข้าใจพอสมควร จึงเป่าได้ตามดนตรี เสียงเพลงที่ออกมาจึงดังกังวานไปถึงพระกรรม

ของสมเด็จพระราชชนนี (พระยศในขณะนั้น) ทรงตก พระทัยอย่างมาก เพราะทรงนึกว่าพระบาทสมเด็จพระ เจ้าอยู่หัวทรงแซ็กโซโฟนด้วยพระองค์เอง หลังจาก แพทย์ได้กราบบังคมทูลของดไว้ เมื่อสมเด็จพระราช ชนนีเสด็จฯ เข้ามาทอดพระเนตรเห็นความเป็นไปแล้ว ทรงทราบที่ไม่ใช่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเป่า แล้ว ทอดพระเนตรเห็นวิธีการทรงดนตรีแบบแปลกใหม่ทำให้ ทรงพระสรวลอย่างมากมาย”

ความสามารถในการเป่าแซ็กโซโฟนของหม่อม เจ้าจักรพันธุ์เพ็ญศิริ จักรพันธุ์ ทำให้มีโอกาสได้ร่วมกับ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชินีพันธุทำนอง เพลงขึ้นเพลงหนึ่ง คือในวันสงท่ายปีเก่าต้อนรับปีใหม่ วันที่ ๓๑ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๔๙๕ พระบาท สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระราชประสงค์จะพระราชทาน พรแก่พสกนิกรของพระองค์ด้วยบทเพลง จึงโปรด เกล้าโปรดกระหม่อมให้หม่อมเจ้าจักรพันธุ์เพ็ญศิริ จักร พันธุ์ ร่วมแต่งเพลง “พรปีใหม่” ขึ้น โดยให้หม่อมเจ้า จักรพันธุ์เพ็ญศิริ จักรพันธุ์ ทรงเป่าแซ็กโซโฟนในช่วง แรกและช่วงที่สาม พระองค์ทรงเป่าต่อในช่วงที่สอง และช่วงที่สี่ สลับไปจนครบทำนองเป็นเพลง แล้วโปรด เกล้าโปรดกระหม่อมให้หม่อมเจ้าจักรพันธุ์เพ็ญศิริ จักร พันธุ์ ทรงแต่งเนื้อร้องขึ้นทันทีที่แล้วเสร็จภายในครึ่ง ชั่วโมง เนื่องจากคตินั้นมีเวลาจำกัด จึงโปรดเกล้า โปรดกระหม่อมพระราชทานเพลงนี้ให้แก่วงดนตรีออก ไปบรรเลงทันทีได้เพียง ๒ วง คือ วงดนตรีของสโมสร นิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและวงดนตรีสุนทราภรณ์ ซึ่งกำลังแสดงอยู่ที่โรงภาพยนตร์เฉลิมไทย เชิงสะพาน ผ่านฟ้า จากนั้นจนปัจจุบันเมื่อใกล้เทศกาลปีใหม่ เราก็ จะได้ยินเสียงเพลง “สวัสดีวันปีใหม่พา ให้บรรดาเรา ทำนร้นรมย์” แทบทุกมุมเมือง

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระมหากรุณาธิคุณ โปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ หม่อมเจ้าจักรพันธุ์

เพ็ญศิริ จักรพันธุ์ ทรงประพันธ์
คำร้องประกอบเพลงพระราชนิพนธ์
เป็นเพลงภาษาไทย ๑๕ เพลง และ
เพลงภาษาอังกฤษ ๑๓ เพลง รวมเป็น
๒๘ เพลง นอกจากนั้นยังมีเพลงที่
ทรงแต่งเองอีกมากมีทั้งแต่งแต่ทำนอง
แต่งแต่เนื้อร้อง แต่งทั้งทำนองและ
เนื้อร้อง และแต่งร่วมกับผู้อื่น แต่เนื่องจากกาลเวลาได้
ล่วงเลยมานานมากแล้ว ทำให้บางเพลงสูญหายไป เท่า
ที่รวบรวมได้เป็นเพลงภาษาไทย ๘๕ เพลง และเพลง
ภาษาอังกฤษอีก ๘ เพลง รวมเป็น ๙๓ เพลง

ให้ประกาศว่าโดยที่ทรงพระอนุสรณ์ถึง
หม่อมเจ้าจักรพันธ์เพ็ญศิริ จักรพันธุ์
ซึ่งถึงชีพิตักษัยล่วงไปด้วยโรคหทัยวาย
เมื่อวันที่ ๑๓ ตุลาคม พุทธศักราช
๒๕๓๖ นั้น ว่าเป็นผู้มีใจตั้งมั่น
ในความจงรักภักดี ประกอบด้วย
สติปัญญา ความสามารถ และความ

วิริยะอุตสาหะเป็นอันมาก”

ฯลฯ

“ทรงพระราชดำริเห็นว่า สรรพกรณียกิจที่ หม่อม
เจ้าจักรพันธ์เพ็ญศิริ จักรพันธุ์ ได้ทรงปฏิบัติบำเพ็ญ
มาตลอดชนมชีพ ก่อเกิดประโยชน์เป็นคุณูปการแก่
ประเทศชาติและประชาชนอย่างใหญ่หลวง สมควรได้
รับการยกย่องสถาปนาอิสริยยศฐานันดรศักดิ์ให้สูงขึ้น
ให้สมกับความชอบและความดี ตามแบบอย่างอันมีมา
แล้วแต่กาลก่อน

จึงมีพระบรมราชโองการดำรัสสั่งให้สถาปนาหม่อม
เจ้าจักรพันธ์เพ็ญศิริ จักรพันธุ์ เป็น พระเจ้าวรวงศ์เธอ
พระองค์เจ้าจักรพันธ์เพ็ญศิริ ขอให้พระเกียรติคุณวิบุลยศ
ปรากฏแผ่ไพศาลไปในสากลประเทศ ตลอดจิรัฏฐิติกาล
เทอญ”

อนึ่ง ในวันเดียวกันนั้น ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า
โปรดกระหม่อมพระราชทานเครื่องขัตติยราชอิสริยา
ภรณ์อันมีเกียรติคุณรุ่งเรืองยิ่งมหาจักรีบรมราชวงศ์ แก่
พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจักรพันธ์เพ็ญศิริ เป็น
เกียรติยศสืบไป

พระเกียรติคุณแห่งพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์
เจ้าจักรพันธ์เพ็ญศิริ จึงปรากฏแผ่ไพศาลคู่กับชาติไทย
ตลอดกาลนาน

(ข้อมูลส่วนใหญ่ในการเรียบเรียง ได้จากหนังสือ ที่ระลึก
เนื่องในวันพระราชทานเพลิงพระศพ พระเจ้าวรวงศ์เธอ
พระองค์เจ้าจักรพันธ์เพ็ญศิริ ๓๐ มีนาคม ๒๕๓๗)

หม่อมเจ้าจักรพันธ์เพ็ญศิริ จักรพันธุ์ เคยรับสั่ง
แก่ธิดาว่า “ตอนที่พ่อจะลาจากโลกนี้ไป พ่อจะนึกถึง
เพลงพระราชนิพนธ์ “แสงเทียน” อันเป็นบทเรียนที่
ทรงแต่งสอนพ่อเป็นเพลงแรก ลีลาของเพลงส่อไปใน
แนวที่เศร้าๆ แต่มีความหวัง สาระของเพลงเกี่ยวกับ
ทางจิต ทางบุญกุศล ทางปลงอนิจจัง แม่เมตตาเตือน
สติเหมาะสมศักดิ์ศรี และมีลักษณะเชิงทศพิธราชธรรม
ที่ทรงมีอยู่เต็มพระองค์ เพลงนี้เป็นเพลงนำชีวิตของพ่อ
ให้พ่อได้ก้าวหน้ามาจนปัจจุบัน และเมื่อถึงเวลาที่จะ
ต้องจากไปบ้านเก่า คงจะมีคนจุดธูปเทียนบนหัวนอน
เพื่อนำวิถีชีวิตในตอนจะจากไป แต่สำหรับพ่อ พ่อยึด
“แสงเทียน” อันเป็นเพลงพระราชนิพนธ์ เป็นที่นำวิถี
ชีวิตของพ่อมากกว่าอย่างอื่น”

“เคยทำบุญทำคุณปางก่อนใด ขอบุญคุ้มไปชีวิตหน้า
ทนทรมานมานานแล้วจะกราบลา แสงเทียนบูชา
จะดับพลัน

แสงเทียนบูชาดับลับไป”

ถึงวันที่ ๒๙ มีนาคม พุทธศักราช ๒๕๓๗ มี
ประกาศสถาปนาพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจักร
พันธ์เพ็ญศิริ ความบางตอนมีว่า

“มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม

พัฒนาการของคดีปกครองและศาลปกครอง

สุธี อากาศฤกษ์

ท

หลักการทั่วไปเกี่ยวกับกฎหมายปกครองและศาลปกครอง

คดีปกครอง หมายความว่า กรณีต่างๆ ที่เกิดเป็นปัญหาขึ้นระหว่างฝ่ายปกครองกับเอกชน เนื่องจากการปฏิบัติงานของฝ่ายปกครองในการดำเนินการจัดบริการสาธารณะ หรืออีกนัยหนึ่ง ปัญหาเกิดขึ้นเพราะการกระทำในทางปกครอง โดยนัยนี้ รูปเรื่องทางคดีปกครองอาจแยกออกได้ตามการจัดศาลปกครองของบางประเทศ ดังนี้

๑. คดีขอให้สั่งเพิกถอนคำสั่งหรือการกระทำของทางปกครองที่มีชอบด้วยกฎหมาย

๒. คดีเรียกร้องสิทธิหรือค่าสินไหมทดแทนจากคำสั่งหรือการกระทำของทางฝ่ายปกครองที่มีชอบและก่อให้เกิดความเสียหายกับเอกชน

๓. คดีขอให้ป้องกันและปราบปรามการทำความผิด

๔. คดีขอให้ตีความข้อกฎหมายหรือระเบียบปฏิบัติต่างๆ

การปกครองที่ดี คือ การปกครองที่มีกฎหมาย มีความแน่นอน และเป็นไปตามตัวบทกฎหมาย โดยต้องให้ประชาชนทราบถึงความสามารถ สิทธิและหน้าที่ของตนเป็นการล่วงหน้า เพื่อจะได้จัดกิจการหรือธุรกิจของตนให้ถูกต้องตามกฎหมาย ประเทศไทยได้มีการสอนวิชากฎหมายปกครองในมหาวิทยาลัยมาเป็นเวลานานหลายสิบปีแล้ว แต่โดยแท้จริงหาได้มีกฎหมายปกครองไม่ เนื้อหาของวิชากฎหมายปกครองที่สอนมีลักษณะเป็นการสอนการจัดระเบียบการบริหารราชการแผ่นดินมากกว่าจะเป็นการสอนกฎหมายปกครอง กฎหมายปกครองมีส่วนประกอบที่สำคัญ ๔ ประการ ได้แก่

๑. กฎหมายปกครองสารบัญญัติ

๒. กฎหมายสบัญญัติ ว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลปกครอง

๓. ศาลปกครองที่เป็นสถาบันอิสระแยกต่างหากจากฝ่ายปกครอง

๔. กฎหมายเกี่ยวกับการบังคับคดีปกครอง

กฎหมายปกครองสารบัญญัติ ประกอบด้วย เนื้อหาสำคัญ ๓ ประการ คือ

๑. การควบคุมการออกกฎกระทรวง กฎ และระเบียบต่างๆ ตามพระราชบัญญัติ

๒. การควบคุมการกระทำหรือการวินิจฉัยสั่งการของฝ่ายปกครอง

๓. หลักเกณฑ์เกี่ยวกับความรับผิดชอบของฝ่ายปกครอง

โดยสภาพของศาลปกครองย่อมจะต้องมีอำนาจในการตรวจสอบ ทบทวนการวินิจฉัยสั่งการของฝ่ายปกครอง ศาลปกครองจึงมีเขตอำนาจในการตรวจสอบ ทบทวนการกระทำของฝ่ายปกครองคือ

๑. การกระทำของฝ่ายปกครองเป็นไปตามกฎหมายหรือนอกเหนืออำนาจหรือไม่

๒. การกระทำของฝ่ายปกครองฝ่าฝืนหลักความเป็นธรรมตามธรรมชาติหรือไม่

(หลักความเป็นธรรมตามธรรมชาติพัฒนามาจากเหตุผลตามสามัญสำนึกและการรักษาความเป็นธรรมของมนุษย์ทั่วไป)

๓. การกระทำของฝ่ายปกครองเป็นการละเมิดสิทธิขั้นมูลฐานหรือขัดต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่

ในการตรวจสอบทบทวนการกระทำของฝ่ายปกครองศาลปกครองไม่มีอำนาจเข้าไปวินิจฉัยสั่งการแทนฝ่ายปกครองเสียเอง อย่างมากที่สุดศาลปกครองจะพิจารณาพิพากษาว่าการกระทำของฝ่ายปกครองนั้นๆ เป็นโมฆะ ฝ่ายปกครองย่อมจะวินิจฉัยสั่งการใหม่โดยระมัดระวังให้ถูกต้องตามกฎหมายหรือหลักเกณฑ์ต่างๆ ที่กฎหมายกำหนดไว้

หลักกฎหมายของบ้านเมืองตามสภาพอาจแบ่งออกได้เป็น ๒ ระบบ คือ ระบบหนึ่งเป็นระบบที่จัดให้มีศาลปกครอง อีกระบบหนึ่งเป็นระบบที่ไม่มีศาลปกครอง แต่ใช้ศาลยุติธรรมวินิจฉัยคดีปกครอง การให้ศาลวินิจฉัยคดีปกครองนั้นเป็นมาตรการในการควบคุมฝ่ายปกครอง โดยให้ศาลในฐานะองค์กรที่สูงกว่าเป็นผู้คอยควบคุมองค์กรฝ่ายปกครองให้ปฏิบัติตามกฎหมาย มิให้ล่วงละเมิดสิทธิของเอกชนโดยมิชอบ ในการนี้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๑๗ เคยมีบทบัญญัติเกี่ยวกับศาลปกครองไว้ตามมาตรา ๒๑๒

“ศาลปกครองและศาลในสาขาแรงงาน สาขาภาษี หรือสาขาสังคม จะตั้งขึ้นได้ก็แต่โดยพระราชบัญญัติ” ซึ่งเป็นกฎหมายรัฐธรรมนูญฉบับแรกที่ได้บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญให้จัดตั้งศาลปกครองขึ้นได้ แต่ก็ได้ดำเนินการจัดตั้งขึ้นแต่ประการใด ต่อมารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับลงวันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๔๐ ซึ่งใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน ได้บัญญัติให้ตั้งศาลปกครองตามนัยมาตรา ๒๗๖-๒๘๐ โดยเฉพาะอำนาจหน้าที่ของศาลปกครอง ได้บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๗๖ ให้ศาลปกครองมีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

มาตรา ๒๗๖ ศาลปกครองมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีที่เป็นข้อพิพาทระหว่างหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่อยู่ในบังคับบัญชาหรือในกำกับดูแลของรัฐบาลกับเอกชน หรือระหว่างหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่อยู่ในบังคับบัญชาหรือในกำกับดูแลของรัฐบาลด้วยกัน ซึ่งเป็นข้อพิพาทอันเนื่องมาจากการกระทำหรือการละเว้นการกระทำที่หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐนั้น ต้องปฏิบัติตามกฎหมาย หรือเนื่องจากการกระทำหรือการละเว้นการกระทำที่หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่นหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐนั้น ต้องปฏิบัติตามกฎหมาย ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติให้มีศาลปกครองสูงสุดและศาลปกครองชั้นต้นและจะมีศาลปกครองชั้นอุทธรณ์ด้วยก็ได้

การดำเนินการเกี่ยวกับคดีปกครอง

ในระยะเวลาที่ผ่านมาประเทศไทยยังไม่มี การจัดตั้งศาลปกครองขึ้นเป็นเอกเทศ แต่ก็ได้มีการยอมรับในหลักการมานานปีแล้ว โดยจะเห็นได้จาก พ.ร.บ.คณะ

กรรมการกฤษฎีกา พ.ศ. ๒๔๗๖ มาตรา ๕(๓) “คณะกรรมการกฤษฎีกามีหน้าที่พิจารณาพิพากษาคดีปกครองตามที่จะได้มีกฎหมายให้อยู่ในอำนาจของคณะกรรมการกฤษฎีกา” ต่อมา ก็ได้มี พ.ร.บ.เรื่องรื้อร่องทุกข์ พ.ศ. ๒๔๙๒ และฉบับแก้ไข (ฉบับที่ ๒) ๒๕๑๖ มาตรา ๓ ให้สิทธิแก่บุคคลทั่วไปมีสิทธิเสนอเรื่องรื้อร่องทุกข์ ยกเว้นผู้ที่เป็นทหารหรือตำรวจ ถ้าเสนอเรื่องรื้อร่องทุกข์อื่นเกี่ยวกับราชการทหารหรือตำรวจ ต้องปฏิบัติตามกฎหมายหรือกฎข้อบังคับว่าด้วยการนั้น ต่อมาได้มี พ.ร.บ.คณะกรรมการกฤษฎีกา พ.ศ. ๒๕๒๒ ให้ยกเลิก พ.ร.บ.ว่าด้วยคณะกรรมการกฤษฎีกา พ.ศ. ๒๔๗๖ กับฉบับแก้ไข (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๑๐ และ พ.ร.บ. เรื่องรื้อร่องทุกข์ พ.ศ. ๒๔๙๒ กับฉบับแก้ไข ฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๑๖ ทั้งนี้ ได้มีข้อบัญญัติในหมวด ๑ ว่าด้วยสิทธิรื้อร่องทุกข์ ต่อคณะกรรมการวินิจฉัยรื้อร่องทุกข์ ตาม พ.ร.บ.คณะกรรมการกฤษฎีกา พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๑๘ บัญญัติไว้ว่า

“บุคคลทุกคนย่อมมีสิทธิรื้อร่องทุกข์ต่อคณะกรรมการวินิจฉัยรื้อร่องทุกข์ได้ตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ การรื้อร่องทุกข์ตามพระราชบัญญัตินี้ไม่เป็นการตัดสิทธิรื้อร่องทุกข์อื่นจะพึงมีได้ตามกฎหมายอื่น

ผู้ที่เป็นทหารหรือตำรวจ ถ้าจะรื้อร่องทุกข์อื่นเกี่ยวกับราชการทหารหรือตำรวจต้องปฏิบัติตามกฎหมายหรือกฎข้อบังคับว่าด้วยการนั้น”

เกี่ยวกับการนี้เมื่อพิจารณาถึงระเบียบว่าด้วยการยื่นและการส่งคำร้องทุกข์ต่อคณะกรรมการวินิจฉัยรื้อร่องทุกข์ พ.ศ. ๒๕๒๒ ระเบียบว่าด้วยวิธีพิจารณาและวินิจฉัยเรื่องรื้อร่องทุกข์ พ.ศ. ๒๕๒๒ กับระเบียบว่าด้วยการจัดองค์คณะของกรรมการวินิจฉัยเรื่องรื้อร่องทุกข์ พ.ศ. ๒๕๒๒ แล้วจะเห็นว่าได้มีการเตรียมจัดตั้งศาลปกครองขึ้น หลังจากได้รับหลักการเกี่ยวกับการดำเนินคดีปกครองมาแล้วตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๗๖

อย่างไรก็ดี แม้ขณะนี้ยังไม่ได้มีการจัดตั้งศาลปกครอง ความรับผิดชอบทางแพ่งเกี่ยวกับคดีปกครองบุคคลผู้ได้รับความเสียหายอาจใช้สิทธิทางศาลได้ตามกฎหมายวิธีพิจารณาคความแพ่งมาตรา ๕๕ ซึ่งบัญญัติว่า “เมื่อมีข้อโต้แย้งเกิดขึ้น เกี่ยวกับสิทธิหรือหน้าที่ของบุคคลใดตามกฎหมายแพ่งหรือบุคคลใดจะต้องใช้สิทธิทางศาลบุคคลนั้นชอบที่เสนอคดีของตนต่อศาล ส่วนแพ่งที่มีเขตอำนาจได้ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายแพ่งและประมวลกฎหมายนี้”

ความรับผิดชอบของข้าราชการต่อการปฏิบัติหน้าที่ราชการฐานละเมิด (ขณะที่ยังไม่มี การจัดตั้งศาลปกครอง)

ข้าราชการกระทำผิดฐานละเมิด จะต้องรับผิดชอบเป็นการส่วนตัวเพียงใดหรือไม่มีคำพิพากษาศาลฎีกาหลายฉบับ ได้แก่ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๒๓/๒๕๐๔ กับฎีกาที่ ๗๖๙/๒๕๐๕ ซึ่งมีสาระสำคัญความว่า “ข้าราชการซึ่งกระทำละเมิดขณะปฏิบัติหน้าที่ กระทำหรือกรมเจ้าสังกัดต้องรับผิดชอบเพราะถือว่าข้าราชการเป็นผู้แทนอื่นๆของนิติบุคคลตามมาตรา ๗๖ ถ้าผู้แทนของนิติบุคคลกระทำการภายในขอบวัตถุประสงค์ของนิติบุคคล การนั้นถือว่าเป็นการที่นิติบุคคลทำเอง โดยนัยมาตรา ๗๕ ถ้าผู้แทนของนิติบุคคลทำละเมิดในหน้าที่นิติบุคคลต้องรับผิดชอบ โดยอาศัยมาตรา ๗๖ สิทธิเรียกร้องค่าเสียหายอันเกิดแต่มูลละเมิดย่อมใช้เรียกร้องเอาได้จากบุคคลผู้กระทำละเมิดโดยทั่วไป มิต้องคำนึงถึงว่าความสัมพันธ์ระหว่างผู้ได้รับความเสียหายกับผู้กระทำละเมิดมีอยู่ต่อกันในลักษณะใด แต่สิทธิเรียกร้องให้ตัวแทนรับผิดชอบ จะต้องปรากฏว่าผู้เรียกร้องและผู้ถูกเรียกร้องมีความสัมพันธ์ในฐานะตัวการตัวแทนต่อกันและกัน ข้าราชการไม่มีความสัมพันธ์อันเนื่องมาจากนิติกรรมหรือสัญญา”

อำนาจศาลในการวินิจฉัยคดีปกครอง

คดีปกครองใดเมื่อเป็นเรื่องอยู่ในดุลพินิจของฝ่ายปกครอง ศาลไม่อาจบังคับให้ได้ เช่น คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๘๑๘/๒๔๙๙ ระหว่างโจทก์ (ซึ่งเป็นข้าราชการชั้นผู้ใหญ่) จำเลย (เป็นนายกรัฐมนตรี) กรณีโจทก์ถูกไล่ออกจากราชการ ขณะนั้นมี พ.ร.บ.เรื่องรื้อรื้อทุกข พ.ศ. ๒๔๙๒ โจทก์ร้องทุกข์คณะกรรมการเรื่องรื้อรื้อทุกขมีความเห็นให้คืนสู่ฐานะเดิม จำเลยไม่ยอมศาลฎีกาเห็นว่า การเข้าหรือออกจากราชการต้องเป็นไปตาม พ.ร.บ. ระเบียบข้าราชการพลเรือนซึ่งอยู่ในอำนาจหน้าที่ของฝ่ายบริหารโดยเฉพาะ โจทก์จะฟ้องขอให้ศาลบังคับไม่ได้ นอกจากนี้ยังมีฎีกาที่ ๕๖๘/๒๕๐๒, ๑๐๖๖/๒๕๑๓ และฎีกาที่ ๓๕๕/๒๕๑๖ พิพากษาไว้เป็นบรรทัดฐานแนวนเดียวกัน

อนึ่ง เมื่อยังไม่ประกาศใช้ พ.ร.บ.ข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๓๕ เกี่ยวกับเรื่องการดำเนินคดีปกครองสำหรับข้าราชการเมื่อผู้บังคับบัญชาหรือ ก.พ.ได้วินิจฉัยอุทธรณ์ตามความในมาตรา ๑๐๔ หรือ ๑๐๕ แห่ง พ.ร.บ.ระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๑๘ แล้วผู้ถูกสั่งลงโทษเห็นว่าตนไม่ได้รับความเป็นธรรมย่อมมีสิทธิที่จะฟ้องคดีต่อศาลปกครองภายในหนึ่งเดือน นับแต่วันที่ได้รับทราบคำวินิจฉัยอุทธรณ์นั้น (มาตรา ๑๐๗)

คดีปกครองที่เกี่ยวกับการใช้อำนาจอรัฐ

สืบเนื่องจากเหตุการณ์ที่เกิดการใช้อำนาจอรัฐระหว่างวันที่ ๑๗-๒๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๓๕ ต่อมาศาลฎีกาได้พิจารณาและมีคำพิพากษาเมื่อเดือนกรกฎาคม ๒๕๔๑ ให้รับฟ้องคดีของญาติวีรชนผู้เสียชีวิตฟ้องเรียกค่าสินไหมทดแทนจากส่วนราชการและบุคคลในราชการฐานละเมิด จงใจหรือประมาทเลินเล่อต่อบุคคลอื่นโดยผิดกฎหมาย ให้ได้รับความเสียหายถึงแก่ชีวิตจำนวนหลายราย ถือได้ว่าเป็นคดีประวัติศาสตร์

ในการใช้อำนาจปกครองที่ควรศึกษาและติดตามเพื่อให้เกิดพัฒนาการในการใช้อำนาจอรัฐ สืบเนื่องในทางสร้างสรรค์ต่อไป ทั้งนี้ เพราะมีประเด็นของคดีหลายประเด็นดังคำความเห็นแย้งตุลาการรัฐธรรมนูญ เมื่อ ๙ พฤศจิกายน ๒๕๓๕ ดังนี้

ข้อพิจารณาเกี่ยวกับประเด็นการตีความรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๑๗๒ วรรค ๓ กับพระราชกำหนดนิรโทษกรรมแก่ผู้กระทำความผิดเนื่องในการชุมนุมกันระหว่างวันที่ ๑๗ พฤษภาคม ๒๕๓๕ ถึงวันที่ ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๓๕ ตามข้อเสนอของคณะรัฐมนตรีโดยนัยรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๐๗ แจ้งโดยหนังสือที่ นร๐๒๐๓/๒๒๔๔๐ ลงวันที่ ๒๘ ตุลาคม ๒๕๓๕ ตุลาการรัฐธรรมนูญหนึ่งเสียงมีความเห็นแย้งคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ดังนี้

ก. ข้อพิจารณาในหลักการ

ก.๑ พระราชกำหนด ตามนัยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๑๗๒ วรรค ๑ “...พระมหากษัตริย์จะทรงตราพระราชกำหนดให้ใช้บังคับดังเช่นพระราชบัญญัติก็ได้” นั้นแม้พระราชกำหนดจะมีผลดังเช่นพระราชบัญญัติก็จริงอยู่ แต่ยังมีเงื่อนไขบังคับตามมาตรา ๑๗๒ วรรค ๒ คือ ต้องเสนอรัฐสภาเพื่อพิจารณาอนุมัติหรือไม่อนุมัติ หากรัฐสภาพิจารณาอนุมัติก็เป็นผลให้พระราชกำหนดนั้นใช้บังคับได้ตามกฎหมายโดยสมบูรณ์ครบเงื่อนไขที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ หากรัฐสภาพิจารณาไม่อนุมัติก็จะเป็นผลให้พระราชกำหนดนั้นตกไป “แต่ทั้งนี้ไม่กระทบกระเทือนกิจการที่ได้เป็นไปในระหว่างที่ใช้พระราชกำหนดนั้น”

ก.๒ คำว่า “ไม่กระทบกระเทือนกิจการที่ได้เป็นไปในระหว่างที่ใช้พระราชกำหนดนั้น” จะต้องตีความโดยเคร่งครัดว่า การนิรโทษกรรมนั้นมีขั้นตอนที่จะต้องดำเนินการทางคดีตามกระบวนการยุติธรรม ซึ่งมีประมวลกฎหมายพิจารณาความอาญา และหรือประมวลกฎหมาย

วิธีพิจารณาความแพ่ง เป็นมาตรการทางกฎหมายที่จะต้องถือปฏิบัติเมื่อถึงที่สุดแล้ว จึงจะพึงได้ว่าการนิรโทษกรรมมีผลโดยเด็ดขาดให้ผู้กระทำความผิด ไม่ต้องรับโทษหรือพ้นโทษไป ฉะนั้น ในกรณีของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นระหว่าง ๑๗-๒๑ พฤษภาคม ๒๕๓๕ ในทางคดีจะต้องเริ่มต้นจากการจับกุมมาคุมขังตามอำนาจหน้าที่โดยอาศัย พ.ร.บ. ว่าด้วยการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๕ มาตรา ๗ คือ พนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจจับกุมและคุมขังบุคคลนั้นไว้เพื่อการสอบสวนได้ไม่เกิน ๗ วัน หรือจับกุมดำเนินคดีตามนัยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และหลังจากการจับกุมแล้ว ก็เป็นเรื่องของพนักงานสอบสวนฝ่ายตำรวจที่จะต้องทำการสอบสวนและทำสำนวนเสนอพนักงานอัยการพิจารณาฟ้องศาลต่อไปตามกระบวนการยุติธรรม จริงอยู่พนักงานอัยการอาจมีความเห็นสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหา เพราะมีพระราชกำหนดนิรโทษกรรม ออกมาใช้บังคับแก่ผู้กระทำความผิดระหว่างวันที่ ๑๗-๒๑ พฤษภาคม ๒๕๓๕ แล้วได้ โดยอาศัยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๓๙(๕) หรือ (๗) แต่ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๓๔ คำสั่งไม่ฟ้องของพนักงานอัยการไม่ตัดสิทธิผู้เสียหายที่จะฟ้องคดีด้วยตนเอง แม้มาตรา ๓๙ สิทธินาคดีมาฟ้องศาลย่อมจะระงับไปด้วยเหตุผลหลายประการก็ตาม

ก.๓ ตามหลักการปกครองรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๓ “อำนาจอธิปไตยมาจากปวงชนชาวไทย พระมหากษัตริย์ผู้ทรงเป็นประมุขทรงใช้อำนาจนั้นทางรัฐสภา คณะรัฐมนตรีและศาล...” ซึ่งถือเป็นมาตรการแบ่งแยกอำนาจในการปกครองเป็น ๓ องค์กร คือ ฝ่ายนิติบัญญัติ บริหาร ตุลาการ ฉะนั้น ในกระบวนการยุติธรรมจึงถือว่าศาลเป็นองค์กรที่มีอำนาจสูงสุด เมื่อนำมาพิจารณารวมกับ

ประเด็นตามรัฐธรรมนูญมาตรา ๑๗๒ วรรค ๓ ที่ว่า หากพระราชกำหนดนั้นตกไปจะไม่มีผลกระทบกระเทือนกิจการที่ได้เป็นไปในระหว่างที่ใช้ในพระราชกำหนดนั้น กิจการดังกล่าวที่เป็นไปในระหว่างที่พระราชกำหนดนิรโทษกรรมฯ ใช้บังคับอยู่ จึงเป็นกิจการที่ฝ่ายบริหารที่ต้องดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรมจนถึงที่สุดคือถึงศาล และศาลเป็นผู้สั่งและพิพากษาว่า จำเลยเป็นผู้ได้รับประโยชน์คุ้มครองตามพระราชกำหนดนิรโทษกรรมฯ นั้นก่อน จึงจะถือได้ว่าการดำเนินการสิ้นสุดแล้ว หากเรื่องยังไม่ถึงศาลแต่พนักงานอัยการสั่งไม่ฟ้อง เพราะได้รับการคุ้มครองตามพระราชกำหนดนิรโทษกรรมฯ นั้น ยังถือไม่ได้ว่าได้มีการดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรมจนถึงที่สุดแล้ว เพราะผู้เสียหายอาจฟ้องคดีด้วยตนเองได้ ฉะนั้น ด้วยเหตุผลหลายประการดังกล่าวหลังจากที่พระราชกำหนดนิรโทษกรรมฯ ตกไป ซึ่งมีผลตั้งแต่วันที่ ๑๐ ตุลาคม ๒๕๓๕ กิจการทั้งหลายที่ได้เป็นไปในระหว่างที่ใช้พระราชกำหนดนั้น จึงยังค้างหรือดำเนินการยังไม่ถึงที่สุดตามกระบวนการยุติธรรม จึงชอบที่จะต้องสานต่อในเรื่องเดิมไปยังศาลเพื่อพิจารณาสั่ง หรือพิพากษาจนถึงที่สุดด้วย

ข. ข้อพิจารณาเกี่ยวกับประเด็นข้อกฎหมายที่คณะรัฐมนตรีขอให้ตุลาการรัฐธรรมนูญตีความ

ข.๑ ประเด็นข้อ ๑ เกี่ยวกับความหมายของคำในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๗๒ วรรค ๓ และพระราชกำหนดนิรโทษกรรมฯ มาตรา ๓ เกี่ยวข้องกันอย่างไรหรือไม่ นั้น มีข้อพิจารณาดังความหมายที่ได้ปรากฏตามข้อพิจารณาในหลักการ ข้อ ก.๑ ๒ ๓ พึงได้ว่าการที่ได้เป็นไปในระหว่างที่ใช้พระราชกำหนดไม่เกิดผลกระทบกระเทือนกับกิจการนั้น แต่ย่อมจะสมบูรณ์ตามความหมายเฉพาะกิจการที่ฝ่ายบริหารได้กระทำไป ตามกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์นั้นทางคดี หากยังไม่ถึงที่สุดตามกระบวนการยุติธรรม

จนถึงศาลเป็นผู้สั่งหรือพิพากษาแล้ว ฝ่ายบริหารจะต้องสานต่อคดีเฉพาะรายที่ค้างดำเนินการต่อไปจนถึงที่สุด นับตั้งแต่รัฐสภาไม่อนุมัติพระราชกำหนดนิรโทษกรรม ซึ่งมีผลตั้งแต่วันประกาศราชกิจจานุเบกษา ๑๐ ตุลาคม ๒๕๓๕ เป็นต้นไป

ข.๒ ประเด็นข้อ ๒ เกี่ยวกับปัญหาที่ว่า หลังจากมีประกาศในราชกิจจานุเบกษา ตามมาตรา ๑๗๒ วรรค ๓ แล้ว จะไม่มีผลกระทบถึงผู้ที่พระราชกำหนดนิรโทษกรรมดังกล่าว กำหนดให้พ้นจากความผิดและความรับผิดไปแล้วหรือไม่ ข้อพิจารณาในเรื่องนี้ทำนองเดียวกับข้อพิจารณาที่กล่าวไว้ในข้อ ข.๑ คือ หากในระหว่างที่พระราชกำหนดนิรโทษกรรมมีผลบังคับทางคดีจนถึงขั้นจำหน่ายคดีและฟังเป็นยุติในชั้นศาลเท่านั้น ที่ผู้นั้นจะไม่ได้รับผลกระทบจากการยกเลิกพระราชกำหนดนิรโทษกรรม ส่วนผู้ที่ถูกดำเนินคดีในชั้นพนักงานสอบสวน ตำรวจ หรือพนักงานอัยการแม้จะมีความเห็นหรือสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหา เพราะได้รับความคุ้มครองตามพระราชกำหนดนิรโทษกรรม โดยในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๓๙ (๕) หรือ (๗) หาดัดลสิทธิผู้เสียหายที่จะฟ้องคดีต่อศาลโดยตรงตามมาตรา ๓๔ ด้วยไม่

ข.๓ ส่วนประเด็นข้อ ๓ ๔ ๕ ข้อพิจารณาเป็นไปอย่างเดียวกับที่กล่าวไว้ใน ข้อ ข.๑ ข.๒ จึงไม่จำเป็นต้องพิจารณา

กล่าวโดยสรุป

ขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมจะถือว่าถึงที่สุดจะต้องเป็นกรณีที่ได้มีการดำเนินการทางคดีจนถึงที่สุดในชั้นศาลแล้ว จึงจะเกิดผลได้รับการคุ้มครองหรืออานิสงส์จากพระราชกำหนดนิรโทษกรรมนั้น การสั่งไม่ฟ้องคดีในชั้นพนักงานสอบสวน ตำรวจ หรือพนักงานอัยการ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๓๙ (๕) หรือ (๗) ผู้เสียหายอาจ

ฟ้องคดีต่อศาลได้โดยตรงตาม มาตรา ๓๔ ของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ฉะนั้น จึงฟังไม่ได้ว่าเมื่อพระราชกำหนดนิรโทษกรรมฯ ไม่ผ่านรัฐสภาแล้วกิจการนั้นจะไม่เกิดผลกระทบกระเทือนเสียเลย การจะได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญมาตรา ๑๗๒ วรรค ๓ ก็แต่เฉพาะการดำเนินการทางคดีตามกระบวนการยุติธรรมที่ถึงที่สุดในชั้นศาลแล้วเท่านั้น หากการดำเนินคดียังไม่ถึงที่สุด ค้างที่ชั้นตอนใด ชอบที่ฝ่ายรับผิดชอบทางคดีจะต้องดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรมต่อไป

อนึ่ง ขณะนี้ได้มี พ.ร.บ.ความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ ได้บัญญัติไว้ในมาตรา ๕, ๖ และ ๘ กำหนดให้หน่วยงานของรัฐต้องรับผิดชอบผู้เสียหายในผลแห่งละเมิดที่เจ้าหน้าที่ของตนได้กระทำการในปฏิบัติหน้าที่ ในกรณีนี้ผู้เสียหายอาจฟ้องหน่วยงานดังกล่าวได้โดยตรง แต่จะฟ้องเจ้าหน้าที่มิได้ แต่ถ้ายการกระทำของเจ้าหน้าที่มิใช่การกระทำในการปฏิบัติหน้าที่ เจ้าหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบในการนั้นเป็นการเฉพาะตัว ในกรณีนี้ผู้เสียหายอาจฟ้องเจ้าหน้าที่ได้โดยตรง แต่จะฟ้องหน่วยงานของรัฐไม่ได้ และในกรณีที่หน่วยงานของรัฐต้องรับผิดชอบใช้คำสั่งใหม่ทดแทนแก่ผู้เสียหายหน่วยงานนั้นมีสิทธิเรียกให้เจ้าหน้าที่ที่ทำละเมิดชดใช้คำสั่งใหม่ทดแทนดังกล่าวแก่หน่วยงานของรัฐได้ ถ้าเจ้าหน้าที่นั้นกระทำการด้วยความจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง สิทธิเรียกร้องให้เจ้าหน้าที่ชดใช้คำสั่งใหม่ทดแทนได้เพียงใด ให้คำนึงถึงระดับความร้ายแรงแห่งการกระทำและความเป็นธรรมในแต่ละกรณีเป็นเกณฑ์ โดยมีต้องให้ใช้เต็มจำนวนของความเสียหายก็ได้

แม้อาจมองเห็นว่าป่าคือธรรมชาติ แต่ถ้าสามารถหยั่งรู้ธรรมชาติได้ลึกซึ้งถึงแก่น ย่อมค้นพบสัจธรรมได้ด้วยตนเองทำให้เข้าใจว่า “ป่าน่าจะเป็นเพียงส่วนหนึ่งซึ่งมีเหตุมีผลร่วมอยู่ในกระบวนการธรรมชาติอันถือการเปลี่ยนแปลงร่วมกันของทุกสิ่งทุกอย่างเป็นพื้นฐานกำหนดทิศทางของตัวเองจากรากฐานซึ่งเป็นหนึ่งเดียวกันหมด”

ดังนั้น บุคคลใดรักและสนใจเริ่มต้นปฏิบัติจากสิ่งซึ่งมีอยู่ในรากฐานตนเองอย่างอิสระ ย่อมมีผลชำระล้างภาวะยึดติดอยู่กับสิ่งต่างๆ ซึ่งปรากฏหลากหลายอยู่ในสภาพแวดล้อมของวิถีชีวิตตนหลังจากลงถึงระดับหนึ่งได้ ย่อมช่วยกำหนดทิศทางให้หวนกลับมาหยั่งรู้ความจริงอันมีเหตุอยู่ในรากฐานตนเองชัดเจนยิ่งขึ้น จึงรู้ได้ว่าธรรมชาติน่าจะหมายถึงเงื่อนไขซึ่งแฝงอยู่ในรากฐานคนเริ่มจากตนก่อนอื่น เพื่อสานถึงสรรพสิ่งทั้งหลาย ซึ่งย่อมมีปารวมอยู่ด้วย

เหตุแห่งการเรียนรู้ความจริงที่สานถึงเป้าหมายชีวิต

อนึ่ง เนื่องจากเริ่มมีหลายคนรู้สึกว่่าป่าถูกทำลายกว้างขวางมากขึ้นทั้งโดยทางตรงและทางอ้อมซึ่งแฝงเร้นมาจากหลายทอด ทำให้มี

คนส่วนหนึ่งเกิดความทุกข์ร้อนจึงเริ่มมองเห็นความสำคัญและให้ความสนใจคิดแก้ไขปัญหา แต่อย่างไรก็ตามในเมื่อเป้าหมายของวิถีชีวิตมนุษย์ทุกคนที่เกิดมา ไม่ว่าขณะใดใครจะมุ่งทิศทางไปสู่สิ่งซึ่งเป็นความจริงจากรากฐานจิตใจตนเองในรูปลักษณะใด ในที่สุดย่อมไปถึงจุดซึ่งพบเองว่า “ความสุขที่แท้จริงนั้นคืออะไร และควรค้นพบได้จากไหน”

ดังนั้น การมองเห็นสภาพการเปลี่ยนแปลงของป่าแล้วทำให้เกิดความทุกข์ น่าจะมีเหตุมาจาก “ภาวะยึดติด” ซึ่งมีเงื่อนไขอยู่ในรากฐานตนเองโดยแท้ ไม่ว่าจะเป็นเพราะอยากให้สภาพป่าเป็นไปตามความรู้สึกนึกคิดของตัว หรืออยากให้ประโยชน์ซึ่งตนมีอยู่กับส่วนใดส่วนหนึ่งของป่ายังคงอยู่ต่อไป แม้อยากเห็นป่าสามารถสนองประโยชน์แก่มนุษย์เองเป็นส่วนรวม ล้วนเกิดจากความอยากของคน จึงทำให้อาสาความรู้เข้าใจถึงป่าและถึงมนุษย์ด้วยกันเองได้ยากยิ่งขึ้น ดังเช่นที่มักกล่าวกันว่า “มีความคิดแตกแยกกันไปคนละทิศละทาง”

หากสามารถเห็นความจริงจากรากฐานที่อิสระ ในแต่ละช่วงย่อมมองเห็นความจริงได้สองด้านเสมอ ยิ่งไปกว่านั้นยังเห็นความสำคัญของเหตุกับผลซึ่งช่วยเชื่อม

โยงถึงซึ่งกันและกันโดยมีด้านหนึ่งเป็นพื้นฐานของอีกด้านหนึ่ง ทำให้สามารถรู้ความจริงว่า “เพราะละความทุกข์ได้ จึงช่วยให้มองเห็นภาพรวมของทุกสิ่งทุกอย่างซึ่งมีการพึ่งพาระหว่างกันและกันเป็นสัจธรรมโดยขาดสิ่งใดสิ่งหนึ่งเสียมิได้ช่วยให้การนำปฏิบัติเพื่อดำเนินชีวิตอนาคตมีโอกาสพบความสุขลึกซึ้งยิ่งขึ้น

ภาวะยึดติดมีเหตุมีผลทำลายความร่วมมือร่วมใจกันเป็นหนึ่งเดียว

หากคนซึ่งอยู่ร่วมกันบนพื้นฐานความหลากหลายมีภาวะยึดติดเป็นเงื่อนไขแฝงอยู่ในรากฐานกว้างขวางมากขึ้น ไม่ว่าใครจะอยู่ในรูปแบบของสงฆ์หรือคฤหัสถ์ แม้ระหว่างสงฆ์กับสงฆ์หรือคฤหัสถ์กับคฤหัสถ์ รวมถึงเจ้าหน้าที่ทางการและชาวบ้านซึ่งเป็นคนแต่ละกลุ่ม แม้ภายในกลุ่มเดียวกัน ล้วนเกิดช่องว่างเป็นความจริงได้ทั้งสิ้น ทั้งระหว่างตัวบุคคลและระหว่างกลุ่ม

จากรากฐานคนซึ่งควรจะอิสระเพื่อช่วยให้เกิดการร่วมมือกันด้วยความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง หากตกอยู่ภายใต้สภาวะยึดติด ย่อมทำให้สังคมมีสภาพซึ่งอาจกล่าวว่า “ต่างคนต่างคิด-ต่างคนต่างทำ” อีกทั้งยังมีการสร้างพรรคพวกไว้ใช้เป็น

“แม้อ้างว่า “พระหนุ่มฯ น่าจะทำงาน
ได้ผลดีกว่าพระเก่า” ทำให้เห็นได้ว่า แม้
พระสงฆ์บางรูปก็ยังคงคิดจากรากฐานที่
ชาดอิสระ โดยเหตุที่มีการนำเอาวัฏฏะ
มาผูกติดไว้กับความรู้ความสามารถ”

ฐาน ซึ่งน่าจะใช้เหตุผลนี้อธิบาย
ความหมายของ “ระบบอุปถัมภ์”
ได้อย่างชัดเจน ดังจะพบความจริง
ดังกล่าวได้ทุกเรื่อง

“ในเมื่อเงื่อนไขที่เข้าไปแฝง
อยู่ในรากฐานคนทำให้สังคมจำ
ต้องตกอยู่ในสภาพดังกล่าว ย่อม
ทำให้มีการกระจายสิ่งซึ่งมีเป็นเหตุ
ไปสู่ชนทุกกลุ่ม ไม่ว่าเปลือกนอก
จะถูกห่อหุ้มไว้ด้วยรูปแบบใดก็สุด

แล้วแต่” และภาวะยึดติดย่อมมีผล
กำหนดให้คนมองปัญหาในด้านร้าย
มากกว่าด้านดี ดังเช่นมองความ
เลวร้ายครอบคลุมทุกคนซึ่งมีกาย
อยู่ในกรอบรูปแบบเดียวกันหมด
จึงมีการกล่าวร้ายเหมาทั้งองค์กร
หรือสถาบันซึ่งเป็นเพียงเปลือกนอก
แทนที่จะเข้าถึงสัจธรรมที่ซึ้งไว้อย่าง
ชัดเจนว่า “ไม่มีสิ่งใดเป็นไปร้อย
ทั้งร้อย”

ภาพที่พบเห็นเป็นความจริง
ในปัจจุบันจึงทำหลายสิ่งหลายอย่าง
เปลี่ยนแปลงมาสู่อีกด้านหนึ่ง ทำให้
มีการโต้แย้งระหว่างกันและกันอย่าง
กว้างขวางอีกทั้งรุนแรงยิ่งขึ้น ส่วน
ในด้านการปฏิบัติย่อมพบว่า “ยิ่ง
คิดแก้ไขปัญหาก็ยิ่งทำให้คนสร้าง
ปัญหาแก่ตัวเองและสังคมมากขึ้น
อย่างสอดคล้องกัน” แต่เป็นความ
สอดคล้องกันในมุมกลับ แทนที่จะ
มุ่งไปสู่เป้าหมายซึ่งเกิดจากความ
ร่วมมือกันเป็นเอกภาพ

ช่วงหลังๆ มักมีการนำเอาคำ
ว่า “คนรุ่นใหม่” มากล่าวอ้างเป็น
เหตุและผล แต่สิ่งที่เผยความจริง
อย่างชัดเจนน่าจะได้แก่การกล่าว
อ้างในทำนองว่า “คนหนุ่มสาว”
แม้อ้างว่า “พระหนุ่มฯ น่าจะทำงาน
ได้ผลดีกว่าพระเก่า” ทำให้เห็นได้
ว่า แม้พระสงฆ์บางรูปก็ยังคงคิดจากรากฐานที่ชาดอิสระ โดยเหตุที่มีการนำเอาวัฏฏะมาผูกติดไว้กับความรู้ความสามารถ

ซึ่งแท้จริงแล้ว ความรู้ความ
สามารถอาจเกิดขึ้นจากรากฐาน
คนวัยไหนก็ได้ ยิ่งเกิดขึ้นจากคนที่
มีวัยสูงกว่า ย่อมมีธรรมชาติที่น่า
ปฏิบัติเป็นหลักให้ชนรุ่นหลังได้
อย่างแท้จริง เนื่องจากผ่านการ
เรียนรู้จากประสบการณ์มาแล้ว
ยาวนานมากกว่า

ส่วนความหมายของ “คนรุ่น

ใหม่” น่าจะหมายถึงผู้ซึ่งมีทิศทางความคิดทวนกระแสเก่า ช่วยให้ การปฏิบัติมีผลแก้ไขปัญหา อย่างจริงจังให้พิสูจน์ได้ แทนที่จะเข้าใจ ความหมายของคนรุ่นใหม่โดยนำไปผูกไว้กับวัย ทำให้ไม่อาจมอง ผ่านลงไปถึงปัญหาอย่างแท้จริง

อนึ่ง ปัญหา “คนพูดมากกว่า ทำ” มีเหตุสืบเนื่องมาจากภาวะยึดติด และการพูดมากกว่าทำย่อม ตามมาด้วยข้ออ้างทุกรูปแบบทั้งนี้ และทั้งนั้นสุดแต่โอกาสซึ่งบุคคลผู้ พูดเห็นว่าเหมาะสม เพื่อหวังสนองกิเลสของตนได้อย่างชัดเจน

ความจริงของชีวิตได้ลำดับความสำคัญของสื่อจากสิ่งซึ่งอยู่ใกล้ตัวที่สุด แล้วจึงสานออกไปอย่างมีเหตุมีผล เริ่มต้นความสำคัญที่ การนำปฏิบัติซึ่งเป็นสื่อที่อยู่ใกล้ที่สุดของรากฐานจิตใจแต่ละคน และจากรากฐานจิตใจที่อิสระย่อม เปิดรับรู้ความจริงจากผลการกระทำที่หวนกลับมาหาตนได้อย่างลึกซึ้งถึงธรรมชาติ เมื่อได้รับผลจากการปฏิบัติและช่วยให้เห็นจริงรู้จริงแล้วไม่ว่าผลจะปรากฏออกมาอย่างไรย่อมมีความจริงใจที่จะนำมาพูดหรืออาจกล่าวว่า “พูดจากความเชื่อมั่นในความจริงซึ่งตนรู้แล้ว”

จากภาพรวมทั้งหมดน่าจะช่วยให้มองเห็นได้ว่า “ความหมายของป่า ไม่น่าจะมุ่งแต่เพียงที่กรอบ

ซึ่งมีเพียงต้นไม้และสัตว์ธรรมชาติ นานาชนิด รวมทั้งมีรูปลักษณะอย่างหลากหลาย แม้สรรพสิ่งอื่นๆ ซึ่งปรากฏอยู่ในกระบวนการ ที่ช่วยให้กรอบดังกล่าวมีความสมบูรณ์ครบถ้วน” โดยเหตุที่สรรพสิ่งเหล่านี้หากมองอย่างรู้ได้ว่ามีมนุษย์เป็นส่วนหนึ่งซึ่งร่วมอยู่ด้วย ย่อมพบความจริงว่า ล้วนเป็นกระบวนการซึ่งอยู่ด้านนอกจิตใจมนุษย์ หากมนุษย์ลืมนึกถึงความสำคัญของสิ่งที่มีบทบาทอยู่ในรากฐานตนเอง ย่อมเปิดโอกาสให้อิทธิพลจากสิ่งดังกล่าว สามารถครอบงำสติปัญญาให้จำต้องสูญสิ้นไปมากยิ่งขึ้น

ดังนั้น “ป่า” ในที่นี้ จึงน่าจะหมายความว่าถึงกระบวนการของทุกสิ่งทุกอย่างซึ่งปรากฏบทบาทร่วมกันอยู่ในรากฐานจิตใจคน เริ่มจากสิ่งซึ่งอยู่ใกล้ตัวมนุษย์เองมากที่สุดอันได้แก่ป่ามนุษย์ซึ่งมีการอยู่ร่วมกันอย่างหลากหลาย และมีเหตุมีผลเชื่อมโยงถึงกันเป็นสังขารทั้งหมด

ดังนั้น ถ้าสนใจเรียนรู้ความจริงของมนุษย์ซึ่งมีการเกิด-แก่-เจ็บ-ตาย หากสามารถสัมผัสสัจพุทธิกรรมที่มนุษย์แต่ละคนมีโอกาสดังออกจากพื้นฐานความหลากหลายอย่างอิสระ ย่อมช่วยให้ตนสานความรู้ถึงทุกสิ่งทุกอย่าง หรืออาจ

กล่าวว่า บุคคลใดสนใจเรียนรู้ธรรมะจากความพร้อมในรากฐานตนเองอย่างแท้จริง ย่อมให้ความสนใจเรียนรู้จากมนุษย์ทุกรูปลักษณะ และใช้โอกาสดันหาความจริงจากการปฏิบัติร่วมกันซึ่งมีเหตุมีผลสานถึงทุกสิ่ง ทั้งนี้และทั้งนั้นเนื่องจากเหตุของทุกสิ่งทุกอย่างอยู่ที่มนุษย์แต่ละคนอย่างปราศจากการบิดๆ ทั้งสิ้น

จึงกล่าวจากเหตุและผลได้ว่า ถ้าสามารถรู้ความจริงภายในกระบวนการชีวิตและการอยู่ร่วมกันของมนุษย์ ย่อมมีโอกาสรู้ความจริงของสรรพสิ่งอื่นๆ ได้ทุกเรื่อง แม้เรื่องของป่า

พระกับความจริงของชีวิต

ดังได้กล่าวไว้แต่แรกแล้วว่า การนำเอาเรื่องพระกับป่ามาวิเคราะห์และเขียนแสดงความคิดเห็น น่าจะเป็นความกล้าหาญเกินตัว และอาจทำให้บางคนมองเห็นว่า “ผู้เขียนเป็นคนอวดรู้” โดยเหตุที่ตนไม่ได้ใช้ชีวิตบวชเป็นพระสงฆ์นานนัก อีกทั้งยังไม่มีโอกาสศึกษาเรื่องป่าจากด้านซึ่งเป็นศาสตร์แขนงหนึ่งด้วย แต่ก็มองเห็นทางออกโดยนำมาวิเคราะห์จากรากฐานความรู้สึกซึ่งเป็นธรรมชาติ แทนที่จะเป็นผลมาจากภาวะยึดติดอยู่กับด้านรูปแบบ

จากความรู้ความเข้าใจซึ่งตน
มีอยู่ในรากฐานโดยถือปฏิบัติอย่าง
อิสระมาโดยตลอด เมื่อกล่าวถึง
“พระ” แม้มองออกไปยังชีวิตซึ่ง
อยู่นอกตน น่าจะหมายถึงผู้รู้ความ
จริง จากรากฐานตนเอง สานถึง
สรรพชีวิตและสิ่งต่างๆ อย่างมีเหตุ
มีผลถึงกันเป็นธรรมชาติ” ซึ่งบุคคล
ผู้รู้สึกซึ่งถึงระดับหนึ่งแล้ว ย่อม
สะท้อนพฤติกรรมให้เห็นได้ว่า เป็น
ผู้แสดงออกอย่างรู้เหตุรู้ผลและม
ีความสงบเย็นเป็นนิสัยอย่างแท้จริง

ซึ่งบุคคลผู้มีธรรมชาติของ
ลักษณะดังกล่าว ย่อมมีความเป็น
พระอยู่ในรากฐานจิตใจช่วยให้เข้า
ถึงความจริงได้ทุกเรื่อง แม้จากคน
ต่างชาติและหรือต่างภาษา ทั้งนี้
และทั้งนั้นเนื่องจากสามารถเข้าใจ
สื่อทุกรูปลักษณะได้อย่างลึกซึ้ง
หากพบความจริงว่าพระภายใน
รากฐานจิตใจกับพระซึ่งมีบทบาท
เห็นได้จากภายนอก ทำให้รู้สึกว
่ามีความขัดแย้งกัน ย่อมพบความ

จริงว่าทุกห่อหมกอยู่ในสังคมกำลัง
ประสพกับภาวะสับสน แต่ก็เป็น
โอกาสให้ผู้สนใจค้นหาความจริง
หวนกลับไปทบทวนเพื่อค้นหา
เหตุผลจากทั้งสองด้าน และนำมา
หาส่วนเชื่อมโยงถึงกันเป็นบทสรุป
อันถือเป็นที่สุด

บุคคลผู้เข้าถึงธรรมชาติ จริงย่อมมีรากฐานจิตใจ อิสระ

บุคคลใดเข้าถึงธรรมชาติจริง
ย่อมไม่ยึดติดอยู่แต่เพียงว่า “ป่าคือ
ธรรมชาติ” หากสามารถเข้าใจได้
ถึงความจริงของทุกชีวิตและทุกสิ่ง
ซึ่งอยู่ร่วมกัน อีกทั้งมีกระแสส
านถึงซึ่งกันและกันอย่างมีเหตุมีผล
นอกจากนั้นยังรู้ต่อไปอีกว่า “เหตุ
อันเกิดขึ้นกับสิ่งต่างๆ ล้วนมีเงื
นไขแฝงอยู่ในรากฐานจิตใจตนเอง
โดยแท้” จึงทำให้ตนมีนิสัยยอมรับ
ความจริงได้ทุกเรื่อง อีกทั้งมุ่งมั่น
ทำงานอย่างมีความสุข ไม่ว่าจะเป็น

พบกับปัญหาอะไรย่อมมองเห็น
เหตุและผลได้ไม่ยาก

การปฏิบัติธรรมของคน
ลักษณะดังกล่าว จึงปราศจากการ
ล้อมกรอบตัวเองไว้ด้วยรูปแบบ
อย่างใดอย่างหนึ่งเสมือนแยกตน
ออกจากโอกาสที่พึงเรียนรู้การ
เปลี่ยนแปลงของโลกภายนอก ซึ่ง
แท้จริงแล้วความคิดที่มีการแยก
ตัวออกจากโลกภายนอก ย่อมช่วย
ให้อ่านได้ถึงความจริงว่า ภายใน
รากฐานความรู้สึกของตน ก็มีการ
แยกธรรมชาติออกจากความจริง
หากยึดติดอยู่กับรูปแบบสิ่งใดสิ่ง
หนึ่งซึ่งตนเชื่อว่าเป็นธรรมชาติ แม้
มองที่ป่า

ดังเช่นที่เคยมีตัวอย่างให้เห
็นมาแล้ว จากการที่พระสงฆ์บางรูป
เข้าไปตั้งสำนักปฏิบัติธรรมอยู่ในป่า
และสะท้อนความจริงออกมาให้
เห็นว่า การสัมผัสกับชีวิตคนทั่วไป
ซึ่งควรจะเริ่มต้นจากคนในชุมชน
ที่อยู่ใกล้ตัว แล้วสานกว้างออกไป
อย่างเป็นขั้นตอนตามเหตุและผล
โดยอาศัยการพิจารณา หาใช่เป็น
เรื่องของการปฏิบัติธรรมไม่ ทำให้รู้
ได้ว่านี่คือความเข้าใจถึงการปฏิบัติ
ธรรมจากรากฐานที่ปิดตัวเอง ซึ่ง
ตรงข้ามกันกับ “อิสระ” ในความ
หมายเดียวกันกับ “ความเป็น
ธรรมชาติ”

อนึ่ง บนรากฐานความคิด

ลักษณะดังกล่าว มักมีการแสดงออกเป็นช่วงๆ ว่า “โลกกับธรรมเป็นคนละเรื่องกัน” ซึ่งแท้จริงแล้วทั้งสองด้านอยู่บนรากฐานเป็นหนึ่งเดียวกันโดยแท้ ดังเช่นที่กล่าวกันว่า ความทุกข์คือวิถีทางที่จะนำไปพบความสุขได้อย่างแท้จริง

“จากภาพรวมของความรู้ความเข้าใจในพุทธศาสนาซึ่งมีพระรัตนตรัยประกอบกันเป็นองค์รวม” โดยที่หมายถึง พระพุทธ พระธรรม และ พระสงฆ์ หากมองที่ความหมายของแต่ละองค์ จากสติปัญญาอันเป็นธรรมชาติของผู้เขียนซึ่งรู้ได้ไม่มากนัก เข้าใจว่า พระพุทธน่าจะหมายถึงอุดมการณ์ซึ่งเป็นพื้นฐานรองรับแนวคิดความเชื่อในพุทธศาสนา ส่วน พระธรรม หมายถึงความจริงซึ่งมีอยู่ในรากฐานอันเป็นธรรมชาติของมนุษย์ทุกรูปทุกนามอย่างมีเหตุมีผลร้อยถึงซึ่งกันและกันเสมือนสายโซ่ ส่วน พระสงฆ์ น่าจะหมายถึงวิญญาณของผู้ซึ่งทำหน้าที่นำปฏิบัติในแต่ละช่วงช่วยให้เกิดศรัทธา อันถือเป็นสื่อของการเผยแผร่อย่างเป็นธรรมชาติ

ดังนั้น ทั้งพระพุทธและพระธรรม จึงน่าจะถือวาคือองค์รวมซึ่งมีอยู่ในรากฐานจิตใจของพระสงฆ์ที่แท้จริง และมีบทบาทช่วยให้ผู้รู้ สามารถแยกภาพเชิงซ้อนซึ่งเกิดจากรากฐานเดียวกัน

ออกจากกันเพื่อการเรียนรู้ได้อย่างแจ่มแจ้ง จากการนำปฏิบัติในแต่ละช่วง

หรืออีกนัยหนึ่งอาจกล่าวว่า การเรียนรู้ธรรมะ ควรเรียนจากเพื่อนมนุษย์บนพื้นฐานที่ปราศจากการอบ โดยการนำปฏิบัติร่วมกัน และใช้ปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างเป็นธรรมชาติเป็นครูสอน โดยที่แต่ละคนควรมีความมั่นคงอยู่กับเหตุและผลจากรากฐานตนเอง และให้ความสนใจนำปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นมาวิเคราะห์ทบทวนเพื่อค้นหาความจริงอย่างต่อเนื่อง ไม่ว่าสิ่งที่จะพบจะหนักหรือเบา แม้หนักมากถึงขั้นต้องหยุดตั้งสติ บางครั้งอาจถึงขั้นนั่งสงบเพื่อบังคับใจตนเองให้มั่นคงอยู่ได้

ดังนั้น การฝึกนั่งสมาธิ จึงมีเหตุมาจากสองด้านเป็นสัจธรรมเช่นทุกๆ เรื่อง ด้านหนึ่งเป็นเพราะ “ต้องการเห็นความจริงของโลก” ส่วนอีกด้านหนึ่ง “มีเหตุมีผลมาจากการรู้แล้วเห็นแล้ว และเข้าใจถึงระดับหนึ่งแล้ว” ซึ่งวิถีทางที่มาของด้านนี้ถือว่า “มาอย่างมีขั้นตอนเป็นธรรมชาติ หรือมาอย่างมีรากฐานจริง”

จึงวิเคราะห์เหตุผลได้ว่า ด้านแรกคือ การปฏิบัติ เพราะต้องการหนีจากชั่วหนึ่งไปอยู่ในอีกชั่วหนึ่งหรือไม่ก็มาเพราะถูกคนอื่นหลอก

บ้าง ยัดเยียดบ้าง แม้เกิดจากภาวะมอมเมา เช่น การเกณฑ์เด็กหรือผู้ที่ขาดความพร้อมให้เข้าไปปฏิบัติ ย่อมส่งผลเสริมสร้างภาวะยึดติดภายในรากฐานให้หนักมากขึ้น จนกลายเป็นคนปฏิเสธโอกาสในการเรียนรู้ความจริงของโลก ซึ่งผิดวิสัยที่จะนำวิถีไปสู่การพัฒนาตนเองเพื่อความเป็นมนุษย์ผู้รู้ทุกสิ่งถึงจุดที่เป็นหนึ่งเดียวกัน ส่วนอีกด้านหนึ่งย่อมช่วยให้คุณสามารถเห็นคำตอบจากความจริงซึ่งมีเหตุมีผลเชื่อมโยงถึงกันหมดจนถึงจุดจบ

ดังนั้น การนั่งสมาธิจึงขึ้นอยู่กับเหตุและผลอันเป็นที่มากกว่าด้านที่เป็นรูปแบบ โดยที่ทั้งสองด้านมีบทบาทกำหนดวิถีทางนำไปสู่ผลสำเร็จตามเป้าหมายหรือส่งผลทำลายตัวเอง เพราะความรู้เท่าไม่ถึงการณ์

มนุษย์รู้ตัวเองว่าตนคือส่วนหนึ่งของธรรมชาติจริงหรือไม่?

ในอดีตที่ผ่านมา เสมือนธรรมชาติกำหนดให้รากฐานจิตใจคนส่วนใหญ่ในเขตร้อนของโลก จำต้องตกอยู่ภายใต้อิทธิพลจากรูปวัตถุซึ่งมีรากฐานที่มาเริ่มจากชนต่างถิ่น ทำให้รากฐานคนท้องถิ่นถูกทำลาย จึงมีการถ่ายทอดกระแสทำลายสิ่งซึ่งเกิดร่วมแผ่นดินเดียวกันกับตน

“

ตราบไต่ที่คนส่วนใหญ่ยังตกอยู่ในความ ทุกข์ จึงยากที่จะหยั่งรู้ความจริงได้ว่า ปาที่แท้จริงอยู่ในรากฐานมนุษย์เองโดยแท้

”

เพื่อนำไปสนองความต้องการ ณ จุดนั้น เพียงเพื่อหวังให้ได้เงินและวัตถุนำสนองความต้องการเฉพาะหน้า แทนการรู้คุณค่าและนำปฏิบัติจากรากฐานตนเองอย่างแท้

แม้การจัดการศึกษาเรื่องสิ่งแวดล้อมของท้องถิ่นเท่าที่ผ่านพ้นมาแล้ว ก็มีการเริ่มต้นขึ้นจากรากฐานคนท้องถิ่นซึ่งถืออิทธิพลเหนือกว่าก่อน หากหวนกลับไปค้นหาความจริงจากแนวคิดซึ่งปรากฏอยู่ในตำราว่า “มีการมองความหมายของธรรมชาติ ในลักษณะที่แยกมนุษย์ออกมาไว้ด้านนอก” ถัดมา

อีกช่วงหนึ่ง หลังจากพบความจริงชัดเจนยิ่งขึ้นจากการที่สิ่งแวดล้อมถูกทำลายโดยคน “จึงมีการปรับเปลี่ยนแนวคิดใหม่ โดยนำเอามนุษย์เข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติ”

การตามกระแสความคิดคนซึ่งไม่ได้มีรากฐานกลมกลืนอยู่กับท้องถิ่น ทำให้รากฐานหลุดจากความจริงซึ่งควรจะมีสัจธรรมอยู่ที่ตนเอง ดังนั้นแม้ปากจะกล่าวว่า มนุษย์คือส่วนหนึ่งซึ่งมีบทบาทผสมกลมกลืนอยู่ในกระบวนการเปลี่ยนแปลงของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แต่ในด้าน

การปฏิบัติกลับสะท้อนความจริงให้เห็นว่า หากได้เป็นไปอย่างสอดคล้องกันกับคำกล่าวไม่

หากเข้าใจจริงย่อมยอมรับว่า พฤติกรรมของมนุษย์เท่าที่ปรากฏออกมาจากธรรมชาติของแต่ละคน ไม่ว่าจะเป็นไปสู่สภาพซึ่งทำให้บางคนเกิดความรู้สึกว่าสร้างสรรค์หรือทำลายสิ่งใดก็ตาม ย่อมรู้สึกว่าเป็นสิ่งซึ่งปรากฏเป็นความจริงอยู่ในกระบวนการธรรมชาติทั้งหมด

จึงไม่ทำให้มีความทุกข์เกินเหตุและผลจนถึงขั้นมองเห็นคนด้วยกันเป็นคนละพวก หากช่วยให้สานความคิดถึงกันได้ไม่ยาก

แต่คนส่วนใหญ่กลับมองเห็นว่าการที่แมลงสักตัวหนึ่งกำลังกินหนอนตัวเล็กๆ แม้เสียซึ่งไล่ตะปบกวาง มีความรู้สึกว่าเป็นสัจธรรมของธรรมชาติที่ให้ความรู้เรื่องราวของธรรมชาติอย่างน่าสนใจ แต่กลับมองมนุษย์ด้วยกันเองซึ่งมีพฤติกรรมทำลายป่า แม้จับสัตว์ป่าหรือเก็บพันธุ์ไม้จากป่าว่า เป็นคนก่อปัญหาทำลายธรรมชาติ

ทำให้รู้สึกว่า มนุษย์ในสังคมซึ่งมีการอยู่ร่วมกัน เกิดภาวะสับสนมากขึ้น และสิ่งซึ่งหยิบยกมาพิจารณาก็คือแนวความคิดที่ยังคงแยกตัวเองออกจากธรรมชาติ จึงสรุปได้ว่า ตราบใดที่คนส่วนใหญ่ยังตกอยู่ในความทุกข์ จึงยากที่จะ

หยั่งรู้ความจริงได้ว่า ป่าที่แท้จริง
อยู่ในรากฐานมนุษย์เองโดยแท้

**หากรู้ถึงความจริงได้แล้ว
จะมีผลอย่างไร?**

ความจริงของทุกสิ่งย่อม
ปรากฏอยู่ในรากฐานคนเป็น
สัตว์ธรรม ดังนั้น สัตว์ธรรมจึงได้ชี้ไว้
อย่างชัดเจนว่า ใครคิดและปฏิบัติ
อย่างไรย่อมถือเป็นธรรมชาติของ
ผู้นั้น จึงได้มีการชี้แนะไว้เป็นรูป
ธรรมต่อมาว่า บุคคลผู้ปฏิบัติดีก็
คือธรรมะ ผู้ปฏิบัติไม่ดีก็คือธรรมะ
และสิ่งซึ่งปฏิบัติจากรากฐานมนุษย์
แต่ละคนอย่างหลากหลาย ล้วนถือเป็น
ธรรมะทั้งสิ้น หากบุคคลใด
เข้าถึงได้ย่อมถือว่าเข้าใจความจริง
แล้ว จึงช่วยให้ตนเน้นปฏิบัติจาก
เหตุและผลซึ่งมีอยู่ในตนเองแล้วได้
ทุกเรื่อง แม้อาจส่งผลกลับมากระทบ
ย่อมไม่เกิดทุกข์

หากสามารถมองเห็นการ
เปลี่ยนแปลงที่เป็นภาพรวมซึ่งมี
มนุษย์ร่วมเป็นส่วนหนึ่งด้วย ถ้า
เข้าถึงความจริงระดับหนึ่งแล้วย่อม
รู้ว่า ทุกสิ่งซึ่งเกิดมาแต่อดีตแม้โลก
ที่เราอยู่ ย่อมมุ่งทิศทางไปสู่ภาวะ
ดับสูญในที่สุด แต่ก็ยังมีโลกอยู่ใน
สากลจักรวาลอีกมากมาย มนุษย์
แต่ละคนจึงเป็นเพียงชีวิตหนึ่งซึ่ง
เกิดมาแล้ว ย่อมมุ่งไปสู่จุดจบลง
บนพื้นฐานสัตว์ธรรมเช่นกัน ชีวิต

มนุษย์ที่เกิดมาจึงต้องการความรู้
ความเข้าใจประเด็นนี้อย่างแท้จริง
เพื่อหวังดับทุกข์อันมีเหตุอยู่ใน
รากฐานตนเองได้

จึงหวังว่า พระหรือคฤหัสถ์
ก็ตาม คงไม่มุ่งปฏิบัติธรรมโดยนำ
เอาความทุกข์เข้าไปใช้เป็นฐาน
หากควรรู้จักปรับทิศทางการนำ
ปฏิบัติเพื่อหวังรู้เหตุรู้ผลลึกซึ้งยิ่งขึ้น
ย่อมนำไปสู่เป้าหมายชีวิตได้อย่าง
แท้จริง โดยไม่คิดว่าตนจะไปถึงได้
เร็วหรือช้า เนื่องจากเป้าหมายการ
เรียนรู้ ถือสัตว์ธรรมที่จับสั่นลงภายใน
รากฐานตนเองโดยแท้

ช่วงหลังๆ มักมีคนถามผู้
เขียนเสมอๆ ว่า “ยังทำเรื่อง
กล้วยไม้อยู่หรือเปล่า” บางรายก็
ปรารภว่า “เดี๋ยวนี้เปลี่ยนจากเรื่อง
กล้วยไม้มาสนใจธรรมะแล้วหรือ”
ผมจึงตอบไปว่า “ผมยังไม่เคยคิด
เลิกเรื่องกล้วยไม้” กับอีกคำถาม
หนึ่งก็ได้ตอบไปว่า “เปล่าครับ ผม
ไม่ได้เปลี่ยนไปไหน”

ภายในใจทำให้รู้สึกว่ “เหตุใด
คนจึงมองเห็นหน้าผมเป็นกล้วยไม้
กันไปแทบจะหมด” และยังมีจินตนา
การจากพื้นฐานความจริงต่อไปอีก
ว่า “คนจำนวนไม่น้อยที่มองเห็น
ภาพกล้วยไม้ได้แต่เพียงด้านที่อยู่
นอกตน แทนที่จะมองเห็นลึกลงไป
ถึงจิตวิญญาณ ซึ่งอยู่ในรากฐาน
เพื่อกำหนดให้คนมีความเป็นมนุษย์

อย่างสมบูรณ์พร้อมทุกด้านชัดเจน
มากขึ้น”

ดังนั้นจึงพอจะสรุปเรื่องนี้ได้ว่า
“เป็นเพราะคนสูญเสียวิญญานความ
เป็นมนุษย์มากขึ้น จึงไม่อาจมอง
เห็นวิญญานของธรรมชาติ รวมทั้ง
ทุกสิ่งซึ่งร่วมอยู่ในกระบวนการอัน
ล้วนควรถือว่ามิมีวิญญานเช่นตน ส่ง
ผลทำลายทุกสิ่งทุกอย่างรวมทั้ง
เพื่อนมนุษย์ โดยเฉพาะชนรุ่นลูก
รุ่นหลานตนด้วย

หวนกลับมาพิจารณาประเด็น
กล้วยไม้ โดยที่รู้สึกว่ น่าจะเป็น
ปัญหาใกล้ตัวผู้เขียนที่สุด จึงน่าจะ
สรุปให้เข้าใจได้ง่ายกว่า โดยขอ
อนุญาตกล่าวว่า ถ้าแต่ละคนไม่ลื
มอดีตอันเป็นที่มา ย่อมพบความจริง
ว่ ตนไม่ได้เปลี่ยนเรื่องไปจาก
กล้วยไม้เลยแม้แต่น้อย และยัง
มองเห็นความจริงอีกว่ “หากไม่มี
วันนั้น-ย่อมไม่มีวันนี้” หากเป็น
เพราะมองเห็นความจริงมาแต่เริ่ม
แรกว่ “ทุกสิ่งทุกอย่างมีเหตุมีผล
สานถึงกันหมด” ดังนั้น ไม่ว่าบุคคล
ใดจะเริ่มตันจากสิ่งใด ถ้าสิ่งนั้นเกิด
จากแรงดลใจอย่างแท้จริงแล้ว มุ่ง
มั่นนำปฏิบัติจากรากฐานตนเอง
อย่างอิสระ อีกทั้งใช้เป็นสื่อเรียนรู้
ความจริงจากเพื่อนมนุษย์อย่าง
ปราศจากการอวดใดๆทั้งสิ้น แต่ละ
คนย่อมมีโอกาสรู้และเข้าถึงธรรมะ
ได้เสมอ

จอมพล ป. พิบูลสงคราม

ที่จำพอจำรู้จัก

(ตอนที่ ๓)

วิทยุ ๒๓๘๖

๕

ที่สาม...ในระหว่างกรณีพิพาทกับ สงครามอินโดจีนฝรั่งเศสนั้นทาง ชายแดนก็สู้รบกันไป ทั้งทางบกทั้งทางน้ำและทางอากาศ ถ้าสมมุติว่าท่านเป็นหัวหน้ารัฐบาลในสมัยนั้น ท่านจะ ทำประการใด แต่ฯพณฯ จอมพล ป. พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรีสมัยนั้น ท่านมีความคิดที่ “แปลก” สมกับ ชื่อของท่าน คือท่านคิดว่าถ้ามัวปล่อยให้ประชาชน พลเมืองวิตกกังวลหรือหวาดหวั่นกับภัยสงครามอยู่ อย่างนี้ บ้านเมืองก็คงระส่ำระสายอย่างแน่นอน ดังนั้น ท่านจึงสั่งให้ทางราชการจัดงานฉลองรัฐธรรมนูญขึ้น เพื่อประชาชนจะได้มีความสุขกายสบายใจ

วันที่ ๘ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๓ ทางราชการ จัดงานฉลองรัฐธรรมนูญขึ้น โดยปิดถนนราชดำเนินที่ เพิ่งสร้างเสร็จใหม่ๆ ตั้งแต่สะพานผ่านพิภพลีลาจนถึง สะพานผ่านฟ้าลีลาศ ใช้ตึกที่สร้างขึ้นใหม่เป็นสถานที่ ออกร้าน แต่ที่จำได้อย่างแม่นยำก็คือ “ห้างไทยนิคม” ผ่านฟ้า ตอนกลางคืนจัดให้มีลีลาศและร่ำวง มีวงดนตรี ร่วมบรรเลงถึง ๒ วงด้วยกัน คือ วงดนตรี “ดุริยะโยธิน” ควบคุมวงโดย ครูจำปา เล่มสำราญ ส่วนอีกวงหนึ่งนั้น

คือวงดนตรี “ดนตรีลีลาศกรมโฆษณาการ” วงที่ ๒ ซึ่งผมเล่นอยู่วงนี้ละครับ ส่วนวงที่หนึ่งนั้นบรรเลงอยู่ที่โรงแรมรัตนโกสินทร์ ควบคุมวงโดยครูเอื้อ สุนทรสนาน ทั้ง ๒ วง พอดือนิดิกของคืนนั้น “นางสาวไทย” ก็มาปรากฏตัวที่นี้ละครับ

๑. นางสาวไทย คือ น.ส. สว่างจิตต์ คฤหานนท์ (ปัจจุบันคือ คุณหญิงของ พล.อ.อ. หริณ หงสกุล)
๒. นางสาวไทย คือ น.ส. สมจิตต์ ลิ้มไพบูลย์
๒. รองนางสาวไทย คือ น.ส. อารีย์ ปิ่นแสง (ปัจจุบันคือ คุณหญิงของ พล.อ.อ. ทวี จุลทรัพย์)
๔. รองนางสาวไทย คือ น.ส. สอาด ลิ้มสวัสดิ์
๕. รองนางสาวไทย คือ น.ส. ประชัน ศิวเสน

“นางสาวไทย” ชุดนี้เรียกกันว่า “นางสาวไทย ในไฟสงครามอินโดจีน” เพราะว่าเริ่มประกวดเมื่อวันที่ ๘ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๓ ก็เริ่มมีการปะทะกันตามแนวพรมแดนด้านอินโดจีนฝรั่งเศส บวกกับเค้ากลางสงครามโลกครั้งที่ ๒ ก็เริ่มจะปรากฏขึ้นมา

ในการประกวดนางสาวไทยครั้งนี้ มีอดีตนักร้อง นักแสดง ละครวิทยุ เข้าประกวดด้วยถึง ๒ คนคือ

๑. คุณสุพานี พุกสมบุญ อดีตนักร้องของวงดนตรีกรมโฆษณาการรุ่นแรก ตอนนั้นเธอทำงานเป็น “แคชเชียร์” อยู่ที่ร้านผลิตผลไทย เยื้องศาลาเฉลิมกรุง นำเสียดายเธอตกตั้งแต่รอบแรก
๒. คุณพรพรรณ วรรณมาศ อดีตนักร้องและนักแสดงละครวิทยุคณะ “จารุกนก” นางเอกภาพยนตร์เรื่อง “รอยไถหรือชายสามโบสถ์” เอ๊ะ..ซักจะจำไม่ได้ซะแล้ว แต่ที่แน่ๆ ก็คือเป็นคุณแม่ของดารานักแสดง และละครทีวี ที่มีชื่อว่า “ไฟโรจน์ สังวริบุตร” นี่ก็นำเสียดายตกตั้งแต่รอบแรกเหมือนกัน

เห็นมั๊ยครับท่าน ชพนข จอมพล ป. พิบูลสงครามนั้น ท่านกล้าตัดสินใจเพียงใด ไม่ว่าจะมึนงงเหินเหินได้ มาทางไหน ถ้าท่านจะคิดทำอะไรแล้วเป็นสำเร็จทั้งนั้น เช่น งานฉลองรัฐธรรมนูญ เป็นต้น เอาล่ะ..ผมคิดว่าความคิดของท่านนั้นคงจะไม่หยุดอยู่เพียงแค่นี้อย่างแน่นอน และก็เป็นอย่างว่า

ชพนข จอมพล ป. พิบูลสงคราม ท่านได้คิดเปลี่ยนแปลงวันขึ้นปีใหม่ เพื่อให้เหมือนนานาอารยประเทศ ตลอดถึงประเทศใหญ่ๆ ที่นิยมใช้วันที่ ๑ มกราคม โดยเริ่มต้นเมื่อวันที่ ๓๑ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๓ ซึ่งผ่านไปได้เพียง ๙ เดือนเท่านั้น ยังไม่ครบปี พ.ศ. ๒๔๘๓ เพราะว่าย่างขาดอีกตั้ง ๓ เดือน ก็เปลี่ยนไปเป็นวันขึ้นปีใหม่ คือ เริ่ม “วันที่ ๑ มกราคม พ.ศ. ๒๔๘๔ เป็นวันขึ้นปีใหม่”

ข้อมูลทั้งหมดที่ผมนำมาเสนอท่านนี้ ถ้าท่านยังไม่มั่นใจและยังไม่ปักใจเชื่อ ผมก็จะนำเสนอประกาศอย่างเป็นทางการมาให้ท่านอ่าน เพื่อคลายกังวลไปได้บ้างไม่มากก็น้อย ขอเชิญท่านทัศนการได้เลยครับ

ประกาศ
ให้ใช้วันที่ ๑ มกราคม เป็นวันขึ้นปีใหม่
ในพระปรมาภิไธย สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล
คณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์
ตามประกาศประธานสภาผู้แทนราษฎร
ลงวันที่ ๔ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๔๘๐
อาทิตยทิพอาภา
พล.อ. พิชยนทรโยธิน

โดยที่จารีตประเพณีของไทยแต่โบราณมา ได้ถือวันแรม ๑ ค่ำ เดือนอ้ายเป็นวันขึ้นปีใหม่ เป็นการสอดคล้องต้องคติแห่งพระพุทธศาสนาซึ่งถือฤดูเหมันต์เป็นการเริ่มต้นปี ต่อมาจารีตอันนี้ได้เปลี่ยนแปลงไปตามคติพราหมณ์ซึ่งใช้วันขึ้น ๑ ค่ำเดือนห้าเป็นวันขึ้นปีใหม่ ครั้นภายหลังเมื่อทางราชการนิยมใช้สุริยคติ จึงได้ถือวันที่ ๑ เมษายนเป็นวันขึ้นปีใหม่ตั้งแต่พุทธศักราช ๒๔๓๒

แต่ในนานาอารยประเทศทั้งปวง ตลอดถึงประเทศใหญ่ๆทางปลายบูรพาทิศนี้ได้นิยมใช้วันที่ ๑ มกราคมเป็นวันขึ้นต้นปี การนิยมใช้วันที่ ๑ มกราคมนี้ได้เกี่ยวข้องกับลัทธิศาสนา จารีตประเพณี หรือการเมืองของชาติใดประเทศใด แต่เป็นการคำนวณโดยวิทยาการทางดาราศาสตร์ และนิยมใช้กันมาเป็นเวลากว่าสองพันปี เมื่อประเทศไทยได้นิยมถือสุริยคติตามอย่างนานาประเทศแล้วก็เป็นสมควรอย่างยิ่ง ที่จะใช้วันที่ ๑ มกราคมเป็นวันขึ้นต้นปีเหมือนอย่างประเทศทั้งหลาย เพราะวันที่ ๑ มกราคมก็ใกล้เคียงกับวันแรม ๑ ค่ำของไทย และเป็นการใช้ฤดูหนาวเริ่มต้นปี การใช้วันที่ ๑ มกราคมเป็นวันขึ้นปีใหม่ จะเป็นการสอดคล้องต้องตามจารีตประเพณีโบราณของไทย ต้องตามคติแห่งพระบรมพุทธานุภาพ และได้ระดับกับนานาอารยประเทศทั้งมวล

อนึ่ง ได้มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯให้พระบรมวงศานุวงศ์ คณะสงฆ์และอาณาประชาราษฎร์ทั้งมวล นิยมถือวันที่ ๑ มกราคมเป็นวันขึ้นปีใหม่ ให้ถือเป็นจารีตประเพณีของชาติตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป และขอให้ปีใหม่เริ่มขึ้นในวันที่ ๑ มกราคม พุทธศักราช ๒๔๘๔ นี้ จงเป็นเวลารุ่งอรุณแห่งชีวิต ให้ชาติไทยได้รับความเจริญก้าวหน้าขึ้นสู่ความรุ่งโรจน์ใหญ่หลวง ให้อาณาประชาราษฎร์ทั้งปวงได้รับความร่มเย็นเป็นสุขทั่วกันเทอญ

ประกาศ ณ วันที่ ๒๔ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๔๘๓
เป็นปีที่ ๗ ในรัชกาลปัจจุบัน
ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ
พิบูลสงคราม
นายกรัฐมนตรี

นี่คือใบประกาศใช้วันที่ ๑ มกราคม พุทธศักราช ๒๔๘๔ เป็นวันขึ้นปีใหม่ ที่ผมค้นคว้าหามาให้ท่านได้
เห็นจะนะ ครับ

ท่านที่เคารพ เมื่อผมเขียนเล่ามาถึงการที่ ขณข จอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้ตัดสินใจเปลี่ยนวันขึ้นปีใหม่
เป็น วันที่ ๑ มกราคม ก็ทำให้อดคิดถึงวันที่ ๑ เมษายนไม่ได้ เสียดยเพลงเถลิงศกที่ท่านอาจารย์ พระเจนดุริยางค์
กับขุนวิจิตรมาตราแต่งไว้ไม่ได้ เนื้อร้องมีความหมายดีเหลือเกิน เด็กๆสมัยผมร้องกันได้ทุกคน ดังนั้นผมขอ
อนุญาตนำเนื้อร้องมาลงไว้ให้เห็นเลยนะครับ

(สร้อย) ยิ้มเกีย ยิ้มเกีย นะ ยิ้ม

สุขสำราญบานใจ

(เดี่ยว) วันที่หนึ่งเมษายน

แสงตะวันเรืองรองใส

เสียงระฆังแห่งห้วงก้อง

ไตรรงค์ร่าเรริงปลิว

มองทางไหนมีชีวิต

ต้อนรับวันปีใหม่เริ่ม

มาเถิดหนาพวกเรามา

มาชื่นชมนิมิต

สิ่งใดแล้วให้แล้วไป

สิ่งผิดมาให้อภัย

สิ่งร้ายรานประสานใหม่

สิ่งลอดแคล้วมาสอดคล้อง

มาชื่นชมแสดงยินดี

มาทำให้ชื่นบาน

มาเล่นหัวให้เบิกบาน

มารับขวัญปีใหม่ไทย

ยิ้มเกีย ยิ้มเกีย นะ ยิ้ม

สุขสำราญบานใจ

ยิ้มแยมแจ่มใส

ขอให้สวัสดิ์

ตั้งต้นปีใหม่

สว่างแจ่มจ้า

ร้องทักทายมา

พลั้วพลั้วเล่นลม (สร้อย)

จิตใจทั้งนั้น

ประเดิมปฐม

มาหย่อนอารมณ์

ขึ้นปีใหม่แล้ว (สร้อย)

ไม่ต้องนำพา

ให้ใจมองแผ้ว

ให้หายเป็นแนว

ให้ต้องตามกัน (สร้อย)

ในวันขึ้นปีใหม่

ร่วมสมานฉันท์

สำราญครัน

อวยชัยไชโย...

ยิ้มแยมแจ่มใส

ขอให้สวัสดิ์...

นี่เป็นเพลงอวยพรปีใหม่เพลงแรกของกรุงสยาม ซึ่งมีนามว่า “เพลงเถลิงศก” ประพันธ์ทำนองโดย ศาสตราจารย์
พระเจนดุริยางค์ (ปิติ วาทยะกร) ผู้ประพันธ์คำร้องคือ ขุนวิจิตรมาตรา (สง่า กาญจนาคพันธุ์) แต่งขึ้นในปี พ.ศ.
๒๔๗๗ ซึ่งทั้งสองท่านนี้เคยประพันธ์ “เพลงชาติ” ร่วมกันมาแล้ว จึงมีความสนิทสนมกันมาก

นี้ขนาดประเทศไทยสมัยนั้นอยู่ในภาวะสงคราม กำลังมีการสู้รบประชิดติดชายแดน ขณข นายกรัฐมนตรี
พิบูลสงคราม ท่านไม่หวาดหวั่นในเรื่องสงครามแม้แต่ชนิด ท่านสั่งให้ “วงดนตรีกรมโฆษณาการ” แต่งเพลงประเภท

ปลุกใจ เพลงปลอบใจ และเพลงโฆษณาชักชวนให้พี่น้องชาวไทยรักชาติ ตามนโยบายของ ฯพณฯ จอมพล ป. พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรี ส่งกระจายเสียงทุกวัน

ในขณะนั้น ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี พิบูลสงคราม ได้ส่ง พระราชธรรมนิเทศ มาเป็นหัวหน้ากองวิทยุกระจายเสียง และท่านผู้นี้ท่านเป็นนักประพันธ์ เป็นนักกวีอีกด้วย ดังนั้น เมื่อมีเหตุการณ์อะไรเกิดขึ้นกับประเทศชาติ ท่านก็จะเขียนบทกลอนส่งไปให้ ครูเอื้อ สุนทรสนาน กับครูเวส สุนทรจามร ใส่ทำนองบทกลอนนั้นๆ พร้อมทั้งต่อนักร้องทุกคน กับวงดนตรีสามารถบรรเลงออกอากาศได้ทันที

ดังนั้น...เมื่อท่านส่งบทประพันธ์ไปให้ในตอนเช้า บ่ายต้องเสร็จพร้อมทั้งร้องและบรรเลงส่งวิทยุได้ทันที ไม่มีข้อแม้ใดๆ ทั้งสิ้น

บ่าย...ส่งบทกลอนไปให้ เย็น...ต้องเสร็จ พร้อมทั้งร้องและบรรเลงส่งวิทยุกระจายเสียงได้ทันที

เย็น...ส่งบทกลอนไปให้ ค่า...ต้องเสร็จ พร้อมทั้งนักร้องและวงดนตรีต้องสามารถส่งวิทยุกระจายเสียงได้

นี่แหละ...คือผลงานของนักร้องนักดนตรี และผู้ควบคุมวงสมัยเก่าที่เขาทำไว้ วงดนตรี “กรมโฆษณาการ” ถึงได้มีเพลงประเภทปลุกใจอย่างมากมาย เช่น

๑. มาร์ชสร้างไทย	๒. มาร์ชสิทธิเสรีภาพ
๓. มาร์ชไทยสามัคคี	๔. มาร์ชสมบัติเสรี
๕. มาร์ชไทยวิวัฒน์	๖. มาร์ชสดุดีชาติไทย
๗. มาร์ชไทยต้องทำ	๘. มาร์ชรวมไทย
๙. มาร์ชเลือดรักไทย	๑๐. มาร์ชไทยมุ่งหน้า
๑๑. มาร์ชชาวไทย	๑๒. มาร์ชบ้านเกิดเมืองนอน
๑๓. มาร์ชไทยเพื่อไทย	๑๔. มาร์ชรักชาติไทย
๑๕. มาร์ชไทยช่วยไทย	๑๖. มาร์ชไทยรวมเชื้อชาติ
๑๗. มาร์ชฉันทน์คนไทย	๑๘. มาร์ชศักดิ์ไทย
๑๙. มาร์ชธรรมเป็นอำนาจ	๒๐. มาร์ชพุทธศาสน์คู่ไทย
๒๑. มาร์ชอนุสติไทย	๒๒. มาร์ชลูกแก้วสกุลไทย
๒๓. มาร์ชวัฒนธรรม	๒๔. มาร์ชคำปฏิญาณ
๒๕. มาร์ชไว้รักไว้ผล	๒๖. มาร์ชรักชาติยิ่งชีพ
๒๗. มาร์ชตามผู้นำ	๒๘. มาร์ชสดุดีบรรพไทย
๒๙. มาร์ชปลุกใจ	๓๐. มาร์ชไทยแดนทอง
๓๑. มาร์ชไทยไม่ทำลายไทย	๓๒. มาร์ชไทยรวมกำลัง
๓๒. มาร์ชไทยคงไทย	๓๔. มาร์ชศักดิ์ไทย

ท่านที่เคารพ.. ความจริงเพลงมาร์ชของวงดนตรีกรมโฆษณาการยังมีอีกมาก ที่ผมนำชื่อมาลงไว้พอเป็นสังเขปเท่านั้น

ที่นี้ลองไปดูเพลงทางค่ายของ “กรมศิลปากร” สมัยคุณหลวงวิจิตรวาทการ ท่านทำละครก่อนที่จะมีเหตุการณ์

พิพาทระหว่างไทยกับฝรั่งเศสอินโดจีน ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๗๙ เริ่มด้วยเรื่อง “เลือดสุพรรณ” ก่อน ต่อมาก็ถึง พ.ศ. ๒๔๘๐-๒๔๘๒ ตามด้วยละครอีกหลายเรื่อง กับเพลงอีกหลายสิบเพลง บังเอิญเพลงเหล่านั้นมาเข้ากับเหตุการณ์ระหว่างสงครามอินโดจีนได้พอดี ภายหลังท่านถึงแต่งเสริมเพิ่มเติมขึ้นใหม่ เพลงของท่านเท่าที่พอจะรวบรวมรายชื่อได้มีดังนี้คือ

๑. มาร์ชเลือดสุพรรณ	๒. มาร์ชราชสีมา
๓. มาร์ชมาพวงเรา	๔. มาร์ชแดนอีสาน
๕. มาร์ชรักเมืองไทย	๖. มาร์ชเมืองของเรา
๗. มาร์ชศรีอยุธยา	๘. มาร์ชกราวกลาง
๙. มาร์ชกราวชัย	๑๐. มาร์ชตื่นเกิดชาวไทย
๑๑. มาร์ชศึกกลาง	๑๒. มาร์ชแหลมทอง
๑๓. มาร์ชรักชาติ	๑๔. มาร์ชไทยน้อยไทยใหญ่
๑๕. มาร์ชเลือดไทย	๑๖. มาร์ชถิ่นไทย
๑๗. มาร์ชไต้ร่มธงไทย	๑๘. มาร์ชแหล่งไทย
๑๙. มาร์ชป่าดง	๒๐. มาร์ชรักไทย
๒๑. มาร์ช เดิน เดิน	๒๒. มาร์ชรวมไทย
๒๓. มาร์ชเกียรติกรรมกร	๒๔. มาร์ชสมรภูมิ
๒๕. มาร์ชมณฑลบูรพา	๒๖. มาร์ชข้ามโขง
๒๗. มาร์ชนครจำปาสัก	๒๘. มาร์ชนาวี
๒๙. มาร์ชทัพอากาศ	๓๐. มาร์ชตำรวจไทย
๓๑. มาร์ชชายชาติทหาร	๓๒. มาร์ชลานช้าง-แดนลานช้าง
๓๓. มาร์ชแผ่นดินไทย	๓๔. มาร์ชรับขวัญทหารไทย
๓๕. มาร์ชอาสาภาษา	๓๖. มาร์ช ป.ต.อ.

ท่านที่เคารพ ผมขอบอกชื่อเพลงของหลวงวิจิตรฯ เพียงเท่านี้ก่อน และอีกอย่างหนึ่งที่ผมต้องขอภัยไว้ ณ โอกาสนี้ว่า มิสามารถที่จะนำเนื้อเพลงทั้ง ๒ ค่ายนี้มาลงให้ท่านทราบได้ เพราะมันเกี่ยวกับลิขสิทธิ์เพลง ถ้าผมนำเอาเนื้อร้องของเขามาลงทั้งหมดมันก็เป็นหนังสือเพลงไป ดังนั้น จึงต้องจำใจลงเนื้อเพลงอย่างเด็ดขาด

(ถ้อยฉบับหน้า)

ระบำลำตัด

ปัญญา นิตยสุพรรณ

ำตัด คือ ระบำที่ผู้แสดงแต่งกายเป็นสัตว์ต่างๆออกมาจับระบำทำลีลาเลียนแบบสัตว์ เช่น ทำกระโดดโลดเต้น โบกยบิน และว่ายน้ำแหวน้ำเป็นต้น ระบำลำตัดที่กรมศิลปากรประดิษฐ์ขึ้นส่วนมากจะประกอบอยู่ในการแสดงโขนและละคร ครั้นต่อมาจึงนำออกแสดงเป็นชุดเอกเทศในงานรื่นเริงต่างๆ แต่มีระบำลำตัดบางชุดประดิษฐ์ขึ้นมาสำหรับแสดงเป็นชุดเอกเทศโดยตรง เช่น ระบำปรีดิ์เปรมวานร และระบำครุฑ เป็นต้น ระบำลำตัด มีทั้งสัตว์บก สัตว์น้ำ และสัตว์ปีก

จะบรรยายถึงระบำลำตัด แต่ละประเภทดังต่อไปนี้

ประเภทสัตว์บก

ระบำม้า

เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๐ กรมศิลปากรปรับปรุงละครนอกเรื่องรถเสน นำออกแสดง ณ โรงละครศิลปากรจากละครเรื่องนี้ กรมศิลปากร ได้ปรับปรุงระบำม้าขึ้นแสดงประกอบในตอนที่รถเสนไปเลือกจับม้าสำหรับขี่ไปเมืองคชบุรี ผู้ประดิษฐ์ทำระบำม้าคือ ท่านผู้หญิงแผ้ว

ท่านผู้หญิงแม้ว สนิทวงศ์เสนี ผู้เชี่ยวชาญนาฏศิลป์ไทยของ
กรมศิลปากรและศิลปินแห่งชาติ ผู้ประดิษฐ์ท่าระบำสัตว์ต่างๆ

สนิทวงศ์เสนี ผู้เชี่ยวชาญนาฏศิลป์ไทยของกรมศิลปากร
และศิลปินแห่งชาติ ท่านผู้หญิงแม้ว คิดลีลาท่าเต้นของ
ระบำม้าจากความทรงจำที่เคยเห็นชาวโปรตุเกสขี่ม้า
เดินไปมาเป็นจังหวะอย่างสวยงาม การแสดงระบำม้า
จะเริ่มด้วย ผู้แสดงแต่งกายเป็นม้าสีต่างๆ ออกมา
โลดเต้นด้วยลีลาน่าชม ต่อจากนั้น
พญาม้าก็จะออกมาเต้นร่วมกับหมู่
ระบำม้า พญาม้าตัวนี้ตามเรื่องรถเสน
กล่าวว่าเป็นม้าที่เทวดาส่งมาให้รถเสน
สำหรับขี่เดินทางไปเมืองคชบุรี
พญาม้าที่เทวดาส่งมาให้รถเสนนี้ผู้
แต่งเรื่องรถเสนคงจะเกิดจินตนาการ
จากลักษณะของม้าพันธุ์อาหรับที่

จักรพรรดิอิหร่านส่งมาถวายสมเด็จพระนารายณ์
มหาราชในสมัยกรุงศรีอยุธยา ในระหว่างที่พญาม้าร่วม
โลดเต้นอย่างสนุกสนาน กับหมู่ระบำม้าทั้งหลาย รถ
เสนก็มาเลือกม้าและจับได้พญาม้า บรรดาระบำม้าก็พา
กันหลบหนีไป

นอกจากระบำม้าจะแสดงประกอบในละครนอกเรื่อง
รถเสน ยังนำไปแสดงเป็นชุดเอกเทศได้ โดยไม่ต้อง
มีพญาม้า การแสดงจะมีเพียงหมู่ระบำม้าออกมา
โลดเต้นตามทำนองเพลงที่คึกคักสนุกสนาน ระบำม้า
เป็นระบำที่นิยมจัดแสดงในงานรื่นเริงต่างๆ

ระบำอัสวลีลา

เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๑ กรมศิลปากรปรับปรุงโฉม
เรื่องรามเกียรติ์ ชุดพระรามครองเมือง จัดแสดงให้
ประชาชนชม ณ โรงละครศิลปากร ตามท้องเรื่องกล่าว
ถึงพระรามทรงปล่อยม้าอุปการให้วิ่งไปในที่ต่างๆ เพื่อ
ประกาศพระบรมเดชานุภาพของพระราม ในการแสดง
โฉมสมัยโบราณนั้น ม้าอุปการจะไม่มีลีลาท่าทางมากนัก
แต่สำหรับการแสดงครั้งนี้กรมศิลปากรประสงค์จะให้
ม้าอุปการมีลีลาท่าที่กระโดดโลดเต้นผ่นผยองอย่าง
สวยงามและสมศักดิ์ศรีของม้าอาชาไนย นายมนตรี
ตราโมท ผู้เชี่ยวชาญดนตรีไทยของกรมศิลปากรและ
ศิลปินแห่งชาติ จึงแต่งทำนองเพลงสำหรับให้ม้า
อุปการรำรำโดยนำเพลงไทย ๒ เพลง คือ เพลงม้ารำ

กับเพลงม้าย่องมาปรับปรุงทำนอง
เสียใหม่ แล้วให้ชื่อว่า เพลงอัสวลีลา
ส่วนลีลาท่าเต้นของม้าอุปการนั้น
ท่านผู้หญิงแม้ว สนิทวงศ์เสนี
ผู้เชี่ยวชาญนาฏศิลป์ไทยของกรม
ศิลปากรและศิลปินแห่งชาติ เป็นผู้
ประดิษฐ์ การแสดงชุดนี้มีชื่อว่า
ระบำอัสวลีลา

ระบำมฤคกระเจิง

ระบำมฤคกระเจิง

ระบำมฤคกระเจิงหรือระบำกวาง เป็นระบำที่ประกอบอยู่ในการแสดงโขนเรื่อง รามเกียรติ์ ชุด พระรามตามกวาง เป็นการแสดงตอนที่มารีจแปลงกายเป็นกวางทองเพื่อจะไปล่อลวงนางสีดา เมื่อมารีจแปลงกายเป็นกวางทองแล้ว จึงให้หมู่กวางป่าออกมาโลดเล่นเป็นเชิงระบำเพื่อความสวยงาม นับว่าการแสดงชุดระบำกวางเป็นของใหม่และแปลกตา ซึ่งไม่เคยมีมาก่อนในการแสดงโขนชุดพระรามตามกวางของโบราณ เหตุที่เรียกชื่อระบำกวางชุดนี้ว่า ระบำมฤคกระเจิง เพราะวานายมนตรี

ตราโมท ผู้เชี่ยวชาญดนตรีไทยของกรมศิลปากรและศิลปินแห่งชาติ แต่งทำนองเพลงประกอบการแสดงระบำกวางแล้วให้ชื่อว่า เพลงมฤคกระเจิง สำหรับลีลาท่ารำของระบำกวางนั้น ท่านผู้หญิงแผ้ว สนิทวงศ์เสนี ผู้เชี่ยวชาญนาฏศิลป์ไทยและศิลปินแห่งชาติ เป็นผู้ประดิษฐ์ขึ้น กรมศิลปากรจัดแสดงระบำกวางหรือระบำมฤคกระเจิงเป็นครั้งแรก เมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๘ ปัจจุบันระบำกวางหรือระบำมฤคกระเจิง นอกจากจะแสดงประกอบโขน ชุดพระรามตามกวางแล้ว ยังเป็นระบำที่แสดงเป็นชุดเอกเทศได้

ระบำบันเท็งกาสร

ระบำบันเท็งกาสร

ระบำบันเท็งกาสร หรือระบำควาย เป็นระบำที่ประกอบอยู่ในการแสดงโขนเรื่องรามเกียรติ์ ชุด พาลีสอนน้อง กรมศิลปากรจัดแสดง ณ โรงละครแห่งชาติ เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๗ เรื่องราวการแสดงโขนชุดนี้ มีอยู่ตอนหนึ่งกล่าวถึงทราพาผู้เป็นหัวหน้าฝูงควายพานางนิลกาสร ผู้เป็นเมียพร้อมบริวารควายตัวเมียทั้งหลาย ออกท่องเที่ยวป่า การแสดงในตอนนี้น่าเหมาะที่จะจัดเป็นระบำชุดหนึ่งได้ นายมนตรี ตราโมท ผู้เชี่ยวชาญดนตรีไทยของกรมศิลปากรและศิลปินแห่งชาติ จึงแต่งเพลงบันเท็งกาสรขึ้นสำหรับเป็นเพลงที่ทราพากับเมียและบริวารควายจับระบำกันด้วยความรื่นเริงบันเทิงใจ โดยท่านผู้หญิงผ่องแผ้ว สนิทวงศ์เสนี ผู้เชี่ยวชาญนาฏศิลป์ไทยและศิลปินแห่งชาติ เป็นผู้ประดิษฐ์ลีลาท่าทาง ระบำควายชุดนี้จึงมีชื่อว่า ระบำบันเท็งกาสร

ระบำกฤชเกษม

ระบำกฤชเกษม

ระบำกฤชเกษม หรือระบำช้าง เป็นระบำที่ปรับปรุงขึ้นสำหรับแสดงประกอบในละครที่มีเรื่องราวเกี่ยวกับพระคเณศเทพเจ้าผู้มีเศียรเป็นช้าง และเป็นผู้ให้กำเนิดช้างทั้ง ๑๐ ตระกูล การแสดงชุดนี้เกิดจากความคิดของ นายเสรี หวังในธรรม ศิลปินแห่งชาติ โดยจัดทำบทขึ้น ส่วนผู้แต่งทำนองเพลงคือ นายมนตรี ตราโมท ผู้เชี่ยวชาญดนตรีไทยและศิลปินแห่งชาติ ผู้ประดิษฐ์ลีลาท่าร่าคือท่านผู้หญิงแผ้ว สนิทวงศ์เสนี ผู้เชี่ยวชาญนาฏศิลป์ไทยและศิลปินแห่งชาติ

บทร้องระบำกฤชเกษม

ร้องเพลงช้างประสานงา

เชือกหนึ่งสีดำเรื่องกำลัง	ชื่อ "กาฬาวะกัง" ตระกูลตัน
เชือกหนึ่งสีน้ำไหลในสาชล	นามมงคลอ่อนน้อม "คังเคยยัง"
เชือกหนึ่งสีทองอุไรประไพศรี	ชื่อชื่กัญญา "อุโปสะถัง"
เชือกหนึ่งสีกลีบบัวเรงกำลัง	ชื่อ "คันทัง" หอมกลิ่นทั้งอินทรีย์
เชือกหนึ่งสีเป็นเช่นทองแดง	ชื่อแจ้ง "ตามพะตัง" เลิศรังษี
เชือกหนึ่งสีขาวทั้งกายี	นามมี "ปัดมทุรัง" สะพรังดา
เชือกหนึ่งสีเหลืองเรืองอร่าม	มีนาม "บิงคะลัง" ดังเลขา
เชือกหนึ่งเขียวขจีมีเดชา	ชื่อว่า "นิลัง" ขลังเรียวแรง
เชือกหนึ่งสีทองผ่องไพจิตร	ชื่อ "เหมง" เรื่องอิทธิฤทธิ์กำแหง
เชือกหนึ่งสีเมฆหมอกออกสำแดง	"ฉัตทันตัง" ดังแจ้งสืบตระกูล

ปีพาทย์ทำเพลงกฤชเกษม

ระบำปรีดีเปรมวานร

ระบำปรีดีเปรมวานร เป็นระบำที่คณาจารย์ทางด้านนาฏศิลป์และดนตรีไทย ของวิทยาลัยนาฏศิลป์ลพบุรี คิดประดิษฐ์ขึ้นใหม่ในปี พ.ศ. ๒๕๓๖ แสดงครั้งแรกถวายสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทอดพระเนตร เนื่องในโอกาสเสด็จพระราชดำเนินทรงเปิดวังเจ้าเมืองพัทลุง จังหวัดพัทลุง เมื่อวันที่ ๑๖ สิงหาคม ๒๕๓๖

สิ่งบันดาลใจให้วิทยาลัยนาฏศิลป์ลพบุรี เกิดความคิดที่จะประดิษฐ์ระบำปรีดีเปรมวานร เนื่องมาจากเมื่อครั้งที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินเป็นองค์ประธานในพิธีเปิดงานนิทรรศการและการแสดงศิลปวัฒนธรรมของสถานศึกษาในสังกัดกองศิลปศึกษา กรมศิลปากร ณ วิทยาลัยนาฏศิลป์สุโขทัย จังหวัดสุโขทัย ในขณะที่ทอดพระเนตร การแสดงชุดระบำวีรชัยลึง ของวิทยาลัยนาฏศิลป์จันทบุรีที่นำมาร่วมแสดงในงาน ทรงพอพระทัยและตรัสว่าการแสดงชุดนี้น่าจะเป็นของลพบุรี จากพระราชดำริของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ที่ว่าระบำชุดนี้ (ระบำวีรชัยลึง) น่าจะเป็นของลพบุรี เพราะจังหวัดลพบุรีมีลึงอยู่มากมายที่ศาลพระกาฬ วิทยาลัยนาฏศิลป์ลพบุรีควรจะคิดประดิษฐ์ระบำที่ผู้แสดงแต่งกายเป็นลึงออกแสดงด้วยเหตุนี้นางวัฒนา โกศินานนท์ ผู้อำนวยการวิทยาลัยนาฏศิลป์ลพบุรี จึงขอให้อาจารย์ผู้สอนในหมวดโขน (ฝ่ายลึง) ภาควิชานาฏศิลป์ไทย วิทยาลัยนาฏศิลป์ลพบุรี ๓ คน คือ นายสมพร เทียงรัมย์ นายวัลลภ ทองสุวรรณ และ นายสมชาย พ่อนราตี ร่วมกันคิดประดิษฐ์ระบำปรีดีเปรมวานรขึ้น อาจารย์ทั้ง ๓ คน

ที่ได้รับมอบหมายให้คิดประดิษฐ์ลีลาท่าเต้นของพวกลึงในระบำปรีดีเปรมวานร ร่วมกันคิดว่าควรจะปรับปรุงแนวของการแสดงไปในรูปแบบทำให้ผู้ชมเกิดความสนุกสนาน โดยอาศัยท่าทางของลึงมาจัดทำเป็นท่าเต้นระบำวีรชัยลึงที่นายกรี วรตะริน อาจารย์ทางด้านนาฏศิลป์โขนฝ่ายลึง

ของวิทยาลัยนาฏศิลป์ กรมศิลปากรและศิลปินแห่งชาติ ประดิษฐ์ขึ้นนั้นเป็นการแสดงที่ปรับปรุงลีลาท่าที่ของลึงมาเป็นท่าทางที่สวยงามเหมาะสำหรับการแสดง นาฏศิลป์ไทยแบบมาตรฐาน และเครื่องแต่งกายก็เป็นเครื่องแต่งกายยืนเครื่องลึงสำหรับแสดงโขน ส่วนระบำปรีดีเปรมวานร ที่เกิดขึ้นใหม่นี้ จะให้แต่งกายแบบลึงจริง ๆ ที่อาศัยอยู่ที่บริเวณศาลพระกาฬ และกิริยาท่าทางของผู้แสดงก็จะให้เหมือนลึงมากที่สุด

เมื่อเกิดแนวความคิดเช่นนั้นแล้ว อาจารย์ผู้ที่จะฝึกสอนระบำปรีดีเปรมวานรก็ไปเฝ้าดูกิริยาอาการของลึงที่ศาลพระกาฬว่าพวกลึงทำกิริยาท่าทางอย่างไร เสร็จแล้วจึงจดจำนำมาเรียบเรียงลีลาท่าทางให้สอดคล้องกันไป ตั้งแต่เริ่มออกแสดงจนกระทั่งจบการแสดง ดนตรีที่บรรเลงประกอบใช้วงปี่พาทย์ ผู้ประดิษฐ์ทำนองเพลงคือ นายน้ำว่า ร่มโพธิ์ทอง ศิลปินแห่งชาติ เพลงระบำปรีดีเปรมวานรแต่เดิมเป็นเพลงวรเชษฐ์ ซึ่งเป็นเพลงอัตราชั้นเดียวของเก่า บรรจู่อยู่ในเพลงเรื่องเขมรใหญ่ แต่งขยายขึ้นเป็นอัตราจังหวะสองชั้น เพลงวรเชษฐ์เป็นเพลงหน้าพาทย์สำหรับบรรเลงประกอบการเดินทางไปมาของพวกลิงป่าหรือสังขวาน (หนุมาน แปลง)

เครื่องแต่งกายของผู้แสดงระบำปรีดีเปรมวานร ใช้ผ้าขนสัตว์เทียมสีเดียวกับขนของลิงตัดเย็บให้เข้ารูป

กับผู้แสดง ทำให้ดูเหมือนลิง ส่วนหัวลิงที่ใช้สวมใส่นั้น ครั้งแรกใช้วัสดุวิทยาศาสตร์สมัยใหม่คือ เรซิน (ไฟเบอร์กลาส) ประติษฐ์เป็นหัวลิง (แทนการทำด้วยกระดาษสาเหมือนหัวโขนทั่วๆ ไป) เนื่องจากสามารถหล่อเส้นขนให้ปรากฏเป็นลายขนหัวลิงได้อย่างชัดเจน แต่เมื่อได้จัดทำหัวลิงตามแบบที่กล่าวแล้ว ปรากฏว่ามีน้ำหนักมากเกินไป จึงเปลี่ยนมาใช้หัวลิงป่าที่ประติษฐ์แบบหัวโขนแทน

เหตุที่วิทยาลัยนาฏศิลป์ลพบุรีตั้งชื่อระบำชุดนี้ว่า ระบำปรีดีเปรมวานร ก็เพื่อให้คล้องจองเข้าชุดกับชื่อ ระบำสัตว์ที่กรมศิลปากรประติษฐ์ขึ้นมาในอดีต คือ ระบำฤๅษะเรไร ระบำบันเทิงกาสร ระบำกฤษรเกษม และชุดนี้คือ ระบำปรีดีเปรมวานร

ระบำครุฑ

ประเภทสัตว์ปีก

ระบำครุฑ

ระบำครุฑเป็นระบำที่กรมศิลปากรปรับปรุงขึ้นโดยนำเอาบทร้องชมครุฑ ซึ่งเป็นพาหนะของพระนารายณ์จากบทละครในเรื่องอุณรุฑ พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชมาบรรจุกำหนดเพลงดั่งดั่งใช้สำหรับการร่ายรำ

กรมศิลปากรจัดระบำครุฑไปแสดงเป็นครั้งแรก ณ สหภาพพม่า เมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๘ เนื่องในโอกาสที่ ฯพณฯ จอมพล ป. พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรีเป็นหัวหน้าคณะเดินทางไปเจริญสัมพันธไมตรีกับสหภาพพม่า และมอบให้กรมศิลปากรนำการแสดงนาฏศิลป์ไทยไปเผยแพร่ที่สหภาพพม่า กรมศิลปากรจัดชุดนาฏศิลป์ไทย

และโขนละครไปแสดง โดยมีระบำครุฑ ซึ่งนายอร่าม อินทรนันท์ นาฏศิลปินโขนฝ่ายยักษ์เป็นผู้ประดิษฐ์ทำรำนำไปแสดงด้วย ผู้แสดงระบำครุฑใช้ผู้ชายแต่งกายเลียนแบบครุฑ สวมหัวครุฑครอบหน้าแบบสวมหัวโขน ต่อมา ท่านผู้หญิงแก้ว สนิทวงศ์เสนี ผู้เชี่ยวชาญนาฏศิลป์ไทยของกรมศิลปากรและศิลปินแห่งชาติ ได้ปรับปรุงระบำครุฑขึ้นใหม่โดยใช้ผู้หญิงแสดง สวมหัวครุฑแบบเปิดหน้า ลักษณะเป็นขงามียอดเป็นหัวครุฑ แต่ระบำครุฑที่ใช้ผู้หญิงแสดงจะไม่คึกคักเข้มแข็งเหมือนกับผู้ชาย

บทร้องระบำครุฑ

ครุฑเอยครุฑทรง	ควรอาสน์คู่องค์พระทรงศิลป์
แผ่นผางดผาดผยองผยองบิน	สะท้านดินสะเทือนดงพงไพร
ลอยลือปลิวโพยมพยับคลุ้ม	เมฆเกลื่อนหมอกกลุ้มอุทัยไข
ถึบลาถาร้อนมาไวไว	ข้ามไพรเขตพฤษศยครีทร
พันแดนแผ่นดินถิ่นมนุษย์	ไบยริบบินรุดไม่หยุดหย่อน
ลูห้วงล่อมหาสาคร	ข้ามเขตสังขรหิมพานต์
นาทีหนึ่งเที่ยวทั่วรอบ	สุดขอบสันเขตกไพศาล
ทั่วแคว้นจังหวัดจักรวาล	แสงมุงกรุงมารพามา

ระบำไก่

ระบำไก่ เป็นระบำที่แสดงประกอบอยู่ในละครพื้นทางเรื่องพระลอ ตอนพระลอตามไก่ บทพระนิพนธ์ของพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระนราธิปประพันธ์พงศ์ เพลงที่ใช้ขับร้องชื่อเพลงลาวจ้อย แต่เนื่องจากบทร้องขึ้นต้นว่า “สร้อยแสงแดง” จึงมีผู้เรียกชื่อเพลงนี้ว่าเพลง สร้อยแสงแดง ระบำไก่ออกจากจะแสดงประกอบในละครพื้นทางเรื่องพระลอแล้ว ยังนิยมจัดแสดงเป็นชุดเอกเทศในงานรื่นเริงทั่วไปอีกด้วย

บทร้องระบำไก่

สร้อยแสงแดงพระพราย	ชนเขี้ยวลายระยับ
ปีกสลับเบญจรงค์	เลื่อมลายยงหงสบาท
ขอบตาชาดพระพริ้ง	สิงคลิ้งหงอนพรายพรรณ
ขานขันเสียงเอาใจ	เดือยหงอนใสสีล่ายอง
สองเท้าเทียมนพมาศ	ปานฉลุชาดทวาร
ปู่ไก่ให้ผีลึง	ผีกิ้งแกไก่
ไก่แก้วไชรั บ่ มิกลัว	ขุกผกหัวองอาจ
ผาดผันตีปีกป้อง	ร้องเรื้อยเหื้อยผาดผาน
เสียงขันขานแจ้วแจ้ว	ปู่สังแล้วทุกประการ
บ่มินานผาดผินผยอง	โลดล้าพองคะนองบ่หึง
มุงถันถึงพระเรืองลอ	ยกคอขันขานร้อง
ตีปีกป้องผายผัน	ขันเรื้อยเจื้อยใจใจ
แล้วใช้ปีกใช้หาง	โฉมสำอางสำอาง
กริดปีกวาดเวียดเย้า	คอยล่อพระลอเจ้า
จักต้องดำเนิน	แลนา

ระบำผีเสื้อ

ระบำผีเสื้อหรือระบำเริงอรุณ เป็นระบำประกอบการแสดงโขนเรื่องรามเกียรติ์ ชุด ศักดิ์วิรุณจำบัง ซึ่งจัดแสดงให้ประชาชนชม ณ โรงละครศิลปากร เมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๒ ผู้แต่งบทคือ นายฉันท ขาวโละ ร่วมกับ นายมนตรี ตราโมท ผู้เชี่ยวชาญดนตรีไทยของกรมศิลปากรและศิลปินแห่งชาติ สำหรับนายมนตรี ตราโมท นั้น นอกจากจะแต่งบทร้องแล้ว ยังแต่งทำนองเพลงอีกด้วย บรรยากาศของระบำชุดนี้แสดงถึงยามรุ่งอรุณ มีเสียงไก่ขันนกดูเหว่าร้อง ต่อจากนั้น ผู้แสดงเป็นผีเสื้อก็จะออกมาทำท่าโฉบบินอย่างสวยงามและตรงเข้าเคล้าเกสรดอกไม้ด้วยความรื่นเริงบันเทิงใจ ระบำผีเสื้อหรือระบำเริงอรุณชุดนี้ นอกจากจะบรรเลงด้วยวงปี่พาทย์แล้ว ยัง

บรรเลงด้วยวงดนตรีสากลอีกด้วย และแสดงเป็นนาฏศิลป์ชุดเอกเทศได้ดีเป็นที่สนใจของผู้ชมโดยทั่วไป

บทร้องระบำผีเสื้อหรือระบำเริงอรุณ

กระแสน้ำเย็นในไพรพระพายพลิ้ว	ดูละลือแลละลอกกะลอกกะนอน
ดอกปทุมตูมตั้งอรชร	ขยายกลีบกลีบเกสรขจรขจาย
ฝูงผีเสื้อต่างสีสลับสลอน	ถลาร่อนเวียนมาไม่ขาดสาย
เข้าเขยชมมาลีที่คลี่คลาย	แล้วรำรำเริงรินขึ้นบานเอย

ระบำนกยูง

เมื่อวันที่ ๑๗ เมษายน พ.ศ. ๒๕๐๔ กรมศิลปากรจัดการแสดงละครในเรื่อง อิเหนา ตอนหย้าหรันได้นาง เกนหลง ถวายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถทอดพระเนตร

ระบำนกยูง

เนื่องในการต้อนรับประธานาธิบดีชูการ์โนแห่งประเทศอินโดนีเซีย เนื้อเรื่องในการแสดงละครครั้งนี้มีกล่าวถึงหย้าหรันตามนกยูงรวมอยู่ด้วย กรมศิลปากรจึงจัดให้มีหมู่ระบำนกยูงออกมากริดกรายรำรำร่วมกับนกยูงที่ปะติระกาหลาแปลงกายมานำทางหย้าหรันให้ไปพบกับนางเกนหลง นายมนตรี ตราโมท ผู้เชี่ยวชาญดนตรีไทยของกรมศิลปากรและศิลปินแห่งชาติ เป็นผู้แต่งทำนองเพลงระบำนกยูง โดยให้ชื่อว่า เพลงมยุราภิรมย์ ท่านผู้หญิงแก้ว สนิทวงศ์เสนี ผู้เชี่ยวชาญนาฏศิลป์ไทยของกรมศิลปากรและศิลปินแห่งชาติ เป็นผู้ประติขันธ์ลีลาท่ารำ ภายหลังจากที่กรมศิลปากรจัดแสดงระบำนกยูงแทรกอยู่ในการแสดงละครในเรื่อง อิเหนา ตอนหย้าหรันได้นางกาหลง แล้วได้จัดระบำนกยูงออกแสดงเป็นชุดเอกเทศในงานรื่นเริงต่างๆ ก็ได้รับความ

ระบำนกเขา

นิยมจากผู้ชม จนการแสดงระบำนกเขยงเป็นที่แพร่หลายมาถึงปัจจุบันนี้

ระบำนกเขา

ระบำนกเขา เป็นระบำที่แสดงประกอบการแสดงละครในเรื่อง อิเหนา ตอนประสันตาท่อนก ซึ่งกรมศิลปากรนำออกแสดงให้ประชาชนชม ณ โรงละครศิลปากร เมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๓ ผู้แต่งบทร้องและทำนองเพลงคือ นายมนตรี ตราโมท ผู้เชี่ยวชาญดนตรีไทยของกรมศิลปากรและศิลปินแห่งชาติ โดยใช้ชื่อเพลงระบำนกเขาว่า “นกเขามะราปี” เหตุที่ตั้งชื่อเช่นนี้เพราะว่าสถานที่ในท้องเรื่องที่ประสันตากับพรรคพวกไปต่อนกเขา ชื่อภูเขามะราปี ผู้ประดิษฐ์ลีลาท่ารำคือ ท่านผู้หญิงแผ้ว สนิทวงศ์เสนี ผู้เชี่ยวชาญนาฏศิลป์ไทยของกรมศิลปากร และศิลปินแห่งชาติ ระบำนกเขา

นอกจากจะจัดแสดงอยู่ในละครในเรื่อง อิเหนา ตอนประสันตาท่อนกแล้วยังจัดแสดงเป็นชุดเอกเทศได้อีกด้วย

บทร้องระบำนกเขา

แสงอรุณแอร่มรามยามอุทัย	รังสีไขประไพพ้องส้องเวหา
ผึ่งภมรอ่อนเคล้าคลึงผกา	หมูปักชาติ้นอกจากรังเรียง
ที่วู้งเว้งเชิงผามะราปี	สกุณมีก้องขร้องแซ่เสียง
ฝูงนกเขาเคล้าคู่เรียกคู่เคียง	ส่งสำเนียงเรึงสนุกจุยกรู
บ้างขันคึกฮึกกล้าทำคารม	ทั้งเรียกคู่ชุ่มชุ่มคู่ต่อสู้
ผีปากดีที่ประชันต่างชั้นคู่	แล้วจับคู่ผู้เมียเข้าเคลียคลอ

ระบำนก

ระบำนก หรือชื่อที่เรียกกันเป็นที่รู้ในหมู่ผู้แสดงนาฏศิลป์ของกรมศิลปากรคือ ระบำนกสามหมู่ เหตุที่เรียกเช่นนี้ เพราะระบำนกชุดนี้มีนก ๓ ชนิด คือ นก

กระจาบ นกพิราบ และนกแขกเต้า ออกมาร่ายรำตามบทร้องที่กล่าวถึงคุณงามความดีของนกแต่ละชนิดที่คนทั่วไปควรนำมาเป็นแบบอย่างในการครองชีพได้ จะทำให้ชีวิตมีความสุขสดชื่นตลอดไป ผู้แต่งบทร้องคือ พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ ส่วนผู้แต่งทำนองเพลงคือ นายมนตรี ตราโมท ผู้เชี่ยวชาญดนตรีไทยของกรมศิลปากรและศิลปินแห่งชาติ ะบำนกเป็นระบำที่แสดงประกอบอยู่ในละครประวัติศาสตร์เรื่องอานาภาพแห่งความเสียสละ บทประพันธ์ของพลตรีหลวงวิจิตรวาทการ เรื่องราวในตอนที่มีระบำนกประกอบการแสดงดำเนินความว่า ขุนฟ้านายทหารของพ่อขุนเม็งรายทำอุบายไปอยู่ในเมืองหริภุญชัยของพญาญีบา เพื่อหาทางยุยงให้ชาวเมืองหริภุญชัยแตกความสามัคคีกัน พ่อขุนเม็งรายจะได้ยกกองทัพไปยึดเมืองหริภุญชัยได้โดยสะดวก ขุนฟ้าได้พบจามรีที่เมืองหริภุญชัยและเกิดรักใคร่กัน ทั้งคู่ไฝฝืนถึงอนาคตที่จะได้อยู่ครองคู่กันอย่างมีความสุขเหมือนนกกระจาบ นกพิราบ และนกแขกเต้า ด้วยความไฝฝืนดังกล่าวนี้ ทำให้เกิดมโนภาพ แลเห็นนกทั้ง ๓ ชนิดออกมาเรียงระบำกันอย่างมีความสุข ระบำนกหรือระบำนกสามหมู่ แต่เดิมใช้วงดนตรีสากลบรรเลง แต่จะใช้วงปี่พาทย์บรรเลงแทนก็ได้ในกรณีที่จัดแสดงเป็นชุดเอกเทศไม่ประกอบกับการแสดงละครเรื่องอานาภาพแห่งความเสียสละ

บทร้องระบำนก

เจ้านกกระจาบ เห็นใบพวงร่อนลงคาบ คาบแล้วค่อยเพียรขน
เอามาจัดเรียงทำรัง เป็นเครื่องกำบังแดดฝน ต้องจำไว้สอนใจคน
ให้สร้างตนสร้างชาติเอย

เจ้านกพิราบ เจ้าเป็นนกสันติภาพ รักถิ่นถวิลหวัง แม้อุปสรรคไปไกลถิ่น
เจ้าก็มุ่งหน้าบินกลับหลัง ไม่ลืมเรือนลิ้มรัง เป็นนกตัวอย่างที่ดีเอย

เจ้านกแขกเต้า ขยันอยู่กับเหย้า เฝ้าเลี้ยงลูกปลุกฝัง ทุนถนอมลูกน้อย

ตั้งใจคอยระวัง เจ้าอุ่นเรือนอุ่นรัง เป็นมิ่งขวัญครอบครัวเอย

ไอนกทั้งสาม เจ้ามีความดีงาม กว่าพวกนกชนิดอื่น ถ้ามนุษย์
เอาอย่างเจ้า โลกเราจะร่มรื่น ชีวิตจะชุ่มชื่น ทุกทีพาราตรี เอย

ประเภทสัตว์น้ำ

ระบำปลา

ระบำปลา เป็นระบำที่แสดงประกอบอยู่ในละครนอก เรื่อง สังข์ทอง ตอนเลือกคู่และหาปลา ซึ่งกรมศิลปากร จัดแสดงเมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๗ ท่านผู้หญิงแผ้ว สนิทวงศ์เสนี ผู้เชี่ยวชาญนาฏศิลป์ไทยของกรมศิลปากรและศิลปินแห่งชาติ เป็นผู้แต่งบทร้องและประดิษฐ์ท่ารำ ส่วนทำนองใช้เพลงฟองน้ำ ซึ่งเป็นเพลงไทยที่มีความไพเราะในประเภทเพลงฉิ่งเรื่องหนึ่งของโบราณ ปัจจุบันนี้กรมศิลปากรไม่ได้จัดแสดงระบำปลาอีกแล้ว เนื่องจากไม่มีเครื่องแต่งกายชุดปลาต่างๆ ตามที่ระบุไว้ในบทร้อง ถ้าจะมีผู้นำระบำปลาไปจัดแสดง ควรจะจัดทำเครื่องแต่งกายชุดปลาต่างๆ ให้ครบตามชนิดของปลาที่ระบุไว้ในบทร้องจึงจะทำให้การแสดงระบำปลา มีความสมบูรณ์

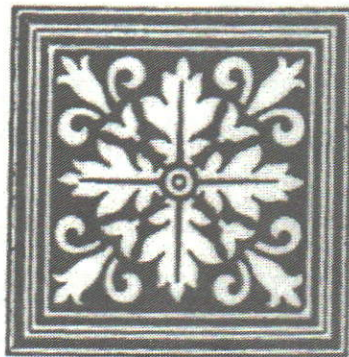
บทร้องระบำปลา

ตะเพียนทองล่องลอยมาคลาคล่ำ	กะให้ดำว่ายแหวกชลไหล
ปลาเทโพปลาสวยเรียงรายไป	เนื้ออ่อนไหวโลดเล่นวารี
ปลาสร้อยลอยล่องมาเป็นเหล่า	พอบปลาเค้าฮุบกัดก็ลัดหนี
ปลาหมอเทศเคียงคู่อยู่มากมี	นวลจันทร์สีเป็นนวลชวนดู
ปลากาปลาบู่ปลาปักเป้า	ปลาแรดมีเขาสลัดปลาหมู
ปลาเสือพ่นน้ำเป็นฟองฟู	ปลากลายว่ายวูเวียนมา

ระบำเงือก

ระบำเงือก ที่กรมศิลปากรปรับปรุงขึ้นมีอยู่ ๒ แบบ คือ แบบที่มีบทร้องและแบบที่ไม่มีบทร้อง

ระบำเงือกแบบที่มีบทร้อง
แสดงประกอบในละครนอกเรื่อง
สุวรรณหงส์ ตอนกุมภภณฑ์ถวายม้า
กรมศิลปากรจัดแสดง ณ โรงละคร
ศิลปากร เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๒ นายมนตรี
ตราโมท ผู้เชี่ยวชาญดนตรีไทยของ
กรมศิลปากรและศิลปินแห่งชาติ
เป็นผู้แต่งบทร้อง ส่วนทำนองใช้

นาฏศิลป์ไทยของกรมศิลปากรและ
ศิลปินแห่งชาติ ประดิษฐ์ลีลาทำรำ
ระบำเงือกทั้ง ๒ แบบ สามารถนำไป
แสดงเป็นชุดเอกเทศได้

เพลงพระเจ้าลอยถาด ลีลาทำรำเป็นของท่านผู้หญิงแก้ว
สนิทวงศ์เสนี ผู้เชี่ยวชาญนาฏศิลป์ไทยของกรม
ศิลปากรและศิลปินแห่งชาติ เนื้อเรื่องสุวรรณหงส์
ตอนกุมภภณฑ์ถวายม้าที่มีระบำเงือกเข้าไปแสดงประกอบ
อยู่ในตอนนางเงือกขาลิกรรณและบริวาร เงือกช่วย
เหลือนางเกศสุริยงที่ถูกนางผีเสื้อน้ำแกล้งทำเรือล่ม
ทำให้นางเกศสุริยงจมลงไปได้ น้ำ นางเกศสุริยงไปพัก
อยู่กับพวกเงือกที่พากันจับระบำอย่างสวยงามให้ชม
จนกระทั่งกุมภภณฑ์กับพญาม้าติดตามไปพบ จึงชวนกัน
ติดตามพระสุวรรณหงส์ไปยังเมืองไอยร์ตัน

ส่วนระบำเงือกแบบที่ไม่มีบทร้อง แสดงประกอบ
อยู่ในละครเรื่อง พระอภัยมณี ตอน พระอภัยมณีหนี
นางผีเสื้อ กรมศิลปากรจัดแสดง ณ โรงละครแห่งชาติ
เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๗ การแสดงระบำเงือกชุดนี้อยู่ในตอน
ที่นางผีเสื้อลักพาพระอภัยมณีไป ถ้า ก่อนที่จะเปิดฉาก
ต่อไปก็จะมีระบำเงือกมาร่ายรำที่เวทีล่าง ให้ผู้ชมได้ชม
การแสดงติดต่อกันไปในระหว่างปิดม่านเพื่อเปลี่ยนฉาก
ระบำเงือกชุดนี้ไม่มีบทร้อง ร่ายรำตามทำนองเพลง
พองน้ำโดยท่านผู้หญิงแก้ว สนิทวงศ์เสนี ผู้เชี่ยวชาญ

บทร้องระบำเงือกในเรื่องสุวรรณหงส์

ตอนกุมภภณฑ์ถวายม้า

ร้องเพลงพระเจ้าลอยถาด

พวกเราเหล่าเงือกน้ำ	อยู่ประจำท้องนที
เนาในถ้ำมณี	อันโชติช่วงชัชวาล
เสพย์แต่สันติสุข	นิรทุกข์จากภัยพาล
อายุยาวยืนนาน	โดยบาราศความขรา
ทุกนางสอองค์พัศตร์	สิริลักษณะดังเลขา
สวยสดสาวโสกา	อยู่ตลอดนิรันดร์กาล
เวลาคราอรุณ	แสงแดดอุ่นทั่วท้องธาร
บันเทิงเริงสำราญ	สำรวลรื่นชื่นฤทัย
ต่างมุขขึ้นผิวน้ำ	มาคลาคล่ำด้าโลดไล่
แหวกว่ายสายน้ำไหล	เล่นคว่ำไขว่กันไปมา
लगนางชั้นหาดทราย	สงายายเกล้าเกศา
เพ่งมองส่องฉายา	ตะลึงโลมโฉมของตน
लगนางต่างรำรวย	กรกริดกรายสายวังวน
อาบแสงสุริยน	สุดเกษมเปรมฤดี

มงคลสูตร

เนาวรัตน์ (ทองรูป) พลเดช

มงคลสูตร เป็นคัมภีร์หนึ่งในขุททกนิกาย คือ หมวดว่าด้วย พระสูตรหรือพระธรรมเทศนาเบ็ดเตล็ด รวมทั้งภาษิตของ พระสาวก ประวัติต่างๆ และชาดก

ที่มาของสูตรในพระพุทธศาสนา มี ๔ ประการ คือ

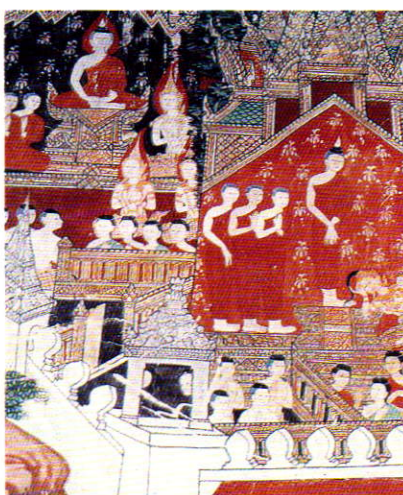
๑. เกิดขึ้นด้วยอหังการแห่งพระองค์เอง
๒. เกิดขึ้นด้วยอหังการแห่งผู้อื่น
๓. เกิดขึ้นด้วยมีเหตุ
๔. เกิดขึ้นด้วยการถาม

มงคลสูตรเกิดขึ้นจากเหตุข้อ ๔ คือ ด้วยการถาม ดังเรื่องราวในตอน ต้นของมงคลสูตรว่า ทั้งเทวดาและมนุษย์ในชมพูทวีปมาประชุมสนทนากัน ด้วยเรื่องมงคลถึงกับแบ่งออกเป็น ๓ พวกคือ

- พวกที่ ๑ ถือการเห็นเป็นมงคล คือ ทิฐุมงคล
พวกที่ ๒ ถือการได้ยินได้ฟังเป็นมงคล คือ สุตมงคล
พวกที่ ๓ ถือการสดุดนมัสการเป็นมงคล คือ มุตมงคล
ทั้ง ๓ ประการนี้ เป็นมงคลนอกพุทธศาสนา

มงคลนอกพุทธศาสนานี้มีผู้นิยมนับถือกันมากจนถึงปัจจุบันนี้ เพราะ ได้มาจากศาสนาพราหมณ์ มีดังนี้

๑. ถือกาลเวลา คือ ถือฤกษ์ยาม เช่น การสร้างบ้านเรือน การทำบุญ ขึ้นบ้านใหม่ การเกิด การตาย การเดินทาง เป็นต้น
 ๒. ถือวัตถุ ได้แก่ รูป รส กลิ่น เสียง สัมผัส
- มงคลนอกพระพุทธศาสนาที่แทบจะแยกไม่ออกไปจากพระพุทธศาสนา

เรียกกันว่า มงคล ๘ ซึ่งถือเป็น ๒ อย่างดังนี้

๑. มงคล ๘ เกี่ยวกับพฤษภา ได้แก่ ใบเงิน ใบทอง ใบนาก ใบพรหมจรรย์ หญ้าแพรก ผักสัหมป่อย ผักขัย-พฤษภ และผิวมะกรูด นิยมใช้ในวันมงคล เช่น วันแต่งงาน หรือขึ้นบ้านใหม่

๒. มงคล ๘ เกี่ยวกับสิ่งของเครื่องใช้ ซึ่งเป็นของใช้หรืออาวุธของพระอิศวร พระนารายณ์และ พระอินทร์ มีดังนี้

กรอบหน้าธำจักร วรทักขิณาสังข์

ธงชัยอุสุภอัง- กุสุมมะวารี (ของเก่าแต่ยังใช้)

- กรอบหน้า คือ เครื่องประดับหน้าผากเป็นรูปกระจิงคล้ายมงกุฎเล็กๆ

- ธา คือ ตะบอง เป็นอาวุธของพระนารายณ์
- จักร คือ อาวุธของพระนารายณ์
- สังข์ คือ สังข์เวียนขวา เป็นอาวุธอีกอย่างหนึ่งของพระนารายณ์

- ธงชัย คือ ธงซึ่งเป็นเครื่องหมายแห่งชัยชนะ
- อุสุภ คือ โคอุสุภราชของพระอิศวร
- อังกุส คือ ขงาวของพระอินทร์
- กุมมะ คือ หมอน้ำที่ต้องใช้ในพิธีการ

นอกจากนี้ยังมีไม้มงคลอีก ๑๑ อย่าง ใช้ในงานมงคลต่างๆ ดังนี้

๑. ไม้มะยม เพื่อเป็นชัยมงคล
๒. ไม้มะลิ เพื่อเป็นศักดิ์ศรี
๓. ไม้ราชพฤกษ์ เพื่อให้มีความมั่นคง
๔. ไม้พยอม เพื่อให้มีความแข็งแรง
๕. ไม้ขนุน เพื่อให้มีผู้เกื้อหนุน
๖. ไม้กันเกรา เพื่อป้องกันภัยอันตรายทั้งปวง
๗. ไม้กฤษณา เพื่อให้มีความขยันขันแข็ง
๘. ไม้ทองหลาง เพื่อให้มีทอง
๙. ไม้ตีนนก เพื่อให้มีเงิน
๑๐. ไม้รัก เพื่อให้มีความรักในครอบครัว
๑๑. ไม้สีสุก เพื่อให้อยู่เย็นเป็นสุข

ปัจจุบันนี้มีผู้กล่าวถึงไม้มงคลแตกต่างออกไปบ้าง สิ่งที่ถูกกล่าวมานี้เป็นมงคลนอกพระพุทธศาสนา

ส่วนมงคลในพระพุทธศาสนาได้แก่มงคล ๓๘ ประการ เมื่อมีผู้ทูลถามเรื่องฤกษ์ยาม สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสว่า “ประโยชน์ย่อมล้นเลยคนใจ ซึ่งมัวคำนวณฤกษ์อยู่ ประโยชน์นั้นแหละเป็นฤกษ์ของประโยชน์ ดวงดาวทั้งหลายจักทำอะไรได้”

เมื่อมนุษย์และเทวดามาชุมนุมกันว่า อะไร คือมงคล จึงมาทูลถามสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระองค์จึงทรงเทศนาให้ฟัง

มงคล คืออะไร มงคลคือเหตุแห่งความเจริญ คือเครื่องหมายแห่งความเจริญ และความก้าวหน้า มี ๓๘ ประการ

มงคลสูตร ๓๘ ประการ เป็นพระสูตรที่สำคัญยิ่ง ซึ่งสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ตรัสเทศนาสั่งสอนไว้ ผู้ใดปฏิบัติตาม แม้ไม่หมดทุกประการ ก็ถึงซึ่งความสุขความเจริญ

พระครูศรีปัญญาภรณ์ (อ่อน) ได้แปลจากมงคลที่ปิไ โดยแทรกนิทานประกอบคำสอนไว้ทุกมงคล ผู้เขียนได้

ยกนิทานในมงคลที่ปนีแปลของท่านมารจนาคำ
ประพันธ์กาพย์ เพื่อให้ท่านได้สนุกเพลิดเพลิน โดยขึ้น
ต้นบทบาลี ๑ มงคล แล้วอัญเชิญพระราชนิพนธ์แปล
มงคลสูตรคำฉันท์ของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้า
เจ้าอยู่หัวมาด้วยจนครบทั้ง ๓๘ ประการ มีนิทาน ๓๘
เรื่อง ดังต่อไปนี้

มงคลที่ ๑

อเสวนา จ พาลานํ
หนึ่งคือคบพาล เพราะจะพาประพฤติผิด
(พระราชนิพนธ์ ร. ๖)

นิทานคำกาพย์เรื่องกุมารโจร

กาพย์ฉบับ ๑๖

ครั้งหนึ่งยังมีกุมาร	จิตใจอันธพาล
ระรานดังดื้อถือดี	
คบเพื่อนชั่วช้ากาลิ	ชกต่อยทุบตี
เที่ยวลักขโมยทั่วไป	
บิดามารดาคับใจ	สั่งสอนลูกให้
ละสิ่งชั่วช้าเลวทราม	
ประพฤติดั่งสิ่งดีงาม	ให้บุตรทำตาม
เพื่อความไร้ทุกข์สุขศรี	
ลูกเอ๋ยจงฟังวชิ	พ่อแม่สุดที่
โศกเศร้าระทมตรมตรอม	
ลูกรักเจ้าจงถนอม	กายใจจงพร้อม
ยอมทำความดีเถิดรา	
กุมารมิฟังวาจา	บิดามารดา
กลับหัวร่อว่าแรงใจ	
ได้ตอบแสดงฤทัย	พ่อแม่อย่าได้
เดือดเนื้อร้อนใจไปเลย	
สองท่านจงอยู่เฉยเฉย	จงอย่าเอื้อนเอ่ย
อย่าทักอย่ามาห้ามปราม	

ลูกเอ๋ยเพื่อนเจ้าเลวทราม	อย่าคบอย่าตาม
จงฟังคำแม่นะลูกยา	
ลูกชายร่ำคาญหนักหนา	ตวาดบิดา
มารดาอย่ามาพูดดี	
ข้าคบเพื่อนมีศักดิ์ศรี	เลวทรามไม่มี
ต่างช่วยทำมาหากิน	
งานเข้าซุบซิบชีวิน	ได้แต่ทรัพย์สิน
เงินทองไหลมามากมาย	
พ่อแม่ได้ฟังลูกชาย	สุดแสนอับอาย
ขับไล่ออกจากบ้านเรือน	

กาพย์สุรางคนางค์ ๒๘

เจ้าหนุ่มบาปหนา ลงจากเคหา โดยมีแซเชือน
คบเหล่าโจรา เอามาเป็นเพื่อน ไม่ฟังคำเตือน บิดมารดา
ลักทรัพย์สิ่งของ ได้เงินเนื่องนอง ทะนงหาญกล้า
เจ้าทรัพย์คนใด ไม่ไอน่ออนมา ชำล้างชีวา เจ้าบ้านทันที
เกิดความฮึกเหิม โลภะเพิ่มเติม ไปอยู่พนาลี
เที่ยวปล้นสะดม กองเกวียนพาชี อดครำนารี ปลุกปล้ำ
ทำลาย
ฆ่าฟันเจ้าทรัพย์ ชีวิตเด็ดดับ ไฉนหาใจหาย
ราษฎรเคืองชุ่น ชุลมุนุ่นวาย ด้วยภัยโจรร้าย ก่อ
อาชญากรรม
รู้ถึงเจ้าเมือง สุดแสนชุ่นเคือง โจรระยำ
สั่งกองทหาร ยกพลกระหน่ำ จับตัวมาทำ โทษมันทันที

กาพย์ยานี ๑๑

โจรร้ายทั้งหลายนั้น	ถูกฆ่าฟันซึ่งชีวี
มอดม้วยเพราะราศี	ทำชั่วหยาบบาปสาธารถ
ชายหนุ่มสิ้นสังขาร	ก็เพราะมาคบคนพาล
ทำชั่วเป็นสันดาน	ไม่เชื่อฟังพ่อแม่สอน
คบพาลพาลก็พา	หายนั้นนั้นแน่นอน
หลีกเลียงและตัดรอน	คนชั่วช้าอย่าคบเอย

มงคลที่ ๒

ปณฺธิตานญจ เสวนา
หนึ่งคบกะบังนทิต เพราะจะพาประสบผล
(พระราชนิพนธ์ ร. ๖)

นิทานนกแขกเต้า

ภาพยยานี ๑๑

ครั้งในอดีตกาล ณ ไพรสณฑ์อันกว้างใหญ่
ลูกนกแขกเต้าไซ้รี สองพี่น้องท้องเดียวกัน
อาศัยในป่าจิว อันสูงลิ่วเป็นสุขสันต์
อยู่ใกล้พนมวัน ตระหง่านง้ำลำคิริ
เหนือลมมีโจรา รวมห้าร้อยเลี้ยงชีวี
อาศรมพระฤาษี อีกห้าร้อยอยู่ได้ลม

ภาพยสุรางคนางค์ ๒๘

เกิดพายุใหญ่ พัดกระหน่ำไป ให้นกขึ้นชม
ยกเอาเรือนรัง ละลื้อลอยลม แม่นกอกตรม สุดช่วยลูกยา
ลูกนกตัวหนึ่ง ลมพามาถึง รังโจรนั้นนา
หมู่โจรเลี้ยงไว้ ให้นามสมญา “สัตติคุมพะ” มา เพราะ
ว่าตกใน

กองอาวุธร้าย สัตติคุมพะย้าย อยู่กับโจรไพร
หมู่โจรสั่งสอน เรื่องร้อนพาลภัย ลูกนกกลายเป็น เป็น
โจรด้วยกัน

ลูกนกตัวน้อง ตกไปในกอง ดอกไม้หอมครัน
ที่ในอาศรม ฤาษีฤทธรรษ์ เลี้ยงนกไว้พลัน ชื่อ
“ปุปผกะ” หอม

ฤาษีอบรม ด้วยความชื่นชม ทะนุถนอม
สั่งสอนความรู้ อยู่ปราชญ์ห้อมล้อม รู้จักอ้อมหอม
เมตตาปราณี

ภาพยยานี ๑๑

ยังมีพระราชา ครองนครนามธานี

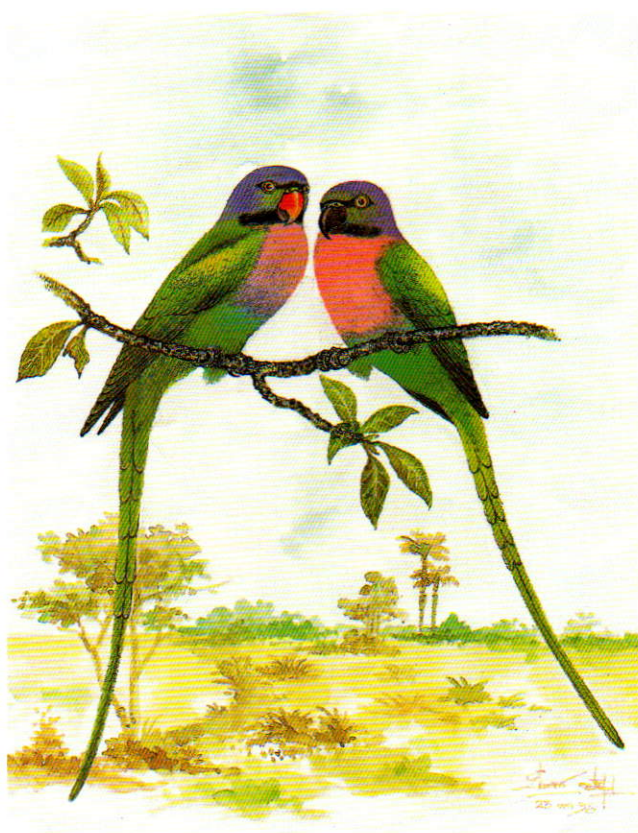
“ปัญจาลราช” ศรี

เสด็จออกประพาส สันติสุขทุกคืนวัน
ห้วงลำนือทรายพลัน พนาวาสพระทัยมั่น
รับสั่งถ้ำนือทราย ให้สนุกสุขฤทัย
พระองค์ทรงปรับไหม ตัวเคราะห์ร้ายออกด้านใด
นือทรายหนีออกไป ต้องระวังฟังให้ดี
แสนขัดพระทัยทวิ ทางทรงชี้ยคอยราวี่
ไล่จับมฤคา ขวนสารถีขึ้นรถทรง
นือทรายหายเข้าดง เข้าพนาป่าไพรพง
หยุดลงตรงลำธาร ทรงอ่อนเพลียละเหี่ยวใจ
เสวยคงคาใส อยู่ใกล้บ้านพวกโจรไพร
แล้วบรรทมได้ร่มพฤษ

ภาพยฉบั้ง ๑๖

แขกเต้าเห็นเข้าตรองตรึก คิดอย่างล้าลึก
บุรุษนี้มีเครื่องประดับกาย
วันนี้หมู่โจรทั้งหลาย ไม่อยู่เรือนราย
เหตุเพราะเข้าดงพงพี กับพ่อครัวมี
เหลือแต่ตัวเราเท่านั้น
จึงบอกออกความอุปาย กับพ่อครัวมี
เราจงฆ่าเขาให้ตาย ครั้นเช้ามลาย

ก็เปลื้องเครื่องประดับทับทรวง

แล้วลากายทั้งเหวห่าง ผู้คนทั้งปวง
หาศพบิพบเลyna

กาพย์สุรางคนางค์ ๒๘

พระยาตื่นพลัน ยินนุกุยกัน ก็ตกประหม่า
รับขึ้นรถหนี สารถิเร่งมา จนถึงศาลา แห่งพระฤๅษี
ดาบสทั้งหลาย ต่างจรรล่าย เข้าพนาลี
เพื่อหาผลไม้ เลี้ยงกายชีวี เหลือแต่สกุณี แยกเต้าตัว
เดียว

แยกเต้านักปราชญ์ เห็นมหาราช เสด็จเปล้าเปลี่ยว
ต้อนรับอย่างดี ท่านนี้มาเที่ยว ขอเชิญท่านเที่ยว เข้าสู่
อาศรม

ประทับพักผ่อน ขอเชิญนั่งนอน สบายอารมณ์
พระราชชาติพึง รับสั่งชื่นชม ด้วยความนิยม นกพุดชาติ
ผิดกับแขกเต้า อีกตัวที่เรา พบในพนาลี
คิดจะฆ่าฟัน มันคอกเกศิ จนเราต้องหนี ให้รอดปลอดภัย

กาพย์ยานี ๑๑

แขกเต้าจึงเล่าว่า	นกนั้นหนาเป็นพีใหญ่
ตกอยู่กับโจรไพร	โจรสอนให้เป็นคนพาล
ส่วนตัวของข้านี้	พระฤๅษีท่านสงสาร
สอนสั่งวิชาการ	ประพฤติดีมีจรรยา
สอนให้เป็นนักปราชญ์	ชาญฉลาดทางธรรมา
ดูก่อนพระราชา	ใครคบหาสมาคม
คบปราชญ์เป็นปราชญ์ด้วย	ธรรมะช่วยให้คนชม
คบพาลพาลชื่นชม	ครูเป็นพาลศิษย์พาลตาม
คนพาลเปรียบยาพิษ	บริโภคติดมัวเมาลาม
พาลเปรียบปลาเน่าหยาบ	ไปไม่ห่อก็เหม็นกาย
คนพาลสันดานหยาบ	ย่อมซึมซาบสู่อบาย
นำมาซึ่งฉิบหาย	ทั้งชาตินี้แลชาติหน้า
พระยาปัญจาลราช	ฟังนักปราชญ์เทศนา
เลื่อมใสในวาจา	ตรัสสรรเสริญเจริญธรรม
ฤๅษีกลับจากป่า	พระราชาวินทาพลัน
อารธนาท่าน	อยู่ในอุทยานหลวง
ประกาศอย่าบีฑา	อย่าจับฆ่าแขกเต้าปวง
เลี้ยงดูอย่างแห่นาง	นกแขกเต้าผาสุกสันต์
คบปราชญ์ก็เป็นปราชญ์	ชาญฉลาดเฉลียวครัน
มีบุญอเนกนันต์	ดูจันทานท่านอ่านเทอญ

ผีเสื้อเทวดา

เรื่อง ผีเสื้อเทวดา นั้น มีคนถามถึงกันมากว่ามีจริงหรือไม่ ต่างฝ่ายต่างพยายามอ้างเหตุผลของตนเอง ฝ่ายที่เชื่อว่า ผีเสื้อเทวดา เป็นเรื่อง **น่าจะจริง** เพราะเกี่ยวข้องกับความเชื่อทางศาสนาที่เกิดขึ้นในหลายชาติหลายภาษา โดยเฉพาะเรื่อง **นรกสวรรค์** ของศาสนาฮินดู ศาสนาพราหมณ์ และรามายณะ ไตรภูมิพระร่วง เป็นต้น ซึ่งมีคัมภีร์โบราณที่ใช้สอนสังคมให้มีความเชื่อในเรื่อง เทพเจ้า นางฟ้า ยมทูต เปเรต แต่ข้างฝ่ายที่เชื่อว่า **ไม่น่าจะเป็นได้** นั้นเป็นความคิดทางวิทยาศาสตร์ ก็พยายามหาเหตุผลมาอธิบายหักล้าง ทำให้ไม่น่าเชื่อว่าจะเกิดขึ้นในโลกได้ ทั้งๆ ที่ในโลกยังมีอะไรแปลก อัจฉริยะอยู่หลายอย่าง

สรุปแล้วทั้งฝ่ายที่เชื่อในเรื่อง ผีเสื้อเทวดา กับ ฝ่ายวิทยาศาสตร์ ที่ต่างหาเหตุผลอธิบายนั้น ต้องยืนอยู่คนละด้านของโลกคือ ด้านมืดและด้านสว่างหักล้างกันไม่ได้ ต้องปล่อยให้เป็นไปตามความเชื่อและความรู้ที่เกิดขึ้น

ความเชื่อและความรู้เรื่องของโลกนี้เกิดขึ้นมาได้อย่างไร หากศึกษาไปทางคติของอินเดียที่เชื่อถือกันมาก่อนพุทธกาลแล้วจะพบว่า ได้มีการสอนมาก่อนแล้วว่าในโลกนี้มีสัตว์ชาติอยู่ ๓ อย่างคือ

๑. มนุษย์ ตั้งบ้านเรือนอยู่กลางชมพูทวีป
๒. อมนุษย์ อยู่นอกมณฑลประเทศ ๔ ทิศ ได้แก่

๒.๑ “คนธรรพ์” อยู่ทางทิศตะวันออก เช่น **สิทธา (ฤๅษีสิทธาวิทยาธร)** กึ่งเทพอยู่ในท้องฟ้าระหว่างโลกมนุษย์กับดวงอาทิตย์ มี ๘๘,๐๐๐ ตน

คนธรรพ์ หรือ คันธัพพะเทวดา เป็นเทวดาที่กำเนิดอยู่ภายในต้นไม้ที่มีกลิ่นหอมและอาศัยอยู่ตลอดไป แม้ต้นไม้เหล่านั้นจะผุพังหรือถูกตัดไปสร้างบ้าน สร้างเรือน เทวดาเหล่านี้จะไม่ยอมทอดทิ้งที่อยู่ของตน คงอยู่กับต้นไม้ นั้นตลอดไป มักแสดงตนให้เห็น เรียกว่า นางไม้ แม่ย่านาง ดังคำกล่าวที่ว่า

“ปฏิสนธิวิเสน คนธรุกเขสุ อัมเปนติ อุปคัจฉันตติ คันธัพพา”

แปลว่า เทวดาทั้งหลายที่ชื่อว่า คันธัพพะ เพราะ ย่อมเข้าถึงและติดอยู่กับต้นไม้ที่มีกลิ่นหอมด้วยอำนาจ ปฏิสนธิ มีชื่ออันเกิดจากต้นไม้กลิ่นหอม ดังนี้

๑. มุลละคันธัพพะ เทวดาที่เกิดอยู่ในรากไม้
๒. สาระคันธัพพะ เทวดาที่เกิดอยู่ในแก่นไม้
๓. เมคคคันธัพพะ เทวดาที่เกิดอยู่ในเนื้อไม้
๔. ตจะคันธัพพะ เทวดาที่เกิดอยู่ในเปลือกไม้
๕. ปปฏิกกคันธัพพะ เทวดาที่เกิดอยู่ในตะกาะต้นไม้
๖. สระคันธัพพะ เทวดาที่เกิดอยู่ในน้ำหอม
๗. ปันณะคันธัพพะ เทวดาที่เกิดอยู่ในใบไม้
๘. ปุปะคันธัพพะ เทวดาที่เกิดอยู่ในดอกไม้
๙. ผละคันธัพพะ เทวดาที่เกิดอยู่ในผลไม้
๑๐. กันทะคันธัพพะ เทวดาที่เกิดอยู่ในเหง้าใต้ดิน

คันธัพพะเทวดาทั้ง ๑๐ ชนิดนี้เรียกว่า กัฏฐะยักขะ ในวรรณคดีเขียนคนธรรพ์เป็นคนอ้วน มีแขนขาอย่างมนุษย์ แต่ท่อนร่างเป็นนกมีปีกอยู่ด้านหลัง มือถือพิณ

เหมือนกิ้งกือในภาพจิตรกรรมฝาผนังเขียนเป็นปัญจสิขร ถือบังเตาะวและติดพิณนำหน้าพระอินทร์พระพรหม บางแห่งเขียน สี่กร

๒.๒ “วิทยากร” เป็นนรเทพพิเศษพวกหนึ่งอยู่วิมานอากาศบนยอดเขาวิเศษ มีฤทธิ์ด้วยมนต์และพระขรรค์ ทำด้วยเหล็กกายสิทธิ์ เป็นผู้ถือหรือทรงไว้ ลูกอมวิเศษ เป็นบริวารของพระอินทร์ สามารถเหาะเหินเดินอากาศได้ มีคำเรียกหลายชื่อ เช่น

- เขจร ภาจร - ผู้เคลื่อนไปในอากาศ
- ปริยัมวาท - ผู้ปากหวานเจรจาไพเราะ
- อากาศปราณา อากาศเทวดา
- พิทยากร เพทยากร
- วิทยากริ พิยาริ (เพศหญิง) - ต้องอาศัยปีกหาง

ช่วยลอยในอากาศ

เพทยากรทิตเพ็ด - ผู้มีนิสัยชอบสตรีและมิดศีล ลักลูกสาวชาวบ้าน

๒.๓ “อัปสร” แปลว่า นางฟ้า เกิดตอนพระเป็นเจ้ากวนเกษียรสมุทรเพื่อทำน้ำอมฤต แล้วเกิดนางอัปสรจำนวนนับหมื่นนับแสน เป็นหญิงงามประดับด้วยเครื่องถนิมพิมพาภรณ์ แต่เทวดาและอสูรไม่รับไปเป็นคู่ครองจึงเป็นสมบัติกลางมีนามเรียกว่า สุรางคณา (เมียเทวดาทั่วไป) และ สุมทาทมชา (สตรีผู้เต็มไปด้วยความลุ่มหลงหรือเพลินเพลิน) แบ่งเป็น ไทวีกะอัปสร คือ นางฟ้า มี ๑๐ นางและเลากะอัปสร คือ นางดิน มี ๓๔ นาง

นางฟ้าพวกหนึ่งที่มีรูปร่างงามยั่วชวน แต่มีมายา จำแลงแปลงตัวได้หลายอย่าง รักใคร่ไม่ยั่งยืน มีเสน่ห์ให้ชายหลง (จึงต้องมีมนตราอาถรรพ์แก้เสน่ห์)

ในวรรณคดีไทยกล่าวไว้ว่า

“นางอัปสรชั้นเทวดาจาตุมาหาราชแปดสิบสี่แสน และนางอัปสรชั้นดาวดึงส์ ชั้นยามา ชั้นดุสิต ชั้นนิมมานรดี ชั้นปรนิมมิตวสวัตดี ชั้นละ แปดสิบสี่แสน ก็ถือ

เครื่องดนตรีและสังคีตเครื่องเป่า
เข้าไปบูชาพระโพธิสัตว์”

“นางอัปสรหลายหมื่นมา
สำแดงตนประคองด้วยสังข์กลอง
ตะโพนบันฑิตาจารย์ระฆัง”

“นางเทพอัปสรหกหมื่นมีรัศมี
ดังทองคำอันงามวิมลสุทธิ และมี
รัศมีดังพระจันทร์ พระอาทิตย์
มีเสียงกึกก้องไพเราะ”

๒.๔ กุมภัณฑ์ อยู่ทางทิศใต้
ได้แก่ กุชมาณฐ์ (มีอันทะเท่าหม้อ
หรือพักเหลือง) กิงเทพ (อสูร) เป็นบริวารของท้าว
วิรุฬหกอยู่ที่เขาสินธู ได้แก่

กุมภกัณเฑาะเวตดา ที่อยู่ในโลกมนุษย์ มีหน้าที่รักษา
ป่า ภูเขา ต้นไม้ สระโบกขรณี แม่น้ำ พุทธเจดีย์ แก้ว
รัตนะ (ที่ภูเขาเวปุลละ) ต้นยาที่ประเสริฐ ต้นไม้ที่มีดอก
หอมหรือไม้หอม ต้นมะม่วง (อภักคณฺดร) ดังนั้น ใคร
รุกร้าในบริเวณดังกล่าวแล้ว ท้าวจตุมหาราชให้จับกิน
ได้โดยไม่มีโทษ ดังคำว่า

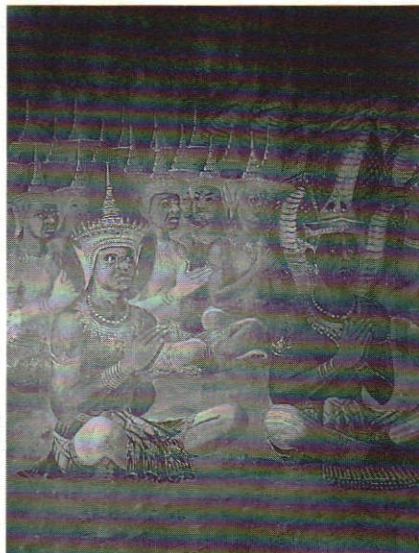
“รตนาทินี รักขิตวา อสนฺติ กิกขันตฺติ”

แปลว่า รักษาสา เทวดาผู้รักษาสถาปัตยกรรมต่าง ๆ มี
แก้วมณี เป็นต้น ซึ่งผู้ใดมาเอาไป ย่อม
จับผู้นั้นกินเสีย เรียกว่า “รากษส”

ส่วน กุมภกัณเฑาะเวตดา ที่อยู่ในนิรยโลกนั้นมี
หน้าที่คอยลงโทษสัตว์นรก จับสัตว์นรกกิน ได้แก่ นาย
นิรยบาลรากษส อีการากษส สุนัขรากษส อีแร้งรากษส
(เป็นจำพวกยักษ์)

๒.๕ นาค อยู่ทางทิศตะวันตก คือ มโหราค (งู
ใหญ่) หรือ พญานาค

พญานาค ในคัมภีร์พระพุทธศาสนา (ปรมาตตถ-
ไชยติกะมหาภิวัธน์มัตถสังคหฎีกา)
แบ่งละเอียดถึง ๑,๐๒๔ ชนิด ที่แยก

ประเภทใหญ่ๆ ไว้มี

กกุฏมุข พญานาคมีพิษที่กัด
แล้วผู้นั้นจะแข็งไปทั้งตัว อวัยวะจะ
ยึดเข้าออกไม่ได้ มีอาการปวดมาก

ปุตติมุข พญานาคมีพิษที่กัด
แล้ว รอยแผลจะเน่าและมีน้ำเหลือง
ไหลออกมา

อคคิมุข พญานาคมีพิษที่กัด
แล้วเกิดความร้อนไปทั่วตัว รอย
แผลที่ถูกกัดคล้ายไฟไหม้

สตถมุข พญานาคมีพิษที่กัด
แล้วเหมือนถูกฟ้าผ่า

๒.๖ ยักษ์ อยู่ทางทิศเหนือ คือ รากษส อสูร
พวกหนึ่งที่เป็นศัตรูกับเทวดา อาศัยอยู่ตามป่าช้า

ยักษ์ หรือ ยักษ์ชา นั้น มี ๒ พวกคือ ยักษ์ที่มี
รูปร่างสวยงาม มีรัศมีเป็นสัตว์ชนิดหนึ่งไม่ใช่คน เรียก
ว่า ยักษ์เทวดา และยักษ์ที่มีรูปร่างน่าเกลียดไม่มีรัศมี เป็น
เดรัจฉานยักษ์ บางแห่งเขียนภาพ มีร่างกายใหญ่โต
หน้าตาดุร้าย มีเขี้ยวยาวโง้ง กินสัตว์ กินคนเป็นอาหาร
ซึ่งมีคำเรียกหลายคำ เช่น

นรเทพ เป็นนามท้าวภูเวร

อินทราลัย ที่อยู่ของพระอินทร์

ยักษ์ณี เป็นพระชายาของท้าวภูเวร

นอกจากนี้ยังมี คูหยก (คูหยก) เป็นบริวารของ
ท้าวภูเวร

สำหรับ “รากษส” นี้ มีตำนานเล่าว่าในพระธาดา
วิษณุปุราณะว่าเกิดแต่รากษสพราหมณ์ (เป็นบุตรของ
พระกศป) กับนางชลา แต่ในรามายณะ เล่าว่า เมื่อ
พระพรหมสร้างน้ำขึ้นนั้น ได้สร้างภูตจำนวนหนึ่งขึ้น
มารักษาน้ำ นามว่า รากษส อาศัยอยู่ตามป่า ได้รับกับ
พวกอริยะ ทำสงครามกันเรียกว่า เทวาสुरสงคราม

ดังนั้นชื่อของ รากษส จึงมีนามเรียกตามความ
ประพจน์ เช่น

อนุสร อสร หนูษ - ผู้ฆ่าหรือผู้ทำร้าย

อิษฏิปัจ - ผู้ขโมยเครื่องสังเว

สนธยาพล - แรงเวลาพล

กษปฏ นักตัญจร รัตริจร สมนิษั - ผู้เที่ยวใน
เวลากลางคืน

นฤชคร์ นฤจกซ์ - กินคน

ปลาทปลังกษ กราพยาท - กินเนื้อ

อศรป อศฤกป เกานป กิลาลป รักตป - ผู้กินเลือด

ทันทศุก - ผู้กัด

ปรฬส - ตะกละ

มลินมุข - หนวด

บรรดารากษสทั้งหมดนั้นสามารถแบ่งออกเป็น ๓
พวก ได้แก่

รากษสที่เป็นอสูรไม่ดุร้าย ไม่เป็นภัยแก่ใคร

รากษสที่เป็นศัตรูของเทวดา

รากษสที่เที่ยวอยู่ตามป่าช้า ทำลายพิธีบูชาบรมกวน
ผู้คน สิงชากศพ กินศพ (มีทศกัณฐ์เป็นนาย)

รากษส นี้ มีผู้เขียนลักษณะให้น่ากลัวว่า ผิวสีน้ำตาล
พันแข้งราวกับเพชรมีสีเลือดจืดเป็นคราบผมเป็นสังกะตัง
บ้างมีแขนยาว บ้างอ้วนทอ้งใหญ่ บ้างผอม บ้าง
เหมือนคนแคระ มีตาเดียวบ้าง มีหูเดียวบ้าง นมยาน
มีสองขาบ้าง สามขา-สี่ขา-ห้าขา บ้างมีหัวเป็นงู เป็นลา
เป็นช้าง เป็นม้า แปลงกายได้สารพัด แขนยืดได้ถึง ๘๐
ไมล์ หากตัดหัวออกก็งอกใหม่ได้

ทั้งมนุษย์และอมมนุษย์นี้ เป็นคนด้วยกัน แตกต่าง
กันที่ภาษา ประเพณี นิสัยใจคอ แต่ปรับเข้าด้วยกันได้
อมมนุษย์นี้ได้เข้าไปอยู่อยู่ในแดนมนุษย์ดังปรากฏใน
อาถรรพณ์สุตตราว่า “อมมนุษย์นี้เข้าเฝ้าพระพุทธเจ้าที่เขาคิชฌกูฏ” ในเรื่องติสโสณาโคว่า “นาคมานพแปลงตัวขอ
บรรพชา”

คำที่มีความหมายแปลว่า “เทวดา” นั้นมีหลายคำ
เช่น

สิทธิ ภูต คันธัพพ (คนธรรพ์) คุหยก ยักข รักษส
(รากษส) กุมภกัณฐ์ และ ปีศาจ

๓. ติรัจฉาน หมายถึง สัตว์ทั้งหลายใหญ่น้อย มี
ลักษณะที่บอกได้ชัดเจนว่าเป็นมนุษย์ เป็นสัตว์ มีความ
แตกต่างกันทั้งความเป็นอยู่และความคิด สัตว์ที่
ประเสริฐรู้ภาษานั้นย่อมเป็นมนุษย์ได้ฉันใด มนุษย์ที่ไม่
พัฒนาจิตใจและประพจน์เยี่ยงสัตว์รู้ก็อาจกลายเป็น
เดรัจฉานได้เช่นกัน

เมื่อเชื่อว่าโลกประกอบด้วยมนุษย์ อมมนุษย์ และ
เดรัจฉานเช่นนี้ ความเชื่อในเรื่องผีสังเทวดา จึงเกิด
ขึ้นได้โดยอาศัยพฤติกรรมอันสอดคล้องกับธรรมชาติ
เป็นตัวกำหนด หากเชื่อว่า ผู้ที่บำเพ็ญความดีนั้นเป็น
เทวดา นางฟ้า และผู้ที่ทำความชั่ว เป็นผีสัง แล้ว จะ
เห็นได้ชัดว่า ผีสังเทวดา นั้น ยังปรากฏให้เห็นอยู่ทั่วไป
เหมือนกับภาพนางฟ้า เทวดา ในวิมานบนสวรรค์ ตาม
จิตรกรรมฝาผนังและเทวรูป หรือภาพคนธรรพ์ ยักษ์
รากษส ในขุมนรกของยมทูต ตลอดจนผีเปรต ที่จิตรกร
สร้างภาพไว้บอกมนุษย์ แท้จริงแล้วภาพเขียนเหล่านี้ก็
สืบเนื่องมาจาก “ไตรภูมิพระร่วง” วรรณคดีโบราณที่
แต่งขึ้นเพื่อสอนชาวสยามให้เห็นภาพของผู้บำเพ็ญบุญ
ทำความดีและผู้ประพจน์ชั่วผิดศีลผิดธรรมนั่นเอง

ภาพจิตรกรรมเช่นนี้ใช้สอนมนุษย์กันมาตั้งแต่
สมัยสุโขทัยกว่า ๗๐๐ ปีแล้ว วันนี้ผีสังก็ยังคงอยู่ไม่
หมดเลย

ข อ ง ฝ า ก จ า ก

ช า ร ั ก ำ ต้ำ

ส ถิ ธิ ย์ เ ลื ้ง ใ ร ะ ส ะ

เริ่มเดินทาง

ผมได้ไปจารึกาต้า ระหว่าง ๑๐-๑๓ กันยายน ๒๕๔๑ ด้วยความจำเป็นเพราะท่านอาจารย์ ดร.กระมล ผู้ได้รับเชิญไปไม่ได้ เพราะสายตาที่ผ่าตัดยังไม่หายดี ก่อนจะเดินทางผมได้โทรถามท่านว่าเหตุการณ์เป็นอย่างไรบ้าง ยังตุมตามกันอยู่บ้างหรือไม่ ท่านก็ว่ายังมีและเตือนว่า ถ้ามีอะไรเกิดขึ้นก็ให้จำหน่ายเลขโทรศัพท์สถานทูตให้จิงดีก็แล้วกัน เขาอดอยากหิวโหยมาก ไม่มีจะกินได้อะไรก็เอา ผมจึงไปด้วยหัวใจที่หดหู่แทบก้าวไม่ออก แต่พอมาคิดว่า เทียวบินนั้นเรามีได้ไปเพียงคนเดียว เกิดอะไรขึ้นต้องช่วยกัน ยิ่งไปกว่านั้นก็คือ รองปลัดกระทรวงศึกษาธิการที่ไปด้วยคนหนึ่ง เป็นผู้หญิงด้วย ท่านยังไม่

กลัว เราจะกลัวไปทำไม เมื่อคิดเช่นนั้นก็กักฟันออกเดินทางโดยให้ลูกสาวขับรถไปส่งที่สนามบิน

ระหว่างทางผมอธิษฐานขอพรจากพ่อเบื่องบน และถามพ่อว่า มีอะไรในอินโด

หรือไม่ พ่อบอกว่า ไปเถิดลูก ไม่มีอะไรหรอก จะมีคนช่วย ผมชื่นใจขึ้นเป็นกองพ่อพอบอกว่าจะมีคนช่วยคิดในใจว่า คงจะมีเหตุการณ์อะไรสักอย่างแน่ๆ แต่มีคนช่วยไว้โดยปลอดภัย ลูกสาวขับรถขึ้นบนซานซาลาอาคารผู้โดยสารขาออกจอดให้ผมลงข้างนอก แล้วเธอก็ไปผมมีกระเป๋าใบเดียวเล็กๆ เดินตัวเปลือยเข้าซานซาลาข้างใน แล้วรีบมอง

หาจอคอมพิวเตอร์เพื่อดูว่าเคาน์เตอร์การบินไทยเที่ยวบิน ทีจี ๔๑๓ อยู่แห่งใด ปรากฏว่าอยู่ที่ช่องที่ ๑ ในอาคาร ๑ นั้นเอง ผมรีบไปจองที่นั่งก่อนทำอย่างอื่นทั้งหมด เพื่อจะได้ที่นั่งที่เหมาะสมใจ ส่วนการแลกเงินแลกทองเอาไว้ทีหลัง

เนื่องจากการเดินทางเป็นเวลากลางวัน ก็อยากจะได้ที่นั่งติดหน้าต่าง แม้ว่าจะบินเหนือน้ำเป็นส่วน

ใหญ่ แต่หลายๆ โอกาสก็อยู่เหนือพื้นดิน และสามารถมองเห็นทิวทัศน์เบื้องล่าง แต่ปรากฏว่าที่ริมหน้าต่างถูกจองหมดแล้ว เหลือที่หลังสุดเลขที่ ๒๘ เอ อยู่ทีเดียว พนักงานถามด้วยความสุภาพว่าจะเอาไหม ผมตอบว่าเอาทันที ซึ่งจริงๆ แล้วดีมาก เพราะสะดวกที่จะเข้าห้องน้ำห้องท่าซึ่งอยู่ข้างหลังนั่นเอง

เสร็จจากเช็คตัวแล้วผมไปแลกเงิน ๑๐๐ ดอลลาร์ เพราะคิดว่าจะได้เบี่ยเลี้ยงที่จาร์กาต้าอีกคงจะจ่ายเป็นเงินดอลลาร์ แต่ในที่สุดก็คอยก้อ ไม่ทราบเพราะเหตุใดเขาจึงไม่ให้เบี่ยเลี้ยง ให้แต่กินอยู่กับค่าโดยสารเครื่องบินชั้นธุรกิจไป-กลับ เป็นคราวที่เดินทางขาดทุนจริงๆ แล้วก็ไม่ค่อยได้ใช้อะไรนอกจากค่าสนามบินของเรา ๕๐๐ บาท ของเขาก็ ๕๐,๐๐๐ รูเปีย คิดเป็นเงินไทยเพียง ๒๐๐ บาทเอง

ตัวชั้นธุรกิจเรียกว่าชั้น เจ เขาจะมีคู่มือให้ไปรับประทานน้ำชากาแฟพร้อมด้วยของว่างที่ภัตตาคารด้านใน ผมก็ไปตามสิทธิ แต่ก่อนจะไปได้ไปซื้อฟิล์มใส่กล้องที่ลูกสาวซื้อมาให้จากเยอรมันฟิล์มเล็กๆ แต่ค่อนข้างแพง ยิ่งกว่านั้นก็คือ มั่นอดโนมิติแบบเชื่องช้ามาก ถ้าถ่ายขโมยก็คงไม่ทันกว่าจะกดลั่นชัตเตอร์ได้ขโมยคงวิ่ง

ไปถึงไหนแล้ว แต่รูปชัดเจนนี ทำจากได้ห้วน ไปถึงสิงคโปร์ถามร้านขายกล้องที่สนามบินว่าราคาเงินไทยเท่าใด พนักงานผู้ชายจิ้มเครื่องคิดเลขสองสามทีแล้วบอกว่าสิบสามพัน ซึ่งทำให้ผมดีใจนิดๆ พอรู้ว่าเป็นของมีราคา ทำให้ถนอมไม่ใช้แบบทิ้งๆ ขว้างๆ เหมือนเมื่อก่อนผมนั่งที่ภัตตาคารจนเกือบ ๑๑ นาฬิกาจึงมีเสียงตามสายให้ไปขึ้นเครื่องบินที่ทางออกหมายเลข ๖ ซึ่งเดินไปไกลพอสมควร แต่เมื่อไปถึงก็ยังเห็นผู้โดยสารนั่งกันอยู่เต็มมองออกไปภายนอกเห็นเครื่องบินแอร์บัส ๓๐๐ เอ ๒ เครื่องยนต์ จอดรอเราอยู่ เป็นเครื่องบินระยะใกล้ไม่เกิน ๓ ชั่วโมง ท้องฟ้ามีเมฆลอยกระจายจรดขอบฟ้ากว้าง บางแห่งก็มีดครีมนมองเห็นเส้นฝนอยู่รำไร มีวิญญาณบริสุทธิ์ติดตามไปคุ้มครองซึ่งผมสามารถสัมผัสได้ตลอดเวลา ผมก็เปิดใจสาธุการและรู้ว่าตนเองจะต้องปลอดภัยอย่างไร้ปัญหา ไม่ว่าจะคับขันสักปานใด ทำให้นึกถึงวันหนึ่งผมกลับจากบ้านลูกชายซึ่งอยู่ฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยาอีกฟากหนึ่ง มาฝั่งเมืองนนท์ที่หอนาฬิกา พอขึ้นจากเรือเดินมาถึงหอนาฬิกาก็เห็นนักเลงบินดากับแม่ค้าอยู่ นักเลงผู้ก่อเหตุถือปืนขนาด .๒๒ รีวอลเวอร์วิ่งสวนผมไปยังแม่ค้าซึ่งยืนว่าเขาอยู่

พอมันผ่านไปไม่เท่าไรก็ถูกนักเลงฝ่ายแม่ค้า ๓ คนไล่กวตึงกลับมาเลยผมไปตะลุมบอลกันอยู่เบื้องหน้าผม นักเลงคนถือปืนยิงสวนกลับมาหลายนัด ถูกนักเลงที่ไล่กวตึงคนหนึ่งลงไปนั่งเจ็บแน่นิ่งอยู่ข้างกำแพงสี่มาโพรงพุทไม่ออกแต่ยังไม่ตาย มีโลหิตไหลออกจากที่คอเป็นทาง อีกสองคนที่เหลือช่วยกันปล้ำนักเลงปืนคนนั้นล้มลงแล้วช่วยกันกระตืบคอจนแน่นิ่งไม่มีเสียง เข้าใจว่าตาย ผมตกใจรีบกระโดดหนีลงข้างๆ แล้วรีบวิ่งไปที่รถจักรยานซึ่งจอดรอรับอยู่ใกล้ๆ ผมตัวสั่นเหมือนลูกนกเมื่อยามหัวเมื่อมาถึงบ้านเข้าไปอาบน้ำรู้สึกรู้สว่าสบาย ที่น่อง ปรากฏว่าถูกกระสุนปืนนักเลงถากขา แต่ไม่เข้า เพียงขนไหม้ไปสองสามเส้น ผิวหนังเป็นรอยถลอก เป็นการแคล้วคลาดอย่างปาฏิหาริย์ หากจะมีกลุ่มผู้ก่อการอินโดฯก็คิดว่าไม่อาจจะทำอะไรผมได้เลย

นั่งอยู่ในห้องพักหมายเลข ๖ ไม่นานก็มีเสียงเรียกให้ผู้โดยสารชั้นเจ ไปขึ้นเครื่องก่อนเมื่อพวกเรานั่งกันแล้ว ผู้โดยสารชั้นธรรมดาก็ขึ้นตามมา หลังจากนั้นก็นั่งเรียบร้อยแล้วชั่วอึดใจเครื่องก็ถูกรถดูดออกจากวงทางเดินผู้โดยสารไปสู่ลานวิ่งเพื่อเข้าสู่ทางวิ่งเร็ว แล้วทะยานขึ้นสู่เวหาด้วยความชันประมาณ ๔๐

องศาเห็นจะได้ ข้าวของเลื่อนไหลไปข้างหลังเพราะแรงดูดเครื่องบินนี้ข้างแรงเสียจริงและคนขับแต่ละคนก็ขับขึ้นตั้งลำลาดชันไม่เหมือนกัน เดี่ยวจะเล่าให้ฟัง

จากนั้นผู้โดยสารต่างก็หาความสุขจากการเดินทาง มีอะไรสั่งได้เป็นสั่ง รวมทั้งบรันดีคอนยัค ราคาแพงๆ จะได้ถอนทุนบ้าง คิดในใจ เพราะถึงอย่างไรก็ขาดทุนอยู่แล้ว เนื่องจากทางยูเนสโกไม่จ่ายเบี้ยเลี้ยงให้ผมกับรองปลัดกระทรวงศึกษาซึ่งไปในนามของยูเนสโกก็ต้องควักกระเป๋าทุกอย่าง นอกจากค่าเครื่องบินกับค่ากินอยู่ที่โรงแรม ผมสั่งอาหารปลาก็ได้ปลา ถ้ามไวน์แดงอีกแก้ว พอดับกลิ่น ข้อสังเกตที่ผมได้จากเมืองที่เขาเจริญ นั้น เขาจะดื่มแต่พอย่อยอาหาร ไม่ถึงกับเมา ถ้าเมาเขาถือว่าเป็นบาป ผมก็ถือหลักเดียวกัน พนักงานบนเครื่องบินเอาใจใส่ผู้โดยสารมาก ต้องการอะไรจะหามาให้ได้หมด นอกจากเดือนกับดาว พุดจาก็แสนจะไพเราะ ยิ้มแย้ม ให้ช่วยถ่ายรูปให้ก็ถ่ายด้วยความเต็มใจ ทั้งๆ ที่แสนจะยุ่ง การบริการที่ดีคือหัวใจของธุรกิจ ผมเคยบินหลายสายการบินมาแล้ว ไทยเรารู้ว่าสายการบินอื่นลิบลับทีเดียว อาหารก็ถูกปาก จะดีได้อย่างไรก็คือมากเกินไป แม้กระนั้นก็ยังขะยั่น

“ ข้อสังเกตที่ผมได้จากเมืองที่เขาเจริญ นั้น เขาจะดื่มแต่พอย่อยอาหาร ไม่ถึงกับเมา ถ้าเมาเขาถือว่าเป็นบาป ”

ให้เรารับประทาน ให้ทานข้าวๆ จิบบรันดีไปเรื่อยๆ ทำให้มีความสุขตามประสาโลก ไม่เสียดายที่ต้องออกเงินเองไปเล็กๆ น้อยๆ พอรับประทานอาหารเสร็จเครื่องก็ลดความสูงลง พนักงานเตือนให้ผู้โดยสารรัดเข็มขัด รวบรวมตัวไว้ หลังจากนั้นก็ได้ยินเสียงกุกกัก นั่นหมายถึงล้อกางออกพร้อมที่จะลงสู่พื้นดิน มองลงไปเบื้องล่างเห็นเรือหาปลา เรือเดินสมุทร และเรือเล็ก เรือน้อยแล่นกันขวักไขว่เต็มไปหมด สิงคโปร์ถือว่าเป็นเมืองที่มีท่าเรือที่ใหญ่มากในเอเชีย เขากลัวเราจะขูดคออุดกระอย่างมา เพราะถ้าเราขูดเมื่อใด ท่าเรือของเขาจะหมดความหมายทันที และเมื่อนั้นเราก็จะกลายเป็นมหาเศรษฐีขึ้นมาแทนสิงคโปร์

ที่สนามบินสิงคโปร์

กับต้นเชิญผู้โดยสารให้ลงจากเครื่องบินให้หมด เพื่อให้พวกเขาทำความสะอาดมาเก็บกวาดก่อนบินต่อไปยังจาร์กาต้า โดยให้พวกเขาผู้โดยสารรับมาขึ้นเครื่องในเวลาไม่เกิน

๔๐ นาที โดยให้พวกเราซึ่งเป็นผู้โดยสารเดินทางผ่านหรือเรียกภาษาฝรั่งว่า ทรานซิตพาสเซ็นเจอร์ มาคอยที่ประตูหมายเลข ซี ๒๒ คือประตูที่เราเดินขึ้นจากเครื่องบินนั้นเอง ผู้โดยสารต่างรีบไปซื้อหาของที่ตนต้องการในท่าอากาศยานประเทศสิงคโปร์ ซึ่งมีทุกอย่างราคามาตรฐาน แพงกว่าบ้านเรานิดๆ ตามวิสัยของสินค้าในสนามบินจะถูกไปไม่ได้ เพราะพ่อค้าต้องเช่าที่แพง แม้จะปลอดภาษีอย่างไรก็ยิ่งแพง นอกจากนั้นยังต้องจ้างลูกจ้างแพงเพราะต้องขายตลอดทั้งวันทั้งคืน กับทั้งถือโอกาสที่ผู้คนไม่มีทางเลือกอีกด้วย

เห็นเขาเตือนก่อนออกจากเครื่องบินว่าให้เก็บของมีค่าไปด้วย สิ่งของอย่าวางไว้บนเก้าอี้เพราะอาจหายได้ อย่าไปนานและทางสนามบินก็จะไม่ประกาศเรียกด้วย ผมจึงไม่กล้าไปไกลเพราะกลัวจะตกเครื่องบินที่สิงคโปร์ ไม่ทันร่วมประชุมกับพรรคพวกที่จาร์กาต้า เหมือนกับเมื่อคราวไปประชุมที่มหาวิทยาลัยปรีนซ์ตันในสหรัฐอเมริกา

คราวนั้นก็ตกเครื่องบินที่ลอนดอน ขามาปารีส จวนเจียนจะตกเครื่อง จากปารีสไปนิวยอร์กพอบินจาก ลอนดอนถึงปารีส ก็รีบไปที่ เคาน์เตอร์แสดงความจำนงว่าจะไป นิวยอร์ก ขณะนั้นเครื่องจวนจะออก แล้วพนักงานโทรไปให้รอผมคนเดียว ผมรีบวิ่งไปถึง พอเข้าไปใน เครื่องประตูเครื่องก็ปิดพอดี เมื่อลง จากเครื่องที่สนามบิน จอห์น เอฟ เคนเนดี ยังไปเสี่ยงกับการขึ้นรถเมลล์ ไปนิวยอร์กอีก เพราะเป็นเวลา พลบค่ำ ถ้าไม่ทันก็ต้องแกล้วที่ สนามบิน หรือไม่ก็นอนโรงแรม แต่ก็ยังไปได้ ลงจากรถเมลล์แล้วไป ต่อรถรางเข้ามหาวิทยาลัยปรีนซ์ตัน ซึ่งเป็นที่เยวสุดท้าย ผมยังเสียใจไม่ หาย แต่ผมเป็นคนทีพระเจ้าโปรด ตลอดเวลา พอตกลงจากที่ไรจะต้องมี ปาฏิหาริย์ทันที คราวนั้น พอเสี่ยง ขึ้นรถรางไปก็พบกับพวกที่จะไป ประชุมที่เดียวกัน เลยหมดกังวลไป ผู้ใดต้องการปาฏิหาริย์ไม่ยาก ขอให้ ช่วยเหลือผู้อื่นที่ท่านพบเห็นตกอยู่ใน ความลำบาก เช่น คนตกทุกข์ได้ยาก อดอยากหิวโหย เป็นต้น แม้แต่สัตว์ที่ตกยากผมก็เมตตา มัน ให้อาหารมันกิน โดยไม่หวังอะไร ตอบแทน แล้วท่านจะได้รับผลจาก กุศลกรรมนั่นเอง อย่าลืมนึกว่ากุศล-กรรมหรือวิบากกรรมนั้นได้ผลทันที ไม่ต้องไปรอชาติหน้า

ระหว่างที่รอขึ้นเครื่องบินต่อ ที่ลียงโปร้นั้น ผมได้นั่งกำหนดจิตดู วิญญาณที่ลียงโปร ว่ามีมากน้อย แค่ไหน ปรากฏว่ามีมากมาย บาง ตนก็ผอมโซบ่นอยากจะกลับญี่ปุ่น มีวิญญาณใหญ่ตนหนึ่งอ้างว่าเป็น ศักดิ์เทพเป็นใหญ่เหนือเทพทั้งหลาย และอ้างว่าเป็นผู้อำนวยพรแก่ บ้านเมืองมีความเจริญ ผมจึงถาม ว่าทำอะไรเมืองไทยจึงจะมีเทพ ดิๆอย่างลียงโปรบ้าง ท่านตอบผม ว่า ประเทศไทยก็มี แต่คนไทยทำ ไม่ดีเอง ฉอราฐรุกร้างหลวงจะให้ ท่านอำนวยพรให้ได้อย่างไร ผมจึง ย้อนถามท่านว่า ที่ลียงโปรไม่มี หรืออย่างไร ท่านก็ตอบว่ามีน้อย ส่วนใหญ่มีจิตสำนึกดีสูงกว่าคน ไทยท่านชี้มือมาตรงผมแล้วพูดว่า “ท่านก็รู้นี้ว่า คนเรานั้นทำอะไร มีผล ทั้งทางวิบากและพร ถ้าอยู่ใกล้ คนอื่นก็พลอยทำให้คนอื่นได้รับผล นั้นด้วย หลายชั่วอายุคน” ผมตรอง ดูก็เห็นว่าเป็นจริง จึงลืมนึกขึ้นก่อน ถูกเรียกไปขึ้นเครื่องไม่นาน

บินต่อไปจาร์กาต้า

เมื่อจวน ๔๐ นาทีก็มีเสียง เรียกให้พวกผู้โดยสารที่เดินทาง ผ่านไปขึ้นเครื่องก่อน ผู้โดยสารลุก ขึ้นพร้อมกันเสียงดังพริบเหมือนกับ ทหารทำความเคารพผู้บังคับบัญชา ผมเดินไปตามคิวทันที ไม่นานก็

ขึ้นกันมาจนหนาตากว่าระยะจาก กรุงเทพฯ แต่ชั้นธุรกิจก็ยังไม่เต็ม อยู่ดีปรากฏว่าพนักงานบนเครื่อง เป็นชุดใหม่ กระป๋องกระป๋องและ ประกาศชื่อกับต้นคนขับเครื่องบิน คนใหม่ด้วย ทำให้นึกถึงเมื่อคราว ไปบาห์ลีซึ่งบินนานกว่านั้นเท่าตัว เพราะเกาะบาห์ลีอยู่ใต้สุดเกือบถึง ทวีปออสเตรเลีย แต่เมืองจาร์กาต้า อยู่ส่วนเหนือของเกาะชวา ติด เกาะสุมาตรา ส่วนใต้เกาะนี้มันยาวเหยียดขึ้นมาจนใกล้เมืองปีนังของ เรา มีเมืองสำคัญคือเมดานซึ่งมี สนามบินไม่ใหญ่ คราวไปบาห์ลี เครื่องของเราจากลียงโปรไปแวะที่ นั้นก่อนบินต่อไปบาห์ลีจึงกินเวลา หลายชั่วโมง

หลังจากพนักงานสาธิตวิธีใช้ เครื่องชูชีพและอื่นๆ แล้ว เครื่องก็ เคลื่อนออกสู่ทางวิ่ง และทะยาน ขึ้นสู่เวหาในที่สุด แต่การทะยาน ครั้งนี้ต่างกับเที่ยวจากกรุงเทพฯ คือขึ้นแบบลำขนานกับพื้นดิน ไม่ รู้สึกว่าเครื่องแรงเหมือนก่อน กรุงเทพฯ รู้สึกแต่ว่าเครื่องขึ้น เมื่อ มองออกนอกหน้าต่าง เห็นเมฆผอย ลอยลิดๆ อยู่แค่หน้าต่าง ผ่านไป ก้อนแล้วก้อนเล่า จนในที่สุดก็เห็น มวลเมฆลอยดาดำกันอยู่เบื้อง ล่างไม่เคลื่อนที่อีกต่อไป พนักงาน เสิร์ฟอาหารเร็วผิดปกติ พอๆ กับ สายการบินภายในประเทศประหนึ่ง

อีกประการหนึ่ง เครื่องบินขนาดใหญ่ เมื่อต้องพายุ ก็เหมือนว่าวจุฬาที่ถูกชักในคิมหันตฤดู แต่ว่ามันดินอยู่บนท้องฟ้าโดยลำพัง ไม่เหมือนเครื่องบินที่เรา

บนเครื่องบินล่องหน้า พร้อมกับนำภาพมาแจกจ่ายขณะนี้กำลังบินข้ามเส้นศูนย์สูตรทำให้ผู้โดยสารรู้สึกดีใจโดยทั่วกันว่าตนได้จากซีกโลกเหนือมาอยู่ซีกโลกใต้ใกล้แดนบาดาลที่ชาวสากลเรียกกันว่าดาวนัอันเดอร์ ซึ่งหมายถึง ออส-เตรเลีย

ถึงจารย์กาต้า

จากนั้นไม่นานเครื่องก็ลดระดับลง มองดูเบื้องล่างเห็นหมู่เกาะเรียงรายเต็มไปหมด นับร้อยนับพัน เขาเล่ากันว่า ให้เดินทางจากเกาะหนึ่งไปยังอีกเกาะหนึ่งของอินโดนีเซียตั้งแต่เกิดจนตายก็ไม่หมด แสงอาทิตย์ยามอัสดงปะทะหมู่เมฆช่างงามเสียนี้กระไร ใครจะสร้างไว้ให้เราได้ชื่นชม ใครนะที่คอยให้เราหายใจเมื่อยามนิทรารักษาเราเมื่อเจ็บไข้ มีบาดแผลก็ทำให้เราหายได้ภายในเวลาไม่นาน ผมยกมือขึ้นประณมนึกถึงท่านผู้นั้น และขอพรแห่งความปลอดภัยและโชคดียตลอดไปและกลับ ซึ่งก็สมปรารถนาทุกประการ

เมื่อเข้าไปในบริเวณสนามบิน ด้านในก็มีเจ้าหน้าที่สถานทูตนำโดยท่านอัครราชทูตที่ปรึกษาชลิต มานิตย์กุล มารับหนังสือเดินทางและเอกสารที่เรากรอกไว้ไปผ่านพิธีตรวจคนเข้าเมืองช่างง่ายดายเสีย

ว่าเขาเกรงพวกเราจะไม่สามารถชื่นชมบริการที่ยอดเยี่ยมจนพอใจ เครื่องก็จะลงเสียก่อน ความจริงเราทั้งกินและอ่านหนังสือพิมพ์ทั้งจับบริติชและแซมเปญสารพัดจะชื่นชม ช่างเป็นการพักผ่อนที่พึงใจเหลือเกิน เวลาผ่านไปรวดเร็วเหมือนมันมีปีกบินพอนักงานเก็บถาดอาหาร ผมเหลียวดูบนจอโทรทัศน์บนเครื่องซึ่งบอกอะไรทุกอย่าง ปรากฏว่าเราเพิ่งบินข้ามเส้นศูนย์สูตร

พายุใหญ่

บันดลนั้นก็มิเสียงจากลำโพง บอกให้รัดเข็มขัดอย่างฉุกฉิน เครื่องบินเริ่มโคลงเหมือนเรือโดนมรสุม พนักงานต่างวิ่งเข้าที่ที่นั่งที่ใกล้ที่สุด เครื่องวูบจมดิ่งลงเหมือนจะตกจากฟ้า ข้าวของล้มดังโครมคราม ผมบินมาก็หลายเที่ยวแล้วไม่เคยเห็นครั้งใดที่เป็นมากเหมือนคราวนี้ อาจจะเป็นเพราะว่า พายุแถบเส้นศูนย์สูตรนี้แรงประการหนึ่ง

นั่งซึ่งเขย่าผู้โดยสาร จนบางคนไม่เคยประสบก็หลงร้องออกมา ผมนั่งกำหนดจิตขอพรจากพระวิญญานบริสุทธิ์ ให้เหตุการณ์ดังกล่าวผ่านพ้นไปด้วยดี ไม่นานหลังจากที่ผมภาวนา เครื่องดันไปมาสองสามครั้ง อาการก็สงบลง ทำให้ผมนึกถึงเมื่อครั้งกลับจากเมลเบิร์น (ออสเตรเลีย) เมื่อปี ๑๙๘๙ ครั้งนั้นก็ประสบพายุเช่นเดียวกัน ณ บริเวณนี้เอง แต่ครั้งนั้นเครื่องบินขนาดใหญ่ การทรง ตัวดีกว่า แม้กระนั้นก็ยังไม่วายโคลง ผู้โดยสารหญิงชาวเวียดนามคนหนึ่ง ดึงลูกประคำออกมาจากคอแล้วท่องมนต์ปากคอสั่น พร้อมกับนึ้นนำลูกประคำไปมา เพื่อให้เหตุการณ์วิกฤติทำนองนี้ผ่านไป ซึ่งไม่นานก็สงบ บริเวณนี้น่าจะมีพายุเป็นประจำเว้นแต่เครื่องจะใหญ่จริงๆ ขนาด ๗๔๗ โบอิงอาจจะไม่รู้สึกมาก เช่นที่คราวไปบาห์ลีสองครั้งก่อน โดยเครื่องการูต้าใหญ่ของอินโดฯ แทบไม่รู้สึกอะไร คราวนั้นพนักงาน

เหลือเกิน เมื่อออกมาข้างนอกแล้ว ยังได้พบเจ้าหน้าที่ที่จัดประชุมถือป้ายรอรับอยู่อีกเราจึงบอกว่ามีคนมารับแล้วให้กลับไปเอง ผมเองมิได้มีปารมีจึงเป็นเพียงผู้พลอยได้รับประโยชน์เนื่องแต่ปารมีของท่านอาจารย์นริติ เศรษฐบุตร ซึ่งมีจดหมายถึงลูกศิษย์ของท่านที่สถานทูตให้มารับ ความกังวลที่ท่านกระมลเตือนจากกรุงเทพฯ ว่าอาจถูกแย่งชิงเอาทรัพย์สินนั้นหมดไปโดยสิ้นเชิง แต่อย่างไรก็ตามเหตุการณ์ขณะไปถึงยังไม่น่าไว้วางใจยังมีนักเรียนนั่งรถทั้งในและบนหลังคา ถือธงชาติอินโดนีเซียไปตามถนนขวักไขว่อยู่ แต่ไม่เห็นเขาทำร้ายผู้ใด มาถึงมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งกลางกรุงจาร์กาต้า เห็นนักศึกษาจำนวนมากตะโกนใส่เครื่องขยายเสียงซึ่งพวกเราไม่เข้าใจ ดูแล้วหัวใจเต้นตุบๆ ตามๆ จนกระทั่งรถพาเรามาถึงโรงแรมใหม่แห่งหนึ่งบนถนนมหกรรม ชื่อโรงแรมมหกรรมตามชื่อถนน แล้วพากันเช็คอินเข้าห้องพักตามเลขที่เขาจัดไว้ให้ก่อนเรามาถึง เป็นโรงแรม ชั้น ๔ ดาว เครื่องใช้แม้แต่ผ้าห่มและผ้าคลุมเตียงตลอดจนเฟอร์นิเจอร์แลเก้าอี้คล้ายกับมีอายุสิบๆปี ประตูกุญแจแม่เหล็ก โดยไม่มีกุญแจ มีโทรทัศน์ให้ดูได้ตลอดคืนแต่คืนแรกผมเปิดไม่เป็น เป็นอัน

ว่าไม่ได้ดูทั้งคืน รุ่งเช้าขึ้นพรรคพวกเล่าให้ฟังว่าคลื่นดันรับสารภาพต่อสาธารณชนยิ่งอยากดูใหญ่ แต่วันนั้นไม่ได้ดูอีกเพราะพอตกลง ๘.๓๐ นาฬิกาก็มีรถมารับพวกเราไปตึกสถาบันเอเชียเพื่อเปิดประชุม

พิธีเปิดประชุม

ณ ตึกบริหารสมาคมอาเซียน มีต้นไม้ร่มครึ้ม ตกแต่งด้วยไม้ประดับนานาพันธุ์สวยงามยิ่งนัก อากาศในอินโดนีเซียก็แสนจะเป็นสุขใจ คือชุ่มชื้น ไม่ร้อนแฉะเหมือนบ้านเรา แม้จะสวมเสื้อนอกก็พอทน เขาเล่าว่าอุณหภูมิเฉลี่ยประมาณ ๒๗ องศา อย่างสูงก็ไม่เกิน ๓๐ องศา ต่างกับบ้านเราทั้งๆที่เป็นหน้าฝนก็ยังสูงถึง ๓๒ องศาเซลเซียส หรือกว่า เพราะฉะนั้นถ้าไม่มีเหตุการณ์รุนแรง อินโดนีเซียเป็นเมืองที่น่าพักผ่อนเมืองหนึ่งของก็ถูกกว่าบ้านเรา ยิ่งเป็นของที่ชาวบ้านขายตามสถานที่ท่องเที่ยวต่อเท่าไรก็ได้ ทำให้นึกถึงเมื่อคราวไปในโรบิกกับท่านเจ้าคุณพระพิมลธรรม มีชนแกะสวยๆ แว่นไว้ดาราช่างทาง รวมทั้งสินค้าพื้นเมืองอื่นๆ ที่ชาวท้องถิ่นนำมาขาย เป็นของที่ไม่มีราคาตายตัว ต่อ ๗๐% ก็ได้ อินโดนีเซียอยู่ในลักษณะเดียวกัน ประชาชนทั่วๆ ไปมีนิสัย

นอบน้อมบางครั้งนอบน้อมจนเกินไป ที่ประตูเข้าอาคารสมาคมอาเซียนมีเจ้าภาพยืนเรียงแถวกันคอยจับมือกับพวกเราด้วยอัธยาศัยไมตรี แล้วเชิญพวกเราให้ขึ้นไปชั้นบนเข้าห้องประชุมหาที่นั่งรอเวลาเปิด พวกเราพากันเดินผ่านหุ่นมนุษย์นับสิบตัวทำด้วยผ้าขาวมีหัว แขน ขา ลำตัวเท่าคนจริงไม่มีหน้าและไม่มีมือ นั่งบึ้งยืนบ้างเรียงรายกันเต็มบริเวณห้องโถงชั้นล่าง สลับกับป้ายแสดงนิทรรศการสิทธิมนุษยชนและสันติภาพ เรายังไม่มีเวลาเดินดูสิ่งเหล่านั้น เพียงแต่มองดูผาดๆ ขณะเดินผ่านขึ้นไปชั้นบนซึ่งเป็นห้องประชุม ซึ่งเขามีธงชาติน้อยๆ ของแต่ละประเทศปักไว้บนโต๊ะซึ่งเรียงกันเป็นแถวหน้าเวที และตรงตรงนั้นมีป้ายชื่อของแต่ละประเทศแสดงว่า ผู้แทนของแต่ละประเทศจะต้องนั่งตรงนั้น แต่ละประเทศมีเพียง ๒ ที่นั่งเท่านั้น ทั้งๆที่ผู้แทนไปกันประเทศละหลายๆ คน ผมจึงไม่นั่งตรงป้ายไทยด้วยเกรงว่าพรรคพวกจะไม่มีที่นั่งกัน แต่เรามีที่ไม่มีป้ายอีกมากมายให้พวกเรานั่ง ผู้แทนของแต่ละประเทศจึงเข้านั่งประจำที่กันเพียงประเทศละ ๒ ที่นั่ง นอกนั้นก็นั่งตามสบาย สำหรับคนชอบหลับอย่างผมก็นั่งหลังสุดติดฝาจะได้ไม่มีใครเห็นเวลาเผลอหลับไปซึ่งจริงๆ

แล้วไม่ปรารถนาจะหลับ แต่เป็นเรื่องของจิตซึ่งยากที่จะควบคุม ก่อนถึงเวลาเราวิสาสะและเปลี่ยนนามบัตรกันกับคนที่นั่งข้างเคียง เนื่องจากประชุมเล็กเฉพาะภาคพื้นเอเชียใต้ จึงมีแต่ประเทศในภาคพื้นนี้เข้าประชุม เว้นแต่ผู้เชี่ยวชาญและเจ้าหน้าที่ยูเนสโกมาจากสำนักงานใหญ่ที่ปารีสบ้าง จากรัสเซียก็มี บาบาโดสก็มี กัวเตมาลา อัลจีเรียก็มี ตูนิเซียก็มี ข้อที่ผมสังเกตก็คือประเทศที่เรา mong เขาต่อพัฒนาบางประเทศนั้น ผู้แทนของเขามีคุณภาพมาก อย่าง เวียดนาม เขมร และลาว เป็นอาทิ เขาทำหน้าที่ดีเด่นเป็นพิเศษทั้งนี้ ไม่ต้องพูดถึงประเทศไทย ซึ่งมีผู้แทนประจำสมาคมอาเซียน อาจารย์จากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จุฬาย และสุโขทัยฯ รวมทั้งรอง ปลัดกระทรวงศึกษาฯ ฝ่ายต่างประเทศซึ่งเชี่ยวชาญกันอยู่แล้ว รวมความแล้วก็คือ ทุกคนมากันด้วยความ เป็นเอกลักษณ์ของตน

จะต้องเป็นมิตร มีอัธยาศัยเสมอภาค และสุภาพ การจับมือและโอบกอดกันเป็นเรื่องปกติ เราไม่เลือกผิวสีหรือเชื้อชาติ แต่รักกันและเคารพ ในความเป็นคนซึ่งกันและกันโดยเสมอเหมือนกัน

เบื้องหน้าพวกเราก็คือเวทีซึ่งประกอบด้วยพุ่มดอกไม้บนโต๊ะพิธีกรและประธาน ทางขวามือเป็นธงชาติของประเทศที่เป็นสมาชิก สมาคมอาเซียนปักเรียงกันอยู่สูงประมาณ ๓ เมตร การจัดงานคราวนี้เป็นความร่วมมือระหว่างยูเนสโกกับอาเซียน ผู้ที่จะกล่าวเปิดนั่งหันหน้ามาทางพวกเราค้นสำคัญได้แก่นายอาลี อาลาตัส รัฐมนตรีต่างประเทศของอินโดนีเซีย ไม่นานบุคคลเหล่านั้นก็มาพร้อม

ในที่สุดเวลา ๙ นาฬิกาก็มาถึง พิธีกรเริ่มบทบาทเชิญคนโน้นคนนี้พูดอย่างมีประสิทธิภาพกระชับรวดเร็ว เหมือนกับผึ้งที่บินเข้าออกรังของมันในหัวข้อ “สันติภาพร่วมกันในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้”

การพูดและสำเนียงของแต่ละชาติไม่เหมือนกัน แต่จุดมุ่งเดียวกัน คือ “สันติภาวะ” ซึ่งประกอบด้วย ๒ ปัจจัย ๑ มาจากคน และ ๒ ปัจจัยภายนอก เป็นเรื่องพิธีการล้วนๆ เราต้องอดทนกับพิธีการทุกอย่างที่ดำเนินไปไม่ว่าจะชอบหรือไม่ก็ตาม หลายๆ คนเห็นถือเอกสารที่แต่ละคนพูดอยู่ในมือ เพื่อดูไปตามที่ผู้พูด นอกจากจะกังวลได้บ้างแล้ว ยังได้สาระอีกด้วย ผมได้เห็นข้อความที่เขาพิมพ์ไว้บนเอกสารดูเหมือนจะเป็นกฎบัตรสหประชาชาติจำไม่ได้แน่ความว่า

“สงครามนั้นเกิดแต่ภายในใจของคน

เพราะฉะนั้นต้องป้องกันที่ใจของคน”

ตัวร้ายก็คือ โลก โกรธ และหลง มันเป็นปัจจัยเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กัน มีสิ่งหนึ่งก่อให้เกิดอีกสิ่งหนึ่ง พอโกรธแล้วมันก็ลืมความดีทั้งปวง เผลอไปทำสิ่งไม่ดีได้ เพราะเผลอจึงได้โกรธ ถ้าเราเจริญสติอยู่เรื่อยๆ ความหลงก็ไม่เกิดหรือเกิดแต่น้อย ความโกรธก็จะลดลง บางคนถึงกับลงทุนไปนั่งขำหัวเราะทำสมาธิอยู่ในที่วิเวก เพื่อมิให้หลง ซึ่งจริงๆ แล้วเราต้องทำอยู่ตลอดเวลา ข้อที่จะลืมมิได้ก็คือทุกอย่างเกิดแต่เหตุ ดังพุทธภาษิตที่ว่า “ธรรมทั้งหลายย่อมมีเหตุ

เป็นแดนเกิด” ทางหนึ่งที่หลายๆ ท่านปฏิบัติอยู่ก็คือ หนีจากเหตุ นั้นไปเสีย ถ้าไม่อยู่ในภาวะที่จะหลบ เลี่ยงได้ก็พยายามนิ่ง เพราะถ้าไม่ แสดงกิริยาอะไรออกมา ผลกระทบ ต่อผู้อื่นจะไม่มี เหตุตัวสำคัญก็คือตัว “โกรธ” มันเหมือนไฟ มันไหม้ความ ดีทุกอย่างที่เราสั่งสมมา โกรธมาก ก็ไหม้มาก ยิ่งแสดงอาการออกมา ด้วยยิ่งไหม้หมด พระเยซูกล่าวว่ “โกรธได้ แต่อย่าทำบาป” คือไม่ ต้องแสดงอะไรออกมานั่นเอง ทาง แก่ก็คือสติ พยายามฝึกพิจารณา ความจริงที่ว่า โกรธมีแต่เสีย ไม่ได้ อะไรขึ้นมาเลย ขณะโกรธอย่าเพิ่ง ทำอะไร ให้ใจเย็นก่อนค่อยคิดหา ทางแก้ไข ผมเองเคยมักโกรธ ได้ ฝึกฝนตามที่ว่าเวลานี้ลดลงไปมาก อย่าได้นำความโกรธไปปนกับ อารมณ์สนองตอบสิ่งที่เกิดขึ้นตาม ธรรมชาติและตามสมควรแก่เหตุ ผมครุ่นคิดไปพลางฟังพลาง จน เวลาเที่ยงเศษ เสร็จพิธีเปิด พวก เราพากันไปรับประทานอาหาร กลางวัน ณ ห้องอาหารของสมาคม อาเซียน ซึ่งคนไทยชอบมานั่งรวม โต๊ะเดียวกันจะได้คุยกันสนุก ซึ่งที่ ถูกแล้วจะต้องกระจายกันไปนั่งกับ เพื่อนต่างชาติ จะได้เจริญความ สัมพันธ์ไมตรีต่อกัน หลังจากนั้น เราไม่ได้ทำอะไร และจะไปไหนก็ ไม่ได้ เพราะต้องไปเยี่ยมประธานา-

ธิปไตยาปีบีที่ในวังเวลา ๑๕ นาฬิกา ไม่มีใครกลับก่อน เพราะทุกคน ต่างก็ใคร่จะเข้าวังกันทั้งนั้น อย่าง น้อยก็ได้ประสบการณ์ไปแล้วให้ เพื่อนฝูงที่บ้านฟัง

สู่วังฮาปีบี

พอ ๑๕ นาฬิกา พวกเราต่าง พากันรีบไปขึ้นรถ รถที่ชนหนังสือ ที่เขาแจกมากก็ลำบากหน่อย ผม เองไม่ถืออะไรให้เป็นภาระก็ได้แต่ ช่วยเพื่อนถือได้บุญดี เราลัดเลาะไป ตามถนนในนครจาร์กาต้า ซึ่งค่อนข้างแคบ และส่วนใหญ่มีต้นไม้ กลางถนนและสองข้างทางร่มรื่นน่า ขึ้นใจ ไม่นานก็ถึงทำเนียบประธานา-ธิปไตย ซึ่งเขาเรียกว่า พาเลส ซึ่ง แปลว่าวัง น่าจะเรียกว่า เรซิเดนซ์ มากกว่า มิได้อัครฐานเท่าใดนัก เล็กกว่าบ้านของนักการเมืองของ ไทยบางคนเสียอีก การรักษาความ ปลอดภัยเข้มงวด มีทหารเฝ้าและ ตรวจอาวุธพวกเราอย่างถี่ถ้วน แล้วให้พวกเราไปนั่งคอยอยู่เป็น เวลานาน จนผมม่อยหลับ แต่มิได้ ผันเห็นอะไร ทั้งนี้เพราะมิได้อธิษ-ฐานดูนิมิตอะไร จนเวลาประมาณ ๑๖ นาฬิกาจึงมีพิธีกรเดินมาที่ ไมโครโฟนบอกว่าเมื่อประธานาธิบดี ออกมาขอให้พวกเรายืนขึ้นต้อนรับ ด้วย ซึ่งโดยมารยาทก็ต้องเป็น อย่างนั้นอยู่ดี แล้วบุรุษร่างเล็ก

ฮาปีบี กับคณะรวม ๔ คนก็เดิน ออกมาหนึ่งที่เก้าอี้รับแขกซึ่งอยู่เบื้อง หน้าพวกเรา เพื่อให้โฆษกแนะนำ ตัวก่อนท่านจะกล่าวคำต้อนรับ ซึ่ง ค่อนข้างยาว เล่ากันว่าฮาปีบีนี้เป็น คนเก่ง จบการศึกษาจากเยอรมัน ทางด้านวิศวะหรืออะไรผมจำไม่ได้ แน่ ทำงานอยู่เมืองนอกระยะหนึ่ง ก่อนเข้ามาเล่นการเมืองเป็นรอง ประธานาธิบดีของอินโดฯ เสร็จแล้ว ก็หายวับเข้าไปในห้องส่วนตัว มิได้ ร่วมรับประทานของว่างที่จัดไว้ให้ พวกเราช่วยตัวเอง เป็นของหวาน แทบทั้งสิ้น กับน้ำชากาแฟ ตลอด จนขนมที่เป็นน้ำและเป็นก้อนหยิบ รับประทานได้ มากมายเหลือเฟือ นอกจากนั้นยังให้คนเดินถือถาด บุหรืหรืนาชนิดมาแจกด้วย ผม คว่าได้ ๒ ซองเพื่อเป็นของฝาก ทางบ้าน บางคนก็ไม่ได้ ผมถือ โอกาสเดินดูรอบบริเวณห้องซึ่งเต็ม ไปด้วยของโบราณ เช่น แจกันยักษ์ พญาคูหาไม้ตัวใหญ่ๆ เป็นต้น จน เพลินต้องวิ่งตามหลังเพื่อนไปขึ้น รถผัดคัน เหมือนเพื่อนอีกหลายๆ คน ต้องเสียเวลาหาสิ่งของที่ทิ้งไว้ บนรถก่อนเข้าวังกันระยะหนึ่ง จริงๆ แล้วไม่ใช่ความผิดของเรา แต่ เพราะเขาจัดลำดับรถเสียใหม่ เพื่อ ให้แขกที่กลับไปตึกสถาบันไปอีก คันหนึ่ง ส่วนพวกที่ไปที่พักโรงแรม อีกคันหนึ่ง พระอาทิตย์กำลังลา

อาหารเย็นที่ โรงแรม

หลังจากอาบน้ำ
แล้วไม่นานก็ ๑๙
นาฬิกาซึ่งเป็นเวลาที่
เราจะต้องร่วมรับ
ประทานเลี้ยงโดย
ยูเนสโกเป็นเจ้าภาพ
ซึ่งเริ่มแต่ชั่วโมง
หรรษาเดินไปเดินมา

การสังสรรค์แล้วจะต้องมีการร้อง
เพลงเสมอ ร้องตั้งแต่การโรงจน
กระทั่งถึงผู้อำนวยการ แต่ละคน
ร้องกันได้ดีด้วย ผมเองพร้อมอยู่
แล้วที่จะร้องเพลงไทย หลังจากนั้น
เรารับกลับไปดูข่าวดาวของคลินตัน
ซึ่งกำลังประโคนหมัก ทำให้น้อยใจ
ที่เมืองไทยเราไม่ชอบเปิดโปงการ
ฉ้อราษฎร์บังหลวง หรือการกิน
แบ่งกบิพีซี หรือเรื่องควาโลภของ
บุคคลสำคัญๆ เหมือนอย่างเขา
ซึ่งถ้าเราทำได้จะเป็นการตรวจสอบ
ทำให้คนขาดไม่กล้าทำผิดทำชั่ว
ผมมานอนเจ็บใจที่ยังไม่เห็นใคร
เข้าคุกเลยสักคนเดียว เจ้าหน้าที่
ฆ่าคนตีปิดปากเพราะเกรงว่าจะเปิด
เผยเรื่องการค้ายาบ้าของตนกลายเป็น
วิสามัญฆาตกรรมไป ก็มีใช้น้อย
พี่น้องที่รัก เรามีรัฐธรรมนูญให้สิทธิ
เสรีภาพมั่นคง ถึงเวลาแล้วที่เราจะ
ใช้ข้อมูลข่าวสารให้เป็นประโยชน์
ตรวจสอบการกระทำของกันและกัน
ขอให้เราสรรเสริญผู้ทำดี คนชื่อ
คนมีประโยชน์ และตำราคนโกง
แล้วเราอยู่ได้โดยสันติสุข

วันสุดท้าย

เราประชุมกันเพียง ๒ วัน รุ่ง
ขึ้นที่ ๑๒ เป็นวันที่พูดในเนื้อหา
และเป็นวันสุดท้าย ซึ่งเราจะ
อภิปรายกันถึงเรื่องการร่วมกัน
รักษาสันติภาพของภูมิภาคเอเชีย

โลกกลับยอดไม้และขุนเขาสู่รัตติกาล
พระพิรุณโปรยปรายแต่ไม่มาก
แสดงถึงความโสมนัสของทวยเทพ
ที่เห็นความสมานฉันท์ของพวกเรา
ผู้ไฝ่สันติ ถึงพวกเราจะไม่ฝันบ้าง
ก็ไม่มีใครปรปักษ์ มีแต่โมทนา ผม
มีความรู้สึกที่ ทูตสวรรค์มากัน
เต็มสถานฟ้าอากาศ และตามมาส่ง
พวกเราด้วย สิ่งที่เรามองไม่เห็นนี้
มีอยู่มากมาย มากกว่าพลโลกเสียอีก
เราทำอะไรชั่วหรือดี เขาเห็น และ
ก่อให้เกิดผลทั้งในทางดีและชั่วแล้ว
แต่การกระทำของเรา แต่ไม่ใช่ว่า
ทำอย่างนี้แล้วจะได้รับผลตรงๆ
บางที่เป็นผลข้างเคียงและเกิดแก่
บุคคลที่เกี่ยวข้องก็มี เพราะฉะนั้น
อย่าได้นึกว่า ทำชั่วไม่มีใครเห็นไม่
เป็นไร และแผ่นจารึกการกระทำก็
คือจิตของเราเอง มันจะรับรอย
กรรมต่างๆ ไว้เต็มที ซึ่งวิญญาณ
ของเราจะรับไปเสวยชั่วกับกัลป์
นิรันดร์ เรามาถึงโรงแรมพลบค่ำ

ดื่มเหล้าเบียร์และของว่างพลาญคุย
กัน ถ่ายรูปร่วมกัน ผมได้คุยกับผู้
แทนเขมรและลาวรู้สึกอบอุ่นมาก
ท่านเหล่านั้นล้วนแต่เป็นผู้ทรง
คุณวุฒิเป็นดอกเตอร์จบจากนอก
บุคลิกดีกันทั้งสิ้น แต่ที่บ้านเมือง
เขาไม่เจริญ เพราะประชาชนส่วน
ใหญ่ยังไม่มีการศึกษาประการหนึ่ง
ติดยึดในแนวปฏิบัติเก่าๆ ล้าสมัย
อีกประการหนึ่ง ถือแต่พิธีการไม่
ยึดลัทธิธรรมเหมือนบ้านเมืองที่เจริญ
หลังจากยืนคุยกันอยู่พักหนึ่งจึงถูก
เรียกเข้าห้องโถงนั่งรับประทาน
ซึ่งเป็นอาหารอินโดจีน ซึ่งไม่ต่างจาก
อาหารไทยเท่าใดนัก เว้นแต่รสชาติ
เผกไปเล็กน้อย รสไม่จัดเท่าของ
เราบางอย่าง มีสาวชาวฝรั่งเศสชื่อ
อิสซาเบลมาขอที่นั่งข้าง ผมจึงไซด
ติเป็นพิเศษ ที่ได้แลกเปลี่ยนความ
รู้กับชาวต่างแดนเรามีความสุขมาก
แต่เสียดายที่ไม่มีมีการร้องเพลง
เหมือนในญี่ปุ่นหรือเกาหลี ซึ่งถ้ามี

ตอนเข้าก่อนเข้าประชุมท่านรัฐมนตรีต่างประเทศไทย สุรินทร์ พิศสุวรรณ ได้ให้รถมารับพวกเราไปร่วมรับประทานอาหารเข้ากับท่านที่โรงแรม ๕ ดาวแห่งหนึ่งไม่ไกลจากที่เราพัก ท่านรัฐมนตรีได้ชมฮาบีบีว่าเป็นนักการเมืองที่ปราดเปรื่องและภาษาอังกฤษดีคนหนึ่งในชีวิตผมก็เพิ่งมีวาสนาได้นั่งใกล้กับผู้ใหญ่เป็นครั้งแรก และได้ระบายความรู้สึกเกี่ยวกับบ้านเมืองออกไปบ้างตามสมควร จากนั้นเราลาท่านแล้วรถไปส่งเราที่ห้องประชุมซึ่งประชุมแบบสายฟ้าแลบจริงๆ

มีวิทยากรขึ้นไปบนเวทีเสนอเรื่องนำร่อง ๒ เรื่อง กินเวลาราว ๓๐ นาที แล้วเราแบ่งกลุ่มอภิปรายในหัวข้อเดียวกันนั้นเองเป็น ๒ กลุ่มๆละห้อง ผมอยู่กับรองฯ สวัสดิ์ โดยมีผู้แทนไทยประจำสมาคมอาเซียนเป็นประธาน เบื้องต้นมีการสรรหาผู้จดยางาน รองฯ สวัสดิ์ อาสาจัด ส่วนอีกกลุ่มหนึ่งนั้น ทราบภายหลังว่าผู้แทนจากลาว เป็นผู้จดยางาน เรียกว่า ริพเตอร์ ซึ่งเป็นงานที่ไม่ง่ายเลยนอกจากจะต้องไวกในการจับประเด็นจดทัน แล้วภาษาจะต้องดีด้วยเพราะต้องมาอ่านให้ที่ประชุมฟัง ท่านทั้งสองนั้นทำหน้าที่ได้ดีเยี่ยมผมจึงว่า จะมองไปประเทศเล็กประเทศน้อยกว่าต่ำกว่าเราไม่ได้

เป็นอันขาด

ประธานเสนอให้เราพิจารณาถึงคุณค่าของเอเชีย ซึ่งมีการเสนอความดีต่างๆ ที่พึงอ้างไว้เป็นต้นว่า การวรรณะ และวัฒนธรรมที่จะนำไปสู่สันติสุข ซึ่งชาวเอเชียมีมากจะเรียกว่ามากกว่าที่อื่นใดในโลกก็ว่าได้ ลักษณะนิสัยที่เด่นที่เป็นไปในทางสร้างสรรค์ ตลอดจนความเอื้ออาทรต่อกันในยามยาก และมีความประนีประนอมประสานประโยชน์ อันเป็นปัจจัยจากภายในของคน จากนั้นเราพิจารณาปัจจัยภายนอกซึ่งจะช่วยให้คนอยู่กันโดยสันติ ซึ่งห้องจะต้องอึม สุขภาพพลานามัยดี มีปัจจัยเกื้อกูลชีวิตพอเพียง อันได้แก่ อาหารที่ดีมีคุณภาพสะอาด ซึ่งจะต้องส่งเสริมการขายอาหารไม่แปดวัน รู้จักกิน มีสิ่งแวดล้อมที่ดี รู้จักรักษาป่าไม้ไม่ถากหญ้าออกจากดิน หรือขุดหินทำลายเขา รักษาแอ่งน้ำลำธารไม่ให้สกปรก เกิดมลภาวะ และรักษาสมบัติในทะเลหลวงให้เป็นสมบัติของมนุษยชาติ ผมเสนอหลายประการ ที่เด่นและคนชอบมากได้แก่ เสนอให้ทำเสื้อผ้าตรา "Peace" หรือ ตรา "สันติภาพ" เพื่อให้ประชาชนสวมกันทั่วโลก เขาจะได้นึกถึงสันติสุขไม่ก้าวร้าวรุนแรง ผมอ้างคำพูดของมหาวิเชิดสเปียร์ที่ว่า คนเห็นอะไรก็จะ

ทำตามนั้น เห็นความรุนแรงก็จะรุนแรง เห็นสันติภาพก็จะไม่รุนแรง หลังจากประชุมแล้วผู้แทนจากกระทรวงการต่างประเทศมาหาผมชมว่าดีมาก ผู้แทนที่ให้สาระแก่ที่ประชุมมากก็คือประเทศ ไทย เวียดนาม ฟิลิปปินส์ และมาเลเซียเป็นอันว่าเราประสบความสำเร็จอย่างงดงาม ตอนบ่ายเราปิดประชุมกันเองแล้วกลับที่พักก่อนตะวันรอน แต่ผมก็ไม่กล้าไปเที่ยวตลาด ซึ่งจริงๆ แล้วเดินไม่กี่ก้าวจากโรงแรม ทั้งนี้เพราะกลัวจะถูกลูกหลง ประคบกับไม่มีคนพูดภาษาท้องถิ่นนำทาง จึงขอตัวพรรคพวกเข้านอน แม้แต่อาหารเย็นก็ไม่รับประทาน

๑๓ กันยายนวันกลับ

ผู้แทนไทยบางคนกลับตั้งแต่วันที่ ๑๓ ตอนเที่ยง มาค้างที่สิงคโปร์ ก็พอได้เที่ยว ซึ่งผมที่แรกก็เสียดายน่าจะรีบกลับบ้านเพราะอยากจะมาเผื่อน้องสาวซึ่งเสียไปเมื่อก่อนวันเดินทาง ๑ วัน ซึ่งแม้จะไม่ได้จอล่วงหน้าก็ไม่แน่ว่าจะมีปัญหาเรื่องที่นั่งเลย เพราะระยะนั้นคนเดินทางสู่อินโดนีเซียน้อย แต่ที่ไม่กลับก็ดี เพราะถึงกลับมาก็ไม่ทันเผื่อน้อง เพราะได้ทราบภายหลังว่า ลูกๆ ของเธอพากันเผาไปหลังที่เราเดินทางเพียง ๑ วัน เป็นอันว่าที่อยู่ก็เป็นโชคที่

กรุณาส่ง

ฝ่ายจัดทำ "วารสารไทย"
สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ
สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี
ส่วนการศึกษาโรงเรียนนายร้อย จปร. (เดิม) ทำเนียบรัฐบาล
ถนนราชดำเนิน เขตดุสิต
กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐

ปิดดวงตราไปรษณียากร
๒ บาท

(แนวก๊อป)

(แนวก๊อป)

ภาพจิตรกรรมฝาผนัง แสดงวิถีชีวิตพื้นบ้านของไทย

ในพระอุโบสถ วัดมกุฏกษัตริยาราม กรุงเทพฯ

(ภาพ : สมชาย ดำรงกิตติกุล)

ภาพพุทธประวัติ

ภาพที่ ๒๙ : การประชวรของพระพุทธเจ้า

เมื่อเสด็จออกจากบ้านของนายจุนทะไปแล้ว ในการเดินทางไปสู่กรุง
กุสินารา ซึ่งพระพุทธเจ้ามีพระประสงค์จะเสด็จปรินิพพาน ณ ป่าไม้
สาละซึ่งตั้งอยู่ใกล้เคียง พระศาสดาก็ทรงพระประชวร

บรรยาย : พิฑูร มลิวัลย์

เขียนภาพ : สนั่น รัตนะ

หลังจากที่ได้เสวยพระกระยาหารมื้อสุดท้ายที่นายจุนทะถวาย พระพุทธองค์ได้เสด็จพระดำเนินต่อไป ผ่านสถานที่ต่างๆ
ไปโดยลำดับ จนถึงป่าสาละวัน เขตเมืองกุสินารา รับสั่งพระอานนท์ให้ปูลาดที่บรรทมระหว่างต้นสาละคู่หนึ่ง ให้หันพระเศียรไป
ทางทิศอุดร แล้วประทับสำเร็จสรีรไสยา คือ การบรรทมตะแคงขวาเป็น อнуฏฐานไสยา คือ บรรทมโดยมิได้ทรงกำหนดว่าจะทรง
ลุกขึ้นเมื่อใด ณ ตอนบ่ายวันที่เสด็จถึงนั้น